



T.C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ



ÜNİVERSİTELERİN KENT EKONOMİSİNE
KATKILARINI ARTTIRMADA MİSYON
FARKLILAŞMASI VE UZMANLAŞMANIN
ÖNEMİ

Ayşenur BİNDAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Şubat-2022
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Ayşenur BİNDAL

07/02/2022

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜNİVERSİTELERİN KENT EKONOMİSİNE KATKILARINI ARTTIRMADA MİSYON FARKLILAŞMASI VE UZMANLAŞMANIN ÖNEMİ

Ayşenur BİNDAL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Fadim YAVUZ

2022, 210 Sayfa

Jüri

Doç. Dr. Fadim YAVUZ

Doç. Dr. Neslihan SERDAROĞLU SAĞ

Dr. Öğr. Üyesi Semiha Sultan TEKKANAT

Üniversiteler kuruldukları kentleri ekonomik, sosyal ve mekânsal açıdan etkileyen kurumlardır. Üniversitelerin kuruldukları kente ekonomik ve demografik canlılık getirilmesi, bölgesel eşitsizliklerin giderilerek kent için imkanlar yaratması üniversiteden beklenenler arasındadır. Bölgesel eşitsizlikleri gidermek amacıyla Türkiye’de her ile bir üniversite anlayışı benimsenmiş ve özellikle 2006 yılı itibariyle üniversite sayısı hızla artmış; sayıca bu hızlı artış karşısında üniversiteler kimliğini kaybetmiş ve birbirinin benzeri üniversiteler ortaya çıkmış ve üniversitelerin kentlerine etkisi harcama yaratma etkisinden öteye geçememiştir. Bu sorunlara çözüm üretmek adına YÖK 2016 yılında “2006 yılı ve sonrasında kurulan üniversitelerin belirlenen alanlarda uzmanlaşmasını, kentine ve bölgesine özellikle uzmanlaşma alanında ekonomik katkı sağlamasını ve diğer üniversitelerden farklılaşarak alanında uzman bir üniversite haline gelmesini sağlamayı” amaçlayan Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma (BKOMFİ) programını başlatmıştır. Programa 2016, 2018, 2020 ve 2021 yıllarında olmak üzere toplam 22 pilot üniversite seçilmiştir.

Bu tezde kent ekonomisine katkı sağlamak ve belli bir alanda uzmanlaşma ile farklılaşma amacıyla yola çıkılan BKOMFİ programına seçilen 10 üniversite [1. Dönem: Bingöl Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Uşak Üniversitesi; 2. Dönem: Aksaray Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Siirt Üniversitesi] örneklem alanları olarak belirlenmiştir. Örneklem alanlarının programa seçildikleri yıldan günümüze kadarki süreçte akademik, sosyal ve ekonomik verileri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Örneklem alanlarından Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi derinlemesine görüşme, kurumlar arası yazışma ve görüşme yoluyla daha çok karşılaştırılabilir nicel verilere sahip ve ayrıntılı olarak değerlendirilen üniversiteler olmuştur. Sonuç bağlamında BKOMFİ programına dahil edilen 1 ve 2. Dönem üniversitelerin uzmanlaşma alanlarında buldukları kente ve bölgeye ekonomik etkilerini arttırmaya yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel kalkınma, kent ekonomisi, misyon farklılaşması, uzmanlaşma, üniversite.

ABSTRACT

MS THESIS

THE IMPORTANCE OF MISSION DIFFERENCE AND SPECIALIZATION IN INCREASING UNIVERSITIES' CONTRIBUTION TO THE URBAN ECONOMY

Ayşenur BİNDAL

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN CITY AND REGIONAL PLANNING

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Fadim YAVUZ

2022, 210 Pages

Jury

**Advisor: Assoc. Prof. Dr. Fadim YAVUZ
Assoc. Prof. Dr. Neslihan SERDAROĞLU SAĞ
Assist. Prof. Dr. Semiha Sultan TEKKANAT**

Universities are institutions that affect the cities in which they are founded economically, socially and spatially. Bringing economic and demographic vitality to the city where universities are founded, eliminating regional inequalities and creating opportunities for the city are among the expectations from the university. In order to eliminate regional inequalities, the concept of "one university for each city" has been adopted in Turkey and the number of universities has increased rapidly, especially as of 2006. In the face of this rapid increase in numbers, universities lost their identity and universities similar to each other emerged and the effect of universities on their cities could not go beyond the effect of creating expenditures. In order to find solutions to these problems, YÖK started the Regional Development-Oriented Mission Differentiation and Specialization (RDOMDS) program in 2016, which aims to enable the universities established in 2006 and after to specialize in the determined fields, to provide economic contribution to the city and the region, especially in the field of specialization, and to differentiate from other universities and become an expert university in their field. A total of 22 pilot universities were selected for the program in 2016, 2018, 2020 and 2021.

In this thesis, 10 universities selected for the RDOMDS program, which set out with the aim of "contributing to the urban economy and differentiating through specialization in a certain field" [1. Term: Bingöl University, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Düzce University, Kırşehir Ahi Evran University, Uşak University; 2. Term: Aksaray University, Kastamonu University, Muş Alparslan University, Recep Tayyip Erdoğan University, Siirt University] were determined as the sample area. The academic, social and economic data of the sample areas from the year they were selected to the program were evaluated comparatively. Among the sample areas, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Kastamonu University and Recep Tayyip Erdoğan University were universities that had more comparable quantitative data and were evaluated in detail through in-depth interviews, inter-institutional correspondence and interviews. In the context of the conclusion, suggestions have been made to increase the economic effects of the 1st and 2nd Term universities included in the RDOMDS program in the specialization areas of the city and region.

Keywords: Mission difference, regional development, specialization, university, urban economy.

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın her aşamasında maddi manevi desteklerini sunan danışmanım sayın Doç. Dr. Fadim Yavuz'a ve her zaman yanımda olarak beni destekleyen aileme en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayşenur BİNDAL
KONYA-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xvii
1. GİRİŞ	1
1.1. Konunun Önemi.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	2
1.3. Çalışmanın Kapsamı	4
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	5
2.1. Temel Tanım ve Kavramlar	5
2.1.1. Üniversite kavramı ve üniversitelerin gelişim süreci	5
2.1.1.1. Üniversite kavramı.....	5
2.1.1.2. Dünya’da ve Türkiye’de üniversitelerin gelişim süreci.....	6
2.1.2. Misyon kavramı ve üniversitelerde misyon yaklaşımı	8
2.1.2.1. Misyon kavramı	9
2.1.2.2. Üniversitelerde misyon yaklaşımı	10
2.1.3. Kent ekonomisi ve bölgesel kalkınma kavramları.....	13
2.1.3.1. Kent ekonomisi kavramı	13
2.1.3.2. Bölgesel kalkınma kavramı	14
2.1.4. Uzmanlaşma kavramı ve uzmanlaşma türleri	16
2.1.4.1. Yatay- dikey uzmanlaşma.....	17
2.1.4.2. Esnek uzmanlaşma.....	17
2.1.4.3. Üretimde uzmanlaşma	18
2.1.4.4. Akıllı uzmanlaşma	18
2.1.4.5. Bölgesel uzmanlaşma	20
2.2. Üniversitelerin Kuruldukları Kente ve Bölgesine Etkileri	22
2.2.1. Sosyal etkiler.....	26
2.2.2. Ekonomik etkiler.....	27
2.2.3. Mekânsal etkiler.....	32
2.3. Kuruldukları Kente ve Bölgesine Katkıda Bulunan Üniversitelerin Değerlendirilmesi.....	33
2.3.1. Kuruldukları kente ve bölgesine katkıları bağlamında yurtdışındaki üniversitelerin değerlendirilmesi	33
2.3.1.1. Cambridge Üniversitesi, Cambridge (İngiltere)	33
2.3.1.2. Limerick Üniversitesi, Limerick (İrlanda).....	35

2.3.1.3. Kuzey Karolina Üniversitesi, Charlotte (Amerika Birleşik Devletleri)	36
2.3.2. Kuruldukları kente ve bölgesine katkıları bağlamında Türkiye'deki üniversitelerin değerlendirilmesi	37
2.3.2.1. Ankara Üniversitesi, Ankara	38
2.3.2.2. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van	39
2.3.2.3. Türkiye'de bölgesel kalkınma odaklı kurulan üniversite birlikleri	40
2.4. Üniversitelerin Kent Ekonomisine Katkılarını Arttırma Bağlamında Misyon Farklılaşması ve Uzmanlaşma	41
2.4.1. Misyon farklılaşması ve uzmanlaşma bağlamında yurtdışındaki üniversitelerin değerlendirilmesi	41
2.4.1.1. Massachusetts Teknoloji Enstitüsü, Cambridge (İngiltere)	41
2.4.1.2. Londra Ekonomi Okulu (LSE), Londra (İngiltere)	42
2.4.2. Misyon farklılaşması ve uzmanlaşma bağlamında Türkiye'deki üniversitelerin değerlendirilmesi	43
2.4.2.1. İstanbul Üniversitesi, İstanbul	43
2.4.2.2. Ege Üniversitesi, İzmir	43
2.4.2.3. Misyon farklılaşması ve uzmanlaşma bağlamında BKOMFİ programı öncesi Türkiye'deki üniversitelerin değerlendirilmesi	44
2.4.2.4. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma (BKOMFİ) programı	50
2.4.2.5. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı Pilot Üniversiteleri ve Kuruldukları Kentlere Genel Bakış	54
3. MATERYAL VE YÖNTEM	89
3.1. Materyal	89
3.2. Yöntem	89
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	94
4.1. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı Örneklem Alan Niteliğindeki Üniversitelerinin İrdelenmesi	94
4.1.1. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı 1. dönem pilot üniversiteleri	95
4.1.1.1. Bingöl Üniversitesi	100
4.1.1.2. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	108
4.1.1.3. Düzce Üniversitesi	122
4.1.1.4. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	128
4.1.1.5. Uşak Üniversitesi	133
4.1.2. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı 2. dönem pilot üniversiteleri	137
4.1.2.1. Aksaray Üniversitesi	142
4.1.2.2. Kastamonu Üniversitesi	147
4.1.2.3. Muş Alparslan Üniversitesi	155
4.1.2.4. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	160
4.1.2.5. Siirt Üniversitesi	168
4.2. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması İhtisaslaşma Programı 1. ve 2. Dönem Üniversitelerinin Başarısının Kıyaslamalı Olarak Değerlendirilmesi	172
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	179

5.1. Sonuçlar	179
5.2. neriler	184
6. KAYNAKLAR	186
EKLER	198

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Üniversite üzerine farklı yazarlar tarafından yapılmış tanımlar	5
Çizelge 2.2. Türkiye'deki yükseköğretim kurumları (2021)	8
Çizelge 2.3. Üniversite misyonunun farklı yazarlar tarafından yapılan tanımları	12
Çizelge 2.4 Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması	15
Çizelge 2.5. Bölgesel uzmanlaşmaya ilişkin literatürde incelenen çalışmalar	21
Çizelge 2.6. Literatürde üniversitelerin bulunduğu kente ve bölgeye etkilerini inceleyen çalışmalar	24
Çizelge 2.7 Üniversitelerin kentlerine etkileri	32
Çizelge 2.8 Yurtdışında örnek üniversitelere ait genel bilgiler, kente ve bölgesine katkı türleri	37
Çizelge 2.9 Türkiye'de örnek üniversitelere ait genel bilgiler, kente ve bölgesine katkı türleri	40
Çizelge 2.10. Yıllara göre Türkiye'de kurulan üniversite sayılarının değişimi	45
Çizelge 2.11. Türkiye coğrafi bölgelerine göre Türkiye'de kurulan üniversite sayılarının dağılımı	47
Çizelge 2.12 Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı pilot üniversiteleri ve uzmanlaşma alanları	51
Çizelge 2.13 Bingöl Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	57
Çizelge 2.14 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	58
Çizelge 2.15 Düzce Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	60
Çizelge 2.16 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	61
Çizelge 2.17 Uşak Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	63
Çizelge 2.18 Aksaray Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	64
Çizelge 2.19 Kastamonu Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	66
Çizelge 2.20 Muş Alparslan Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	67
Çizelge 2.21 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	69
Çizelge 2.22 Siirt Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	70
Çizelge 2.23 Artvin Çoruh Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	72
Çizelge 2.24 Bartın Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	73
Çizelge 2.25 Hitit Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	75
Çizelge 2.26 Kırklareli Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	76
Çizelge 2.27 Yozgat Bozok Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	78
Çizelge 2.28 Batman Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	79
Çizelge 2.29 Giresun Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	81
Çizelge 2.30 Gümüşhane Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	82
Çizelge 2.31 Iğdır Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	84
Çizelge 2.32 Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	85
Çizelge 2.33 Munzur Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	86
Çizelge 2.34 Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları	88
Çizelge 3.1 Tez çalışmasında kullanılan LQ yöntemi formülleri	92
Çizelge 3.2 Araştırmada kullanılan veri setleri	93
Çizelge 4.1 BKOMFİ programı 1. Dönem pilot üniversitelerinin bulunduğu illerdeki sosyal yapı	95
Çizelge 4.2 BKOMFİ programı 1. Dönem pilot üniversitelerinin bulunduğu illerdeki ekonomik yapının mevcut durumu	96

Çizelge 4.3 BKOMFİ programı 1. Dönem pilot üniversitelerinin öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı	97
Çizelge 4.4 BKOMFİ programı 1. Dönem pilot üniversitelerinin URAP 2016-2022 yılları arası akademik performansa göre sıralamaları ve puanları	99
Çizelge 4.5 Program kapsamında Bingöl Üniversitesi'nde kurulan birimler ve program ile ilgili birimler	100
Çizelge 4.6 Yıllara göre Bingöl Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yürütülen projeler	101
Çizelge 4.7 BKOMFİ Programı kapsamında Bingöl Üniversitesi tarafından yayımlanan akademik yayın sayısı	102
Çizelge 4.8 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Bingöl Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları	102
Çizelge 4.9 URAP 2015-2022 yılları arası Bingöl Üniversitesi akademik performansa göre üniversite sıralaması	103
Çizelge 4.10 Bingöl 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi	104
Çizelge 4.11 Bingöl 2016-2020 yılları arası gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH), kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri	105
Çizelge 4.12 Bingöl yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları	105
Çizelge 4.13 Bingöl yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları	106
Çizelge 4.14 Bingöl ve Türkiye için yıllara göre arıcılık faaliyeti yapan işletme sayısı ve bal üretimi (ton)	107
Çizelge 4.15 Bingöl ve Türkiye için yıllara göre bal verimi	107
Çizelge 4.16 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında kurulan merkezler ve yürütülen projeler	109
Çizelge 4.17 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yıllara göre yürütülen projeler ve konuları	110
Çizelge 4.18 BKOMFİ Programı kapsamında kurulan akademik birimler	114
Çizelge 4.19 BKOMFİ Programı kapsamında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi tarafından yayımlanan akademik yayınların yıllara göre sayıları	115
Çizelge 4.20 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları	118
Çizelge 4.21 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması	119
Çizelge 4.22 Burdur 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi	119
Çizelge 4.23 Burdur 2016-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri	120
Çizelge 4.24 Burdur yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları	120
Çizelge 4.25 Burdur yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları	121
Çizelge 4.26 Düzce Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında kurulan merkezler ve yürüttükleri projeler	122
Çizelge 4.27 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Düzce Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları	123
Çizelge 4.28 Düzce Üniversitesi yıllara göre URAP Sıralaması	124
Çizelge 4.29 Düzce 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi	124

Çizelge 4.30 Düzce 2016-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri.....	125
Çizelge 4.31 Düzce yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları.....	125
Çizelge 4.32 Düzce yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları	126
Çizelge 4.33 Düzce uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetlerin istihdama göre LQ değerleri	126
Çizelge 4.34 Düzce ve Düzce Üniversitesi yıllara göre sağlık personeli sayısı	127
Çizelge 4.35 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yürütülen projeler	128
Çizelge 4.36 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları	128
Çizelge 4.37 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yıllara göre URAP Sıralaması	130
Çizelge 4.38 Kırşehir 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi	130
Çizelge 4.39 Kırşehir 2016-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri.....	131
Çizelge 4.40 Kırşehir yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları.....	131
Çizelge 4.41 Kırşehir yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları	132
Çizelge 4.42 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Uşak Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları	133
Çizelge 4.43 Uşak Üniversitesi yıllara göre URAP Sıralaması.....	134
Çizelge 4.44 Uşak 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi	135
Çizelge 4.45 Uşak 2016-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri.....	135
Çizelge 4.46 Uşak yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları.....	136
Çizelge 4.47 Uşak yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları	136
Çizelge 4.48 Uşak uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetlerin istihdama göre LQ değerleri	137
Çizelge 4.49 BKOMFİ Programı 2. Dönem pilot üniversitelerinin bulunduğu illerdeki sosyal yapı.....	138
Çizelge 4.50 BKOMFİ Programı 2. Dönem pilot üniversitelerinin bulunduğu illerdeki ekonomik yapının mevcut durumu	139
Çizelge 4.51 BKOMFİ Programı 2. Dönem pilot üniversitelerinin öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	140
Çizelge 4.52 BKOMFİ programı 2. Dönem pilot üniversitelerinin URAP 2018-2022 yılları arası sıralamaları ve puanları.....	141
Çizelge 4.53 BKOMFİ programı kapsamında Aksaray Üniversitesi tarafından yürütülen projeler	142
Çizelge 4.54 BKOMFİ programı kapsamında Aksaray Üniversitesi'nde kurulan bölüm ve programlar	143
Çizelge 4.55 BKOMFİ Programı kapsamında Aksaray Üniversitesi tarafından yayımlanan akademik yayınların yıllara göre sayıları	143

Çizelge 4.56 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Aksaray Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları	144
Çizelge 4.57 Aksaray Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması	145
Çizelge 4.58 Aksaray 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi	145
Çizelge 4.59 Aksaray 2018-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri.....	146
Çizelge 4.60 Aksaray yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları.....	146
Çizelge 4.61 Aksaray yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları	147
Çizelge 4.62 BKOMFİ Programı kapsamında Kastamonu Üniversitesi tarafından yürütülen projeler.....	148
Çizelge 4.63 BKOMFİ Programı kapsamında Kastamonu Üniversitesi tarafından yayımlanan akademik yayınlar ve düzenlenen etkinlikler.....	150
Çizelge 4.64 BKOMFİ Programı kapsamında Kastamonu Üniversitesi uzmanlaşma alanı göstergeleri.....	150
Çizelge 4.65 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Kastamonu Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları.....	151
Çizelge 4.66 Kastamonu Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması	152
Çizelge 4.67 Kastamonu 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi	152
Çizelge 4.68 Kastamonu 2018-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri.....	153
Çizelge 4.69 Kastamonu yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları.....	153
Çizelge 4.70 Kastamonu yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları	154
Çizelge 4.71 Kastamonu yıllara göre işlenmemiş odun üretimi ve ormancılık faaliyetleri LQ değerleri.....	155
Çizelge 4.72 BKOMFİ programı kapsamında Muş Alparslan Üniversitesi tarafından yürütülen faaliyetler.....	156
Çizelge 4.73 BKOMFİ Programı kapsamında Muş Alparslan Üniversitesi için YÖK tarafından uzmanlaşma alanına bağlı olarak verilen ek akademik kadrolar ve sayıları	156
Çizelge 4.74 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Muş Alparslan Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları.....	157
Çizelge 4.75 Muş Alparslan Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması	158
Çizelge 4.76 Muş 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi	158
Çizelge 4.77 Muş 2018-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri.....	159
Çizelge 4.78 Muş ili yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları.....	159
Çizelge 4.79 Muş ili yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları	160
Çizelge 4.80 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yıllara göre yürütülen projeler	161
Çizelge 4.81 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak açılan dersler.....	161

Çizelge 4.82 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yıllara göre yayın sayısı	162
Çizelge 4.83 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi BKOMFİ programı yatırımları	164
Çizelge 4.84 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması.....	165
Çizelge 4.85 Rize 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi	166
Çizelge 4.86 Rize 2018-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri.....	166
Çizelge 4.87 Rize yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları.....	167
Çizelge 4.88 Rize yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları	167
Çizelge 4.89 Rize çay yaprakları bitkisel üretim miktarı ve verim	168
Çizelge 4.90 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Siirt Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları	168
Çizelge 4.91 Siirt Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması.....	169
Çizelge 4.92 Siirt 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi	170
Çizelge 4.93 Siirt 2018-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri.....	170
Çizelge 4.94 Siirt yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları.....	171
Çizelge 4.95 Siirt yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları	171
Çizelge 4.96. 1. dönem tarım uzmanlaşma alanındaki üniversitelerin kuruldukları kentlerin istihdama göre bitkisel hayvansal üretim faaliyet grubu yıllara göre LQ değerleri	173
Çizelge 4.97. 2. dönem tarım uzmanlaşma alanındaki üniversitelerin kuruldukları kentlerin istihdama göre bitkisel hayvansal üretim faaliyet grubu yıllara göre LQ değerleri	174
Çizelge 4.98. Uzmanlaşma alanı tarım ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin yıllara göre tarım alanı ve bitkisel üretim değerleri	175
Çizelge 4.99. Uzmanlaşma alanı hayvancılık ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin yıllara göre canlı hayvan sayısı ve hayvansal üretim miktarı.....	177
Çizelge 4.100. Uzmanlaşma alanı hayvancılık ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin yıllara göre canlı hayvanlar ve hayvansal üretim değeri	178
Çizelge 4.101. Uzmanlaşma alanı hayvancılık ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin istihdama göre veterinerlik hizmeti faaliyetlerinin yıllara göre LQ değeri ...	178
Çizelge 5.1 1. ve 2. dönem üniversitelerin uzmanlaşma alanlarında kentlerine etkileri	181
Çizelge 5.2 1. ve 2. dönem üniversitelerin kentlerindeki ve üniversitedeki gelişmeler	182

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Üniversitelerin gelişim süreci	7
Şekil 2.2. Foray'ın bilgi türleri ve girişimci keşif süreci diyagramı	19
Şekil 2.3 Üniversitelerin bölgesel ekonomideki yeri	31
Şekil 2.4 Cambridge Üniversitesi	33
Şekil 2.5 Limerick Üniversitesi	35
Şekil 2.6 Kuzey Karolina Üniversitesi, Charlotte.....	36
Şekil 2.7 Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi	38
Şekil 2.8 Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	39
Şekil 2.9 Massachusetts Teknoloji Enstitüsü.....	41
Şekil 2.10 Londra Ekonomi Okulu	42
Şekil 2.11 İstanbul Üniversitesi	43
Şekil 2.12 Ege Üniversitesi.....	44
Şekil 2.13. Yıllara göre Türkiye'de kurulan üniversite sayılarının değişiminin sütun grafik üzerinde gösterimi	46
Şekil 2.14. Kurulduğu döneme göre devlet ve vakıf üniversitelerinin Türkiye haritası üzerinde dağılımı	46
Şekil 2.15. Türkiye coğrafi bölgelerine göre Türkiye'de kurulan üniversite sayılarının dağılımının sütun grafik üzerinde gösterimi	47
Şekil 2.16. Türkiye'de yıllara göre yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranının sütun grafik üzerinde gösterimi	48
Şekil 2.17 Türkiye'de yıllara göre yükseköğretim mezun sayısının sütun grafik üzerinde gösterimi	49
Şekil 2.18 BKOMFİ Programı pilot üniversite seçim süreci.....	53
Şekil 2.19 Türkiye'de BKOMFİ Programı pilot üniversitelerinin dağılımı	53
Şekil 2.20 Bingöl Üniversitesi'nin konumu	56
Şekil 2.21 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin konumu	58
Şekil 2.22 Düzce Üniversitesi'nin konumu	59
Şekil 2.23 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nin konumu.....	61
Şekil 2.24 Uşak Üniversitesi'nin konumu	62
Şekil 2.25 Aksaray Üniversitesi'nin konumu.....	64
Şekil 2.26 Kastamonu Üniversitesi'nin konumu.....	65
Şekil 2.27 Muş Alparslan Üniversitesi'nin konumu	67
Şekil 2.28 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin konumu	68
Şekil 2.29 Siirt Üniversitesi'nin konumu	70
Şekil 2.30 Artvin Çoruh Üniversitesi'nin konumu	71
Şekil 2.31 Bartın Üniversitesi'nin konumu	73
Şekil 2.32 Hitit Üniversitesi'nin konumu.....	74
Şekil 2.33 Kırklareli Üniversitesi'nin konumu	76
Şekil 2.34 Yozgat Bozok Üniversitesi'nin konumu	77
Şekil 2.35 Batman Üniversitesi'nin konumu	79
Şekil 2.36 Giresun Üniversitesi'nin konumu	80
Şekil 2.37 Gümüşhane Üniversitesi'nin konumu.....	82
Şekil 2.38 Iğdır Üniversitesi'nin merkezinin konumu	83
Şekil 2.39 Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nin konumu	85
Şekil 2.40 Munzur Üniversitesi'nin konumu (Atlas, 2020)	86
Şekil 2.41 Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin konumu	87
Şekil 4.1 Yıllara göre Bingöl Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	103

Şekil 4.2 Yıllara göre Burdur Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	118
Şekil 4.3 Yıllara göre Düzce Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	123
Şekil 4.4 Yıllara göre Kırşehir Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	129
Şekil 4.5 Yıllara göre Uşak Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	134
Şekil 4.6 Yıllara göre Aksaray Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	144
Şekil 4.7 Yıllara göre Kastamonu Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	151
Şekil 4.8 Yıllara göre Muş Alparslan Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	157
Şekil 4.9 Yıllara göre Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	165
Şekil 4.10 Yıllara göre Siirt Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı.....	169
Şekil 4.11 1. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre tarım sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi.....	173
Şekil 4.12. 2. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre tarım sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi.....	174
Şekil 4.13. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre sanayi sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi.....	175
Şekil 4.14. 2. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre sanayi sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi.....	176
Şekil 4.15. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre hizmet sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi.....	176
Şekil 4.16. 2. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre hizmet sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi.....	177

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

E	İstihdam hacmi
$E_{i, j}$	j bölgesinde i alanında istihdam
$E_{i, n}$	Ulusal i alanında istihdam
E_j	j bölgesinde istihdam
E_n	Ulusal istihdam
m^3	Metreküp
n	Ulusal
<	Küçüktür
≤	Küçük eşittir
/	Bölüm
%	Yüzde

Kısaltmalar

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AHİKA	Ahiler Kalkınma Ajansı
Ark	Arkadaşları
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme
BAKA	Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı
BAKKA	Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
BKOMFİ	Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma
DAKA	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
DİKA	Dicle Kalkınma Ajansı
DOKA	Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı
DOKAP	Doğu Karadeniz Projesi
FKA	Fırat Kalkınma Ajansı
İBBS	İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
K4G	<i>Knowledge for growth</i>
KOP	Konya Ovası Projesi
KUZKA	Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
Km	Kilometre
LSE	<i>London School of Economics and Political Science</i>
LQ	Lokasyon katsayısı
MAKÜ	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
MARKA	Doğu Marmara Kalkınma Ajansı
MEVKA	Mevlana Kalkınma Ajansı
MIT	<i>Massachusetts Institute of Technology</i>
NUTS	<i>Nomenclature D'unités Territoriales Statistiques</i>
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>
OKA	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
ORAN	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
SBB	Strateji ve Bütçe Başkanlığı
SERKA	Serhat Kalkınma Ajansı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TDK	Türk Dil Kurumu
TRAKYAKA	Trakya Kalkınma Ajansı

TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNC	<i>University of North Carolina</i>
UNİDOKAP	Doğu Karadeniz Projesi Üniversiteler Birliği
UNİKOP	Konya Ovası Projesi Üniversiteler Birliği
YÖK	Yükseköğretim Kurumu
yy.	Yüzyıl
ZEKA	Zafer Kalkınma Ajansı

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi

Üniversiteler bilginin üretildiği, geliştirildiği ve aktarıldığı, toplumsal gelişmeyi, ülkelerin, kentlerin ve bölgelerin ekonomik gelişmelerini etkileyen ve katkı sağlayan kurumlardır. Üniversitelerin kentlerine ve bölgelerine etkileri incelenirken daha çok öğrenci harcamaları üzerinde durulmuştur (Akçakanat ve ark., 2010; Arslan, 2014; Arslan, 2016; Çalışkan,2010; Çayın ve Özer, 2015; Demirelli ve Taşkın, 2013; Görkemli, 2009; Kaşlı ve Serel, 2008; Korkmaz, 2014; Selçuk, 2012; Törsten ve ark., 2013). Üniversitelerin ürettiği hizmet olarak bilginin ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi literatüre katkı sağlaması yönünden önem arz etmektedir.

Literatürde üniversitelerin kuruldukları kente ve bölgeye ekonomik katkıları incelenirken genel anlamda üniversitenin mal ve hizmet alımı, üniversitede çalışanların ve öğrencilerin yapacakları harcamalar üzerinden çalışmalar yürütülmüştür. Çalışmalarda bu harcamaların doğrudan ve dolaylı olarak bölge ekonomisinde yaratacağı harcama artışlarının etkisi tahmin edilmiştir. Çalışmalarda üniversitelerin kuruldukları kente ve bölgeye dikkate değer ekonomik katkılar yaptığı sonucuna ulaşılmakta ve genel olarak “her ile bir üniversite” politikasını destekler nitelikte sonuçlar ortaya koyulmaktadır (Çokgezen ve Altun, 2018).

Harcama yaratma etkisi, bir kurumun mal ve hizmet alımı ve bu kurum aracılığıyla oluşan nüfusun kentte ve bölgede yaptığı harcamaların kent ve bölgeye ekonomik etkileridir. Çokgezen ve Altun (2018) üniversitenin harcama yaratma etkisi üzerinden kurulduğu kente ve bölgeye yarattığı ekonomik katkının “üniversitenin” katkısı olmadığını dile getirmektedir. Devlet üniversiteleri üzerinden değerlendirildiğinde, ortaya çıkan ekonomik katkı, genel olarak kamu kaynaklarıyla yapılmış bir işletmenin harcama yaratma etkisidir. Bu yaklaşımda önemli olan yaratılan hizmet değil, işletmenin harcama yaratma etkisidir.

Bu tezde üniversitelerin kurulduğu kente ve bölgesine etkilerine üniversite öğrencilerinin harcamaları üzerinden odaklanılmamakta; üniversitenin ürettiği hizmet olarak bilginin ve üniversitede uzmanlaşmanın kent ekonomisi üzerinde yarattığı katkılar incelenmektedir. Üniversitelerde akademik faaliyetler, yerel ve ulusal düzeyde AR-Ge çalışmaları, bilimsel araştırmalar ile ekonomik faaliyetlerde yeni yaklaşımların araştırılması, sempozyum, kongre vb. faaliyetler ile bilginin yayılımının artması, yerel üreticiler ile yapılan görüşmeler, toplantılar ve kurslar ile üretimde verimin artırılması,

alanında uzman mezunlar yetiştirilmesi ile bilimsel ve teknolojik gelişmeye katkı sağlanması açısından ekonomik gelişmeyi dolaylı veya direkt olarak etkilemektedir.

Vakıf ve devlet üniversitesi olmak üzere özellikle 2006-2010 yılları arasında kurulan 72 yeni üniversite ile hızla yükselen üniversite sayısının bir sonucu olarak Türkiye’de birbirinin benzeri üniversiteler ortaya çıkmıştır. Üniversite sayısının artmasıyla ortaya çıkan öğretim elemanı ihtiyacı karşılanamamış, eğitim kalitesi de buna bağlı olarak düşmüştür. Bu sonuçlara ek olarak mezun sayısında yaşanan ani artış sonucu iş/mezun ilişkisindeki arz talep dengesi de bozulmuştur ve diplomalı işsiz sayısı giderek artmıştır. Üniversitelerde uzmanlaşma anlayışı ise bu sorunlara bir çözüm sağlamak fikriyle ortaya çıkmış bir yaklaşımdır.

2016 yılında Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından başlatılan Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma (BKOMFİ) Programı üniversitelerde uzmanlaşma anlayışı ile bölgenin ve üniversitelerin potansiyeline ve altyapısına uygun olarak belirlenen uzmanlaşma alanlarında yoğunlaşma ile alanında uzman mezunların ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi, aynı zamanda bölge halkına ve girişimcilere de destek olarak üniversitenin kent ekonomisine katkılarını arttırmayı ve yüksek öğretimde özetlenen olumsuzlukları bertaraf etmeyi amaçlayan bir programdır. BKOMFİ programına 2022 yılı itibariyle 2016, 2018, 2020 ve 2021 yıllarında dört farklı dönemde toplam 22 üniversite seçilmiştir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı; *“belli bir alanda uzmanlaşmış üniversiteler buldukları bölgenin sosyal, ekonomik ve mekânsal kalkınmasını olumlu etkiler”* varsayımından hareketle güncel literatürde üniversitelerin kentlerine etkilerinin ve üniversitelerde uzmanlaşmanın kapsamlı biçimde değerlendirilmesidir.

Bu varsayımdan hareketle tez çalışmasında üniversitelerin kent ekonomisine katkılarını arttırmada misyon farklılaşması ve ihtisaslaşmanın önemi Türkiye’de BKOMFİ programına 2022 yılı itibariyle dahil edilmiş 22 üniversiteden 2016 ve 2018 yıllarında seçilen 10 pilot üniversitenin [Bingöl Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Aksaray Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Siirt Üniversitesi] oluşturduğu örneklem alanlarında araştırılmaktadır.

Tezde örneklem alanları bağlamında BKOMFİ programına ilk iki dönemde dahil olan üniversitelerin araştırılmasının sebebi üniversitelerin program kapsamındaki eylemlerini ve verilerini değerlendirirken yıllar içerisindeki gelişimini (3-5 yıl) gözlemleyebilmenin mümkün olmasıdır.

“BKOMFİ programına seçilen üniversiteler uzmanlaşma alanları ile ilgili olarak gelişme göstermektedir, benzer üniversitelerden farklılaşarak uzmanlaşma alanlarında yetkin mezunlar vermektedir ve alanında uzman öğretim elemanları yetiştirmektedir. Bölge halkına ve girişimcilere uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak eğitimler ve Ar-Ge hizmetleri sağlayarak kent ekonomisine de katkı sağlamaktadır ” hipotezinden hareketle örneklem alan olarak seçilen 10 üniversitenin kent ekonomisine katkıları uzmanlaşma alanlarında gerçekleştirdikleri faaliyetler ve akademik yayınlar, bu kapsamda kurulan üniversite birimleri, programa seçildikleri yıl itibariyle kuruldukları kentin ekonomik göstergelerinde gerçekleşen değişimler bağlamında değerlendirilmiştir.

BKOMFİ Programına 2016 ve 2018 yıllarında seçilen 10 üniversiteye ilişkin üniversitelerin kuruldukları kentlerde kentleşme düzeyi, kentsel ve kırsal nüfusun yıllara göre artış oranı, faaliyet gruplarına göre bölgesel uzmanlaşma düzeyi ile üniversitelerin BKOMFİ programı kapsamında yürüttükleri projeler, akademik yayın sayıları, kurulan birimler ve öğretim elemanı sayıları çerçevesinde gelişimleri öznel ve nesnel olarak değerlendirilmiştir.

Üniversitenin harcama yaratma etkisi, üniversitelerin kent ekonomisine katkıları ekseninde değerlendiren çalışmalar (Akçakanat ve ark., 2010; Arslan, 2014; Arslan, 2016; Çalışkan,2010; Çayın ve Özer, 2015; Demirelli ve Taşkın, 2013; Görkemli, 2009; Kaşlı ve Serel, 2008; Korkmaz, 2014; Selçuk, 2012; Törsten ve ark., 2013) literatürde bulunmasına karşın üniversitelerin ürettiği hizmet olarak bilginin kent ekonomisine katkılarını inceleyen çalışmalar kısıtlıdır. BKOMFİ programının yeni olması sebebiyle programın başarısını doğrudan ölçmeye yönelik çalışmalar henüz mevcut değildir. Ancak bu sınırlılıktaki tez çalışmasında programa ilişkin kurumlardan edinilen kapsamlı verilerin derlenmesi ve kente olan etkilerinin kıyaslanması suretiyle BKOMFİ programının başarısının beş yıllık bir süreç için değerlendirilmiş olması, pratikte bu değerlendirmedeki bir boşluğu dolduran ilk çalışmalardan olması yönüyle önem arz etmektedir.

1.3. Çalışmanın Kapsamı

Bu tez çalışması 5 bölümden oluşmaktadır:

Çalışmanın “Giriş” bölümünde konunun önemi ve araştırmanın amacı (araştırma soruları ve hipotezler) açıklanmıştır.

İkinci bölüm olan “Kaynak Araştırması” bölümde tez konusuyla ilgili olan üniversite, misyon, kent ekonomisi, bölgesel kalkınma ve uzmanlaşma kavramları literatür araştırması dahilinde açıklanmıştır. Üniversitelerin kuruldukları kente ve bölgesine etkileri uluslararası ve ulusal örnekler ile ele alınmıştır. Son olarak bu bölümde üniversitelerin kent ekonomisine katkılarını artırma bağlamında misyon farklılaşması ve uzmanlaşma konusu uluslararası ve ulusal örnekler ile desteklenerek açıklanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü olan “Materyal ve Yöntem” bölümünde materyal başlığında Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma programı ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra BKOMFİ programına seçilmiş olan pilot üniversiteler ve kentlerine dair genel bilgiler verilmiştir. Yöntem kısmında ise tez çalışmasında kullanılan veri toplama yöntemleri ile bölgesel uzmanlaşmanın hesaplanmasında kullanılan lokasyon katsayısı (*LQ Location Quotient*) ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümü olan “Araştırma Bulguları” bölümünde ilk olarak BKOMFİ programı pilot üniversiteleri ve program kapsamında yürüttükleri projelere dair genel bilgiler verilmiş ve her il için bölgesel uzmanlaşma düzeyleri hesaplanmıştır. Bu hesaplamalar sonrasında derinlemesine görüşme yöntemi ile toplanan veriler verilmiştir. Tez çalışmasına örneklem alan olarak seçilen 1. ve 2. Dönem pilot üniversitelerine ait bulgular kıyaslama suretiyle değerlendirilmiştir.

Çalışmanın beşinci ve son bölümü olan “Sonuçlar ve Öneriler” bölümünde örneklem alan ile ilgili yapılan araştırmalar, (literatür tarama, derinlemesine görüşmelerde elde edilen nicel veriler vb.) değerlendirilerek mevcut sonuçlar irdelenmiştir ve her bir örneklem alanında uzmanlaşmayı etkin kılmaya ilişkin öneriler getirilmiştir.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

2.1. Temel Tanım ve Kavramlar

Çalışmanın bu bölümünde kavramsal çerçeveyi oluşturan “üniversite”, “misyon”, “uzmanlaşma”, “kent ekonomisi”, “bölgesel kalkınma” tanım ve kavramlarına yer verilmiştir. İlk olarak üniversiteler, gelişim süreçleri ve kente etkileri üzerinde durulmuş; uzmanlaşma kavramı ve uzmanlaşma türleri tanımlanmış, son olarak kent ekonomisi ve bölgesel kalkınma kavramları açıklanmıştır.

2.1.1. Üniversite kavramı ve üniversitelerin gelişim süreci

Bu bölümde üniversite kavramı tanımlanmıştır ve Türkiye’de ve Dünya’da üniversitelerin gelişim süreci genel hatlarıyla aktarılmıştır.

2.1.1.1. Üniversite kavramı

Modern üniversitelerin atası olarak kabul edilebilecek ilk yükseköğretim kurumu “düzenli öğretim kadrosu çalıştıran, belirli yüksek öğrenim kursları sunan ve genel olarak tanınan diplomalar veya dereceler şeklinde başarı sertifikaları veren” (Rudy, 1984’ten aktaran Guena, 2003) *studium generale* olarak bilinen Orta Çağ yüksek öğretim kurumudur. *Studium generale* terimi uzun yıllar ilk üniversiteler için kullanılmıştır. Üniversite ismine kaynaklık eden *universitas* kelimesi ise Orta Çağ’da öğrenci topluluklarını belirtmek için kullanılan bir isim olmuştur (Guena, 2003; Rukancı ve Anameriç, 2004).

Çizelge 2.1. Üniversite üzerine farklı yazarlar tarafından yapılmış tanımlar

Üniversite Tanımı	Referans
Üniversite bir taraftan temel araştırmalarla bilimin gelişmesine katkıda bulunurken diğer taraftan da uygulamalı araştırmalarla gelişmelere rehberlik etme sorumluluğu taşımaktadır. Üniversite gerek eğitim sorunlarının çözümünde gerekse memleket kalkınmasında görevini, ciddi araştırmalara, sağlıklı analizlere dayanarak ve toplumun isteklerini yerine getirmekten çok, onun gerçekten ihtiyaç duyduğu şeyleri sağlayarak yerine getirmelidir.	Variş, 1974
Üniversite, temel olarak ve öncelikle, sıradan insanın alması gereken yüksek eğitimden ibarettir. Her şeyden evvel bu sıradan insanı kültürlü bir insan haline getirmek, onu çağının seviyesine ulaştırmak zorunludur.	Gasset, 1997
Üniversitenin olmazsa olmaz ön koşulu akademik özgürlüktür. Üniversite bilimsel bilginin üretildiği yerdir, eğitim, insan kişiliğinin ve onurunun tam gelişimini sağlamaya yönelik ve ayrıca olumlu toplumsal değişimi sağlayıcı olmak durumundadır.	Hatiboğlu, 1998
Üniversite, eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan kurumlar olarak tanımlanabilir. Bu fonksiyonları yerine getirmek üzere kurulan yükseköğretim kurumlarından, aynı zamanda toplumun sorunlarını da çözüme kavuşturan çalışmaların yapılması beklenmektedir.	Baskan, 2001

Farklı yazar ve düşünürler tarafından yapılan üniversite tanımları (Çizelge 2.1) “üniversitenin bilimin gelişmesine katkıda bulunan, eğitim-öğretim, araştırma ve yayın yapan, akademik özgürlüğü bulunan, ülke sorunlarına çözümler bularak kalkınmasına katkı sağlayan, sıradan insanı kültürlü, çağın seviyesine ayak uydurabilen bir birey haline getiren kurum olduğunu” göstermektedir (Baskan, 2001; Gasset, 1997; Hatiboğlu, 1998; Varış, 1974).

2.1.1.2. Dünya’da ve Türkiye’de üniversitelerin gelişim süreci

Modern Üniversitelerin temellerinin İyonya ve Büyük Yunanistan’da atıldığı düşünülmektedir. Platon’un Atina’da M.Ö. 4. Yüzyılın başlarında kurduğu ve eğitim verdiği *Akademia*, felsefe ve retorik eğitimi verilen bir okuldu. Platon’u öğrencisi Aristoteles takip etmiş M.Ö. 335’te kendi okulu *Lyceum (Lykeion)*’u yine Atina’da kurmuştur (Varvoglis, 2014; Mark, 2019).

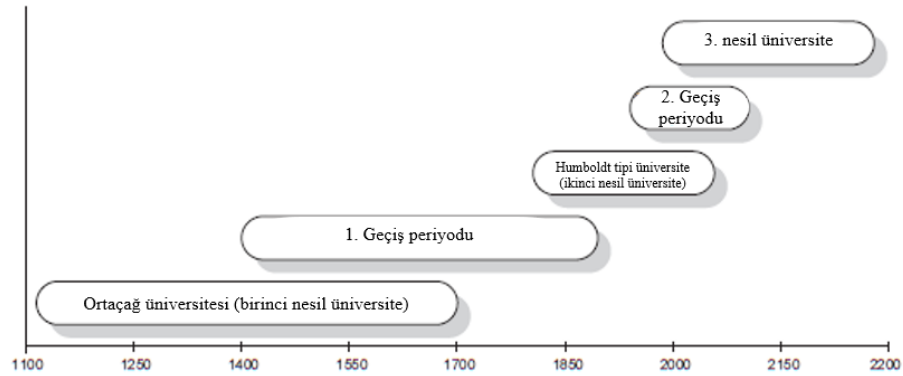
M.Ö. 4. Yüzyıl ve M.S. 3. Yüzyıl arasında kurulan yüksek öğretim verilen okullarda genel olarak felsefe, retorik, sanat ve bilim eğitimi verilmiştir. M.S. 5. Yüzyılda kurulan Harran okulunda tıp, astronomi, fizik gibi bilim dallarının da okutulduğu bilinmektedir. M.S. 639’da Harran’da İslamiyet’e geçilmesi ile ek olarak fıkıh, kelam, hadis, tefsir, felsefe ve tarih gibi bilimlerde okutulmaya başlanmıştır. Okullarda okutulan bilimlerin belirlenmesinde dinin etkili olduğu görülmektedir (Ekinci, 2006).

Üniversite adının bir kurumda kullanılması 1088’de kurulan Bologna Üniversitesi ile başlamıştır. Adında üniversite kelimesini kullanan ilk kurum olması nedeniyle besleyici anne anlamına gelen “*Alma Mater*” unvanını almıştır. Üniversite ismiyle kurulan ikinci kurum 1150’de kurulan Paris Üniversitesidir (Antalyalı, 2007; Varvoglis, 2014).

Paris Üniversitesi papalık tarafından oldukça desteklenmiştir ve kendini Tanrı tarafından gönderilmiş ilahi bilginin merkezi olarak görmüştür. Üniversitede verilen 5 yıllık eğitimden sonra öğrencilere sözlü sınav yapılmakta ve sınavın sonunda “*Determinatio*” (kararlılık, disiplin) denilen, bir konuyu farklı açılardan ele alarak savunma sınavı yapılmaktaydı. Başarılı bir şekilde sınavı tamamlayan öğrenciler üniversiteyi tamamlamış sayılmıştır (Wikipedia, 2021).

Wissema (2009) üniversiteleri gelişim süreçleri ve geçirdikleri değişimler üzerinden 3 gruba ayırmıştır: Orta çağ üniversitesi (birinci nesil üniversite), Humboldt tipi üniversite (ikinci nesil üniversite) ve üçüncü nesil üniversite (3GU). Wissema (2009) günümüz üniversitelerinin geçiş sürecinde olduğunu henüz 3. Nesil üniversitelere

geçilmediğini ve ileri üniversitelerin 3. nesil üniversite olma yolunda ilerlediğini savunmuştur.



Şekil 2.1. Üniversitelerin gelişim süreci
Kaynak: Wissema, 2009

“1. Nesil üniversiteler” yaklaşık 1100-1700 yılları arasındaki üniversiteler olarak değerlendirilmiştir. 2. Nesil üniversitelere geçiş dönemi “1. Geçiş periyodu” olarak adlandırılmıştır ve 1400-1900 yılları arası ilk geçiş dönemidir. “2. Nesil üniversiteler” dönemi 1800 yılından itibaren başlamış olup Wissema (2009) bu sürecin 2050 yılına kadar süreceğini tahmin etmiştir. “2. Geçiş periyodu” 1950-2100 yılları arasında gösterilirken “3. Nesil üniversiteler” dönemi ise 2000 yılından başlayarak 2200 yılına kadar süren bir dönem olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda günümüzde 2. Nesil üniversiteler, 2. Geçiş dönemindeki üniversiteler ve 3. Nesil üniversiteler olmak üzere 3 tür üniversitenin varlığından bahsedilmektedir (Wissema, 2009; Şekil 2.1.).

Türkiye’de Batı türü ilk yükseköğretim kurumu 1795’te kurulan ve bundan kısa bir süre sonra faaliyete geçirilen Mühendishane-i Berri-i Hümayun’dur (İstanbul Teknik Üniversitesi). Daha sonra 1827’de kurulan Tıbbiye ve 1834’te kurulan Harbiye batı türü yükseköğretim kurumlarının ilk örnekleri olarak sayılmıştır (Özaslan ve ark., 1998).

1946 yılında 4936 Sayılı Kanun’la gerçekleştirilen üniversite reformunun temel amacı, 25 Mayıs 1946 Sayılı Milli Eğitim Komisyonu raporunda; *‘üniversite hocalarının yetişme, seçilme ve yükselme şartlarını belli esaslara bağlamak, bu suretle üniversite öğretim mesleğini kanun temeli üzerine kurmak ve böylece daha çabuk gelişmelerini sağlamak’* olarak ifade edilmiştir. Bu üniversite reformu ile belirlenen amaçlar doğrultusunda üniversiteler, mali, bilimsel ve yönetsel açıdan özerkliğe bu dönemde kavuşmuştur (Kılıç, 1999).

Yükseköğretim, 1981'de çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile akademik, kurumsal ve idari yönden yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Bu kanunla Türkiye'deki tüm yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplanmış, akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve konservatuarlar ile meslek yüksekokulları üniversitelere bağlanmıştır. 1981'de 19 olan üniversite sayısı 1982'de 27'ye çıkarılmıştır (Baskan, 2001; YÖK, 2020a)

1992'de çıkarılan 3837 sayılı Yasa ile 21 yeni üniversite ve 2 yüksek teknoloji enstitü kurulmuş ve devlet üniversitesi sayısı 51'e yükselmiştir. 2006 yılından itibaren hem eğitim hizmetini ülke geneline yaygınlaştırmak, hem de üniversitenin yarattığı ekonomik faydayı yerele dağıtmak amacıyla üniversitelerin kuruluşu hızlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda kurulan üniversitelerle Türkiye'de 2019 itibariyle her ilde en az 1 üniversite bulunmaktadır (Altıntaş, 2015; Baskan, 2001). 2021 yılı itibari ile Türkiye'de devlet ve vakıf olmak üzere toplam 207 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerin çatısı altında toplam 1.930 fakülte, 399 yüksekokul, 1024 meslek yüksekokulu, 602 enstitü, 3901 araştırma uygulama merkezi, 18.895 bölüm, 33.119 anabilim dalı, 7.514 bilim dalı, 23.483 ön lisans ve lisans programı, 13.157 yüksek lisans programı, 5.642 doktora programı ve 141 sanatta yeterlilik programı bulunmaktadır (Çizelge 2.2.).

Çizelge 2.2. Türkiye'deki yükseköğretim kurumları (2021)

Türü Birim	Devlet		Vakıf ve Vakıf MYO		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Üniversite	129	%62	78	%38	207
Fakülte	1.457	%75	473	%25	1.930
Yüksekokul	298	%75	101	%25	399
MYO	910	%89	114	%11	1.024
Enstitü	439	%73	163	%27	602
Araştırma Uygulama Merkezi	3.113	%80	788	%20	3.901
Bölüm	15.533	%82	3.362	%18	18.895
A.B.D.	29.634	%89	3.485	%11	33.119
B.D.	6.912	%92	602	%8	7.514
Ön Lisans/Lisans Programı	15.448	%66	8.035	%34	23.483
Yüksek Lisans Programı	10.598	%81	2.559	%19	13.157
Doktora Programı	5.096	%90	546	%10	5.642
Sanatta Yeterlilik Programı	126	%89	15	%11	141

Kaynak: YÖK, 2020b

2.1.2. Misyon kavramı ve üniversitelerde misyon yaklaşımı

Çalışmanın bu bölümünde misyon kavramı tanımlanmıştır ve üniversitelerde misyon yaklaşımları incelenmiştir.

2.1.2.1. Misyon kavramı

Misyon kelime anlamı olarak bir kimseye, bir kurula verilen özel görevdir. TDK Güncel Türkçe Sözlüğünde misyon kelimesinin anlamı ‘görev, amaç’ olarak verilmiştir. Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğünde ise “*bir örgütün yapmakta olduğu işi niçin yaptığını, kendini nasıl görmek istediğini, toplumdaki var oluş nedenini ve topluma katkısını belirlemeye yarayan tanımlama*” olarak açıklanmıştır. (TDK, 2021; TDK, 2015)

Misyon, organizasyonların en önemli varoluş nedenlerini ifade etmektedir. Bir organizasyonu diğerlerinden ayırt etmeyi sağlayan uzun vadeli görev ve amaçlar çalışanlara yol göstermekte ve yaptıkları işlere anlam kazandırmaktadır. Bir yol gösterici olarak da nitelendirilebilen misyon, organizasyonların ne yaptığını ve ne için yaptığının sloganlaştırmasıdır. Bu sayede çalışanların ortak bir amaca yönlendirilmesi sağlanabilmektedir (Soyer, 2021).

Misyon, bir organizasyonun gelecekteki fotoğrafını tasvir etmektedir (Ramazanoğlu ve Bahçeci, 2006). Vizyon ise bir organizasyonun sahip olabileceği en üstün nitelikleri barındırdığı tasviridir, bir idealdir. Çalışanlar tarafından benimsenen ve hedeflenen gelecek ile ilgilidir. Organizasyonların hedefleri, amaçları, idealleri ve çalışma planlarına yön veren misyon ve vizyon bildirimlerinin ilk kullanımları özel sektörde ortaya çıkmıştır. Kamu ve yükseköğretim kurumlarına adaptasyonu 1980’lerde yeni kamu yönetimi anlayışının ortaya çıkması sınırlarında gerçekleşmiştir (Emini ve Ayaz, 2020).

Misyon, zorunlu amaçları ışığında bir organizasyonun varlığını haklı çıkaran özlü ve anlaşılır bir ifadeyi belirtmektedir. Başka bir deyişle bir organizasyona tüzük ve/veya anayasal kanun hükümlerinde belirtilen ve yüklenen sorumlulukların yerine getirilmesi amacıyla kurulduğunun açıkça beyan edilmesi gerekmektedir. Yasal hükümlere atıf, misyon bildiriminde dipnot olarak belirtilmesi gereken bir husustur. Misyon ifadesi bir organizasyonun nereye gittiğine, kimi etkileyeceğine ve tüm bunların neden birtakım sonuçları olduğuna odaklanmayı sağlamaktadır (Demir ve Yılmaz, 2016; Young, 2009).

Misyon kavramı ve kapsamı dört başlık altında değerlendirildiğinde (Demir ve Yılmaz, 2016; Ülgen ve Mirze, 2006’dan aktaran: Dinler, 2009);

- Misyon, organizasyonlarda izlemciler (stratejistlere) ve çalışanlara yol gösteren bir rehberdir.
- Misyonun tanımlandığı sınırlar çerçevesinde strateji, stratejik yönetimin başlangıç evresinde ele alınmalıdır.

- Organizasyonların misyonları, ortaya koyduğu değer ve felsefe normları ile çalışanlar arasında bir köprü görevi üstlenmektedir.

- Organizasyonların misyonları, tüm sosyal paydaşlara organizasyonlarının işi, sahip olduğu değerler ve örgütün felsefesi ile alakalı bir açıklama özelliği taşımaktadır.

Organizasyonların misyonlarının ve misyon bildirimlerindeki açıklamaların nasıl olması gerektiği ile ilgili kesin bir biçimden söz edilemese de misyon bildirimlerinin içermesi gereken belli başlı ifadeler mevcuttur (Demir ve Yılmaz, 2016; Eren, 2005'ten aktaran Dinler, 2009);

- İşletmenin ürettiği temel mal ve hizmetler nelerdir?
- İşletmenin hedef pazarını kim oluşturur?
- İşletmenin kullandığı teknolojiler nelerdir?
- İşletmenin iş yaparken genel felsefesi nasıldır?
- İşletme kendisini nasıl görmektedir?

Misyon bildirimi bir organizasyonun, işletmenin, örgütün var olma sebeplerini, amaçlarını, hedeflerini ve çalışma felsefesini ortaya koyarak diğer kurumlardan farklılıklarını ortaya koyduğu, çalışanlarına yol gösteren ve hedeflerini belirlemelerinde yardımcı olan, gelecekte organizasyon olarak ulaşmayı hedeflediği ideali tasvir ettiği bir beyandır.

2.1.2.2. Üniversitelerde misyon yaklaşımı

Modern Üniversitelerin temellerinin İyonya ve Büyük Yunanistan'da atıldığı düşünülmektedir. Platon'un Atina'da M.Ö. 4. Yüzyılın başlarında kurduğu ve eğitim verdiği *Akademia*, felsefe ve retorik eğitimi verilen bir okuldu. Platon'a göre eğitimin asıl amacı, bireyleri mutlu kılmak ve onları ideal toplum içinde birbirleriyle bir uyum içinde yaşayan vatandaşlar olarak yetiştirmektir. Aristo ise, eğitimin amacının herhangi bir hedefe yönelik olmadan gerçeği aramak olduğunu, mesleki eğitimin ise hür bireylere yakışır bir faaliyet olmadığını düşünmüştür (Burkaz, 2014).

Dünyada üniversitelerin görev tanımları irdelendiğinde;

İngiliz üniversitelerinin başlıca görevi öğretim olmakla birlikte 1. Dünya savaşı itibarıyla araştırmaya da önem vermişler, devlet kurumları veya özel sektör için sözleşmeli araştırma projeleri yürütmüşlerdir. *Alman üniversitelerinin* görev anlayışı 14. yy'ın ilk yarısında Wilhelm von Humboldt'un savunuculuğunda 'araştırma' olarak şekillenmiştir. Bu anlayışa göre gerçeği öğrenmek ve araştırmak tam bir özgürlük içinde

sürekli olarak devam etmelidir. *Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) üniversite* görev yaklaşımında salt gerçeği aramak, bilim için bilim anlayışından farklı olarak “toplum yararı için bilim” anlayışı kabul edilmiştir. Üniversite toplumun sorunlarına çözüm arayan, toplumun ilerlemesine katkılar sağlayan bir kurum olarak değerlendirilmiştir. *Fransız üniversiteleri* Napoleon etkisinde tek bir merkeze (iktidara) bağlı kurumlar olarak toplumda sosyal düzenin korunması için aynı ideolojiye sahip bireyler yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. 1968 ‘de kabul edilen üniversite reformu niteliğinde bir yasa ile bu sistem büyük ölçüde değiştirilmeye çalışılmıştır. Bu yasa ile üniversitenin temel görevleri “bilginin sağlanması ve nakli, araştırmaların geliştirilmesi ve insanların yetiştirilmesidir” (Meray, 1971). *Eski Doğu bloğunda yer alan ülkelerde (Doğu Almanya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan, Çekoslovakya, Polonya, Arnavutluk)* ise genellikle üniversitenin temel görevi olarak üretimi artıracak mesleki ve ideolojik eğitimi vermek benimsenmiştir (Meray, 1971; Baskan, 2001).

Günümüzde üniversiteler yalnızca öğretmen öğrenci topluluğu olmaktan çıkarak, bilgi ekonomisinin beyni niteliğinde bir bilgi fabrikası ve fazlasıyla karmaşık bir yapıya sahip işletmeler halini almıştır. Ülke yükseköğretim sisteminin çıktıları, ülke ekonomisinin en önemli girdileri ve rekabet gücünü belirleyen başlıca unsurları arasındadır (Gürüz, 2003).

Gürüz (2003) üniversitenin işlevlerini, “eğitim-öğretim, temel bilimsel araştırmalar ve toplum hizmetleri” olmak üzere üç grupta toplamıştır. Üniversiteler verilen işlevlerden birini ağırlıklı olarak yerine getirmek üzere işlevsel olarak örgütlenmişlerdir. Bir başka anlatımla üniversiteler yerine getirdiği işleve göre örgütlenmektedirler. Üniversiteler yerine getirdikleri işleve göre değerlendirildiğinde; araştırma üniversiteleri ve kitlesel eğitim üniversiteleri olarak iki gruba ayrılmaktadır (Erdem, 2005).

Araştırma üniversiteleri, lisansüstü eğitim ağırlıklı olan ve temelde araştırma işlevini yerine getirmek üzere kurulan üniversitelerdir. Kitlesel eğitim üniversiteleri, 2. Dünya Savaşı’ndan sonra yükseköğretimin kitleselleşmesiyle artan öğrenci talebini, kısa süreli mesleki ve teknik yüksek öğretim kurumları ile geniş kitlelere yönelik eğitim yapan üniversiteler karşılamıştır (Erdem, 2005; Gürüz 2003).

Üniversitenin misyonuna ilişkin 20. yy.’ da yaşamış olan İspanyol filozof Gasset’e (1997) göre;

- Üniversite en kesin anlamda, sıradan insana kültürlü bir şahsiyet ve mesleğinin ideal bir üyesi olmayı öğreten kurumdur.

- Üniversite programında hiçbir sahte tavra müsamaha edilmeyecektir. Öğrenciden gerçekten ne istenebiliyorsa sadece o istenecektir.

- Netice itibariyle sıradan öğrencinin bilim adamı olacakmış gibi zamanını israf etmesine sebep olmaktan kaçınılır. Buna binaen, gerçek bilimsel araştırma üniversitenin özünden veya minimumundan çıkarılmalıdır.

- Kültürel disiplinler ve mesleki dersler, en iyi pedagojinin üzerine bina edilmiş rasyonel bir tarzda sunulacaktır.

- Öğretim görevlilerinin seçimi araştırmacılar olarak kazandıkları mevkiye değil, sentez yeteneklerine ve öğretmenlik maharetlerine dayanacaktır.

- Öğrencinin yapması gerekenler, nicelik ve nitelik yönünden en aza indirildiğinde, üniversite öğrenciden taleplerinde esnek olmayacaktır.

Shils (1988) üniversitelerin, bulunduğu yerleşim yeri insanına karşı görevlerini şu şekilde sıralamıştır (Gültekin ve ark., 2008):

- Üniversiteler öncelikle insanlara eğitim ve öğretim hizmeti verirler.
- Kütüphane, spor tesisleri ve sosyal hizmetler gibi hizmetler üniversite öğrencilerinin yanı sıra yerleşim yeri insanına da fayda sağlamalıdır.
- Üniversiteler buldukları bölge sanayisi için araştırma ve inceleme yapmanın yanında danışmanlık görevlerini de yapmalıdır.
- Akademik personelin yerleşim yerindeki sivil işlerde aktif olmaları, belli bir çaba içinde olmaları ve ilgi duymaları gerekir.

Üniversitelerin misyonunu tanımlayan (Çizelge 2.3) araştırmacı ve düşünürlerin tanımlamaları ışığında “Üniversite bilginin üretildiği, korunduğu ve iletildiği bir kurumdur; herhangi bir hedefe yönelik olmaksızın gerçeği arar, bireyleri kültürlü bir şahsiyet, ideal toplumda birbirleriyle uyum içerisinde yaşayan vatandaşlar ve mesleğinin ideal bir üyesi haline getirmeyi amaçlar” çıkarımı yapılabilir.

Çizelge 2.3. Üniversite misyonunun farklı yazarlar tarafından yapılan tanımları

Üniversitenin Misyonu	Kaynak
Platon: Bireyleri mutlu etmek ve onları ideal toplumda birbirleriyle uyum içinde yaşayan vatandaşlar olarak yetiştirmek.	Gürüz, 2001
Aristo: Herhangi bir hedefe yönelik olmaksızın gerçeği aramak.	Gürüz, 2001
Gasset: Sıradan insana kültürlü bir şahsiyet ve mesleğinin ideal bir üyesi olmayı öğretmek ve öğretmenlik mesleğinin ve öğreticiliğin ön planda tutulması.	Gasset, 1997
Humboldt: Bilginin korunması, iletilmesi ve üretilmesi, üretilen bilginin eğitimsel bir değer ifade etmesi.	Antalyalı, 2007
Gürüz: Eğitim öğretim, bilimsel araştırmalar ve toplum hizmetleri ile bilginin üretilmesi.	Gürüz, 2003; Erdem, 2005

2.1.3. Kent ekonomisi ve bölgesel kalkınma kavramları

Çalışmanın bu bölümünde kent ekonomisi ve bölgesel kalkınma kavramları tanımlanmıştır.

2.1.3.1. Kent ekonomisi kavramı

Kent ekonomisi kavramı literatürde “*bir kentin üretim, dağıtım ve tüketim işlevlerini toprak kullanımı üzerindeki etkileriyle birlikte inceleyen bilim dalıdır*” (Keleş, 1980) “*kentlerde ve metropoliten alanlarda hanehalklarının, firmaların ve sermayenin mekânsal düzenini, hanehalklarının farklı arazi kullanımları ile ilişkilerinden doğan dışsallıkları ve bu güçlerin etkileşiminden ortaya çıkan kamu politikalarını vurgulamaktadır*” (Yetişkul Şenbil, 2012).

Kentleşme süreci 19. yy.’da hız kazanmış olsa da kent ekonomisi alanının ayrı bir bilim dalı olarak düşünülmesi 1940’lı yıllarda başlamıştır. Kent ekonomisi alanının temelleri kentsel arazi kullanım kuramı ile Alman iktisatçı Johann Heinrich Von Thünen (1783-1850) tarafından atılmıştır. Von Thünen etrafından yalıtılmış kenti pazar olarak kullanan tarım alanının pazara olan uzaklığı ile arazi kullanımları arasındaki ilişkileri incelemiştir (Kılınçaslan, 2018).

Kent ekonomisi genel manasıyla iktisadi analiz yöntemlerini kullanmak yoluyla kentsel alan sorunlarına eğilir. Kentsel alan sorunları eğitim, ulaşım, çöküntü bölgeleri, konut, hava kirliliği, kentsel mekân yapısı, altyapı finansmanı vb. gibi genel konular olabilir veya sanayi ve ticaret firmalarının yer seçimi, hanehalkları, kentin mekânsal yapısı ve dışsal ekonomiler gibi mikroekonomi konuları da olabilir (Kılınçaslan, 2018).

Hanehalkları seçim yaparken maksimum fayda elde etmeyi, firmalar ise maksimum kâr elde etmeyi amaçlamaktadır. Kent ekonomisi ise ekonomi ve coğrafya bilimlerini bir araya getirerek, hanehalkları ve firmaların maksimum fayda ve kâr elde etmek için yaptığı coğrafi yer seçimlerini araştırmaktadır. Kent ekonomisi ayrıca yer seçimlerindeki verimsizlikleri tanımlayarak verimli seçimleri teşvik etmek için alternatif kamu politikalarını da incelemektedir (O’Sullivan, 1992).

O’Sullivan (1992) kent ekonomisini 6 ana başlıkta incelemiştir:

- Şehirlerin gelişiminde piyasa güçleri,
- Şehirlerde arazi kullanımı,
- Kentsel ulaşım,

- Suç ve kamu politikası,
- Konut ve kamu politikası,
- Yerel yönetim harcamaları ve vergiler.

Kent ekonomisi mekânsal düzeni, farklı arazi kullanımları ile ilişkileri ve tüm bu etkileşimler ile ortaya çıkan kamu politikalarını kapsamaktadır. Üretim ve tüketim üstünlüklerinin mekânsal yığılmalar ile ortaya çıkması kentleri var eden unsurlardandır. Rant yani ekonomik aktivitenin mekânda yayılması maliyetleri düşürmüyor veya faydayı artırmıyor ise kentlinin ödemek istemeyeceği bir değerdir. Ekonomistler, coğrafyacılar, bölge bilimcileri ulaşım maliyetlerini inceleyerek yer seçim ilişkilerini açıklamaya çalışmaktadır (Yetişkul Şenbil, 2012).

2.1.3.2. Bölgesel kalkınma kavramı

Bölge kavramı literatürde *“bir kentin, bilinçli bir belgeleme yöneliminin sonucu olarak, işleyiş, tarım, konut, yönetim, ticaret vb. işlevleri için, imar planında ayrılmış alanlardan her biri; bir ülkenin, doğal özellikleri, nüfus yapısı, kaynakları, çıkarları açısından türdeşlik gösteren, bir bütün olarak tasarlanmasında yarar görülen bölümü.”* (Keleş, 1980), *“sınırları idari, ekonomik birliğe, toprak, iklim ve bitki özelliklerinin benzerliğine veya üzerinde yaşayan insanların aynı soydan gelmiş olmalarına göre belirlenen toprak parçası, mıntika”* (TDK, 2021) olarak tanımlanmıştır.

Kalkınma kavramı literatürde *“bir ekonomide halkın değer yargıları, dünya görüşü ile tüketim ve davranış kalıplarındaki değişmeleri içerecek biçimde toplumsal ve kurumsal yapıda dönüşüme yol açan büyüme”* (TDK, 2004) olarak tanımlanmıştır.

Kentleşmenin hızlanmasıyla bölgeler arasında dengesiz gelişmişlik düzeylerinin ortaya çıkması ile bu alanda araştırmalar da hız kazanmıştır. Bölgeler arası dengesizliklerin nedenlerinin araştırılması ve dengesizlikleri gidermek amacıyla çözüm yolları üretilmesi süreci ile bölgesel kalkınma kavramı literatüre girmiştir.

Ekonomik büyüme ve kalkınma, tüm ülkelerin en belirgin temel amaçları arasındadır. Bu amaca ulaşmadaki temel ilke ise, ülkenin mevcut kaynak ve imkanlarını en akılcı ve verimli şekilde kullanmaktır. Hemen her ülkede doğal bir merkez etrafında yoğunlaşan ekonomik ve sosyal faaliyetler, bölgelerarası gelişme farklılıklarını ortaya çıkarmış ve büyük dengesizlikler yaşanmasına sebep olmuştur (Arslan, 2005).

Bölgelerarası gelişme farklılığı belirli bir siyasi sistemin veya ekonomik modelin bir sonucu değil, farklı siyasi sistemlere sahip ve farklı ekonomik gelişme seviyesindeki bütün toplumlarda zamanla somutlaşan sosyal ve ekonomik bir gerçektir. Bu açıdan,

bölgesel gelişme farklılığı bir geri kalmışlık değil, gelişmenin her safhasında ağırlığı ne olursa olsun hissedilen bir problemdir. Az gelişmiş, gelişmekte olan toplumlarda ve günümüzün sanayi ve hatta ileri sanayi toplumlarında bölgesel gelişme farklılıkları görülebilmektedir (Özaslan ve ark., 1998).

Çizelge 2.4 Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

Kod	Düzye 1 (12 Bölge)	Kod	Düzye 2 (26 alt bölge)	Düzye 3 (81 il)
TR1	İstanbul	TR10	İstanbul alt bölgesi	İstanbul
TR2	Batı Marmara	TR21	Tekirdağ alt bölgesi	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli
		TR22	Balıkesir alt bölgesi	Balıkesir, Çanakkale
TR3	Ege	TR31	İzmir alt bölgesi	İzmir
		TR32	Aydın alt bölgesi	Aydın, Denizli, Muğla
		TR33	Manisa alt bölgesi	Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak
TR4	Doğu Marmara	TR41	Bursa alt bölgesi	Bursa, Eskişehir, Bilecik
		TR42	Kocaeli alt bölgesi	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova
TR5	Batı Anadolu	TR51	Ankara alt bölgesi	Ankara
		TR52	Konya alt bölgesi	Konya, Karaman
TR6	Akdeniz	TR61	Antalya alt bölgesi	Antalya, Isparta, Burdur
		TR62	Adana alt bölgesi	Adana, Mersin
		TR63	Hatay alt bölgesi	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
TR7	Orta Anadolu	TR71	Kırıkkale alt bölgesi	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir
		TR72	Kayseri alt bölgesi	Kayseri, Sivas, Yozgat
TR8	Batı Karadeniz	TR81	Zonguldak alt bölgesi	Zonguldak, Karabük, Bartın
		TR82	Kastamonu alt bölgesi	Kastamonu, Çankırı, Sinop
		TR83	Samsun alt bölgesi	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
TR9	Doğu Karadeniz	TR90	Trabzon alt bölgesi	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
TRA	Kuzeydoğu Anadolu	TRA1	Erzurum alt bölgesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt
		TRA2	Ağrı alt bölgesi	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan
TRB	Ortadoğu Anadolu	TRB1	Malatya alt bölgesi	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli
		TRB2	Van alt bölgesi	Van, Muş, Bitlis, Hakkâri
TRC	Güneydoğu Anadolu	TRC1	Gaziantep alt bölgesi	Gaziantep, Adıyaman, Kilis
		TRC2	Şanlıurfa alt bölgesi	Şanlıurfa, Diyarbakır
		TRC3	Mardin alt bölgesi	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt

Kaynak: Eurostat, 2021

Bölgesel kalkınma kavramının temel amacı bölgesel dengesizliklerin giderilmesidir. Bölgesel dengesizliklerin giderilebilmesi için ise bölgeler bazında eylem planları yapılması gerekmektedir. Ancak benzer özellik gösteren ve aynı ülkelerde dahi bulunmayan bölgeler ortaya çıkabilmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak bölgesel kalkınma politikalarının yerel ile merkezi seviyeler arasında oluşturulması gerekmektedir. Bölgesel kalkınma ajansları benzer özellik gösteren bölgelerde bölgesel kalkınma politikalarının yürütülmesi amacıyla kurulmuştur (Yılmaz, 2016)

Dünyada ilk bölgesel kalkınma ajansı, 1933 yılında ABD'de kurulan Tennessee Vadisi Yönetimi'dir. Bölgesel kalkınma, özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın olumsuz etkileri sonrasında yaşanan yeniden yapılanma faaliyetleri sonucu gündeme gelmiştir. Bölgesel kalkınma giderek daha da belirginleşmeye başlayan bölgelerarası farklılıkları gidermeye yönelik politikalar üretmeyi amaçlamaktadır (Yılmaz, 2016).

Bölgeleme sisteminin oluşturulması amacıyla *Eurostat* 1970'li yıllarda NUTS isimli sistemi geliştirerek Avrupa'ya özel bir bölgeleme sistemi geliştirmiştir. Türkiye'de NUTS sistemine uygun olarak İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) 2002 tarihinde kabul edilerek Türkiye 81 il düzeyinde Düzey-3 İBBS, 26 alt bölgede Düzey-2 İBBS, 12 bölgede ise Düzey-1 İBBS kurulmuştur. Türkiye'de bölgesel kalkınma ajansları Düzey-2 26 alt bölgesinde kurulmuştur (Çizelge 2.4; Yılmaz, 2016).

2.1.4. Uzmanlaşma kavramı ve uzmanlaşma türleri

Uzmanlaşma TDK İktisat Terimleri Sözlüğü'nde (2004) “*Ülkelerin, bireylerin veya örgütlerin üretime yönelik çabalarını, yeteneklerini ve bilgilerini çok sayıda alandan ziyade sınırlı bir alanda yoğunlaştırarak verimliliklerini artırması*” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2004).

Uzmanlaşma literatürde daha çok iktisat alanında karşımıza çıkmaktadır. Uzmanlaşma üretimin ve kalitenin artmasını sağlar ve ilk adımı iş bölümüdür. İş bölümü ilk olarak Platon'un M.Ö. 340 yılında yazdığı ve Sokrates'in sağlıklı ve mutlu bir toplum hayatı için hayal ettiği devlet düzenini anlatan Devlet isimli kitabında karşımıza çıkmaktadır. Kitapta toplumu oluşturan temel neden insanın tek başına yetememesi ve başkalarına ihtiyaç duyması olarak gösterilmektedir. Bir insan bir eksiği için bir başkasına başka bir eksiği için ise başkasına ihtiyaç duymakta bu durum ise iş bölümünü ortaya çıkarmaktadır. Sokrates kitapta Adeimantos'a “*bir insan birçok sanatla uğraştığı zaman mı daha güzel iş görür, yoksa tek sanatla mı?*” sorusunu yöneltmektedir. Bu soruyla aslında uzmanlaşmanın önemine vurgu yaptığını söyleyebiliriz. Konuşmanın devamında ise insanların başka işlerle uğraşmak yerine yaradılışına uygun işi zamanında yapmasıyla işin gelişeceği daha güzel ve kolay olacağı anlatılmaktadır (Platon, 2016).

Adam Smith 1776'da “Ulusların Zenginliği” isimli kitabında iş bölümü ve önemini iğne üretimi örneği ile açıklamaktadır. Bu örnekte iki iğne üreticisi ele alınmaktadır. *Birinci üretici* ne iğne üretimi ile ilgili bilgi sahibidir, ne de üretimde kullanılan makinelerle aşınadır, tek başına çalıştığı atölyesinde günde ancak bir iğne üretebilmektedir. *İkinci üretici* aşamalı bir iğne üretimi yapmakta ve her aşamada

alanında uzman işçiler çalıştırmaktadır. Bir işçi demiri uzatmakta, diğeri ucunu sivirtmekte, bir işçi diğeri ucunu ezmekte bir diğeri işçi iğne deliğini açmaktadır. Böyle devam eden iş bölümünde üretim aşağı yukarı 18 aşamaya ayrılmaktadır. Örnekte iş bölümü yapan ikinci üretici günde yaklaşık 4800 iğne üretmekte, iş bölümü ve uzmanlaşmanın etkisiyle üretim yaklaşık olarak yüzde 4000 artmaktadır. Bu basit örnekle Smith, uzmanlaşmanın üretimde verimin arttırılmasını sağladığını anlatmaya çalışmıştır (Smith, 2013).

Uzmanlaşma literatürde birden fazla alt başlığa ayrılmış ve incelenmiştir. Yatay-dikey uzmanlaşma (Gökalp ve Akgün, 2011), esnek uzmanlaşma (Şen, 2014; Kurtulmuş, 2012; Özkalp ve Sungur, 1997), üretimde uzmanlaşma (Arıcı, 2018; Smith, 2013; Yüksel ve Sarıdoğan, 2011), akıllı uzmanlaşma (Akın, 2019; Foray, 2014; Kutgi ve Işık Maden, 2018; OECD, 2013) ve bölgesel uzmanlaşma, (Çiftçi, 2020; Erol ve Yıldırım Özcan, 2013; Gwartney ve Stroup, 1999; Porter, 2003; Sungur, 2015) literatürde yer alan uzmanlaşma türleri arasında sayılabilir.

2.1.4.1. Yatay- dikey uzmanlaşma

Yatay uzmanlaşmada bir malın üretimi başlangıçtan sonuna kadar sadece tek bir ülkede yapılan ticaret ile tamamlanmaktadır. Dikey uzmanlaşmada ise bir malın üretim aşamasında kullanılan ara malın başka bir ülkeden ithal edilmesi ve ortaya çıkan nihai malın ihraç edilmesi gerekmektedir. Üretim faaliyetlerinde ülkeler arası donanım farklılıkları ülkelerin dikey uzmanlaşmaya bağlı ticarete girme kararlarını etkilemektedir. Gelişmiş ülkeler yönetim, dil, teknik ve niceliksel becerilere sahip vasıflı emeğe sahipken gelişmekte olan ülkelere vasıfsız emek vardır. Dikey uzmanlaşmada gelişmiş ülkeler üretimde vasıfsız emek gerektiren aşamaları daha düşük ücretli vasıfsız emeğin olduğu gelişmekte olan ülkelere kaydırmaktadır (Gökalp ve Akgün, 2011).

2.1.4.2. Esnek uzmanlaşma

Esnek uzmanlaşma kavramını ilk olarak Piore ve Sabel 1987'de ortaya atmıştır. Üretimde programlamanın kullanılması ve yeniliklerin tümünden makine değişimi yerine programlama değişiklikleri sayesinde uygulanabilmesi endüstride yeni bir döneme geçişi sağlamıştır. Piore ve Sabel bu yeni dönemi ikinci endüstriyel yol ayrımı olarak adlandırmış ve dönem 1960'lar itibariyle kitlesel üretimin yerini esnek uzmanlaşmaya bırakmasıyla başlamıştır. Kitlesel üretimde tek tip ve yüksek sayıda ürün üretimi

yapılmaktayken esnek uzmanlaşma, tüketicilerin özel talep ve siparişlerini karşılayabilen esnek üretim yelpazesine sahiptir (Şen, 2014; Kurtulmuş, 2012; Özkalp ve Sungur, 1997).

2.1.4.3. Üretimde uzmanlaşma

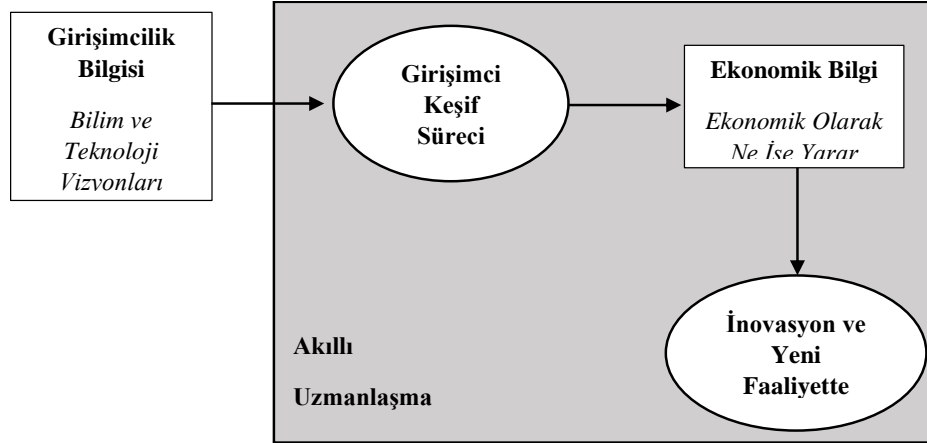
Üretimde uzmanlaşma ile ilgili ilk teori Adam Smith'in "Mutlak Üstünlükler Teorisi"dir. Bu teoriye göre, ülkeler hangi malı daha düşük maliyetle üretiyorsa o malın üretiminde uzmanlaşarak yüksek maliyetle ürettikleri malı ise ithal etmelidir. Fakat Smith'in teorisi bir ülkenin birden fazla malı düşük maliyetle üretmesi durumunda ne olacağını açıklamakta yetersiz kalmıştır. Bu noktada David Ricardo'nun "Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi" karşımıza çıkmaktadır. Smith'in teorisini tamamlayıcı nitelikteki bu teoriye göre bir ülkenin birden fazla malı düşük maliyetle üretmesi durumunda nispi olarak daha düşük maliyetle ürettiği malı seçip uzmanlaşması gerekmektedir. Bu şekilde bir uzmanlaşmanın dış ticareti ve büyümeyi olumlu etkileyeceği savunulmuştur (Arıcı, 2018; Smith, 2013; Yüksel ve Sarıdoğan, 2011).

2.1.4.4. Akıllı uzmanlaşma

Akıllı uzmanlaşma fikrinin kökleri 2009 yılında Araştırma Komisyon Üyesi J. Potocnik tarafından kurulan verimli ve etkili bir Avrupa araştırma ve yenilik sisteminin ortaya çıkmasını ve geliştirilmesini teşvik edecek sorunlar ve konular hakkında tavsiye ve öngörü sağlamakla görevlendirilmiş olan, Büyüme için Bilgi Uzman Grubu'nun (*Knowledge for Growth (K4G) Expert Group*) gerçekleştirdiği tartışmalar ve görüşmelere uzanmaktadır. Bu kökler, Avrupa bölgelerinde bulunan yabancı Ar-Ge'ler ve bu bölgelerin uluslararası firmaların lokasyon stratejileri için daha çekici hale gelmelerinin yolları üzerine grup içinde yapılan tartışmalarla ilişkilendirilmektedir (Foray, 2014; Foray & van Ark, 2008). Bir uzman grubun K4G başlığı altında yürüttüğü çalışmalar sonucu literatüre girmiş olan "Akıllı Uzmanlaşma Stratejisi" 2014-2020 dönemini kapsayan Avrupa 2020 stratejisi için Avrupa bölgesel politikasının da temelini oluşturmaktadır. Özellikle Avrupa ülkeleri akıllı uzmanlaşmayı merkeze alacak biçimde ekonomik kalkınma ve büyüme politikalarını güncellemektedir (Kutgi ve Işık-Maden, 2018).

Akıllı uzmanlaşma bir ekonomik sistemin yeni uzmanlıklar üretme kapasitesini, yeni fırsat alanlarının keşfi ve bu alanlardaki kaynakların ve yetkinliklerin yerel olarak yoğunlaşması ve yığılması yoluyla tanımlar. Çeşitlendirme, geçiş, modernizasyon veya endüstrilerin ve/veya hizmetlerin radikal temelleri şeklinde yapısal değişiklikleri başlatmak için böyle bir kapasiteye ihtiyaç vardır (Foray, 2014).

Foray (2014) akıllı uzmanlaşmanın girişimci keşif süreciyle başladığını belirtmektedir. Akıllı uzmanlaşma sürecini yönlendiren girişimci keşif, sadece bir yeniliğin ortaya çıkışı değil, aynı zamanda olası bir değişim yönünün gelecekteki ekonomik değeri hakkında bilgi üreten özel bir alanda yenilikçi fikirlerin konuşlandırılması ve çeşitlendirilmesidir.



Şekil 2.2. Foray'ın bilgi türleri ve girişimci keşif süreci diyagramı
Kaynak: Foray, 2014

Foray (2014) girişimci keşif çerçevesi içinde iki bilgi türünü sunar ve birbirine bağlar, keşif sürecinin bir girdisi olarak mobilize ve entegre edilmesi gereken girişimcilik bilgisi ve bu keşif sürecinin çıktısını temsil eden ekonomik bilgi (Şekil 2.2). Akıllı uzmanlaşma stratejisi çok daha geniş anlamda, araştırma ve inovasyon yoluyla ekonomik kalkınma için bir araçtır.

OECD *Organisation for Economic Co-operation and Development* (2013) akıllı uzmanlaşmayı “*kamu politikalarının, çerçeve koşullarının, ancak özellikle Ar-Ge ve inovasyon yatırım politikalarının bir bölgenin ekonomik, bilimsel ve teknolojik uzmanlaşmasını ve dolayısıyla üretkenliğini, rekabet gücünü ve ekonomik büyüme yolunu nasıl etkileyebileceğini göstermeyi amaçlayan bölgesel ekonomiler için bir endüstriyel ve inovasyon çerçevesi*” olarak tanımlamaktadır. Akıllı uzmanlaşma bölgesel özellikler ve bölgeler arası yönler dikkate alınarak daha genel inovasyon stratejilerinin derinleştirilmesi, çeşitlendirilmesi ve uzmanlaşması sürecinin mantıksal bir devamı ve dolayısıyla gelişmiş OECD ekonomilerine ve aynı zamanda gelişmekte olan ekonomilere-bölgelerde inovasyon odaklı / bilgiye dayalı yatırımlardan yararlanarak ekonomik büyümeyi yeniden başlatmaya yardımcı olmanın olası bir yoludur.

Foray (2014) akıllı uzmanlaşmanın her bölgenin bir tür karşılaştırmalı avantajlar sergilediği ve bu tür karşılaştırmalı avantajların güçlü olmasının muhtemel olduğu

sektörlere göre uzmanlığını artırması değil, bölgesel sistemlerin yapısal değişiklikler (çeşitlendirme) deneyimleyeceği yeni uzmanlıkların geliştirilmesi olduğunu belirtmiştir. Akıllı uzmanlaşma, inovasyon politikası geliştirmek için arzu edilen alanları belirlemek adına politikacılara yardımcı olacak metotlar tanımlamak ile ilgilidir. Akıllı uzmanlaşma stratejisi çok daha geniş anlamda, “*araştırma ve inovasyon yoluyla ekonomik kalkınma için bir araç*”tır.

Kutgi ve Işık Maden (2018) akıllı uzmanlaşmayı “*bir bölgenin en verimli olacağı sektöre veya bölge halkının uzmanlık alanına göre belirlenen sektörde uzmanlaşması*” olarak tanımlamaktadır. Bu strateji belirlenirken bölgenin kaynakları, rekabette üstün olduğu sektörler, bölgenin ekonomisine katma değer sağlayabilecek, gelecekte bölge için karşılaştırılabilir avantajlar yaratacak ve diğer bölgelerden farklılaştıracak sektörler tespit edilmeli ve uzmanlaşma bu yönde gerçekleşmelidir.

Akın’a (2019) göre akıllı uzmanlaşma kavramı, “*üretken yapıların dönüşümü için muhtemel yolları temsil eden belirli sayıda yeni alandaki kaynakların ve yeterliliklerin yerel yoğunlaşması yoluyla değerli bir çeşitlendirme süreci*”ni tanımlar.

2.1.4.5. Bölgesel uzmanlaşma

Bölgesel uzmanlaşma, bir ekonomide belli bir iktisadi alanda yaşanan sektörel yığılma verilerinin değerlendirilmesiyle belirlenir. Bölgesel uzmanlaşmanın tespiti ele alınan ekonominin, belli bir iktisadi alandaki istihdam hacminin, referans ekonomideki istihdam hacmine oranlanması ile elde edilen lokasyon katsayısı (LQ) aracılığı ile yapılmaktadır. Lokasyon katsayısı, 1939 yılında Florence tarafından geliştirilmiş bir tekniktir. “Kat sayı değerinin 1” olması durumunda bir uzmanlaşmadan bahsedilemezken “1’in üzerindeki değerler” uzmanlaşmanın varlığını gösterir. Katsayı aşağıda verilen formül ile hesaplanır. (Figueiredo ve ark.,2009; Hildebrand and Mace, 1950; Çiftçi, 2020).

‘j’ bölgesinde ‘i’ iktisadi alanında lokasyon katsayısı hesaplanırken:

$$LQ_i, j = ((E_i, j) / (E_i, n)) / (E_j / E_n)$$

LQ: (Location Quotient) Lokasyon katsayısı

E: (Employment) İstihdam hacmi

n: (National) Ulusal

E_{i, j}: ‘j’ bölgesinde ‘i’ iktisadi alanında istihdam hacmi

E_{i, n}: ülke bütününde ‘i’ iktisadi alanında istihdam hacmi

E_j: ‘j’ bölgesinde toplam istihdam

E_n: Ülke bütününde toplam istihdam (Brantingham & Brantingham, 1998; Çiftçi,

2020).

Çiftçi (2018a) bölgesel uzmanlaşmayı lokasyon katsayısını dayanak alarak 4 ana düzeye ayırmıştır:

- $LQ < 1.25$ ise bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir,
 $1.25 \leq LQ$ ise bölgesel uzmanlaşma başlamıştır,
 $2.00 \leq LQ \leq 3.00$ ise bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir,
 $3.00 \leq LQ$ ise bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur (Çiftçi, 2018a)

Uzmanlaşma yani iş gücünün vasıflarının gelişmesini gelir artışının kaynaklarından biri olarak niteleyen Gwartney ve Stroup'a (1999) göre uzmanlaşma ancak bilim ve eğitim ile mümkündür. Stephan bilimi ekonomik büyümenin kaynağı olarak göstermiş ve temel araştırmaların ekonomik sonuçlarının görülmesi uzun sürse de bilimin ekonomik etkilerinin yadsınamaz olduğunu belirtmiştir. Türkiye'de de bu farkındalık gelişmekte ve uzmanlaşmaya verilen önem her geçen gün artmaktadır.

Çizelge 2.5. Bölgesel uzmanlaşmaya ilişkin literatürde incelenen çalışmalar

Çalışmanın Başlığı	Referans	Yılı	Çalışma Alanı	Konusu
<i>The location quotient approach to estimating regional economic impacts</i>	Isserman	1977	ABD, Georgia, Kansas, West Virginia, Philadelphia, Washington, New Jersey	
<i>The economic performance of regions</i>	Porter	2003	ABD	1990-2000 yılları arasında bölgesel ekonomik performans, bölgesel ekonomilerin bileşimi ve kümelerin ABD ekonomisindeki rolü hakkında temel incelemeler yapılmıştır. İmalat sanayindeki kümelenmeyi araştırmak amacıyla lokasyon katsayısı (LQ) yöntemi kullanılmıştır
Türkiye'de kümelenme yaşam döngüsü: OSTİM Medikal Sanayi kümelenmesi örneği	Erol ve Yıldırım	2013	Ankara, İstanbul, İzmir	Ankara'da bulunan OSTİM Medikal Sanayi Kümelenmesi'nin incelenmesi yoluyla Türkiye'nin kümelenme yaşam döngüsünde hangi aşamada bulunduğu analiz edilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen veriler ışığında Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde medikal aletler ve cihazlar sektörünün rekabet durumunu ortaya koymak amacıyla lokasyon katsayısı (LQ) yöntemi kullanılmıştır.
Tr61 (Antalya, Isparta, Burdur) bölgesinde sektörel yoğunlaşmanın ve yoğunlaşma dinamiklerinin analizi	Sungur	2015	Antalya, Isparta, Burdur	Antalya, Isparta ve Burdur illerinde ve bir bütün olarak IBBS Düzey2 TR61 bölgesinde imalat ve hizmet sektörlerinde öne çıkan sektörler lokasyon katsayısı (LQ) yöntemi ile analiz edilmiştir.
Türkiye'de bilgi yoğun iş hizmetlerinin (BYİH) bölgesel uzmanlaşma örüntüsü	Şahin ve ark.	2018	Türkiye düzey 2 (26 bölge)	BYİH faaliyetlerinin 10 alt sektörüne ait 2009-2015 yılları işyeri ve istihdam sayısı ile ciro verilerine göre lokasyon katsayısı (LQ) analizi yapılmıştır.

Çizelge 2.5. Bölgesel uzmanlaşmaya ilişkin literatürde incelenen çalışmalar (devamı)

Çalışmanın Başlığı	Referans	Yılı	Çalışma Alanı	Konusu
Türkiye’de bölgelerarası sektörel verimliliğin analizi	Çiftçi	2018a	Türkiye düzey 2 (26 bölge)	Türkiye’de sektörel verimliliğin bölgelerarası dağılımını incelemek üzere üç aşamalı istatistik yöntemler kullanılmıştır. İlk olarak Atkinson bölgesel eşitsizlik yöntemi sonrasında lokasyon katsayısı (LQ) yöntemi ve son olarak ise Pearson-Spearman-Kendall korelasyon katsayıları analizi yöntemleri kullanılmıştır.
Türkiye’de akademik istihdamda bölgesel uzmanlaşma, akademik iş piyasası ve öğretim üyesi rotasyonu	Çiftçi	2018b	Türkiye düzey 3 (81 il)	Devlet üniversitelerinde akademik kadrolara göre öğretim üyeleri sayıları üzerinden lokasyon katsayısı (LQ) hesaplanmış ikinci aşamada ise üst eşik değerini aşan ve alt eşik değerinin altında kalan öğretim üyesi sayıları eşik seviyelerle gerçekleştirmeler arasındaki fark hesaplanmıştır.
Türk imalat sanayindeki uzmanlaşmanın teknoloji düzeyine göre bölgesel bir analizi	Yolchi, Akseki	2018	Türkiye düzey 2 (26 bölge)	Türk imalat sanayi sektöründeki yoğunlaşmanın, teknoloji düzeyinin bölgesel dağılımı da dikkate alınarak araştırılması amacıyla, 2009-2014 dönemi için 26 bölgeyi kapsayan güncel veriler, lokasyon katsayısı (LQ) ve yerleşme eğrisi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir.
Kırklareli ekonomisinde istihdama dayalı bölgesel uzmanlaşmanın gelişimi (2007-2017)	Çiftçi	2020	Kırklareli	Kırklareli özelinde ilk olarak 2007-2017 yılları arasında faaliyet grupları için uzmanlaşma katsayıları hesaplanmıştır. İkinci aşamada uzmanlaşma katsayılarına göre gruplama yapılarak grupların il istihdam hacmi içerisindeki payları belirlenmiştir. Üçüncü aşamada uzmanlaşma katsayı değerleri ile faaliyet gruplarındaki istihdam hacmi arasında korelasyon analizi yapılmıştır.
Antalya işgücü piyasasında konaklama işletmeciliğinde bölgesel uzmanlaşma	Ekici, Çiftçi	2021	Antalya	Antalya özelinde yatak arzında yaşanan dönemsel gelişim incelenmiştir. Konaklama işletmeciliği iş kolunda çalışan kişi sayısı üzerinde lokasyon katsayısı (LQ) ve bölgesel uzmanlaşma analizi yapılmıştır.
Bölgesel çeşitlilik mi uzmanlaşma mı? İllerin imalat sanayinde çeşitlilik/uzmanlaşma düzeylerine göre sıralanması	Sungur, Yaman	2021	Türkiye düzey 3 (81 il)	2019 yılı istihdam verilerinden yararlanılarak illerin göreceli çeşitlilik/yoğunlaşma endeksi (Duranton-Puga Endeksi) hesaplanmıştır.

2.2. Üniversitelerin Kuruldukları Kente ve Bölgesine Etkileri

Town gown relationship yabancı literatürde “üniversite-kent ilişkisi” olarak yer almaktadır. Fakat son zamanlarda üniversite sayılarının artması ve buna bağlı olarak öğrenci sayısının fazlalaşması üniversite kent ilişkisinde olumsuz yönlerin değerlendirilmesiyle *town versus gown conflict* “üniversite-kent çatışması” olarak yabancı literatürde yer edinmiştir (Yavuzçehre, 2016).

1960'lı yıllardan bu yana birçok Avrupa ülkesinde yüksek öğretim kurumları bölgesel kalkınma aracı olarak görülmüş, buldukları bölgeleri çok yönlü etkileyecekleri beklenmiş ve gelişmemiş bölgelerde yaygınlaştırılmıştır. Küçük ölçekli kentleri desteklemek adına kamu politikaları düşük nüfuslu ve göç veren kentlere üniversite kurulması yönünde olmuştur (Yavuzçehre, 2016). Üniversitelerden kuruldukları kentlere fayda sağlamaları beklenmektedir. Üniversitelerden ekonomik beklentiler, bölgesel gelir ve işgücü hareketliliğinde iyileşme, sosyal beklentiler, kültürel etkinliklerin artması, yaşam kalitesinin iyileşmesi, eğitime katılma oranında artış ve göçün azalması; mekânsal beklentiler, konut, sağlık olanakları, sosyal hizmetler, iletişim ve taşımacılıkta iyileşmelerdir (OECD, 1982'den aktaran Gültekin ve ark., 2008).

Üniversitelerin bulunduğu kente ve bölgeye etkileri, ekonomik, sosyo-ekonomik, sosyal ve sosyo-kültürel, sosyo-mekansal, mekânsal boyutları ile inceleyen çalışmalar Çizelge 2.6.'da sunulmuştur.

Üniversitelerin kentlere etkisini inceleyen çalışmalarda (Çizelge 2.6) genel olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Ekonomik etkileri inceleyen çalışmalarda (Akçakanat ve ark., 2010; Arslan, 2014; Arslan, 2016; Çalışkan,2010; Çayın ve Özer, 2015; Demirelli ve Taşkın, 2013; Görkemli, 2009; Kaşlı ve Serel, 2008; Korkmaz, 2014; Selçuk, 2012; Törsten ve ark., 2013) üniversite öğrencilerinin tüketim harcamalarının kent ekonomisine olan etkisi incelenmiştir. Sosyal etkilere odaklanan çalışmalarda kent halkının ve üniversite öğrencilerinin üniversiteyi algılama şekli (Aktaş,2010; Ergun, 2014; Köksal ve Sarı, 2014; Tuna, 1994; Uygun ve ark., 2016) üniversitenin gerçekleştirdiği etkinliklerden ve sağladığı sosyal hizmetlerden halkın ne derece haberdar olduklarına ilişkin memnuniyet seviyeleri araştırılmıştır.

Çizelge 2.6. Literatürde üniversitelerin bulunduğu kente ve bölgeye etkilerini inceleyen çalışmalar

Çalışmanın Başlığı	Referans	Yılı	Çalışma Alanı	Konusu
Üniversite-Kent kültürel iletişiminde halkla ilişkilerin işlevi bir model olarak Eskişehir-Anadolu Üniversitesi örneği	Tuna	1994	Eskişehir	Eskişehir halkına yapılan anket çalışması ile üniversitede düzenlenen faaliyetlerden halkın ne ölçüde haberdar olduğu, katılımları, üniversitenin düzenlemesini talep ettikleri faaliyetleri ve halkın üniversiteyi algılama şeklini ve ölçüsü ele alınarak incelenmiştir.
Üniversitelerin Sosyo-ekonomik gelişmedeki rolü ve önemi (Muğla Üniversitesi örneği)	Karataş	2002	Muğla	Yapılan çalışmada Muğla Üniversitesi'nin kurumsal yapısı ve gelişimi ile üniversitenin kentin sosyal ve ekonomik gelişme sürecine etkilerini incelenmiştir.
Üniversite öğrenci harcamalarının analizi ve bölge ekonomilerine katkılarını belirlemeye yönelik bir araştırma	Kaşlı ve Serel	2008	Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu	Öğrencilerin tüketim harcamalarının incelenmesi amacıyla 554 öğrenciye anket uygulanarak yerleşmedeki yerleşik firmalar üzerinde etkileri araştırılmıştır.
Selçuk Üniversitesinin Konya kent ekonomisine etkileri	Görkemli	2009	Selçuk Üniversitesi	Öğrencilerin aylık ortalama harcama miktarları ve üniversitenin farklı birimlerinin harcama miktarları üzerinden üniversitenin kent ekonomisine etkileri direkt, dolaylı ve uyarılmış etkiler başlıkları altında incelenmiştir.
Üniversite öğrencilerinin buldukları il merkezine ekonomik katkıları ve harcama eğilimleri	Akçakanat ve ark.	2010	Süleyman Demirel Üniversitesi	2003, 2005, 2007 ve 2009 yıllarında yaklaşık 900 öğrencinin seçtiği toplam da 3591 öğrenciye yapılan anketler ile öğrencilerin yapmış oldukları harcamaların miktarı ve Isparta ekonomisine katkıları incelenmiştir.
Üniversite-Kent ilişkisi bağlamında üniversite imajının değerlendirilmesi: Erciyes Üniversitesi örneği	Aktaş	2010	Kayseri	Yapılan anket çalışması ile halkın üniversiteyi algılama şekli, hizmetlerinden memnuniyet dereceleri, üniversite hakkında genel düşünceleri ve önerileri hakkında bilgi elde edilmiştir.
Üniversite öğrencilerinin harcamalarının kent ekonomisine katkısı (Uşak Üniversitesi örneği)	Çalışkan	2010	Uşak Üniversitesi	Öğrencilerin yapmış olduğu harcamaların cinsiyet farklılıklarının da ele alınmasıyla kent ekonomisine katkısını incelemiştir. Harcamaları barınma harcamaları, beslenme harcamaları, haberleşme ve ulaşım harcamaları, kültür ve eğlence harcamaları, sigara ve alkollü içki harcamaları, eğitim harcamaları, kişisel bakım harcamaları, giyim ve ayakkabı harcamaları, diğer harcamalar olarak 9 gruba ayırarak değerlendirmiştir.
Atatürk Üniversitesi öğrencilerinin harcamalarının analizi ve Erzurum ekonomisine katkısı	Selçuk	2012	Atatürk Üniversitesi	400 öğrenciye yapılan anket ile genel özellikleri, yaşam maliyetleri ile ilgili anlayışları ve harcama şekilleri araştırılarak incelenmiş ve öğrenci harcamaları sınıflandırılmıştır.
Üniversite öğrencilerinin buldukları şehre ekonomik katkıları: Kütahya İl merkezi örneği	Demirelli ve Taşkın	2013	Dumlupınar Üniversitesi	Öğrencilerin demografik ve temel özelliklerini ele alarak yapılan anket çalışması ile öğrencilerin aylık harcama miktarlarını başlıklar altında incelenmiştir. Barınma ve beslenmenin en yüksek harcama yapılan başlık olduğu belirtilmiştir.
Dicle Üniversitesi öğrencilerinin harcama analizi ve Diyarbakır ekonomisine katkısı	Törsten ve ark.	2013	Dicle Üniversitesi	829 öğrenciye yapılan anket ile öğrencilerin demografik yapısının tanımlanması, mali açıdan kent hakkında düşüncelerinin saptanması, harcama alanları ve miktarlarının belirlenmesi ve kente mali katkılarının ortaya konmasına yönelik bir çalışma yapılmıştır.

Çizelge 2.6. Literatürde üniversitelerin bulunduğu kente ve bölgeye etkilerini inceleyen çalışmalar (devamı)

Çalışmanın Başlığı	Referans	Yılı	Çalışma Alanı	Konusu
Çankırı Karatekin Üniversitesi'nin kente ekonomik katkısı ve öğrenci harcamalarının farklı değişkenler açısından analizi	Arslan	2014	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Üniversitenin kente etkileri incelenirken bütçe giderleri doğrudan katkı ve yapılan anket çalışmasıyla öğrenci harcamalarının belirlenmesi ise dolaylı katkı olarak ele alınmış ve incelenmiştir.
Üniversite ve kent ilişkisi üzerine görüşler: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği	Ergun	2014	Burdur	Yapılan çalışmada kentin ve üniversitenin öğrencilerin bakış açısıyla nasıl değerlendirildiği ve öğrenciler için kentin en avantajlı ve en dezavantajlı özellikleri saptanmaya çalışılmıştır.
Burdur kent imajının yerel halk ile üniversite öğrencileri arasındaki karşılaştırmalı bir incelenmesi	Köksal ve Sarı	2014	Burdur	Yapılan çalışmada kent imajı, ticaret ve sanayi, eğitim ve sosyal sorumluluk, tarihi ve turistik açıdan kent, genel altyapı hizmetleri ve çevre temizliği, kent halkı hakkında genel izlenimler gibi başlıklarda kent halkı ve üniversite öğrencilerinin düşünceleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.
Üniversitelerin İl Ekonomisine Katkısı ve Öğrencilerin Tüketim Yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği Muş Alparslan Üniversitesi	Çayın ve Özer	2015	Muş Alparslan Üniversitesi	Yapılan anket çalışması ile üniversitenin il ekonomisine katkısı ve öğrencilerin tüketim yapısı gelir, istihdam ve harcama açısından incelenmiştir. Üniversitelerin kuruldukları bölgeye yaptığı yatırımlar ve üniversite öğrencilerinin harcamaları ile bölgeye büyük bir ekonomik katkı sağladığı belirtilmiştir.
Üniversite öğrencilerinin harcamalarının il ekonomisine katkısı: Bayburt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine bir analiz	Korkmaz	2014	Bayburt Üniversitesi	Çalışmada üniversite öğrencileri harcamalarının dağılımlarını incelemiştir. Üniversitenin faaliyete başladığı dönemden itibaren faaliyet gösteren firmalar üzerinden ise Bayburt ilinin ekonomik gelişimi araştırılmıştır.
Üniversite öğrencilerinin şehirle kurduğu ekonomik ve sosyal ilişkilerden memnuniyet analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi örneği	Arslan	2016	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Yapılan çalışmada alışveriş, barınma, beslenme, ulaşım ve sosyal şartlar başlıkları altında üniversite öğrencilerinin kent ile kurdukları ekonomik ve sosyal ilişkiler incelenmiştir.
Öğrencileşen kentlerde konut sorununun yeniden tanımlanması: Uşak kenti örneği	Onsekiz ve Atmaca	2016	Uşak	Yapılan çalışmada öğrencileşen kentlerde ortaya çıkan konut sorunu, üniversitenin kent nüfusuna etkisi, üretilen konut sayısındaki değişim, nüfus değişiminin üretilen konut sayısına etkisi ve bu etkileşim sonucunda yeni konut alanlarının oluşum durumu/düzeyi ve mevcut yerleşik konut dokusunda yaşanan değişimler çerçevesinde incelenmiştir.
Üniversite öğrencilerinin kente yönelik tatmin ve bağlılık duygularının gelişiminde kent deneyimlerinin rolü	Uygun ve ark.	2016	Aksaray Üniversitesi	Yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin okudukları kente dair deneyimleri ile kent tatmini, kent bağlılığı ile olumlu ağızdan ağıza iletişim davranışları arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Kaynak: Işık, 2008; Onsekiz, 2018 kaynaklarından uyarlanarak hazırlanmıştır.

Üniversitelerin kentlere etkisi kuruldukları kente, bölgeye, üniversitelerin ölçeğine göre değişiklik gösterse de üniversitelerin kuruldukları kente ve bölgesine yönelik etkileri genel olarak ekonomik, sosyal ve mekânsal olarak sıralanabilir.

2.2.1. Sosyal etkiler

Üniversitelerin bölgesel kalkınmadaki rolü literatürde büyük ilgi görmüştür. Üniversitenin tartışmasız ekonomik etkisine rağmen karar mekanizmaları ve toplumun üniversiteden sosyal beklentileri giderek artmaktadır. Üniversite ve kent ilişkisinde sosyal etkileşim kaçınılmaz bir sonuçtur. Üniversite kurulmasıyla öğrenci nüfusunun artışı ve toplumsal değişim, kentin öğrencileşmesi (*studentification*) olarak tanımlanmaktadır (Carl & Menter, 2021; Yavuzçehre, 2016).

Melbourne’da üniversitelerin kent kültürü ve sosyal hayat üzerindeki etkilerini inceleyen Borland ve ark. (2000) üniversitelerin sosyal faydalarının tanımlanması ve tahmin edilmesinin çok daha zor olduğunu belirterek bu faydaları şöyle sıralamışlardır (Yavuzçehre, 2016):

- Mezunlar için artan öğretim, mezun olmayanlar için bilginin yayılımı biçiminde artan öğretim,
- Üniversitelerin belirlediği kültürel ve sosyal standartlar toplumun ve ekonominin uyumlu çalışmasının temelini oluşturan sosyal altyapıyı geliştirir,
- Ticaret ile görevli diğer ülkelerden gelen bireyler ve gruplarla sosyal ve kültürel fırsatlar ile değerli bir etkileşim aracıdır,
- Kamu politikası konularında soruşturmanın ve tarafsız tartışmanın teşvik edilmesi, kamu kararlarının iyileştirilmesini sağlar,
- Endüstri, kamu hizmeti, yönetim veya toplumda çalışmak üzere üniversiteden ayrılacak elemanlar için bir eğitim alanıdır.

Üniversite, öğrencilerinin büyük resmi anlamasını ve kalıpların dışında düşünebilmesini sağlayacak becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar. Sosyal ve etik sorunlara farkındalığın artması, toplumsal ve çevresel sorunlara karşı duyarlılığın gelişmesi ve böylece sosyal katılımın gerekliliği ve öneminin anlaşılması üniversitelerin öğrencilerine sağladığı sosyal becerilerdir (Carl & Menter, 2021).

Üniversiteler, kültürel mirasın birikimine ve gelecek kuşaklara aktarılmasına hizmet etmektedir. Kültürel miras hem örgün eğitim ve hem de yaygın eğitim aracıyla kişiye, kişiden kişiye, kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Bu kültür birikimini sağlayan araçlar arasında kişilerin inancı, konuştuğu dili ve bunun tamamlayıcısı olan bilgi

sayılabilir. Üniversiteler kişinin toplumsallaşmasına katkıda bulunur; toplumsallaşmaya bağlı olarak yenilikçi ve değişimi sağlayıcı bir rol oynar ve siyasal yapılanmaya liderlik eder. Modern üniversitelerin siyasal yapılanmaya iki noktada liderlik ettiğini söylemek mümkündür: Var olan siyasal sisteme süreklilik sağlar ve içinde buldukları toplumun ihtiyaç duydukları liderleri seçmeleri için onları eğitir. Modern üniversiteler bireylere statü kazandırır, bireyciliğin gelişmesi ve buna dayalı olarak siyasal bilincin uyanmasına katkı sağlar (Ergun, 1987'den aktaran Gültekin ve ark., 2008; Gültekin ve ark., 2008; Tezcan, 1992).

Kentin büyüklüğü kültürel açıdan üniversitenin kenti etkileme yönünü de belirlemektedir. Büyük kentlerde üniversite kentte yerel yaşamın odak noktası olmak yerine entelektüel yaşama destek olmaktadır. Küçük kentlerde ise üniversite kent yaşamına ve kentlinin yaşam kalitesine daha fazla etki etmektedir. Bu farklılığın sebebi olarak büyük ve küçük kentlerdeki sosyal ve kültürel fonksiyonların derecesini gösterebiliriz. Büyük kentlerde bu fonksiyonların varlığından daha çok söz edebilirken küçük kentler için durum çoğu zaman farklıdır. Üniversiteler beraberinde getirdikleri sosyal ve kültürel fonksiyonlar (Kütüphane, spor tesisi, sosyal tesisler vb.) ile yerel yönetimlerle ortak projeleri, yöre halkına yönelik kurslar, düzenlenen akademik konferanslar, çalıştaylar, kongreler, açık oturumlar, öğrenci kulüplerinin etkinlikleri, varsa radyoları veya televizyonları ile kuruldukları kentlerin sosyal ve kültürel yapısını etkilerler (Oktay, 2007'den aktaran Yavuzçehre, 2016; Yavuzçehre, 2016).

2.2.2. Ekonomik etkiler

Üniversiteler yerel ekonomiler için önem taşımaktadır. Üniversite yerel işgücü piyasalarını vasıflı işçiler ile besler, bilgi transferi faaliyetlerinde bulunur ve yerel bölgelerinde çeşitli harcamalar yapar (Incera ve ark., 2020). İktisadi açıdan değerlendirildiğinde eğitim, insana yapılan bir yatırımdır. Bu tanıma göre üniversiteler bu yatırımın önemli bir aracıdır. Birçok yerleşim biriminde üniversite ile bağdaştırılan ekonomik fayda, üniversitenin kente kurulması ile kente gelecek olan öğrenci ve öğretim üyelerinin sağlayacağı ekonomik canlılıktır. Fakat üniversite, mal ve hizmet dağıtım kanallarının nasıl oluşacağını belirlenmesine, yeni girişimler ve yeni iş alanlarının geliştirilmesine yol gösterici olabilir. Bu sayede üniversite, yerel çevrenin gelişiminin daha profesyonelce yapılmasına, dış dünya ile ilişkilerinin kurulmasına da fayda sağlayabilmektedir (Gürkaynak ve Kasımoğlu, 2004).

Herhangi bir organizasyonun, kuruluşun ekonomik etkisi o kuruluşun harcamalarının yerel bölgedeki mal ve hizmetlere olan talebi ne derece arttırdığı ile ilgilidir. Üniversitenin ek etkisi, yerel bölgesinde yüksek eğitilmiş işgücü sağlayarak mezunlar için ücretlerin artması ve eğitimin yayılması yoluyla yerel işgücü içinde ücretlerin artması olarak gösterilebilmektedir. Ekonomik etki analizinde tanımlanabilecek üç tür ekonomik etki bulunmaktadır: doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkiler (Moore, 2017).

Doğrudan etki, ekonomik aktivitedeki ilk değişikliği temsil etmektedir. Bir üniversite için doğrudan etki, üniversite tarafından yapılan ve devlet dışı finanse edilen harcamaları temsil etmektedir. Örneğin, inşaat ve yeniden düzenleme, laboratuvar ekipmanı ve diğer genel giderler ve idari maliyetleri içerir. Bu harcamalar talebi artırır, üniversite çalışanları ve tedarikçiler için yeni iş olanakları ve daha fazla gelir elde edilmesini sağlar (Moore, 2017).

Dolaylı etki, yerel firmalar ve üniversite arasındaki endüstriler arası bağlantılardan kaynaklanan tüm ek ekonomik etkileri yansıtır. Örneğin, üniversite bir fakülte binasının yeniden tasarlanması için finansman harcarsa, tasarlama işini üstlenen firma ek personel ve ekipman gibi ek giderleri tedarik etmelidir. Aynı şekilde personel ve ekipman tedarikçileri de ek malzeme satın almalıdır. Bu dolaylı etkiler ekonomide dalgalanarak birçok sektörü etkilemektedir (Moore, 2017).

Uyarılmış etki, hane halkı tüketim harcamalarındaki artışlardan kaynaklanan tüm ekonomik etkileri yansıtmaktadır. Örneğin, üniversitenin fakülte binasının yenilenmesinde üniversite bütçesinin bir kısmı harcadığında ve bu tadilat hizmetlerine talep arttığında, tadilat için görevli olan personelin bir kısmı için gelir artışı gerçekleşecektir. Bu gelirin bir kısmı yerel pazarda yiyecek, giyecek, barınma veya eğlence vb. amaçlı kullanılacaktır. Bu sektörler daha sonra mal ve hizmetlerine olan talepte artış gözlemleyecek ve bu da çalışanlarının bir kısmının daha yüksek gelir sağlamasını tetikleyecek ve bu gelirin bir kısmı yine yerel pazarda harcanacaktır. Birbirini takip eden bu ekonomik etki uyarılmış etkidir (Moore, 2017).

Üniversitelerin belli bir zaman diliminde akademik ve idari personel istihdam etmesi, akademik ve idari personeline yapılan ödemeler (maaş, ek ders, yolluk, döner sermaye, vb.) dolaysız (direkt) istihdam katkısını oluştururken, üniversitelerin kendi personeli dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlara yaptığı ödemeler ile üniversite öğrencileri tarafından yapılan harcamalar *dolaylı gelir katkısını* oluşturmaktadır. Üniversitelerin bölge kalkınması üzerine yaptıkları araştırmalar, sempozyumlar ya da planlama

çalışmaları da üniversitelerin dolaylı ekonomik etkileri arasında sayılabilir (Yavuzçehre, 2016).

Üniversiteler sahip oldukları bilgi birikimini kuruldukların kentin sanayi kesimine aktararak, daha etkin ve verimli çalışmaları için mühim katkılar sağlamaktadır. Üniversite-sanayi iş birliği, Dura (1994) tarafından “üniversitelerin mevcut kaynakları ile sanayinin mevcut kaynakları her iki tarafa ve topluma fayda sağlamak üzere bir sistem dâhilinde birleştirilerek yapılan eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve diğer faaliyetlerin tümü” olarak tanımlanmaktadır. Üniversite sanayi iş birliği ile sektörde yeni bilgiler ve yeni teknolojiler her iki kesimin teknik elemanlarından yararlanılarak zaman kaybı olmadan öğrenilebilmektedir. Sanayinin ihtiyaç duyduğu araştırma ve geliştirme üniversite kaynaklarıyla sağlanabilmektedir. Üniversitenin sahip olduğu bilim adamı, araştırmacı kadrosu, ekipmanları ve laboratuvarları sanayi için bir Ar-Ge kaynağıdır. Bilimsel ve teknolojik gelişmelere adapte olan sanayi için üretim kalitesi yükselecek, maliyet düşecek ve verimlilik artacaktır. Bu gelişmeler sayesinde rekabet gücü artan sanayici iç ve dış pazar payını genişletme imkânı bulacaktır (Dura, 1994; Gültekin ve ark., 2008).

Bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi için bir araç olarak görülmeye başlanması ile dünyada üniversitelerin finanse edilmesi İkinci Dünya Savaşı öncesinde genel olarak merkezi hükümetler tarafından sağlanmıştır. Bu dönemde, üniversiteler; yetiştirdikleri öğrencilerin yerel endüstrilerde istihdam edilerek yerel işletmelerin endüstriyel araştırmalar boyutundaki problemlerinin çözülmesini hedeflemiştir. Bu bağlamda, üniversiteler araştırma yapma ve nitelikli eleman yetiştirme boyutunda, yerel ekonomilere önemli ve somut katkılar sağlamıştır. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında, merkezi hükümetlerin üniversitelerin araştırma fonları üzerindeki baskın rolü, araştırma faaliyetlerinin, daha çok ulusal kapsamda bazı amaçları gözeterek yapılmasına neden olmuş, üniversite araştırmalarının yerel endüstrilerin ihtiyaçları ile ilişkili yönü zayıflamıştır (Hill, 2006'den aktaran Çalışkan ve Meçik, 2013).

Üniversitelerin yerel ekonomiye etkilerine dair literatürde, farklı açılardan konuyu ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Bunlardan; Pastor, Pérez ve Guevara üniversitelerin önemli toplumsal katkılarının bulunduğu ve buna ek olarak gerek mezun edilen bireyler gerekse üniversitelerin faaliyetini sürdürdüğü yerleşim alanlarında önemli, dinamik etkilere yol açtığına işaret etmiştir. Bu olumlu etkiler, üniversiteleri sosyo-ekonomik kalkınma alanında önemli bir aktör konumuna getirmiştir (Çalışkan ve Meçik, 2013).

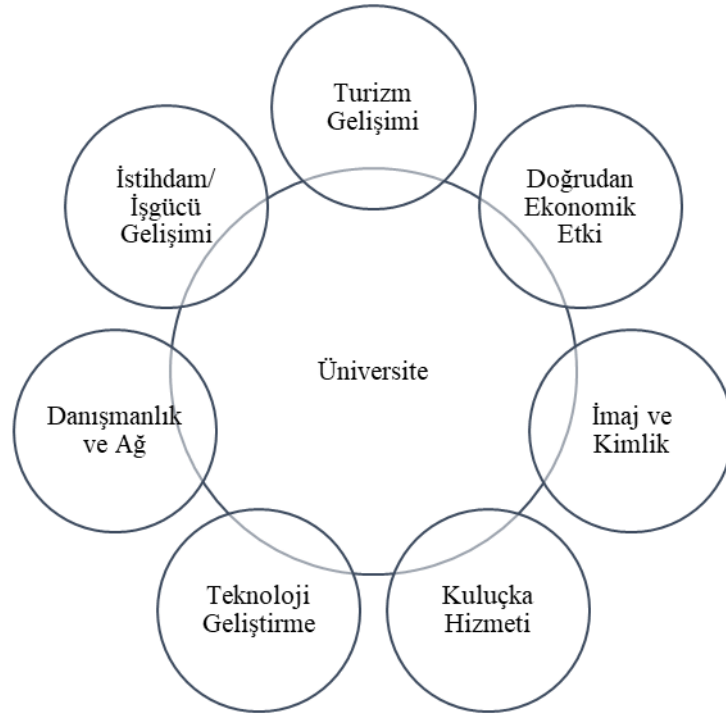
Üniversitelerin, bölge kalkınmasına yapacağı katkılardan beklentiler (Florax, 1987);

- Bölgesel gelir, bölge ekonomik yapısı ve işgücü hareketliliğinde iyileşme sağlanması gibi ekonomik beklentiler,
- Konut, sağlık olanakları, iletişim ve taşımacılıkta iyileşme gibi sosyal ve fiziki altyapı beklentileri,
- Kültürel etkinliklerin artması, yaşam kalitesinin iyileşmesi gibi sosyal ve kültürel beklentiler
- Eğitime katılma oranında artış, doğum-ölüm oranında değişme, göçün azalması gibi eğitimsel ve demografik beklentiler olmuştur.

Üniversiteler, özellikle bilgiye dayalı endüstrilerde yerel endüstrinin gelişmesine ve genişlemesine çeşitli yollarla katkı sağlayabilmektedir. Bu katkılar;

- Nitelikli mezunlar sağlanması,
- Bilime katkı sağlayan uzun dönemli temel araştırma yürütülmesi,
- Endüstri ile belirli projeler üzerinden iş birliği kurulması,
- Yeni teknolojiler için test ortamı olarak hizmet verilmesi, araştırma faaliyetleri aracılığıyla bölgesel gelişimin artırılması
- İşletme gelişimi ve büyümesinin desteklenmesi, yeni işletmelerin oluşmasını sağlayan yeni girişimler için çekirdek görevi görülmesi olarak sıralanabilir.
- Bölgesel beşerî sermayenin ve yeteneklerin gelişimine katkı sağlanması
- Kültürel gelişim ve yenilenme aracılığıyla sosyal eşitliğin geliştirilmesi olarak sıralanabilir (Bramwell, Wolfe 2008'den aktaran Sungur, 2015a; Goddard, 2011'den aktaran Dulupçu ve Sungur, 2018).

Üniversitelerin bölgesel ekonomideki rollerini Sungur (2015a) "*turizm gelişimi, doğrudan ekonomik katkı, imaj ve kimlik, kuluçka hizmeti, teknoloji geliştirme, danışmanlık ve ağ, istihdam ve işgücü gelişimi*" olarak sıralamıştır (Şekil 2.3).



Şekil 2.3 Üniversitelerin bölgesel ekonomideki yeri
Kaynak: Sungur, 2015a

Atik (1999) ise üniversitelerin bölgesel kalkınmaya etkilerini üç ana başlıkta incelemiştir: *Direkt katkılar*: Üniversitelerin istihdam ettiği personel ve bu personele ödenen ücrettir. *Dolaylı etkiler*: Üniversitelerin işleyişinde ihtiyaç duyduğu ürünleri satın alması, öğrencilerin barınma, yeme-içme, giyinme, eğitim için yaptıkları harcamalardır. *Uyarılmış katkılar*: Direk katkılar ve dolaylı etkilere bağlı olarak ortaya çıkan gelir ve istihdam artışıdır.

Üniversitelerin bölgesel kalkınmadaki rolünü ve kalkınmaya sağladığı faydalar özetlendiğinde, üniversite;

- Bir kurum olarak istihdam sağlamaktadır,
- Bölge ekonomisine katkı sağlayacak nitelikli elemanlar üretmektedir,
- Ürün geliştirme ve araştırma hizmetleri vermektedir,
- Üniversite-sanayi iş birlikleri ile yeni projeler üretmekte ve üretime katkı sağlamaktadır.
- Üniversite bilginin üretildiği ve çağın yenilikleri ile kendini güncelleyen bir kurum olarak, bilgi etkileşimi ile yalnızca mezunlarını değil bölge halkını da eğitmektedir.

2.2.3. Mekânsal etkiler

Üniversiteler kuruldukları yerleşim yerini mekânsal olarak etkileyen önemli kurumlardır. Çoğu zaman kent merkezinde üniversite alanı için yeterli mekân bulunamamaktadır. Üniversite yer seçiminin kent merkezi dışında yapılması durumunda kentin gelişimini üniversite alanına yönlendirilmektedir. Üniversite yer seçimi sürecinin kentin mekânsal gelişimine olumlu veya olumsuz etkileri olabilmektedir. Bu sürecin özenle takip edilmesi bu açıdan önem taşımaktadır.

Üniversite bir çekim merkezi haline gelerek beraberinde konut ve hizmet sektörlerini de getirmekte; kuruldukları yerleşim alanında nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin artmasına neden olmaktadır. Özellikle küçük ve orta büyüklükteki kentlerde üniversitelerin kentsel alanı genişletmesiyle, kentsel fonksiyonlar da çeşitlenmektedir. Bu fonksiyonların çeşitlenmesiyle kentsel gelişimde yerleşim yeri, şehir dokusu, şehir yapısının farklılaşması da çoğu kez olumlu yönde gerçekleşmektedir. Pansiyon ve yurtların da kentsel yaşam alanlarına eklenmesi, yeni istihdam alanlarının oluşması, konut piyasasının canlanması da üniversitenin kente etkilerindedir. Artan nüfus ve ekonomik faaliyetler kentin büyüüp genişlemesine neden olmaktadır. Genişleyen kentsel alan beraberinde alt birimlerin oluşmasını getirmekte ve çok merkezli bir kent yapısı ortaya çıkmaktadır (Gültekin ve ark., 2008; Yavuzçehre, 2016; Erkan, 1993).

Çizelge 2.7 Üniversitelerin kentlerine etkileri

	Sosyal etkiler	Ekonomik etkiler	Mekânsal etkiler
Üniversitelerin kentlerine etkileri	Nüfusu etkiler, Bilginin yayılımı ile artan öğretim seviyesi, Kültürel mirasın aktarımı farklı kültürlerden gelen bireyler ile etkileşimi artırır, Toplumsal ve çevresel sorunlara duyarlılığın gelişmesi, Kişinin toplumsallaşmasını sağlar, Bireylere statü kazandırır, Küçük kentlerde sosyal ve kültürel fonksiyonların artması, Eğitime katılma oranında artış.	Vasıflı elemanlar üretir, Yerel işgücü içinde ücretlerin artmasını sağlar, Bilgi transferi faaliyetlerinde bulunur, Artan öğrenci ve üniversitede görevli eleman nüfusu ile ekonomik canlılık getirir, Üniversite tarafından yapılan harcamalar, Üniversite ve yerel kurumlar arasındaki bağlantılar, Üniversitenin kente ve bölge kalkınması üzerine yaptığı çalışmalar, Yeni işletmeler kurulmasında destekleyici rol oynaması.	Üniversite yer seçimi ile kentin gelişme yönünü etkiler, Altyapı hizmetlerinin gelişmesini sağlar, Artan konut ihtiyacı, Kentsel fonksiyonların çeşitlenmesi.

2.3. Kuruldukları Kente ve Bölgesine Katkıda Bulunan Üniversitelerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde kuruldukları kente ve bölgesine katkıda bulunan yurtdışındaki ve Türkiye'deki üniversiteler değerlendirilmiştir.

2.3.1. Kuruldukları kente ve bölgesine katkıları bağlamında yurtdışındaki üniversitelerin değerlendirilmesi

Yurtdışında üniversitelerin ekonomik etkilerini ve bölgesel kalkınmada oynadıkları rolleri değerlendirmek üzere Cambridge Üniversitesi, Limerick Üniversitesi ve Kuzey Karolina Üniversitesi ele alınmıştır.

2.3.1.1. Cambridge Üniversitesi, Cambridge (İngiltere)

Cambridge Üniversitesi 1209 yılında İngiltere'nin Cambridge kentinde kurulmuştur.



Şekil 2.4 Cambridge Üniversitesi
Kaynak: URL1

Cambridge Kontluğu İngiltere'deki en fakir bölgelerden biriyken önemli yüksek teknoloji endüstrisinin ortaya çıkmasıyla ilçe İngiltere'nin ikinci zengin bölgesine dönüşmüştür. Bu dönüşüm Cambridge Üniversitesi ve bu üniversiteyi dünyanın en iyileri arasında tutmayı amaçlayan bir modernizasyon süreci ile gerçekleşmiştir. Bu değişimler Cambridge Fenomeni (*Cambridge Phenomenon*) olarak adlandırılmıştır (Wissem, 2009).

Cambridge fenomenin, Cambridge üniversitesinin kurulması için Oxford'tan yola çıkan keşişler ile başlayıp 800 yıldır devam ettiği söylenebilir. Cambridge'i günümüzdeki haline getirmeyi başaran asıl hareket ise son 50 yılda ortaya çıkmıştır. 1960 yılında iki Cambridge mezunu Tim Eiloart ve David Southward "Cambridge Üniversitesi'nin

beyinlerini İngiliz endüstrisinin sorunlarının emrine vermek” amacıyla araştırma ve geliştirme hizmetleri, ürün geliştirme teknoloji danışmanlığı sunan küresel bir firma olan *Cambridge Consultants*’ı kurmuştur. Günümüzde Cambridge üniversitesi ve çevresinde yaklaşık 1000 teknoloji şirketi ve bu şirketlerde çalışmak üzere bölgeye gelen 40.000’den fazla kişi bulunmaktadır. 1970’teki Mott Raporunun ardından, Trinity College, Cambridge Bilim Parkı haline gelen oluşumu yaratma kararı almıştır.1988’de St. John's İnovasyon Merkezi yeni girişimci şirketlere konaklama sağlamak için kurulmuştur. Bu gibi girişimler, akademi ve özel sektör arasında Cambridge Fenomeni'nin büyümesini ve bölgenin refahını etkilemeye devam eden yeni bir iş birliği çağını başlatmıştır (Cambridge,2021).

1990 yılında Cambridge üniversitesi bir modernizasyon sürecine başlamıştır. Öncesinde kolej yöneticileri tarafından sırayla iki yıllık bir süre için yarı zamanlı olarak doldurulan rektör yardımcısı pozisyonuna 1991 yılında ilk tam zamanlı rektör yardımcısı atanmıştır 1996-2003 yılları arasında rektör yardımcısı olarak görev yapan Lord Alec Broers sanayi ile büyük çapta iş birliği yapmaya başlamıştır. Sanayi ile iş birliği hem bilimsel hem de finansal nedenlerle üniversitenin kalkınma stratejisinin önemli bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Üniversitenin araştırmalarda öncü rolü üstlenmesi hükümetin sağlamayı planladığında daha fazla fon gerektirmiştir. Birleşik Krallık araştırma konseylerinden sağlanan fon önde gelen bilim adamları tarafından yetersiz, aşırı eşitlikçi, riskten kaçınan ve kısa vadeli olarak algılanmıştır (Wissema, 2009).

Sanayi ile iş birliği, yüksek teknoloji işletmelerinin kurum içi araştırma giderlerini azaltması amacıyla yine bu kurumlar tarafından desteklenmiştir. 1990’larda kurum içi araştırma faaliyetlerinde keskin bir düşüş gerçekleşmiştir. Araştırma faaliyetleri, endüstriyel bir firmadan bir araştırmacı ekibin ve üniversiteden araştırmacıların birlikte hareket etmesi ve firmanın üniversiteye bağış şeklinde ilerlemiştir. Sanayi ile iş birliği hız kazanırken, Cambridge üniversitesi deneyimlerinden ve itibarından yararlanarak yeni devlet hibesi için teklif vermiş ve teklifler kabul edilmiştir. Ancak fonlar eşit olarak dağıtılmamış en iyi tekliflerin kazanması üzerine bir yol izlenmiştir. Sonuç olarak Wissema Cambridge bölgesinin kalkınmasını tanımlayan Cambridge fenomenini tasarlanmamış, ortaya çıkmış bir süreç olarak değerlendirmektedir. Ancak sonraki aşamada üniversite ve kolejler yerel yönetimler tarafından bilinçli olarak desteklenmiştir (Wissema, 2009).

2.3.1.2. Limerick Üniversitesi, Limerick (İrlanda)

Limerick Üniversitesi, İrlanda'nın Limerick kentinde 1972 yılında Limerick Ulusal Yüksek Öğretim Enstitüsü olarak kurulmuş ve 1989 yılında Limerick Üniversitesi adını almıştır. Limerick Üniversitesi'nin misyonu, *“yeniliği teşvik eden ve engelsiz sorgulama ve ifade ilkelerini destekleyen bir ortamda öğretim, araştırma ve burs yoluyla öğrenme ve bilgiyi teşvik etmek ve ilerletmek, İrlanda'nın devam eden sosyo-ekonomik gelişiminin ihtiyaçları ile ilgili bilgi üretimine dikkat etmek”*tir (Limerick, 2021).



Şekil 2.5 Limerick Üniversitesi
Kaynak: URL2

İrlanda'nın Shannon Bölgesi'nde kalkınmayı yönlendiren başlıca iki kurum, Shannon Kalkınma Ajansı ve Limerick Üniversitesi Ulusal Teknoloji Parkı'dır. Shannon Kalkınma Ajansı, yerel ekonominin nitelikli işgücü ihtiyacı üzerine Limerick Üniversitesi'nin kurulmasına öncülük etmiştir. Üniversite-Kalkınma Ajansı iş birliğinde kurulan ve yönetilen Ulusal Teknoloji Parkı ülkenin ilk teknoparkıdır (Çelik, 2019).

Shannon Kalkınma Ajansı ve Limerick Üniversitesi bilgisayar alanı mezunlarının istihdamı için bölgenin yenilik altyapısını geliştirmek üzere gelişme alanları belirlemiştir. Bunlar, dijital sanayi, biyomühendislik, tıbbi cihazlar, yazılım ve teknolojik yeniliklere dayalı firmalardır. Bu stratejinin örneklerinden biri yazılım şirketi Shannon Soft'un kurulmasıdır. Bu yazılım şirketi bölgenin istihdam yapısını bilişim sektörü lehine değiştirmiştir. Limerick, Clare ve Galway kentleri arasında kurulan 270 tane bilişim firmasında, yaklaşık 22 bin kişi çalışmıştır (Parker, 2008'den aktaran Çelik, 2018).

2.3.1.3. Kuzey Karolina Üniversitesi, Charlotte (Amerika Birleşik Devletleri)

Kuzey Karolina Üniversitesi Charlotte (UNC Charlotte) 1946 ‘da kurulmuştur. Üniversite içinde 16 kampüs bulunmaktadır. 16 kampüs bağımsız birer üniversite gibi işlemektedir. Charlotte bölgesinde bulunan Araştırma Üniversitesi Charlotte, bölgesini biçimlendirmiş ve geliştirmiş üniversitelere bir örnektir. Üniversitenin çevresinde gelişen kente “*University City*” adı verilmiştir. Charlotte Üniversitesi’nin de içinde bulunduğu “*University City*”, konut, ofis, ticaret alanlarının bulunduğu bir üniversite kentidir. UNC Charlotte üniversitesinin bölgeye gelmesiyle kurulan kent, istihdam sağlayarak bölgesel kalkınmaya katkı sağlamıştır. Bölgenin ilk uydu hastanesi, ilk iş merkezi ve ilk fiber internetli iş merkezi, motorlu hız pisti ve ilk çevrimiçi dergisi Üniversitenin katkılarıyla kurulmuştur. Üniversitede, üniversite araştırmalarının kalitesini, çeşitliliğini ve büyümesini ilerletmeyi; üniversite dışında iş birlikleriyle ekonomik kalkınmaya katkı sağlamayı amaçlayan Araştırma ve Ekonomik Kalkınma Bölümü (RED)’de bulunmaktadır. Üniversitenin Araştırma Enstitüsü 73 ülkede 400’den fazla bilim/teknoloji parkının üye olduğu Uluslararası Bilim Parkları Birliği ISAP’ın bir üyesidir. Enstitünün ana teknoloji sektörleri; biyoteknoloji, bilgisayar bilimi ve donanımları, enerji, üretim ve otomasyon teknolojileri ve optiktir (Charlotte, 2021; Charlotte, 2021a; Gorzelak and Olechnicka, 2013).



Şekil 2.6 Kuzey Karolina Üniversitesi, Charlotte
Kaynak, URL3

Yurtdışında incelenen örnek üniversitelere bakıldığında Cambridge Üniversitesi 813, Limerick Üniversitesi 50 ve Kuzey Korolina Üniversitesi 76 yıl önce kurulmuştur. Cambridge Üniversitesi köklü bir üniversite olması sebebiyle kurulduğu bölgeyi

şekillendirmiş ve üniversite etrafında oluşan bir kent ortaya çıkmıştır. Az gelişmiş kentlerde kurulan Limerick ve Kuzey Karolina üniversitelerinin ise kenti ekonomik olarak kalkındırdığı ve etkilediği görülmektedir (Çizelge 2.8).

Çizelge 2.8 Yurtdışında örnek üniversitelere ait genel bilgiler, kente ve bölgesine katkı türleri

Kurum adı/ kuruluş yılı	Öğrenci sayısı	Öğretim görevlisi sayısı	Fakülte sayısı	QS üniversite sıralaması (2021)	Kente ve bölgesine katkı türleri
Cambridge Üniversitesi/1209	24.450	6.170	18	7	Ekonomik, sosyal ve mekansal
Limerick Üniversitesi/1972	16.500	1.800	4	511	Ekonomik, sosyal ve mekansal
Kuzey Karolina Üniversitesi Charlotte/1946	30.146	1.456	-	667	Ekonomik, sosyal ve mekansal

Kaynak: Cambridge,2021; Charlotte, 2021; Limerick, 2021, QS, 2021

Örnek olarak verilen üç üniversitenin kentlerine etkileri ekonomik, sosyal ve mekânsal olarak görülmektedir. Ekonomik olarak yeni iş kolları ve girişimciler için çekim noktası olmaları, sosyal etkiler için nüfusun üniversiteye bağlı olarak değişmesi öğrenci akademisyen ve girişimcilerin kente göç etmesi, mekânsal olarak artan nüfus ile konut sayısının artması ve kentin üniversite çevresinde gelişmesi, teknokent, sanayi bölgesi vb. mekanların üniversiteye bağlı olarak gelişmesi örnek olarak verilebilir (Çizelge 2.8).

2.3.2. Kuruldukları kente ve bölgesine katkıları bağlamında Türkiye'deki üniversitelerin değerlendirilmesi

Türkiye'de üniversitelerin ekonomik etkilerini ve bölgesel kalkınmada oynadıkları rolleri değerlendirmek üzere Ankara Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Türkiye'de bölgesel kalkınma odaklı kurulan üniversite birlikleri ele alınmıştır.

2.3.2.1. Ankara Üniversitesi, Ankara

Ankara Üniversitesi 1946 'da yılında kurulmuştur. 81 Araştırma ve Uygulama Merkezi ve bir teknokent bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi Teknokent Araştırma, Geliştirme ve Bilim Parkı 2007 yılında kurulmuş 2009 yılında hizmete açılmıştır. Teknokent bünyesinde 140 ofis bulunmaktadır. IASP üyesi olan Teknokent'in ana teknoloji sektörleri tarım ve ormancılık, biyoteknoloji, elektronik, sağlık ve ilaç, ordu ve savunmadır (Ankara, 2021).



Şekil 2.7 Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Kaynak: URL4

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi 1933'te Yüksek Ziraat Enstitüsü adıyla kurulmuş, 1948'de Ankara Üniversitesine bağlanmıştır. Fakültenin, Meyve ve Sebze İşleme Tesisi, Süt Teknolojisi Eğitim Araştırma ve Uygulama İşletmesi ile Fermantasyon İşletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerde üretilen ürünler yerel pazarda satılmakta ve gelir Ankara Üniversitesi döner sermayesine aktarılmaktadır (Ankara, 2021).

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Meyve ve Sebze İşleme Tesisi'nde kayısı, şeftali, elma ve vişne suyu ve/veya konsantresi üretilmektedir. İşletmenin günlük 2 ton meyve suyu işleme kapasitesi bulunmaktadır. Fakültenin çiftliklerinde üretilen domateslerden elde edilen domates suyu ve salça ve pekmez üretimi de yapılmaktadır (Ankara, 2021).

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Süt Teknolojisi Eğitim Araştırma ve Uygulama İşletmesi bünyesinde fakültenin Süt Teknolojisi Bölümü öğrencileri işletmede mesleki ve staj uygulamaları, araştırma faaliyetleri yapabilmektedir. İşletmede peynir ünitesi, fermente ürünler (yoğurt ve kefir) ünitesi, tereyağı ünitesi ve dondurma ünitesi bulunmaktadır (Ankara, 2021).

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Fermantasyon İşletmesi 1983 tarihinde faaliyete başlamıştır. İşletme, ezim alanı, fermantasyon alanı, dinlendirme alanı ve dolun alanı olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. İşletmede üniversite bünyesinde gerçekleştirilen eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri kapsamındaki uygulamalı eğitimler, öğrenci staj faaliyetleri, lisansüstü eğitim kapsamındaki araştırma faaliyetleri, bilimsel araştırmalar, üniversite-sanayi iş birlikleri alanlarında kullanımlar yapılabilmektedir (Ankara, 2021).

2.3.2.2. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi 1982 yılında Van'da kurulmuştur. Üniversitede 49 araştırma merkezi ve bir teknokent bulunmaktadır. Van Teknokent 2012 yılında kurulmuştur. Teknokent çatısında 39 adet firma faaliyet göstermektedir. Van Teknokent Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan 3 teknokentten biridir (Van, 2022).



Şekil 2.8 Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Kaynak: URL5

Üniversite yerleşkesinin yapımına 1983'te başlanmıştır. 1997 yılında yerleşkeye 2 km mesafede Van Organize Sanayi Bölgesi faaliyete geçmiştir. Üniversite kurulması ile birlikte bölgede sanayi faaliyetlerinde hareketlilik başlamıştır (Yılmaz, 2015). Üniversite kurulması Van ilindeki nüfusun artışı da hızlandırmıştır. Öğrenci ve öğretim görevlisi nüfusunda artış kentin sosyal yapısını da etkilemiştir (Demir, 2021).

Çizelge 2.9 Türkiye’de örnek üniversitelere ait genel bilgiler, kente ve bölgesine katkı türleri

Kurum adı/ kuruluş yılı	Öğrenci sayısı	Öğretim görevlisi sayısı	Fakülte sayısı	URAP sıralaması (2021)	Kente ve bölgesine katkı türleri
Ankara Üniversitesi/1946	68.355	3.773	19	6	Ekonomik
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi/1982	25.813	1.804	18	37	Ekonomik, sosyal ve mekânsal

Kaynak: YÖK, 2021; URAP,2021

2.3.2.3. Türkiye’de bölgesel kalkınma odaklı kurulan üniversite birlikleri

Eğitim kalitesinde ve araştırma olanaklarında artışların sağlanması, bilginin üretilmesi, paylaşılması, üniversite-sanayi bütünleşmesi ve üniversite kent bütünleşmesi amaçlarıyla Türkiye’de bölgesel kalkınma odaklı üniversite birlikleri kurulmuştur. Konya Ovası Bölgesi Üniversiteler Birliği (ÜNİKOP) ve Doğu Karadeniz Projesi Üniversiteler Birliği (ÜNİDOKAP) bu organizasyonlara örnektir.

Konya Ovası Bölgesi Üniversiteler Birliği 2013 yılında KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı’nın desteği ve koordinasyonu ile eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve toplumsal hizmet gibi alanlarda akademik ve idari iş birlikleri yapmak, üniversite-sanayi etkileşimini ve üniversite-şehir bütünleşmesini ileri düzeye taşımak ve Türkiye’nin gelecek vizyonuna ve kalkınma çabalarına katkı sağlamak amacıyla kurulmuştur. 2019 yılı itibariyle UNIKOP üyesi üniversite sayısı 13’tür. Bu üniversiteler; Aksaray Üniversitesi (Aksaray), Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (Karaman), Necmettin Erbakan Üniversitesi (Konya), KTO Karatay Üniversitesi (Konya), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (Niğde), Selçuk Üniversitesi (Konya), Ahi Evran Üniversitesi (Kırşehir), Bozok Üniversitesi (Yozgat), Hacı Bektaş-ı Veli Üniversitesi (Nevşehir), Kırıkkale Üniversitesi (Kırıkkale), Kapadokya Üniversitesi (Nevşehir), Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi (Konya) ve Konya Teknik Üniversitesi (Konya)’dir. ÜNİKOP her yıl bölgesel kalkınma sorunlarının görüşülmesi ve tartışılması amacıyla Bölgesel Kalkınma Sempozyumu’nu düzenlemektedir (ÜNİKOP, 2021).

Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (DOKAP) bölgesinde yer alan 9 ilde bulunan 10 üniversitenin DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ile bir araya gelmesiyle DOKAP Bölgesi Üniversiteler Birliği (ÜNİDOKAP) 2016 yılında kurulmuştur. ÜNİDOKAP üye üniversiteler arasında eğitim-öğretim, araştırma - geliştirme, toplum hizmeti ve bölgenin kalkınmasına yönelik iş birliğinin geliştirilmesini amaçlamıştır. Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı’na bağlı üye illerde bulunan üniversiteler; Karadeniz Teknik Üniversitesi (Trabzon), Ondokuz Mayıs

Üniversitesi (Samsun), Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (Tokat), Giresun Üniversitesi (Giresun), Ordu Üniversitesi (Ordu), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (Rize), Artvin Çoruh Üniversitesi (Artvin), Bayburt Üniversitesi (Bayburt), Gümüşhane Üniversitesi (Gümüşhane), Avrasya Üniversitesi (Trabzon)'dir. ÜNİDOKAP geçtiğimiz 3 yıl içerisinde, farklı illerde bölgenin kalkınması amaçlı sempozyumlar düzenlemiştir (DOKAP, 2021; DOKAP, 2017).

2.4. Üniversitelerin Kent Ekonomisine Katkılarını Arttırma Bağlamında Misyon Farklılaşması ve Uzmanlaşma

2.4.1. Misyon farklılaşması ve uzmanlaşma bağlamında yurtdışındaki üniversitelerin değerlendirilmesi

Misyon farklılaşması ve uzmanlaşma bağlamında yurtdışında *Massachusetts Institute Of Technology* (MIT) ile Londra Ekonomi Okulu değerlendirilmiştir.

2.4.1.1. Massachusetts Teknoloji Enstitüsü, Cambridge (İngiltere)

MIT (*Massachusetts Institution of Technology*) 1861 yılında İngiltere'nin Boston kentinde kurulmuş ve 1916 yılında üniversite Cambridge bölgesine taşınmıştır (MIT, 2022).



Şekil 2.9 Massachusetts Teknoloji Enstitüsü
Kaynak: MIT, 2022

Üniversitenin 2021 yılı öğrenci sayısı 11.934, öğretim görevlisi sayısı 1.074'tür. Üniversite QS Dünya Sıralaması'na göre mimarlık, kimya, bilgisayar bilimi ve bilişim sistemleri; kimya mühendisliği, inşaat ve yapı mühendisliği, ekonomi ve ekonometri,

elektrik ve elektronik mühendisliği, makine, havacılık ve imalat mühendisliği, dilbilim, matematik, fizik ve astronomi ve istatistik ve yöneylem araştırması alanlarında dünya geneli üniversiteleri içinde birinci sırada yer almaktadır (QS, 2021).

2.4.1.2. Londra Ekonomi Okulu (LSE), Londra (İngiltere)

Londra Ekonomi Okulu (*LSE: London School of Economics and Political Science*) 1895 yılında Sidney Webb, Graham Wallas ve George Bernard Shaw öncülüğünde Londra’da kurulmuştur (LSE, 2022).



Şekil 2.10 Londra Ekonomi Okulu
Kaynak: LSE, 2022

LSE 2021 yılı öğrenci sayısı 11.689’dur. Üniversitede 29 akademik bölüm ve enstitü, 19 araştırma merkezi faaliyet göstermektedir. QS 2021 yılı alanlarına göre üniversite sıralamalarında sosyal bilimler ve yönetim alanında ikinci sırada yer almaktadır. Üniversitenin mezunlarının yüksek oranda çalıştığı alanlar sırasıyla eğitim, finansal hizmetler, hukuk ve hukuk hizmetleri, bankacılık, danışmanlık, medya ve sanat, merkezi hükümet, yerel yönetim, kamu, sosyal ve refah hizmetleri, hayır kurumları, gönüllü sektör ve tröstler, sağlık alanlarıdır (LSE, 2022; QS, 2021).

2.4.2. Misyon farklılaşması ve uzmanlaşma bağlamında Türkiye'deki üniversitelerin değerlendirilmesi

Misyon farklılaşması ve uzmanlaşma bağlamında İstanbul Üniversitesi ve Ege Üniversitesi ile BKOMFİ programı öncesi Türkiye'deki üniversiteler genel olarak değerlendirilmiştir.

2.4.2.1. İstanbul Üniversitesi, İstanbul

İstanbul Üniversitesi'nin temelleri 1453 yılında İstanbul'un fethiyle birlikte Fatih Sultan Mehmet tarafından atılmıştır. Zaman içerisinde farklı isimler alarak günümüzdeki ismine 1933 yılında kavuşmuştur (URL6).



Şekil 2.11 İstanbul Üniversitesi
Kaynak: URL6

Üniversite çatısı altında 17 fakülte bulunmaktadır. İstanbul Tıp Fakültesi 1827 yılında kurulmuştur ve Türkiye'nin ilk tıp fakültesi olma özelliğini taşımaktadır. 1. Dünya savaşı sonrası Almanya'dan kaçarak Türkiye'ye sığınan bilim adamları arasında yer alan öğretim görevlileri fakülte bünyesine katılmış ve gelişimine katkı sağlamıştır. URAP sıralamasına göre tıp fakültesi olan üniversiteler arasında İstanbul Üniversitesi 3. Sırada yer almaktadır (URL7).

2.4.2.2. Ege Üniversitesi, İzmir

Ege Üniversitesi 1955 yılında İzmir'de kurulmuştur. Ege üniversitesinin ilk fakülteleri tıp fakültesi ve ziraat fakültesidir. 1982 yılında üniversitenin bazı fakülteleri kaydırılarak Dokuz Eylül Üniversitesi kurulmuştur. Tıp ve ziraat fakülteleri Ege Üniversitesi çatısı altında faaliyetlerine devam etmiştir (Ege, 2022).



Şekil 2.12 Ege Üniversitesi
Kaynak: Ege, 2022

Üniversitede 2021 yılı itibariyle 19 fakülte, 5 enstitü, 8 yüksekokul, 12 MYO, 20 Araştırma Uygulama Merkezi, 785 laboratuvar ve EGE Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi bulunmaktadır. QS 2021 yılı alanlarına göre üniversite sıralamalarında ziraat ve çevre alanında Türkiye’den sıralamaya giren üniversiteler içinde ilk sırada yer almaktadır (YÖK, 2020b; QS, 2021).

2.4.2.3. Misyon farklılaşması ve uzmanlaşma bağlamında BKOMFİ programı öncesi Türkiye’deki üniversitelerin değerlendirilmesi

Üniversite günümüzde bölgelerarası dengesizlikleri gidermek için bir araç olarak görülmekte ve kullanılmaktadır. Üniversite kurulması ile beraberinde bölgede üniversitede istihdam edilen akademik, idari personellerin gelişi ile nüfus artışı ve dönemsel öğrenci nüfusu artışı ekonomik hareketliliği arttırmaktadır. Bu durum üniversitelerin bölgesel kalkınmada bir katalizör olarak kullanılmaya başlanmasını tetiklemiştir. Türkiye’de de kalkınma planlarında üniversitelerin önemine yer verilmiş ve bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi amacıyla “*her ile bir üniversite*” anlayışı benimsenmeye başlanmıştır.

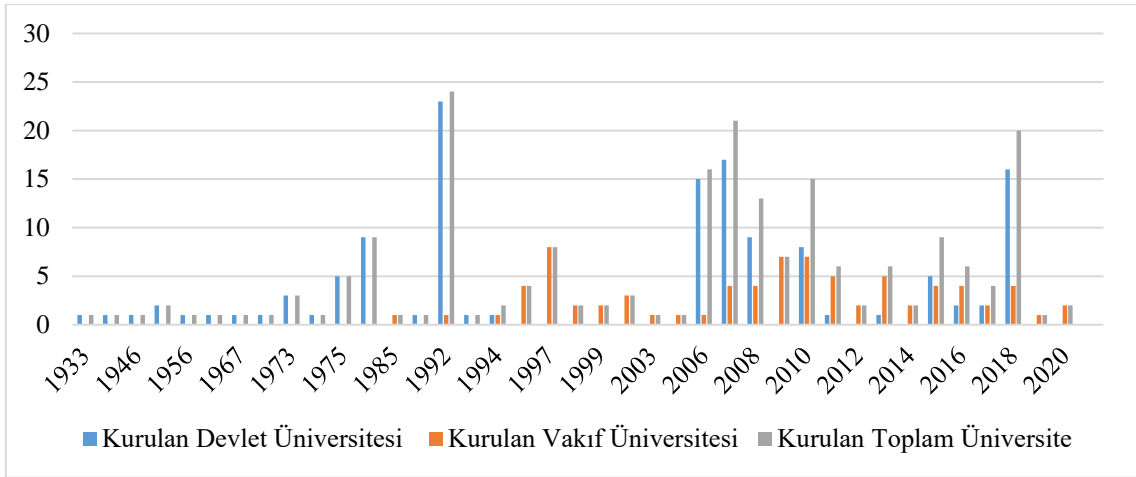
Türkiye’de üniversite sayısı her yıl artış göstermektedir. 1981’de çıkarılan Yükseköğretim Kanunu ile yükseköğretim kurumları tek bir çatı altında toplanmıştır. 1982 yılında YÖK’e bağlı üniversite sayısı 27 iken 2021 yılında toplam üniversite sayısı 207’ye ulaşmıştır. Üniversite sayısındaki artış yıllara göre incelendiğinde 1992, 2006 ve 2018 yılları üniversite sayısındaki kırılma noktaları olarak gösterilebilir. 1992 yılında

toplam üniversite sayısı 24 yeni üniversitenin kurulmasıyla 53'e çıkmıştır. 2006 yılında 16, takip eden yıllarda 21 ve 13 yeni üniversite kurulmuş ve toplam üniversite sayısı 2008 yılında 127'ye yükselmiştir. 2018 yılında ise 20 yeni üniversite kurularak toplam üniversite sayısı 200'ün üzerine çıkmıştır. 2021 yılı itibariyle Türkiye'de 129'u devlet üniversitesi, 78'i vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 207 üniversite bulunmaktadır (Çizelge 2.10, Şekil 2.13).

Çizelge 2.10. Yıllara göre Türkiye'de kurulan üniversite sayılarının değişimi

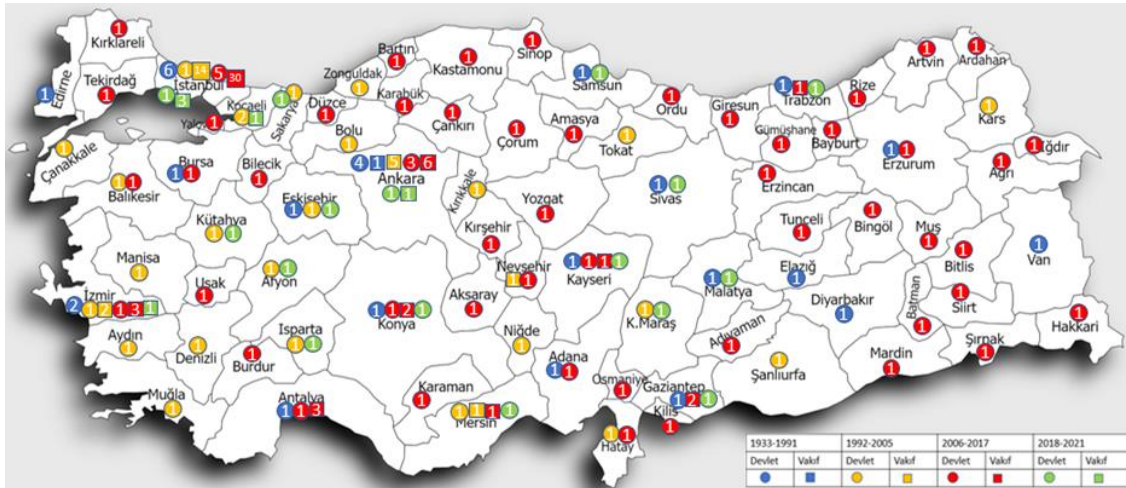
Yıl	Kurulan Devlet Üniversitesi Sayısı	Kurulan Vakıf Üniversitesi Sayısı	Kurulan Toplam Üniversite Sayısı	Toplam Üniversite Sayısı
1933	1	0	1	1
1944	1	0	1	2
1946	1	0	1	3
1955	2	0	2	5
1956	1	0	1	6
1957	1	0	1	7
1967	1	0	1	8
1971	1	0	1	9
1973	3	0	3	12
1974	1	0	1	13
1975	5	0	5	18
1982	9	0	9	27
1985	0	1	1	28
1987	1	0	1	29
1992	23	1	24	53
1993	1	0	1	54
1994	1	1	2	56
1996	0	4	4	60
1997	0	8	8	68
1998	0	2	2	70
1999	0	2	2	72
2001	0	3	3	75
2003	0	1	1	76
2005	0	1	1	77
2006	15	1	16	93
2007	17	4	21	114
2008	9	4	13	127
2009	0	7	7	134
2010	8	7	15	149
2011	1	5	6	155
2012	0	2	2	157
2013	1	5	6	163
2014	0	2	2	165
2015	5	4	9	174
2016	2	4	6	180
2017	2	2	4	184
2018	16	4	20	204
2019	0	1	1	205
2020	0	2	2	207
2021	0	0	0	207

Kaynak: YÖK, 2020b



Şekil 2.13. Yıllara göre Türkiye'de kurulan üniversite sayılarının değişiminin sütun grafik üzerinde gösterimi
Kaynak: YÖK, 2020b

Üniversite sayılarındaki artışın kırılma noktası olarak gözlemlenen yıllar baz alınarak, üniversiteler kuruluş yıllarına göre 4 gruba ayrılmıştır. Bu gruplar, 1933 ve sonrası, 1992 ve sonrası, 2006 ve sonrası, 2018 ve sonrası olarak ayrılmıştır. Bu zaman dilimlerinde kurulan üniversitelerin Türkiye siyasi haritası üzerinde dağılımı Şekil 2.12'de gösterilmiştir. 1933-1991 ve 2006-2017 dönemlerinde kurulan üniversiteler Türkiye geneline homojen olarak yayılırken 1992-2005 ve 2018-2021 dönemlerinde kurulan üniversitelerin daha çok belli bölgelerde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir (Şekil 2.14).



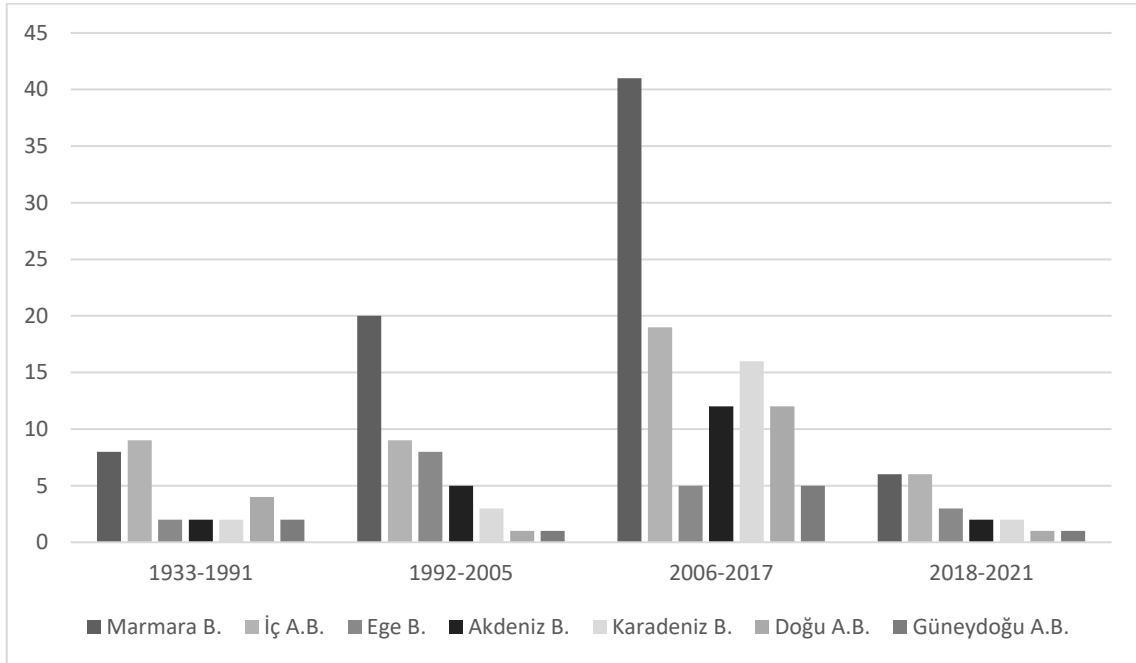
Şekil 2.14. Kurulduğu döneme göre devlet ve vakıf üniversitelerinin Türkiye haritası üzerinde dağılımı
Kaynak: YÖK, 2020b

Türkiye coğrafi bölgelerine göre verilen dönem aralıklarında kurulan üniversite sayılarının vakıf ve devlet olmak üzere dağılımı incelendiğinde coğrafi bölgeler içerisinde en yüksek sayıda üniversitenin bulunduğu bölge Marmara Bölgesi iken en az üniversite sayısı Güneydoğu Anadolu bölgesine ait olduğu gözlemlenmektedir (Çizelge 2.11, Şekil 2.15).

Çizelge 2.11. Türkiye coğrafi bölgelerine göre Türkiye'de kurulan üniversite sayılarının dağılımı

	1933-1991			1992-2005			2006-2017			2018-2021			Toplam
	Vakıf	Devlet	Toplam	Vakıf	Devlet	Toplam	Vakıf	Devlet	Toplam	Vakıf	Devlet	Toplam	
Marmara Bölgesi	8	0	8	6	14	20	11	30	41	2	4	6	75
İç Anadolu Bölgesi	8	1	9	4	5	9	10	9	19	5	1	6	43
Ege Bölgesi	2	0	2	6	2	8	2	3	5	2	1	3	18
Akdeniz Bölgesi	2	0	2	4	1	5	8	4	12	2	0	2	21
Karadeniz Bölgesi	2	0	2	3	0	3	15	1	16	2	0	2	23
Doğu Anadolu Bölgesi	4	0	4	1	0	1	12	0	12	1	0	1	18
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2	0	2	1	0	1	3	2	5	1	0	1	9
TOPLAM	28	1	29	25	22	47	61	49	110	15	6	21	207

Kaynak: YÖK, 2020b



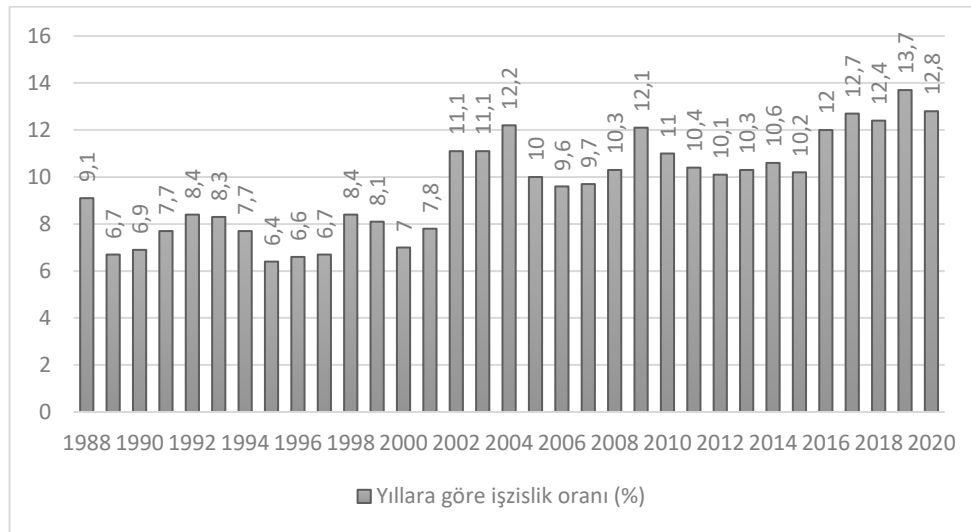
Şekil 2.15. Türkiye coğrafi bölgelerine göre Türkiye'de kurulan üniversite sayılarının dağılımının sütun grafik üzerinde gösterimi
Kaynak: YÖK, 2020b

Türkiye coğrafi bölgelerine göre verilen dönem aralıklarında kurulan üniversite sayılarının vakıf ve devlet olmak üzere dağılımı incelendiğinde coğrafi bölgeler içerisinde en yüksek sayıda üniversitenin bulunduğu bölge Marmara Bölgesi iken en az üniversite

sayısı Güneydoğu Anadolu bölgesine ait olduğu gözlemlenmektedir (Çizelge 2.11, Şekil 2.15).

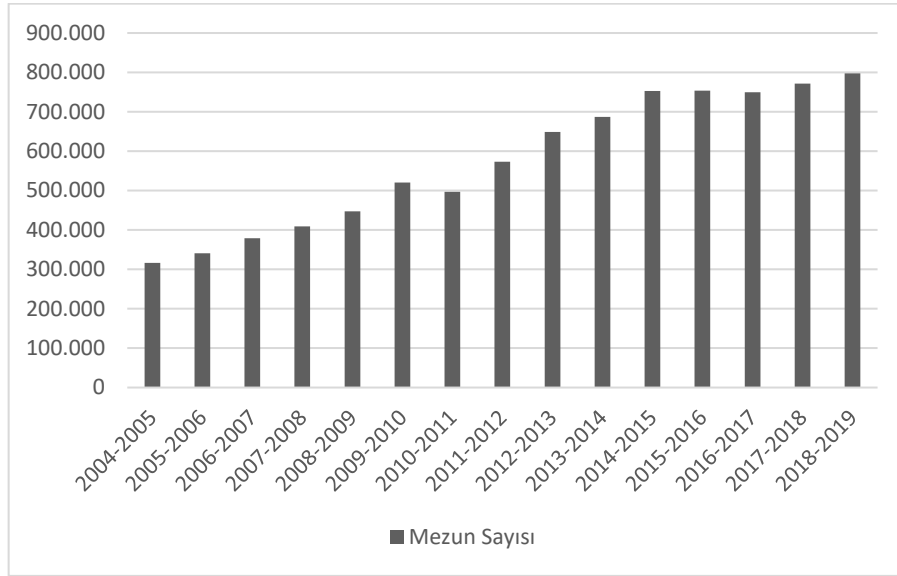
1978 yılında TBMM'nin bir oturumunda geri kalmış bölgenin tanımı “ekonomik faaliyet hacmi, gelir seviyesi, kamu hizmetleri ve tesisleri bakımından yurt ortalamasının altında kalan bölgelerdir” şeklinde yapılmıştır. Aynı oturumda geri kalmış bölgelerin kalkınması için bir grup milletvekilinin hazırladığı öneriler setinin ilk maddesi ise “kalkınma ilimle olur bunun için her vilayette üniversite açılmalı ve bütün fakülteleri kurulmalıdır” olmuştur. Her ile bir üniversite anlayışının temel amacı hemen her bölgeye eğitimin ulaştırılabilmesi bunun yanında ise ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan bölgenin hareketlenmesini sağlayarak ülke genelindeki bölgesel eşitsizliklerin giderilmesine katkıda bulunmaktadır (Yalçıntaş ve Akkaya, 2019; Çokgezen ve Altun, 2018; TBMM, 1978; Arap, 2010).

Türkiye’de 2020 yılı itibariyle her ilde en az bir üniversite bulunmaktadır. Her ile bir üniversite anlayışı ile çıkılan yolda artık çoğu ilde birden fazla üniversite olması beraberinde ekonomik, sosyal ve mekânsal sorunları da getirmiştir. Ekonomik bir sorun olarak genç işsizlik bir diğer deyişle akademik enflasyon gösterilebilir. Akademik enflasyon, lisans derecesine sahip mezunların, arzu ettikleri konumlarda ve beklenti içine girdikleri görece yüksek ücret seviyelerinde istihdam edilememesi durumudur. Çizelge 2.7.’de yıllara göre yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı verilmiştir (Yalçıntaş ve Akkaya, 2019).



Şekil 2.16. Türkiye’de yıllara göre yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranının sütun grafik üzerinde gösterimi
Kaynak: TÜİK, 2021a

Yükseköğretim mezunlarının yıllara göre işsizlik oranının verildiği Şekil 2.16'da 1998, 2002, 2009 ve 2016 yıllarının işsizlik oranının kırılma noktaları olduğu gözlemlenmektedir. İşsizlik oranındaki artışların sebebi elbette sadece mezun sayısındaki artış değildir. Ekonomik kriz dönemleri de işsizlik oranındaki artışın sebeplerindedir. 2001 krizi ve 2008-2009 global finansal kriz bu nedenler arasında gösterilebilmektedir (Yükseler, 2009).



Şekil 2.17 Türkiye'de yıllara göre yükseköğretim mezun sayısının sütun grafik üzerinde gösterimi
Kaynak: TÜİK, 2021b

Yıllara göre mezun sayısı incelendiğinde işsizlik oranının artış gösterdiği 2009 ve 2016 yıllarında mezun sayısındaki artış gözlemlenmektedir (Şekil 2.17).

Türkiye'nin modern toplum olma çabaları düşünüldüğünde eğitimin, gelişimin temelini oluşturduğu görülür. Eğitim, topluma daha iyi bir yaşama seviyesi sağlayan ve toplumun yapısını değiştiren dinamik bir sosyal kuvvet olarak kabul edilmiştir. Ekonominin ihtiyaç duyduğu vasıflı insan gücü eğitim ile yetişmektedir. Eğitim, mikro ve makro düzeyde gelir yaratılmasını sağlamak ve verimliliği de arttırmaktadır. Bir ülkenin gelişmesi ülke vatandaşlarının aldığı eğitime, eğitimin niteliğine ve kazanılan bilgi ve becerilerin ülkeye katkılarına bağlıdır. Türkiye'de günümüz itibarıyla her ilde bir üniversite bulunması bilgiye erişimin kolaylığını sağlamaktadır (Çakmak, 2008; Erdoğan ve Karagöl, 2018).

Her ile bir üniversite anlayışının ortaya çıkış noktası bölgeler arası eşitsizlikleri ortadan kaldırmak ve geri kalmış bölgeleri kalkındırmaktır. Bu anlayışın uygulanmaya başlandığı dönemlerde amacını yerine getirdiği söylenebilir fakat her ile bir üniversite

politikasının günümüzde ortaya çıkardığı sonuçlar göz ardı edilemeyecek ölçüdedir. Bir üniversite kurulması için gerekli akademik kadroların oluşturulamadan üniversite kurulması mezunlarının niteliklerini düşürmekte verilen eğitimin kalitesini etkilemektedir. Üniversite bir fabrika olarak düşünülürse ürünü mezunlarıdır, mezunların kullanılacağı yani istihdam edileceği alanların mezun sayısını karşılamaması durumu ürünü değersiz kılmaktadır kısaca arz talep ilişkisi kurulamamaktadır. Bunun yanı sıra 2019 yılı sonlarında başlayan içinde bulunduğumuz 2021 yılında da halen devam etmekte olan Covid-19 pandemi sürecinde 2019-2020 akademik yılı bahar döneminden başlayarak, 2020-2021 akademik yılında güz ve bahar dönemlerinde üniversiteler yüz yüze eğitime ara vermiştir. Bu deneyim bizlere üniversitelerin kuruldukları kent ve bölgelerde, üniversitenin beraberinde getirdiği öğrenci nüfusu ve bu nüfusun yaptığı harcamalar üzerine kurulu ekonomik etkilerinin bulunduğunu ve öğrencilerin üniversitelerde yüz yüze eğitim almadıkları pandemi gibi şartlarda bu sistemin sürdürülebilir olmadığını göstermiştir. YÖK'ün yürüttüğü BKOMFİ programı bu açıdan üniversitelerin kuruldukları kent ve bölgelerde ekonomik kalkınmayı sağlaması açısından salt öğrenci harcamalarına odaklanmaksızın, belirlenmiş alanlarda uzmanlaşma ile bu alanlarda uzman akademik kadrolar ve mezunlar üretmesinin yanı sıra kent ve bölge halkının da eğitilmesi, uzmanlaşma alanlarında istihdamın ve verimin artırılmasını amaçlamaktadır.

2.4.2.4. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma (BKOMFİ) programı

Üniversite, bilginin üretildiği, geliştirildiği ve aktarıldığı kurumdur. Bilginin üretiminin artması, daha çok bireye ulaşabilmek ve toplumsal eğitim seviyesini yükseltebilmek amacıyla YÖK her ile bir üniversite mottosuyla yola çıkmış ve 2006'dan itibaren üniversite sayısı ivmeli bir artış göstermiştir. Artan üniversite sayısı toplumsal eğitim seviyesinde artışı sağlarken beraberinde birtakım sorunlara yol açmıştır. Bu sorunların başında artan öğrenci sayısı ile yetersiz gelmeye başlayan akademik kadro ve eğitimin kalitesinde düşüş sayılabilir. Üniversitelerin gelişimini ve ilerlemesini etkileyen bu artış yeni çözümler üretilmesine teşvik etmiştir. Bu çözümlerden biri de Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından finanse edilen, YÖK'ün yürüttüğü "Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı"dır (YÖK, 2018).

Programın amacı üniversitelerin tek tipten uzaklaşarak misyonlarında farklılaşmasını, güçlü yönlerini dikkate alarak uzmanlaşmasını ve buldukları bölgeye katkılarını arttırmasını sağlamaktır. Bu amaçla özellikle 2006 yılı sonrasında kurulmuş üniversitelere yönelik “Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı” 2016 yılı itibariyle başlamıştır. 2016, 2018, 2020 ve 2021 yıllarında 4 çağrı şeklinde programa alınan 22 üniversite ve uzmanlaşma alanları Çizelge 2.12’de verilmiştir.

Çizelge 2.12 Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı pilot üniversiteleri ve uzmanlaşma alanları

	Kurum Adı/Kurulduğu Yıl	Uzmanlaşma Alanı
2016	Bingöl Üniversitesi (2007)	Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında
	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (2006)	Hayvancılık alanında
	Düzce Üniversitesi (2006)	Sağlık ve çevre alanında
	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi (2006)	Tarım ve jeotermal alanında
	Uşak Üniversitesi (2006)	Tekstil, dericilik ve seramik alanında
2018	Aksaray Üniversitesi (2006)	Sağlık ve spor alanında
	Kastamonu Üniversitesi (2006)	Tabiat turizmi ve ormancılık alanında
	Muş Alparslan Üniversitesi (2007)	Hayvancılık alanında
	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (2006)	Çay alanında
	Siirt Üniversitesi (2007)	Tarım ve hayvancılık alanında
2020	Artvin Çoruh Üniversitesi (2007)	Tıbbi ve aromatik bitkiler alanında
	Bartın Üniversitesi (2008)	Akıllı lojistik ve bütünleşik bölge uygulamaları alanında
	Hitit Üniversitesi (2006)	Makine ve imalat teknolojileri alanında
	Kırklareli Üniversitesi (2007)	Gıda alanında
	Yozgat Bozok Üniversitesi (2006)	Endüstriyel kenevir alanında
2021	Batman Üniversitesi (2007)	Enerji alanında
	Giresun Üniversitesi (2006)	Fındık alanında
	Gümüşhane Üniversitesi (2008)	Madencilik alanında
	Iğdır Üniversitesi (2008)	Katma değeri yüksek tarımsal ürünler alanında
	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (2007)	Hassas tarım uygulamaları ve yenilikçi işleme teknolojileri alanında
	Munzur Üniversitesi (2008)	Stratejik hammaddeler ve ileri teknoloji uygulamaları alanında
	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (2007)	Doğal ve kültürel miras turizmi alanında

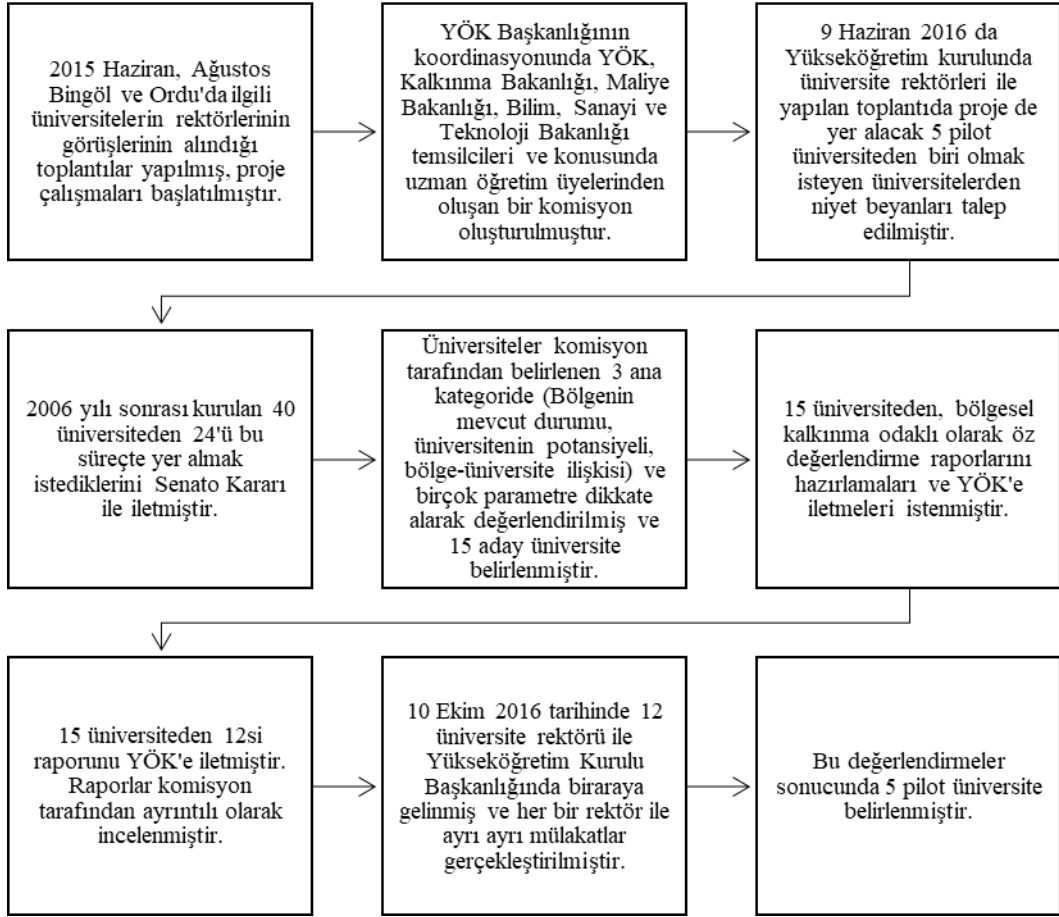
Çalışma kapsamında, 2015 yılı Haziran ve Ağustos aylarında Bingöl ve Ordu’da ilgili Üniversitelerin Rektörlerinin katıldığı bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiş; bu kapsamda ilgili Üniversite Rektörlerinin görüşleri alınmış ve proje çalışmaları başlatılmıştır. Bölgesel kalkınma odaklı misyon farklılaşmasını hedefleyen bu program kapsamında teşvik amaçlı 5 pilot üniversite belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Bu sürecin ilgili paydaşlarla sistematik ve sürdürülebilir şekilde yürütülmesine ve izlenmesine yönelik olarak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının koordinasyonunda bir komisyon oluşturulmuştur. Komisyonda YÖK’ün dışında, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı

ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı temsilcileri ile konusunda uzman öğretim üyeleri yer almıştır (YÖK, 2020).

9 Haziran 2016 tarihinde ilgili Üniversite Rektörleri ile Yükseköğretim Kurulu'nda toplantı gerçekleştirilmiş ve sonrasında "Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması" çalışmasında pilot üniversite olarak yer almak isteyen üniversitelerden niyet beyanları talep edilmiştir (YÖK, 2020).

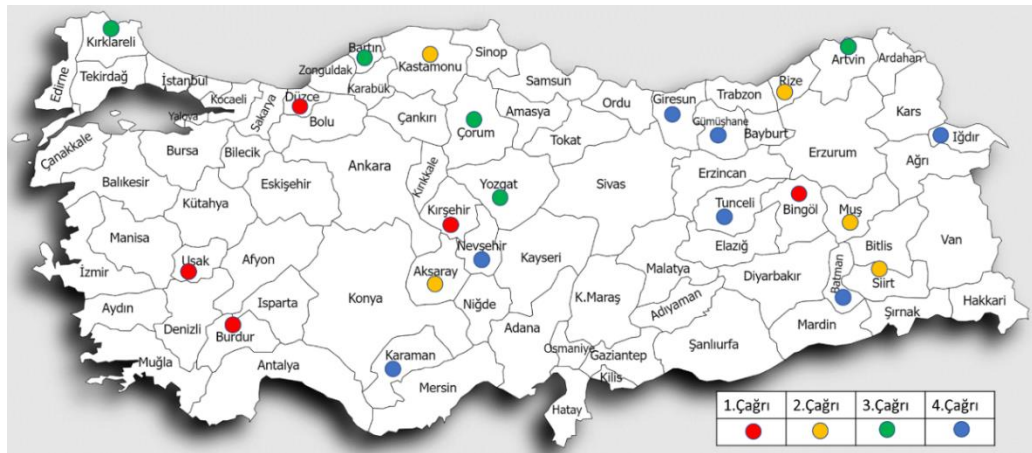
Niyet beyanında bulunması beklenen 2006 yılından sonra kurulan 40 üniversitenin, 24'ü bu süreçte yer alma isteklerini Senato Kararları ile iletmış ve bu 24 üniversite, Komisyon tarafından belirlenen 3 ana kategoride "Bölgenin Mevcut Durumu, Üniversitenin Potansiyeli, Bölge-Üniversite İlişkisi", birçok parametre dikkate alınarak ve bölgesel normalizasyon çalışmaları da yapılarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonrasında 15 aday üniversitenin yer aldığı bir liste oluşturulmuştur (YÖK, 2020).

Belirlenen bu 15 üniversiteden, bölgesel kalkınma odaklı olarak öz değerlendirme raporlarını hazırlamaları ve 19 Eylül 2016 tarihine kadar YÖK'e iletmeleri bildirilmiş, aday olarak belirlenen 15 üniversiteden 12'si raporunu Komisyona iletmıştır. Raporlar, Komisyon tarafından ayrıntılı olarak incelenmiş, 10 Ekim 2016 tarihinde ilgili 12 Üniversite Rektörü ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında bir araya gelinmiş ve her bir Üniversite Rektörü ile ayrı ayrı uzun mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Bu süreç sonunda programa dahil edilecek ilk 5 pilot üniversite seçimi tamamlanmıştır. Pilot üniversite seçim süreci Şekil 2.18'de verilmiştir (YÖK, 2020).



Şekil 2.18 BKOMFİ Programı pilot üniversite seçim süreci

15 Pilot üniversite her dönem 5 üniversite olmak üzere 3 çağrı şeklinde programa dahil edilmiştir. 2021 yılında gerçekleştirilen 4. Çağrı ile ise programa 7 yeni pilot üniversite seçilmiştir. 1. Çağrı 2016, 2. Çağrı 2018, 3. Çağrı 2020 ve 4. Çağrı 2021 yılında yapılmıştır (Şekil 2.19).



Şekil 2.19 Türkiye'de BKOMFİ Programı pilot üniversitelerinin dağılımı

Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması programında yer alan üniversitelerden uzmanlık alanları kapsamında programa fayda sağlayacak çalışmalar yapmaları beklenmektedir. YÖK program kapsamında üniversitelere uzmanlık alanlarında kullanılmak üzere ek ödenek ve öğretim üyesi kontenjanı sağlamıştır. Seçilen 22 pilot üniversitenin bulunduğu iller, illerin ekonomik, sosyal ve demografik özelliklerine ait veriler toplanmıştır ve bölgesel uzmanlaşma katsayısı tekniği kullanılarak üniversitelerin programa seçildiği yıl itibariyle 2020 yılına kadar ekonomik faaliyet gruplarının bölgesel uzmanlaşması hesaplanmıştır. Üniversitelerin program kapsamında belirlenen uzmanlık alanları ile üniversitelerin kuruldukları kentlerde bölgesel uzmanlaşmanın yüksek olduğu ekonomik faaliyet grupları arasındaki ilişkiler tartışılmıştır. Program kapsamında üniversitelerin gerçekleştirdiği eylemler ve yürüttüğü projeler, kurulan birimler ve merkezler, uzmanlaşma alanları ile alakalı olarak yapılan akademik yayın sayısı verileri internet üzerinden ve derinlemesine görüşme soruları aracılığıyla toplanmıştır ve Araştırma Sonuçları bölümünde incelenmiştir. 4 çağrı dönemi şeklinde gerçekleşen BKOMFİ programı pilot üniversite seçim sürecinde tez amacına uygun olarak 2016 ve 2018 yıllarında seçilen üniversitelerin program kapsamında 2020 ve 2021 yıllarında seçilen üniversitelere göre daha uzun süre çalışma yapmış olmaları, 2016 ve 2018 yıllarında seçilen üniversiteleri program kapsamında gerçekleştirdiği eylemlerin değerlendirilmesi açısından daha uygun hale getirmiştir. Bu doğrultuda 2016 yılı 1. çağrı döneminde programa seçilen 5 üniversite içerisinde Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ve 2018 yılı 2. Çağrı döneminde programa seçilen 5 üniversite içerisinde Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ile derinlemesine görüşme soruları aracılığıyla mülakat gerçekleştirilerek veri toplanmıştır. Bu bağlamda toplanan nicel ve nitel veriler “Araştırma Bulguları” bölümünde değerlendirilmiştir.

2.4.2.5. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı Pilot Üniversiteleri ve Kuruldukları Kentlere Genel Bakış

Bu bölümde BKOMF Programına dört dönemde dahil edilen pilot üniversitelere [Bingöl Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Aksaray Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Siirt Üniversitesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Hitit Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Batman Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Gümüşhane Üniversitesi, Iğdır Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,

Munzur Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi] ilişkin genel bilgiler kuruldukları kent, kentin ekonomik özellikleri, üniversitenin akademik birimleri bağlamında verilmiştir.

Dört dönemde programa dahil edilen *üniversiteler kurulu oldukları kentin nüfusu bağlamında değerlendirildiğinde*; 1. dönem üniversiteler 243-396 bin nüfus aralığında, Türkiye nüfusa göre iller sıralamasında 50-69 sıra aralığında yer alan illerde kurulmuştur. 2. dönem üniversiteleri ise 331-424 bin nüfus aralığında, Türkiye nüfusa göre iller sıralamasında 46-58 sıra aralığında yer alan illerde kurulmuştur. 1. ve 2. dönem üniversitelerin küçük şehirlerde kurulu oldukları görülmektedir. 3. Dönem üniversiteler 169-531 bin nüfus aralığında, Türkiye nüfusa göre iller sıralamasında 43-76 sıra aralığında yer alan illerde kurulmuştur. 4. Dönem üniversiteler 83-621 bin nüfus aralığında, Türkiye nüfusa göre iller sıralamasında 34-80 sıra aralığında yer alan illerde kurulmuştur. 1. ve 2. Dönem üniversitelerin aksine 3. ve 4. Dönemde seçilen üniversitelerin nüfus aralığı daha geniştir ve nüfus olarak daha yoğun şehirlerin de seçildiği görülmektedir.

Üniversiteler kurulu oldukları kentin ekonomik özellikleri bağlamında kişi başına düşen GSYH (TL) değerlendirildiğinde; 1. Dönem üniversitelerin kuruldukları kentin ortalama kişi başına düşen GSYH değeri 46.377 TL, en yüksek ve en düşük değer arasındaki fark 19.223 TL, 2. Dönem üniversitelerin kuruldukları kentin ortalama kişi başına düşen GSYH değeri 40.943 TL, en yüksek ve en düşük değer arasındaki fark 20.456 TL, 1. Dönem üniversitelerin ekonomik olarak 2. Dönem üniversitelere göre daha önde olduğu görülmektedir ve her iki dönem içinde benzer ekonomik seviyelerde olduğu anlaşılmaktadır. 3. Dönem üniversitelerin kuruldukları kentin ortalama kişi başına düşen GSYH değeri 48.472 TL, en yüksek ve en düşük değer arasındaki fark 29.789 TL ve 4. Dönem üniversitelerin kuruldukları kentin ortalama kişi başına düşen GSYH değeri 41.983 TL, en yüksek ve en düşük değer arasındaki fark 34.064 TL'dir. 3. Ve 4. Dönem üniversite kentlerinin ekonomik olarak farklılık gösterdiği görülmektedir.

Dört dönemde programa dahil edilen *üniversiteler üniversitenin akademik birimleri bağlamında değerlendirildiğinde*; 1. Dönem üniversiteler ortalama toplam üniversite birim sayısı 703, ortalama öğrenci sayısı 24.509 ve ortalama öğretim elemanı sayısı 958, 2. üniversiteler ortalama toplam üniversite birim sayısı 624, ortalama öğrenci sayısı 18.179 ve ortalama öğretim elemanı sayısı 855'tir. 3. Dönem üniversiteler ortalama toplam üniversite birim sayısı 542, ortalama öğrenci sayısı 17.711 ve ortalama öğretim elemanı sayısı 772, 4. Dönem üniversiteler ortalama toplam üniversite birim sayısı 527,

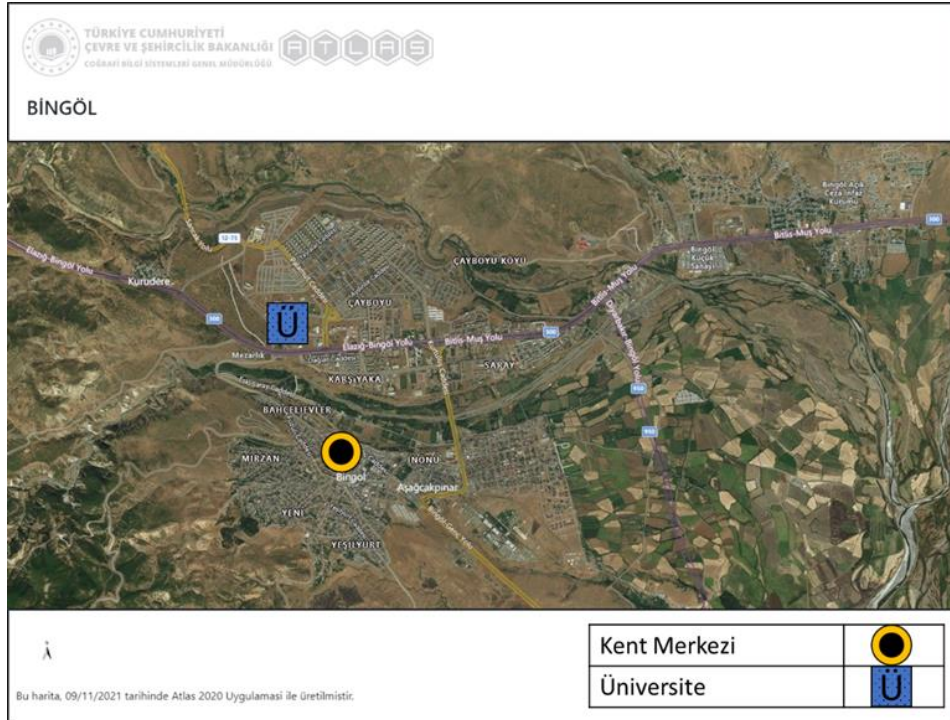
ortalama öğrenci sayısı 16.021 ve ortalama öğretim elemanı sayısı 664'tür. 1. ve 2. Dönem üniversitelerin 3. ve 4. Dönem üniversitelere göre akademik nüfusunun ve üniversite birim sayılarının daha yüksek olduğu görülmektedir

Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı 1. dönem pilot üniversiteleri:

2016 yılında 5 üniversite programa pilot üniversite olarak seçilmiştir. 1. Dönem üniversiteler ve kuruldukları kentler ile ilgili genel bilgiler sırasıyla verilmiştir.

- **Bingöl/Bingöl Üniversitesi (Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında uzmanlaşma)**

Bingöl Üniversitesi 2007 yılında Bingöl ilinde kurulmuştur. Bingöl Doğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 281.768'dir. NUTS (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Bingöl TRB1 Malatya alt bölgesinde (Malatya- Bingöl- Elazığ- Tunceli) yer alır. Fırat Kalkınma Ajansı (FKA) Malatya alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Bingöl hayvancılığa elverişli topraklara, arıcılık ve bal üretiminde önemli bir yere sahiptir (FKA, 2021). Üniversite kent merkezine 4 km mesafede Elazığ- Bingöl yolunda yer almaktadır (Şekil 2.20).



Şekil 2.20 Bingöl Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 9 fakülte, 5 enstitü, 1 yüksekokul, 6 meslek yüksek okulu, 23 araştırma uygulama merkezi ve 114 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.13). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 15.650 öğrenci öğrenim görmekte ve 699 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

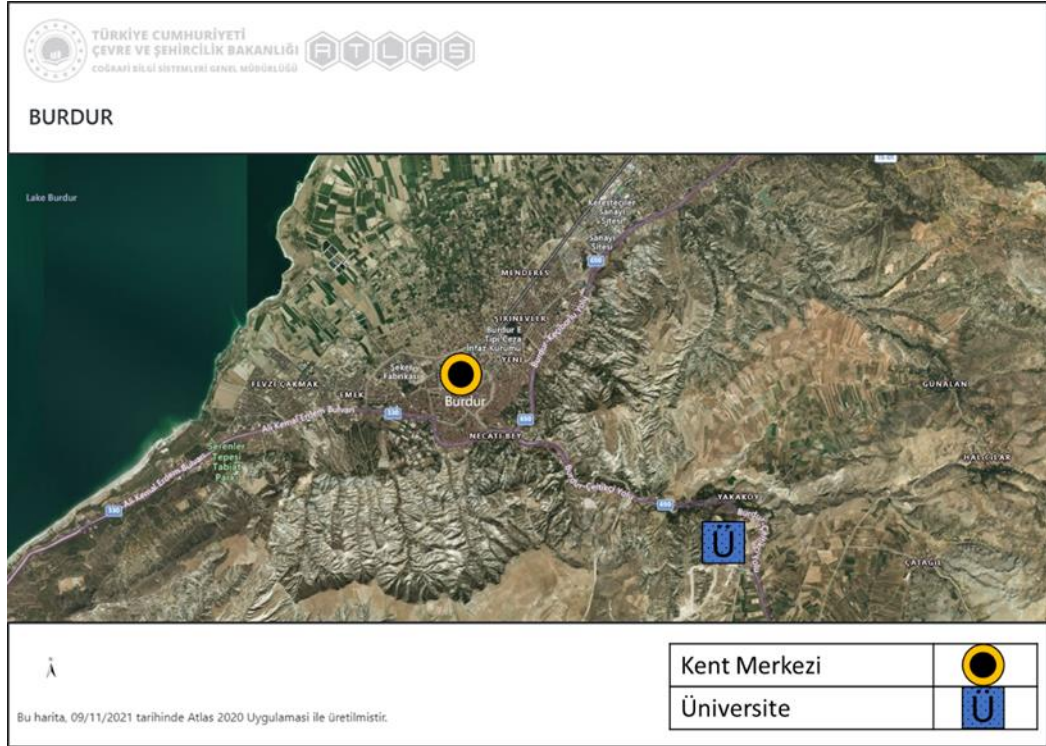
Çizelge 2.13 Bingöl Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	9
Enstitü	5
Yüksekokul	1
MYO	6
Arş. Uyg. Mer.	23
Bölüm	114
Anabilim Dalı	198
Bilim Dalı	0
Anasanat Dalı	0
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	69
Lisans Pr.	38
Yüksek Lisans Pr.	38
Doktora Pr.	13
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	12
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	3
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Burdur/Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (Hayvancılık alanında uzmanlaşma)**

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 2006 yılında Burdur ilinde kurulmuştur. Burdur Akdeniz bölgesinde yer alır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 267.092'dir. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Burdur TR61 Antalya alt bölgesinde (Isparta- Antalya- Burdur) yer alır. Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) Antalya alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Burdur ilinin ekonomisi ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. (BAKA, 2021). Üniversite kent merkezine 9 km mesafede Antalya- Burdur yolu üzerinde yer almaktadır (Şekil 2.21).



Şekil 2.21 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 12 fakülte, 4 enstitü, 6 yüksek okul, 13 meslek yüksek okulu, 33 araştırma uygulama merkezi ve 186 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.14). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 31.554 öğrenci öğrenim görmekte ve 1.038 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

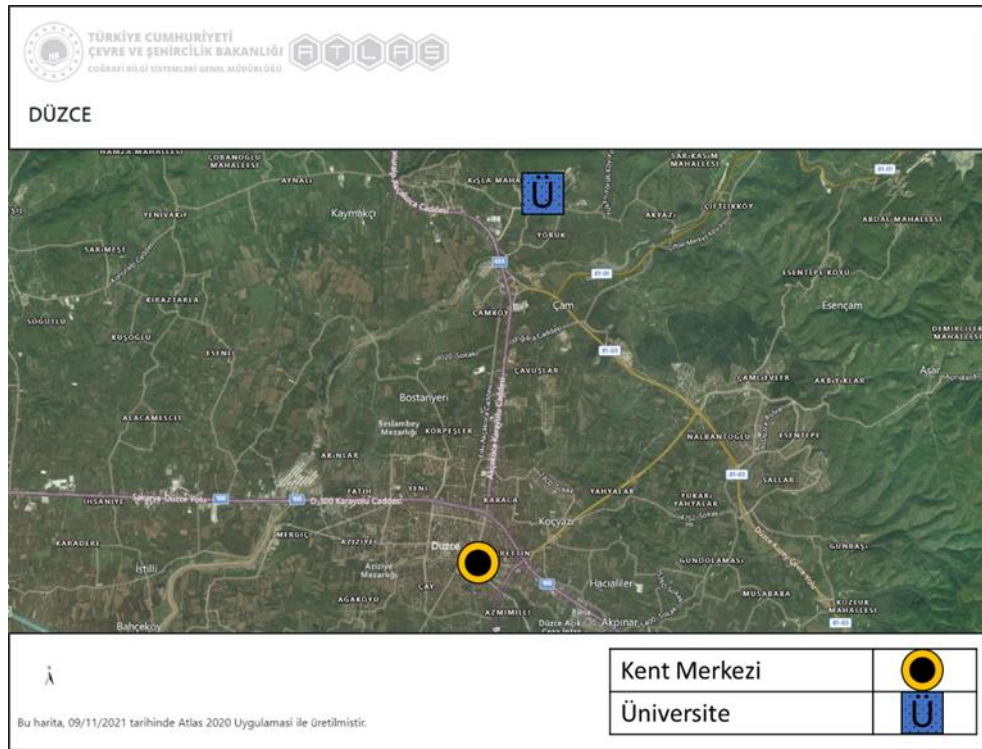
Çizelge 2.14 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	12
Enstitü	4
Yüksekokul	6
MYO	13
Arş. Uyg. Mer.	31
Bölüm	186
Anabilim Dalı	274
Bilim Dalı	22
Anasanat Dalı	6
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	99
Lisans Pr.	75
Yüksek Lisans Pr.	72
Doktora Pr.	43
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	7
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	2
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Düzce/Düzce Üniversitesi (Sağlık ve çevre alanında uzmanlaşma)**

Düzce Üniversitesi 2006 yılında Düzce ilinde kurulmuştur. Düzce Karadeniz bölgesinde yer alır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 395.679'dur. NUTS (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Düzce TR42 Kocaeli alt bölgesinde (Kocaeli, Sakarya, Bolu, Düzce, Yalova) yer alır. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA) Kocaeli alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Düzce ilinde 3'ü aktif 5 Organize Sanayi Bölgesi, 1 Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 1 Üniversite ve 13 adet Ar-Ge ve Tasarım Merkezi, Düzce Üniversitesi Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi (DÜ-BİT) bulunmaktadır (MARKA, 2021). Üniversite kent merkezine 9 km mesafede Düzce-Akçakoca yolu üzerinde yer almaktadır (Şekil 2.22).



Şekil 2.22 Düzce Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 13 fakülte, 1 enstitü, 2 yüksek okul, 10 meslek yüksek okulu, 32 araştırma uygulama merkezi ve 138 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.15). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 28.142 öğrenci öğrenim görmekte ve 1.262 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Çizelge 2.15 Düzce Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

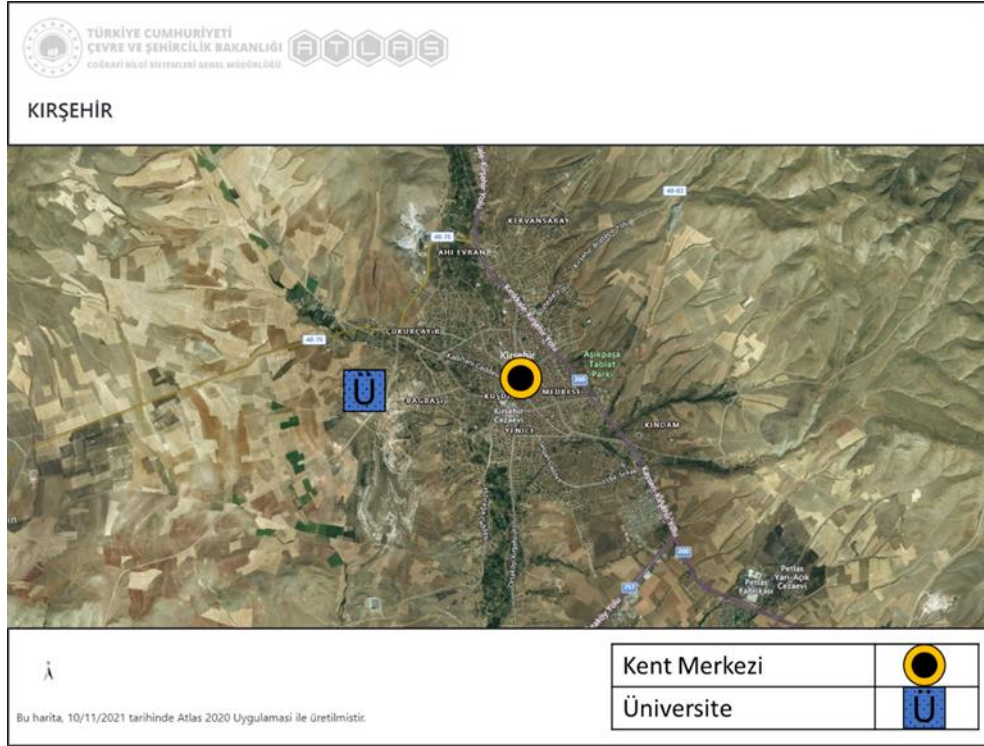
Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	13
Enstitü	1
Yüksekokul	2
MYO	10
Arş. Uyg. Mer.	32
Bölüm	138
Anabilim Dalı	258
Bilim Dalı	46
Anasanat Dalı	12
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	58
Lisans Pr.	69
Yüksek Lisans Pr.	72
Doktora Pr.	25
Sanatta Yet. Pr.	1
Disiplinlerarası YL.	11
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	3
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Kırşehir/Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi (Tarım ve jeotermal alanında uzmanlaşma)**

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi 2006 yılında Kırşehir ilinde kurulmuştur. Kırşehir İç Anadolu bölgesinde yer alır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 243.042'dir. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Kırşehir TR71 Kırıkkale alt bölgesinde (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde) yer alır. Ahiler Kalkınma Ajansı (AHİKA) Kırıkkale alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Kırşehir ilinde 3 Organize Sanayi Bölgesi (Merkez, Kaman, Mucur) ve 5 Küçük Sanayi Sitesi bulunmaktadır. Kırşehir'de çiftlik hayvanları için hazır yem imalatı, gıda ürünleri imalatı, hazır beton imalatı, paketleme faaliyetleri, etin işlenmesi ve saklanması öne çıkan sektörler olarak karşımıza çıkmaktadır, (AHİKA, 2021). Üniversite kent merkezine 5 km mesafede Şehit Necdet Yağız Caddesi üzerinde yer almaktadır (Şekil 2.23).

2021 yılı itibarıyla üniversiteye bağlı 10 fakülte, 3 enstitü, 3 yüksek okul, 7 meslek yüksek okulu, 22 araştırma uygulama merkezi ve 138 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.16). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 18.680 öğrenci öğrenim görmekte ve 932 öğretim elemanı görev yapmaktadır.



Şekil 2.23 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

Çizelge 2.16 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	10
Enstitü	3
Yüksekokul	3
MYO	7
Arş. Uyg. Mer.	22
Bölüm	138
Anabilim Dalı	252
Bilim Dalı	9
Anasanat Dalı	2
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	51
Lisans Pr.	47
Yüksek Lisans Pr.	46
Doktora Pr.	20
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	3
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

Çizelge 2.17 Uşak Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	14
Enstitü	1
Yüksekokul	1
MYO	11
Arş. Uyg. Mer.	22
Bölüm	159
Anabilim Dalı	255
Bilim Dalı	80
Anasanat Dalı	8
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	62
Lisans Pr.	68
Yüksek Lisans Pr.	57
Doktora Pr.	23
Sanatta Yet. Pr.	1
Disiplinlerarası YL.	10
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	1
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	1

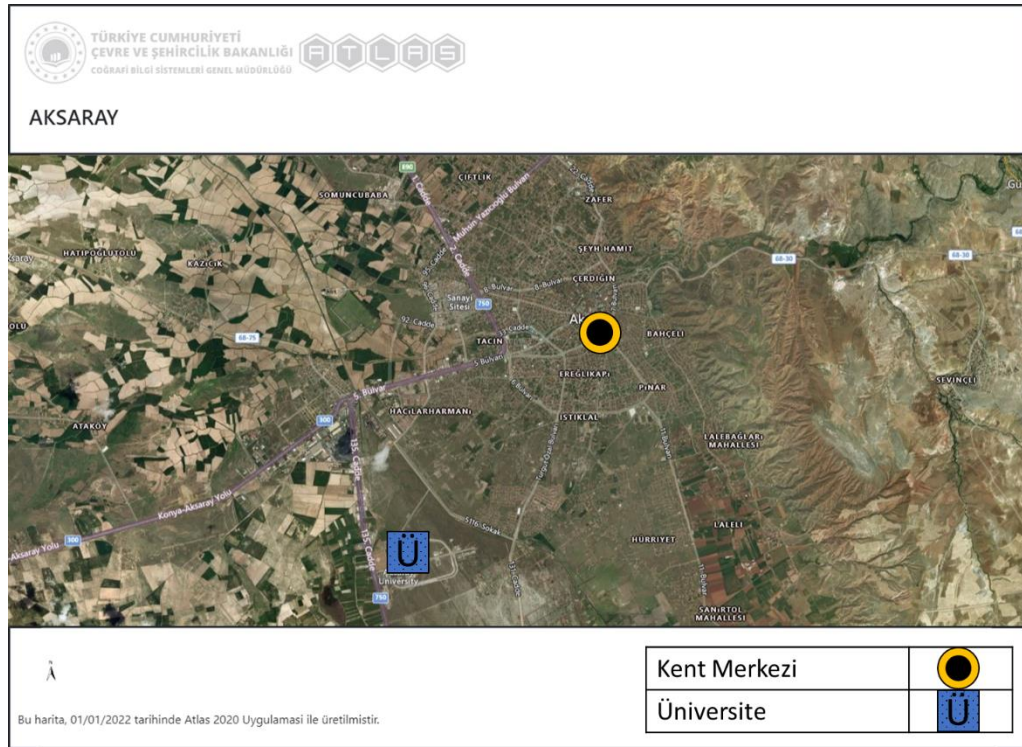
Kaynak: YÖK, 2021b

Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı 2. dönem pilot üniversiteleri:

2018 yılında 5 üniversite programa pilot üniversite olarak seçilmiştir. 2. dönem üniversiteler ve kuruldukları kentler ile ilgili genel bilgiler sırasıyla verilmiştir:

- **Aksaray/Aksaray Üniversitesi (Sağlık ve spor alanında uzmanlaşma)**

Aksaray Üniversitesi 2006 yılında Aksaray ilinde kurulmuştur. Aksaray İç Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 423.011'dir. NUTS (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Aksaray TR71 Kırıkkale alt bölgesinde (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir) yer alır. Ahiler Kalkınma Ajansı (AHİKA) Kırıkkale alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Aksaray otomotiv ve imalat sanayi açısından önemli yerler arasında gelmektedir (AHİKA, 2021). Üniversite kent merkezine 8 km mesafede Aksaray- Adana yolu üzerinde yer almaktadır (Şekil 2.25).



Şekil 2.25 Aksaray Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 13 fakülte, 3 enstitü, 1 yüksekokul, 6 meslek yüksek okulu, 21 araştırma uygulama merkezi ve 118 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.18). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 20.790 öğrenci öğrenim görmekte ve 871 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

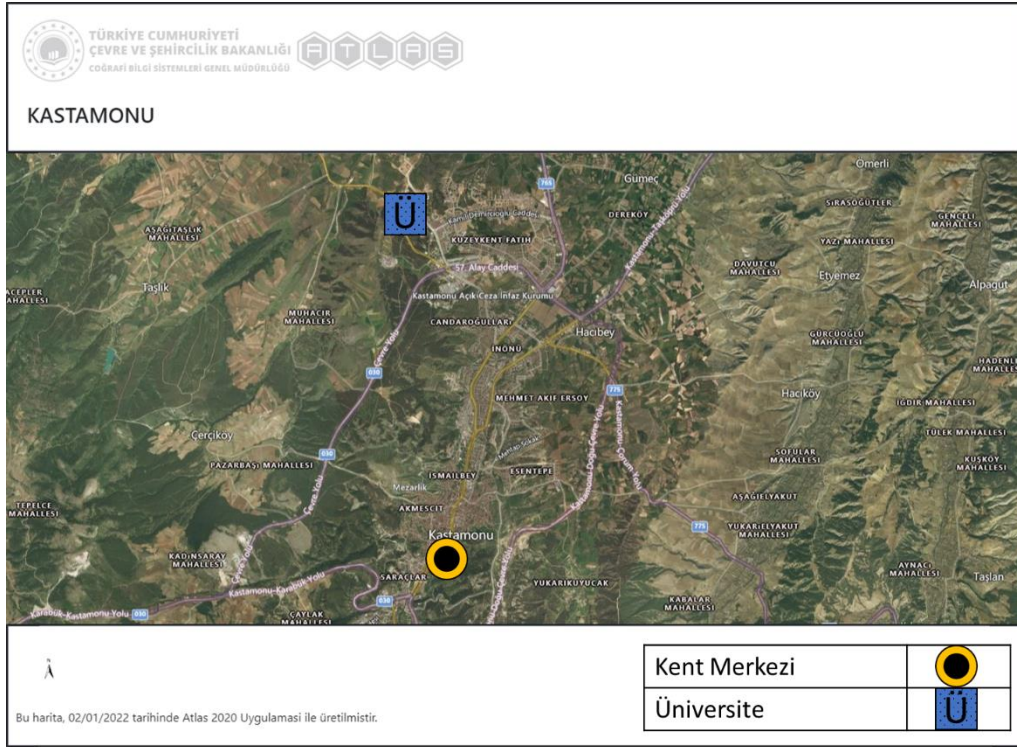
Çizelge 2.18 Aksaray Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	13
Enstitü	3
Yüksekokul	1
MYO	6
Arş. Uyg. Mer.	21
Bölüm	118
Anabilim Dalı	266
Bilim Dalı	25
Anasanat Dalı	0
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	41
Lisans Pr.	43
Yüksek Lisans Pr.	73
Doktora Pr.	18
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	26
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	5
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Kastamonu/Kastamonu Üniversitesi (Tabiat turizmi ve ormancılık alanında uzmanlaşma)**

Kastamonu Üniversitesi 2006 yılında kurulmuştur. Kastamonu Karadeniz bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 376.377'dir. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Kastamonu TR82 Kastamonu alt bölgesinde (Kastamonu, Çankırı, Sinop) yer alır. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZKA) Kastamonu alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Kastamonu sanayisinde baskın sektörler orman ürünleri, motor, metal, yapı malzemeleri ve gıda ürünleri imalatı sektörleridir. Üniversite kent merkezine 8 km mesafede D756 Çevre Yolu üzerinde yer almaktadır (KUZKA, 2021; Şekil 2.26).



Şekil 2.26 Kastamonu Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 14 fakülte, 3 enstitü, 2 yüksekokul, 14 meslek yüksek okulu, 26 araştırma uygulama merkezi ve 216 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.19). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 27.526 öğrenci öğrenim görmekte ve 898 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

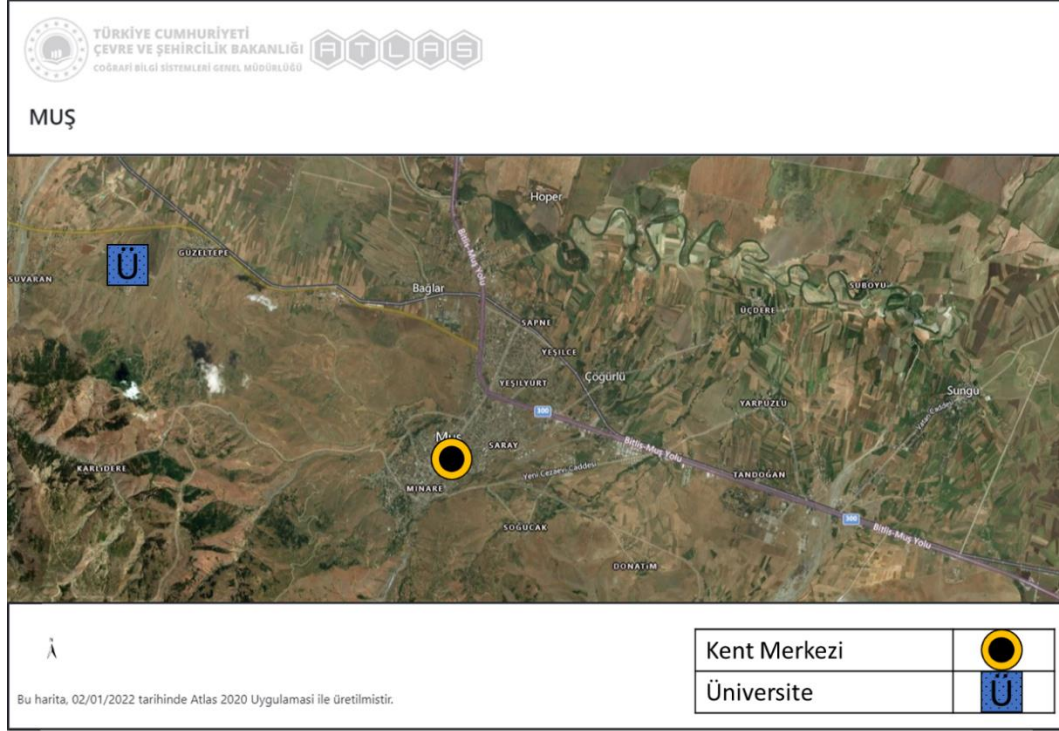
Çizelge 2.19 Kastamonu Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	14
Enstitü	3
Yüksekokul	2
MYO	14
Arş. Uyg. Mer.	26
Bölüm	216
Anabilim Dalı	294
Bilim Dalı	7
Anasanat Dalı	9
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	78
Lisans Pr.	62
Yüksek Lisans Pr.	59
Doktora Pr.	20
Sanatta Yet. Pr.	1
Disiplinlerarası YL.	8
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	1
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Muş/Muş Alparslan Üniversitesi (Hayvancılık alanında uzmanlaşma)**

Muş Alparslan Üniversitesi 2007 yılında kurulmuştur. Muş Doğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 411.117'dir. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Muş TRB2 Van alt bölgesinde (Bitlis, Hakkari, Muş, Van) yer alır. Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA) Van alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Üniversite kent merkezine 11 km mesafede Muş- Kulp Yolu üzerinde yer almaktadır (DEKA, 2021; Şekil 2.27).



Şekil 2.27 Muş Alparslan Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 9 fakülte, 2 enstitü, 6 meslek yüksek okulu, 16 araştırma uygulama merkezi ve 104 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.20). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 9.534 öğrenci öğrenim görmekte ve 642 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

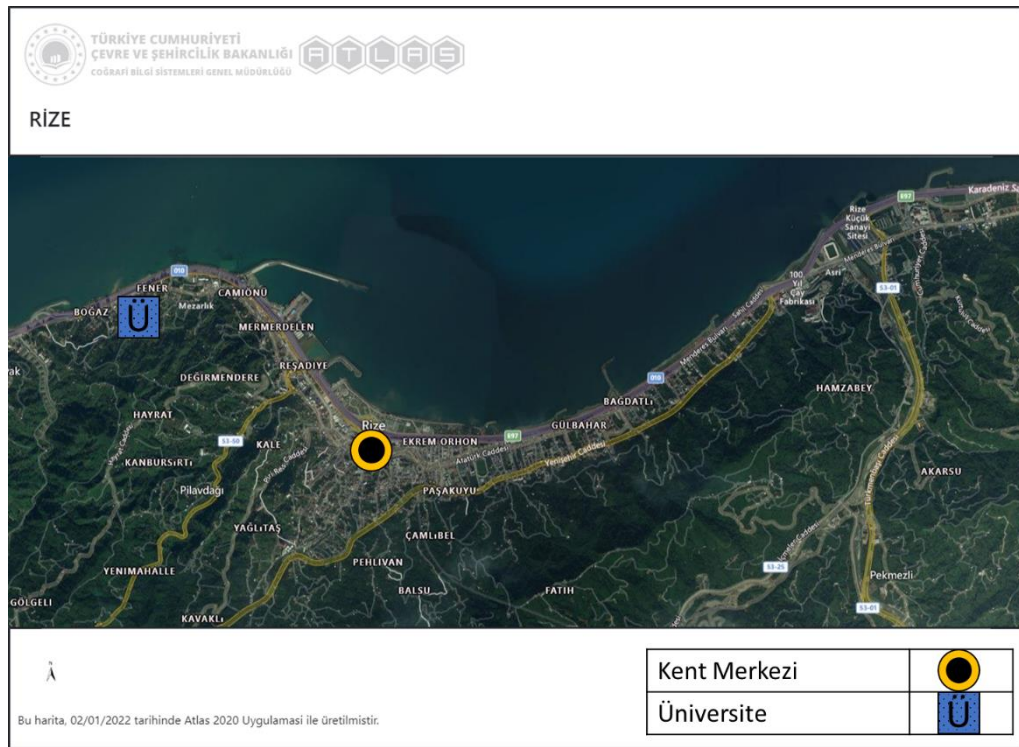
Çizelge 2.20 Muş Alparslan Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	9
Enstitü	2
Yüksekokul	0
MYO	6
Arş. Uyg. Mer.	16
Bölüm	104
Anabilim Dalı	164
Bilim Dalı	0
Anasanat Dalı	0
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	48
Lisans Pr.	38
Yüksek Lisans Pr.	26
Doktora Pr.	6
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	4
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	1
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Rize/Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (Çay alanında uzmanlaşma)**

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi 2006 yılında kurulmuştur. Rize Karadeniz bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 344.359'dur. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Rize TR90 Trabzon alt bölgesinde (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon) yer alır. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Trabzon alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Rize sanayisinde baskın sektör çay sektörüdür. Rize ilinde toplam 6 adet Küçük Sanayi Sitesi (KSS) Yapı Kooperatifi bulunmaktadır. Üniversite kent merkezine 4 km mesafede Karadeniz Sahil Yolu üzerinde yer almaktadır (DOKA, 2021; Şekil 2.28).



Şekil 2.28 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 15 fakülte, 1 enstitü, 3 yüksekokul, 6 meslek yüksek okulu, 17 araştırma uygulama merkezi ve 122 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.21). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 17.320 öğrenci öğrenim görmekte ve 1.225 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

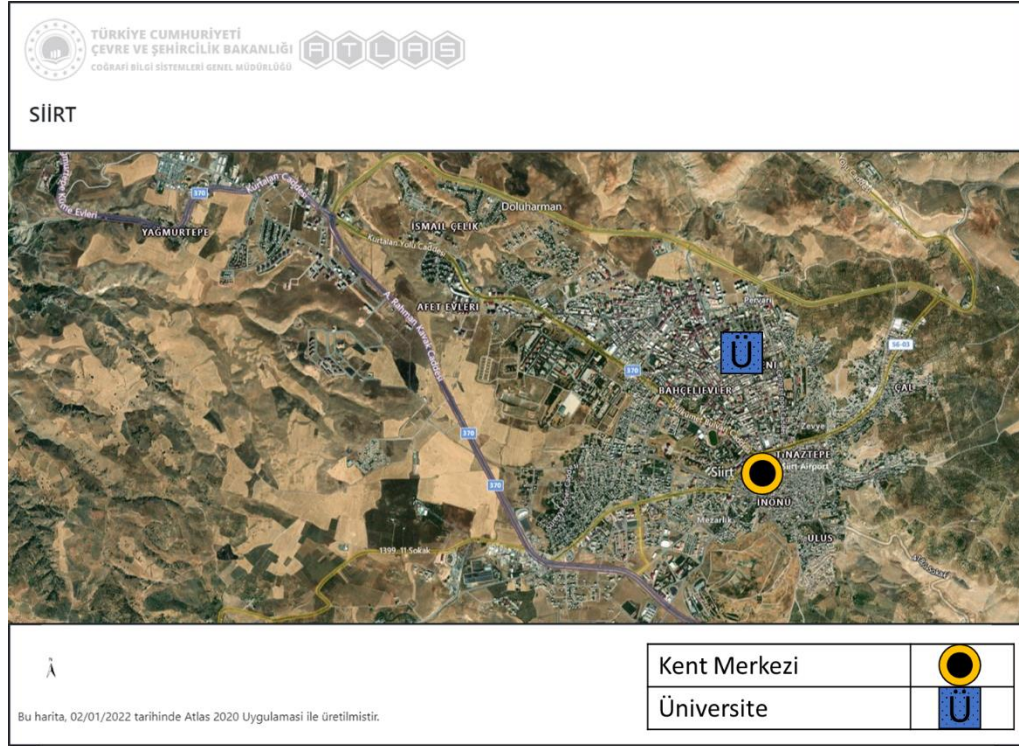
Çizelge 2.21 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	15
Enstitü	1
Yüksekokul	3
MYO	6
Arş. Uyg. Mer.	17
Bölüm	122
Anabilim Dalı	258
Bilim Dalı	60
Anasanat Dalı	4
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	37
Lisans Pr.	47
Yüksek Lisans Pr.	46
Doktora Pr.	20
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	1
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Siirt/Siirt Üniversitesi (Tarım ve hayvancılık alanında uzmanlaşma)**

Siirt Üniversitesi 2007 yılında kurulmuştur. Siirt Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 331.070'tir. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Siirt TRC3 Mardin alt bölgesinde (Batman, Mardin, Siirt, Şırnak) yer alır. Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) Mardin alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Siirt sanayisinde baskın sektörler taş ve toprağa dayalı ürünlerin imalatı, gıda, içki ve tütün imalatı sektörleridir. Üniversite kent merkezine 2km mesafede yer almaktadır (DİKA, 2021; Şekil 2.29).



Şekil 2.29 Siirt Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 10 fakülte, 4 enstitü, 3 yüksekokul, 6 meslek yüksek okulu, 21 araştırma uygulama merkezi ve 127 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.22). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 15.727 öğrenci öğrenim görmekte ve 640 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Çizelge 2.22 Siirt Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

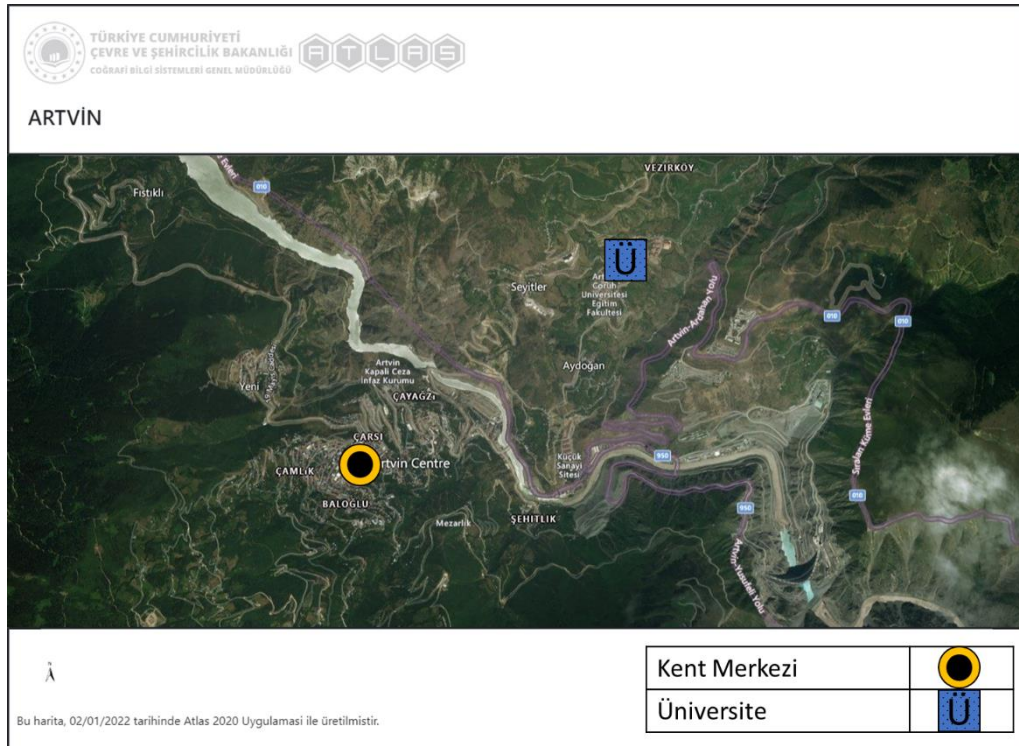
Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	10
Enstitü	4
Yüksekokul	3
MYO	6
Arş. Uyg. Mer.	21
Bölüm	127
Anabilim Dalı	224
Bilim Dalı	51
Anasanat Dalı	2
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	40
Lisans Pr.	41
Yüksek Lisans Pr.	44
Doktora Pr.	11
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	0
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyona Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı 3. dönem pilot üniversiteleri: 2020 yılında 5 üniversite programa pilot üniversite olarak seçilmiştir. 3. Dönem üniversiteler ve kuruldukları kentler ile ilgili genel bilgiler sırasıyla verilmiştir.

- **Artvin/Artvin Çoruh Üniversitesi (Tıbbi ve aromatik bitkiler alanında uzmanlaşma)**

Artvin Çoruh Üniversitesi 2007 yılında kurulmuştur. Artvin Karadeniz bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 169.501'dir. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Artvin TR90 Trabzon alt bölgesinde (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon) yer alır. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Trabzon alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Artvin sanayisinde baskın sektörler gıda ürünleri imalatı, diğer madencilik ve taş ocakçılığı, ağaç ve mantar ürünleri sektörleridir. Üniversite kent merkezine 10 km mesafede yer almaktadır (DOKA, 2021; Şekil 2.30).



Şekil 2.30 Artvin Çoruh Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 9 fakülte, 1 enstitü, 2 yüksek okul, 7 meslek yüksek okulu, 14 araştırma uygulama merkezi ve 122 bölüm bulunmaktadır (Çizelge

2.23). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 10.569 öğrenci öğrenim görmekte ve 549 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

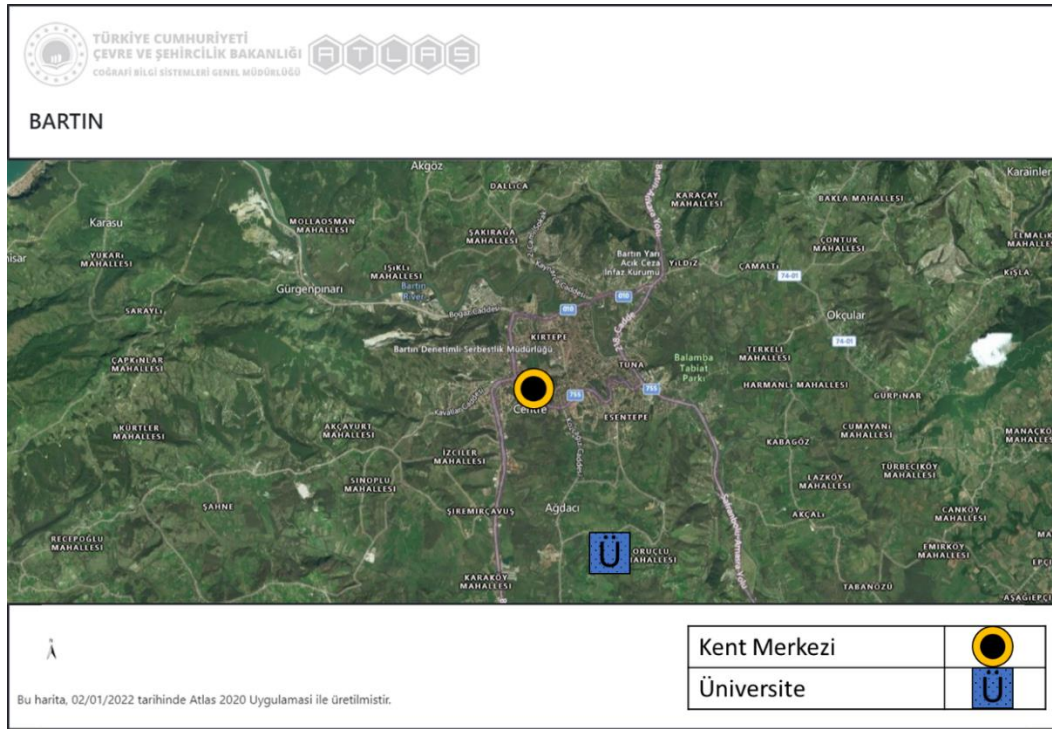
Çizelge 2.23 Artvin Çoruh Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	9
Enstitü	1
Yüksekokul	2
MYO	7
Arş. Uyg. Mer.	14
Bölüm	122
Anabilim Dalı	140
Bilim Dalı	0
Anasanat Dalı	0
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	54
Lisans Pr.	27
Yüksek Lisans Pr.	15
Doktora Pr.	4
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	3
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Bartın/Bartın Üniversitesi (Akıllı lojistik ve bütünleşik bölge uygulamaları alanında uzmanlaşma)**

Bartın Üniversitesi 2008 yılında kurulmuştur. Bartın Doğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 198.979'dur. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Bartın TR81 Zonguldak alt bölgesinde (Zonguldak, Karabük, Bartın) yer alır. Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKKA) Zonguldak alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Bartın sanayisinde baskın sektörler tekstil ve konfeksiyon sektörleridir. Üniversite kent merkezine 6 km mesafede 1. Çevre Yolu caddesi üzerinde yer almaktadır (BAKKA, 2021; Şekil 2.31).



Şekil 2.31 Bartın Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 9 fakülte, 1 enstitü, 1 yüksekokul, 3 meslek yüksek okulu, 15 araştırma uygulama merkezi ve 92 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.24). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 18.318 öğrenci öğrenim görmekte ve 654 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

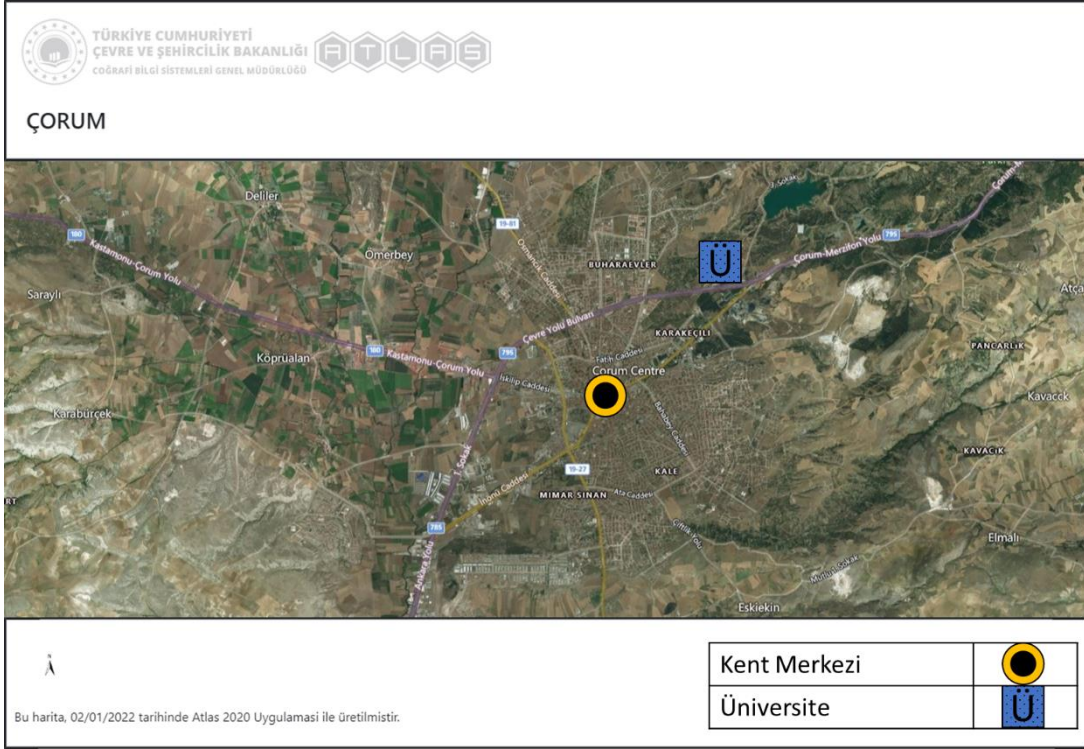
Çizelge 2.24 Bartın Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	9
Enstitü	1
Yüksekokul	1
MYO	3
Arş. Uyg. Mer.	15
Bölüm	92
Anabilim Dalı	196
Bilim Dalı	13
Anasanat Dalı	0
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	39
Lisans Pr.	44
Yüksek Lisans Pr.	41
Doktora Pr.	10
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	4
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Çorum/Hitit Üniversitesi (Makine ve imalat teknolojileri alanında uzmanlaşma)**

Hitit Üniversitesi 2006 yılında kurulmuştur. Çorum Karadeniz bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 530.126'dır. NUTS (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Çorum TR83 Samsun alt bölgesinde (Amasya, Çorum, Samsun, Tokat) yer alır. Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) Samsun alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Çorum sanayisinde baskın sektörler taş ve toprağa dayalı sanayi, tekstil ve makine-metal sanayi sektörleridir. Üniversite kent merkezine 4 km mesafede Çevre Yolu Bulvarı üzerinde yer almaktadır (OKA, 2021; Şekil 2.32).



Şekil 2.32 Hitit Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibarıyla üniversiteye bağlı 10 fakülte, 1 enstitü, 1 yüksekokul, 7 meslek yüksek okulu, 19 araştırma uygulama merkezi ve 133 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.25). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 16.589 öğrenci öğrenim görmekte ve 903 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

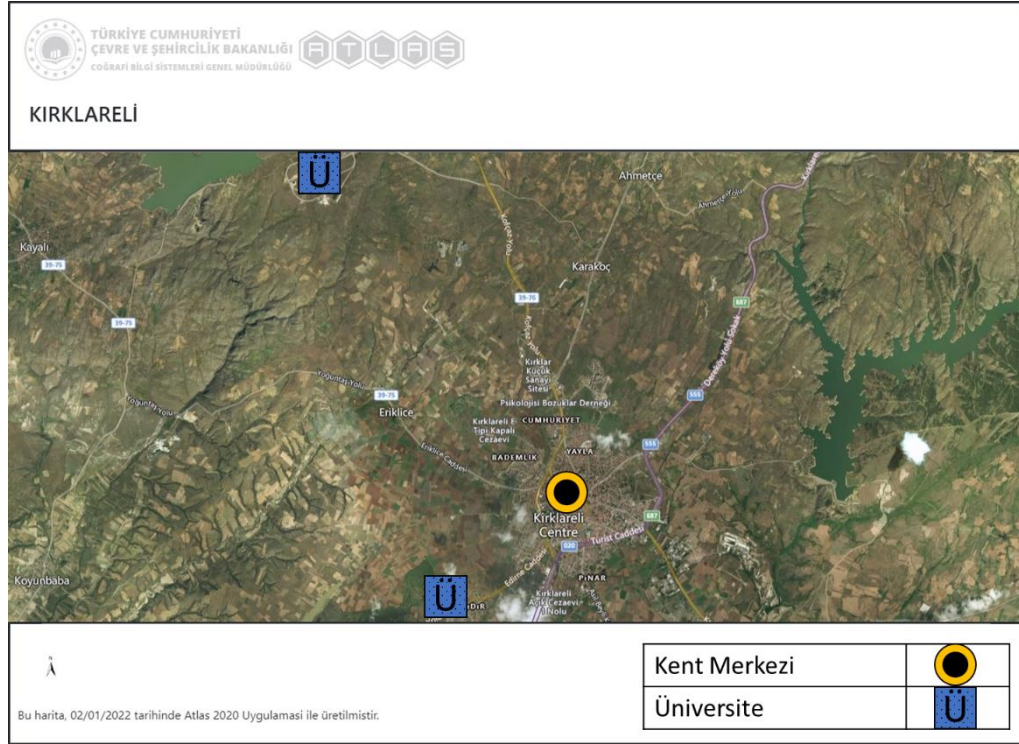
Çizelge 2.25 Hitit Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	10
Enstitü	1
Yüksekokul	1
MYO	7
Arş. Uyg. Mer.	19
Bölüm	133
Anabilim Dalı	214
Bilim Dalı	5
Anasanat Dalı	8
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	62
Lisans Pr.	36
Yüksek Lisans Pr.	41
Doktora Pr.	16
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	8
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Kırklareli/Kırklareli Üniversitesi (Gıda alanında uzmanlaşma)**

Kırklareli Üniversitesi 2007 yılında kurulmuştur. Kırklareli Marmara bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 361.737'dir. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Kırklareli TR21 Tekirdağ alt bölgesinde (Tekirdağ, Kırklareli, Edirne) yer alır. Trakya Kalkınma Ajansı (TRAKYAKA) Tekirdağ alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Kırklareli sanayisinin baskın sektörleri gıda, içki ve tütün sanayi, taş, toprak, maden ve dokuma giyim ve deri sanayi sektörleridir. Üniversite kent merkezine 11 km mesafede Kırklareli- Kofçaz Yolu üzerinde yer almaktadır (TRAKYAKA, 2021; Şekil 2.33).



Şekil 2.33 Kırklareli Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 12 fakülte, 3 enstitü, 2 yüksekokul, 7 meslek yüksek okulu, 16 araştırma uygulama merkezi ve 134 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.26). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 23.112 öğrenci öğrenim görmekte ve 815 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

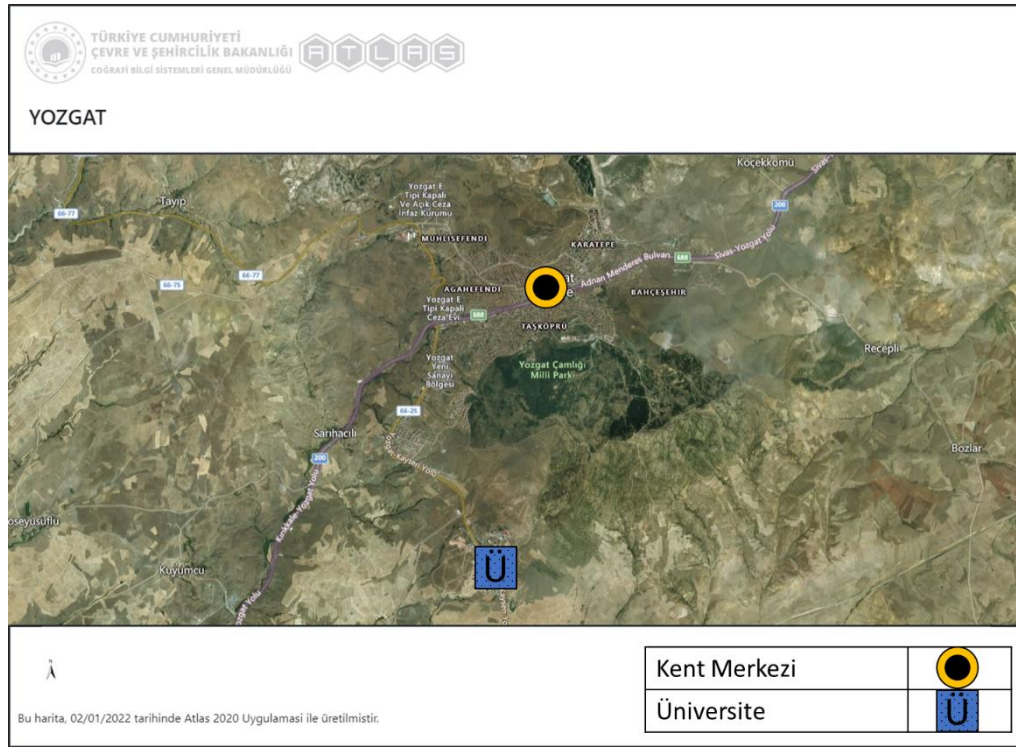
Çizelge 2.26 Kırklareli Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	12
Enstitü	3
Yüksekokul	2
MYO	7
Arş. Uyg. Mer.	16
Bölüm	134
Anabilim Dalı	194
Bilim Dalı	30
Anasanat Dalı	6
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	67
Lisans Pr.	49
Yüksek Lisans Pr.	57
Doktora Pr.	11
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	4
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Yozgat/Yozgat Bozok Üniversitesi (Endüstriyel kenevir alanında uzmanlaşma)**

Yozgat Bozok Üniversitesi 2006 yılında kurulmuştur. Yozgat Doğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 419.095'tir. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Yozgat TR72 Kayseri alt bölgesinde (Kayseri, Sivas, Yozgat) yer alır. Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN) Kayseri alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Üniversite kent merkezine 9 km mesafede Yozgat- Boğazlıyan Yolu üzerinde yer almaktadır (ORAN, 2021; Şekil 2.34).



Şekil 2.34 Yozgat Bozok Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 14 fakülte, 2 enstitü, 3 yüksekokul, 8 meslek yüksek okulu, 19 araştırma uygulama merkezi ve 164 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.27). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 19.969 öğrenci öğrenim görmekte ve 942 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Çizelge 2.27 Yozgat Bozok Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	14
Enstitü	2
Yüksekokul	3
MYO	8
Arş. Uyg. Mer.	19
Bölüm	164
Anabilim Dalı	296
Bilim Dalı	8
Anasanat Dalı	0
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	64
Lisans Pr.	50
Yüksek Lisans Pr.	41
Doktora Pr.	16
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	4
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	1
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

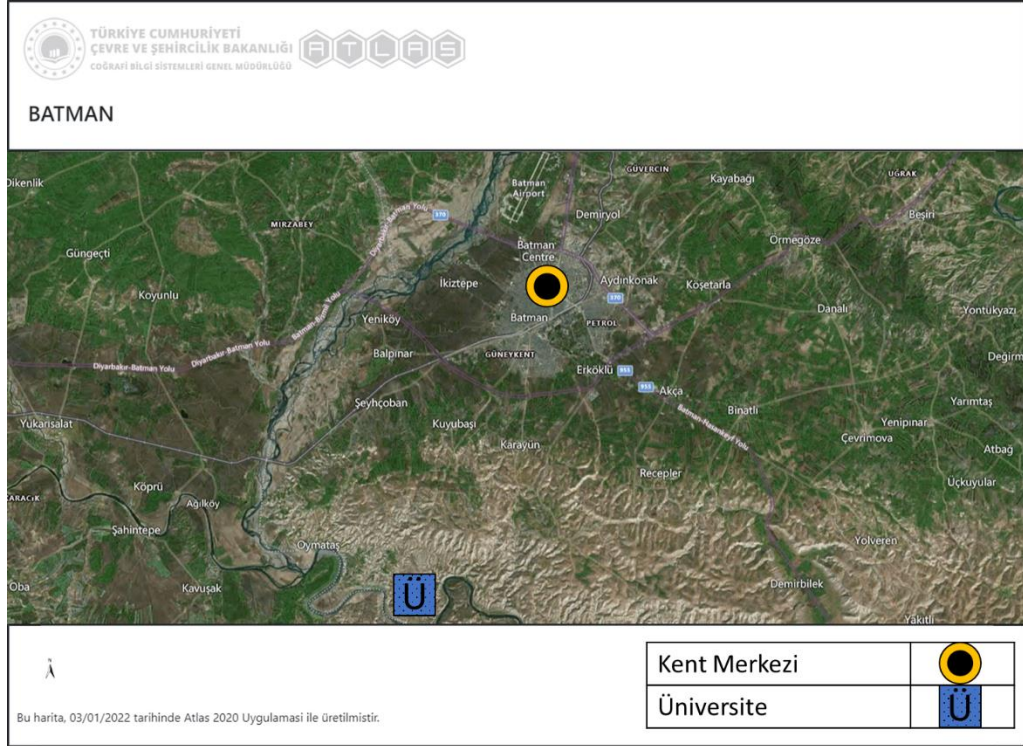
Kaynak: YÖK, 2021b

Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı 4. dönem pilot üniversiteleri: 2021 yılında 7 üniversite programa pilot üniversite olarak seçilmiştir. 4. Dönem üniversiteler ve kuruldukları kentler ile ilgili genel bilgiler sırasıyla verilmiştir.

- **Batman/Batman Üniversitesi (Enerji alanında uzmanlaşma)**

Batman Üniversitesi 2007 yılında Batman ilinde kurulmuştur. Batman Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 620.278'dir. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre TRC3 Mardin alt bölgesinde (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) yer alır. Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) Mardin alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Batman petrol üretimi ile öne çıkmaktadır. Türkiye'deki ham petrol üretiminin %71'i Batman'da yapılmaktadır. Üniversite kent merkezine 15 km mesafede yer almaktadır (DİKA, 2021; Şekil 2.35).

BKOMFİ programına 2021 yılında seçilen Üniversitesi'nin belirlenen uzmanlık alanı 'Enerji'dir. 2021 yılı itibarıyla üniversiteye bağlı 10 fakülte, 1 enstitü, 2 yüksekokul, 7 meslek yüksek okulu, 17 araştırma uygulama merkezi ve 102 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.28). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 12.525 öğrenci öğrenim görmekte ve 470 öğretim elemanı görev yapmaktadır.



Şekil 2.35 Batman Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

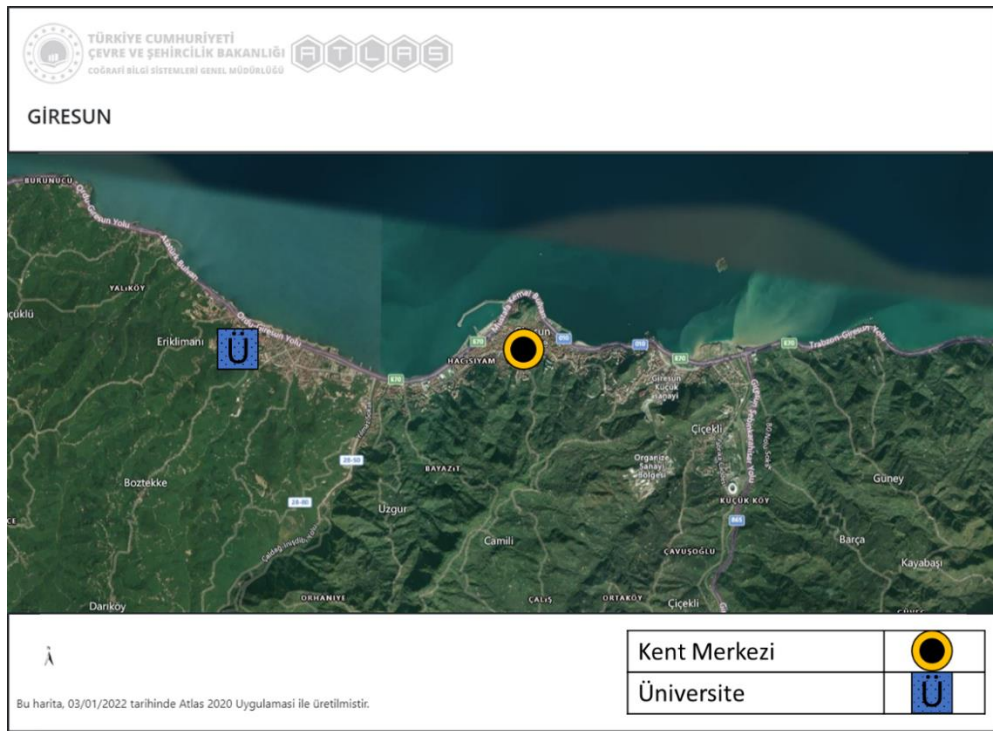
Çizelge 2.28 Batman Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	10
Enstitü	1
Yüksekokul	2
MYO	7
Arş. Uyg. Mer.	17
Bölüm	102
Anabilim Dalı	141
Bilim Dalı	0
Anasanat Dalı	9
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	46
Lisans Pr.	25
Yüksek Lisans Pr.	39
Doktora Pr.	10
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	11
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Giresun/Giresun Üniversitesi (Fındık alanında uzmanlaşma)**

Giresun Üniversitesi 2006 yılında Giresun ilinde kurulmuştur. Giresun bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 448.721'dir. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Giresun TR90 Trabzon alt bölgesinde (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Gümüşhane) yer alır. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Trabzon alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Giresun sanayisinde baskın sektörler gıda ürünleri imalatı, orman ürünleri imalatı, madencilik/toprak sektörüdür. Fındık ise Giresun ilinin en önemli ticari ürünlerindedir. Üniversite kent merkezine 8 km mesafede Atatürk Bulvarı üzerinde yer almaktadır (DOKA, 2021; Şekil 2.36).



Şekil 2.36 Giresun Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2021

BKOMFİ programına 2021 yılında seçilen Giresun Üniversitesi'nin belirlenen uzmanlık alanı 'Fındık' tır. 2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 13 fakülte, 3 enstitü, 6 yüksekokul, 13 meslek yüksek okulu, 22 araştırma uygulama merkezi ve 193 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.29). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 26.120 öğrenci öğrenim görmekte ve 1.103 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Çizelge 2.29 Giresun Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

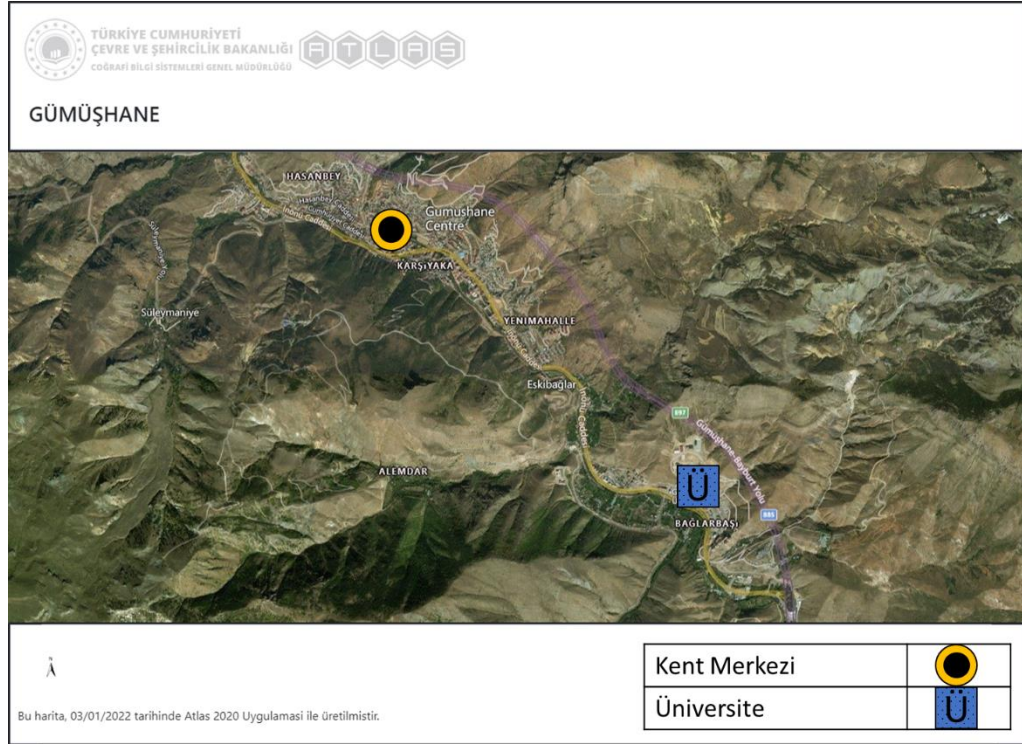
Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	13
Enstitü	3
Yüksekokul	6
MYO	13
Arş. Uyg. Mer.	22
Bölüm	193
Anabilim Dalı	233
Bilim Dalı	44
Anasanat Dalı	15
Sanat Dalı	8
Ön Lisans Pr.	92
Lisans Pr.	55
Yüksek Lisans Pr.	41
Doktora Pr.	12
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	11
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Gümüşhane/Gümüşhane Üniversitesi (Madencilik alanında uzmanlaşma)**

Gümüşhane Üniversitesi 2008 yılında Gümüşhane ilinde kurulmuştur. Gümüşhane Karadeniz bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 141.702'dir. NUTS (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Gümüşhane TR90 Trabzon alt bölgesinde (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) yer alır. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Trabzon alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Gümüşhane sanayisi baskın sektörleri gıda ürünleri imalatı, madencilik ve taş ocakçılığı sektörleridir. Üniversite kent merkezine 5 km mesafede Kazım Karabekir Caddesi üzerinde yer almaktadır (DOKA, 2021; Şekil 2.37).

BKOMFİ programına 2021 yılında seçilen Gümüşhane Üniversitesi'nin belirlenen uzmanlık alanı 'Madencilik' tir. 2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 7 fakülte, 1 enstitü, 2 yüksekokul, 10 meslek yüksek okulu, 11 araştırma uygulama merkezi ve 143 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.30). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 19.184 öğrenci öğrenim görmekte ve 656 öğretim elemanı görev yapmaktadır.



Şekil 2.37 Gümüşhane Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

Çizelge 2.30 Gümüşhane Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

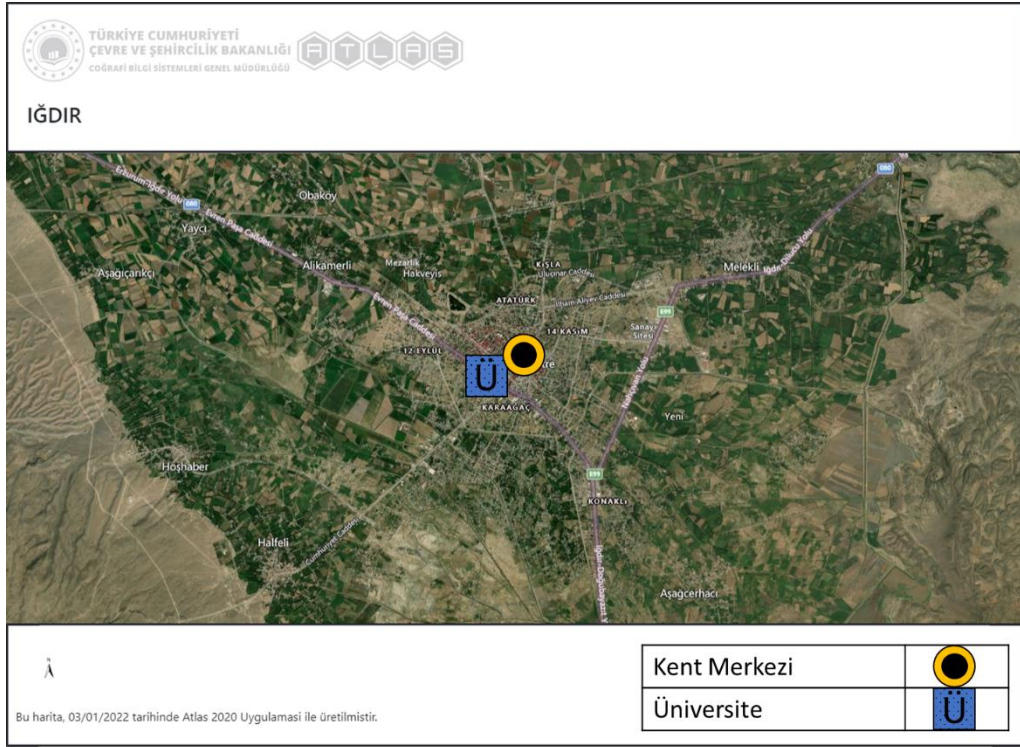
Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	7
Enstitü	1
Yüksekokul	2
MYO	10
Arş. Uyg. Mer.	11
Bölüm	143
Anabilim Dalı	158
Bilim Dalı	0
Anasanat Dalı	0
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	75
Lisans Pr.	42
Yüksek Lisans Pr.	32
Doktora Pr.	11
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	5
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	2
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Iğdır/Iğdır Üniversitesi (Katma değeri yüksek tarımsal ürünler alanında uzmanlaşma)**

Iğdır Doğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 201.314'tür. NUTS (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Iğdır TRA2 Ağrı alt bölgesinde (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan) yer alır. Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA) Ağrı alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Iğdır ilinin ekonomisi tarıma dayalıdır (SERKA, 2021).

Iğdır Üniversitesi 2008 yılında Iğdır ilinde kurulmuştur. Kent merkezinde Iğdır Üniversitesi Karaağaç Kampüsü bulunmaktadır. Kent merkezine 15,8 km uzaklıkta ise Iğdır Üniversitesi Şehit Bülent Yurtseven Kampüsü bulunmaktadır (Şekil 2.38).



Şekil 2.38 Iğdır Üniversitesi'nin merkezinin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

BKOMFİ programına 2021 yılında seçilen Iğdır Üniversitesi'nin belirlenen uzmanlık alanı 'katma değeri yüksek tarımsal ürünler'dir. 2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 9 fakülte, 1 enstitü, 2 yüksekokul, 4 meslek yüksek okulu, 24 araştırma uygulama merkezi ve 105 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.31). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 9.950 öğrenci öğrenim görmekte ve 445 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Çizelge 2.31 Iğdır Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

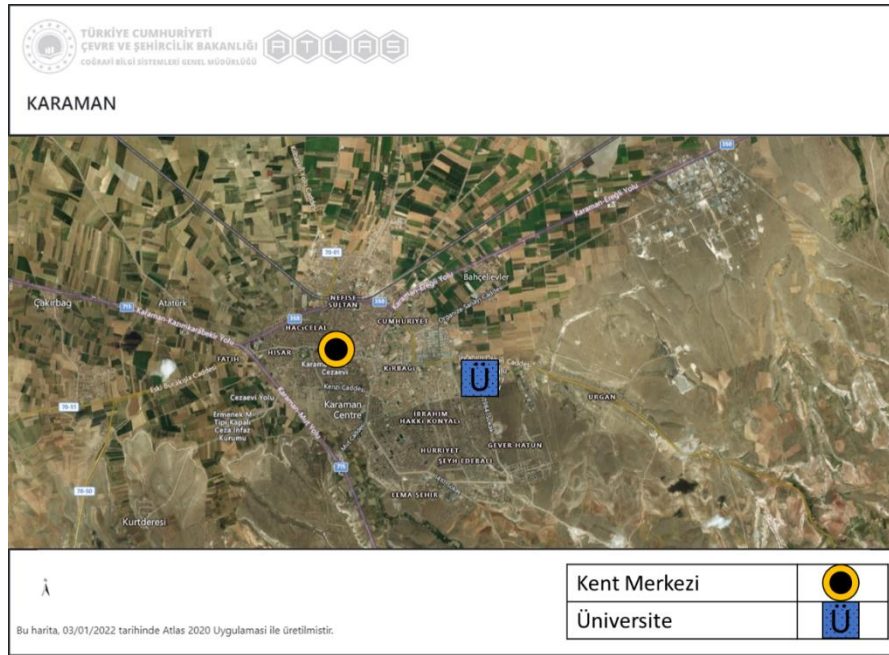
Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	9
Enstitü	1
Yüksekokul	2
MYO	4
Arş. Uyg. Mer.	24
Bölüm	105
Anabilim Dalı	140
Bilim Dalı	0
Anasanat Dalı	0
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	48
Lisans Pr.	34
Yüksek Lisans Pr.	42
Doktora Pr.	11
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	5
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	1
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

• **Karaman/Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (Hassas tarım uygulamaları ve yenilikçi işleme teknolojileri alanında uzmanlaşma)**

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi 2007 yılında Karaman ilinde kurulmuştur. Karaman İç Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 254.919'dur. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Karaman TR52 Konya alt bölgesinde (Konya, Karaman) yer alır. Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA) Konya alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Karaman sanayisinde baskın sektörler bisküvi ve çikolata üretimi sektörüdür. Üniversite kent merkezine 4 km mesafede yer almaktadır (MEVKA, 2021; Şekil 2.39).

BKOMFİ programına 2021 yılında seçilen Üniversitesi'nin belirlenen uzmanlık alanı 'hassas tarım uygulamaları ve yenilikçi işleme teknolojileri' dir. 2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 11 fakülte, 3 enstitü, 2 yüksekokul, 6 meslek yüksek okulu, 22 araştırma uygulama merkezi ve 122 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.32). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 17.292 öğrenci öğrenim görmekte ve 787 öğretim elemanı görev yapmaktadır.



Şekil 2.39 Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

Çizelge 2.32 Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	11
Enstitü	3
Yüksekokul	2
MYO	6
Arş. Uyg. Mer.	22
Bölüm	122
Anabilim Dalı	253
Bilim Dalı	25
Anasanat Dalı	8
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	63
Lisans Pr.	44
Yüksek Lisans Pr.	56
Doktora Pr.	20
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	6
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

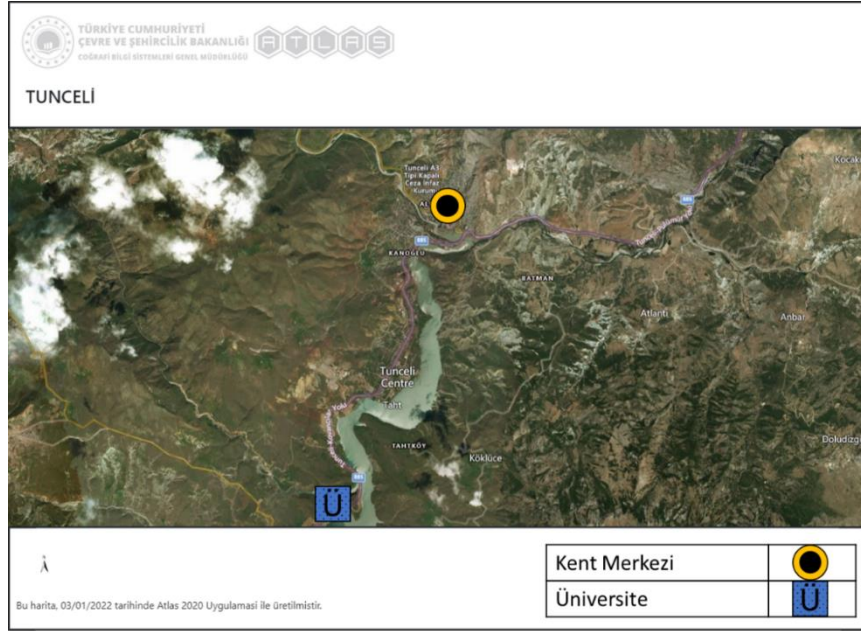
Kaynak: YÖK, 2021b

- **Tunceli/Munzur Üniversitesi (Stratejik hammaddeler ve ileri teknoloji uygulamaları alanında uzmanlaşma)**

Munzur Üniversitesi 2008 yılında Tunceli ilinde kurulmuştur. Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 83.443'tür. NUTS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Tunceli TRB1 Malatya alt bölgesinde (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli) yer alır.

Fırat Kalkınma Ajansı (FKA) Malatya alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Üniversite kent merkezine 11 km mesafede Tunceli- Elazığ Yolu üzerinde yer almaktadır (FKA, 2021; Şekil 2.40).

BKOMFİ programına 2021 yılında seçilen Munzur Üniversitesi'nin belirlenen uzmanlık alanı 'stratejik hammaddeler ve ileri teknoloji uygulamaları'dır. 2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 8 fakülte, 1 enstitü, 3 meslek yüksek okulu, 15 araştırma uygulama merkezi ve 99 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.33). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 6.240 öğrenci öğrenim görmekte ve 468 öğretim elemanı görev yapmaktadır.



Şekil 2.40 Munzur Üniversitesi'nin konumu (Atlas, 2020)

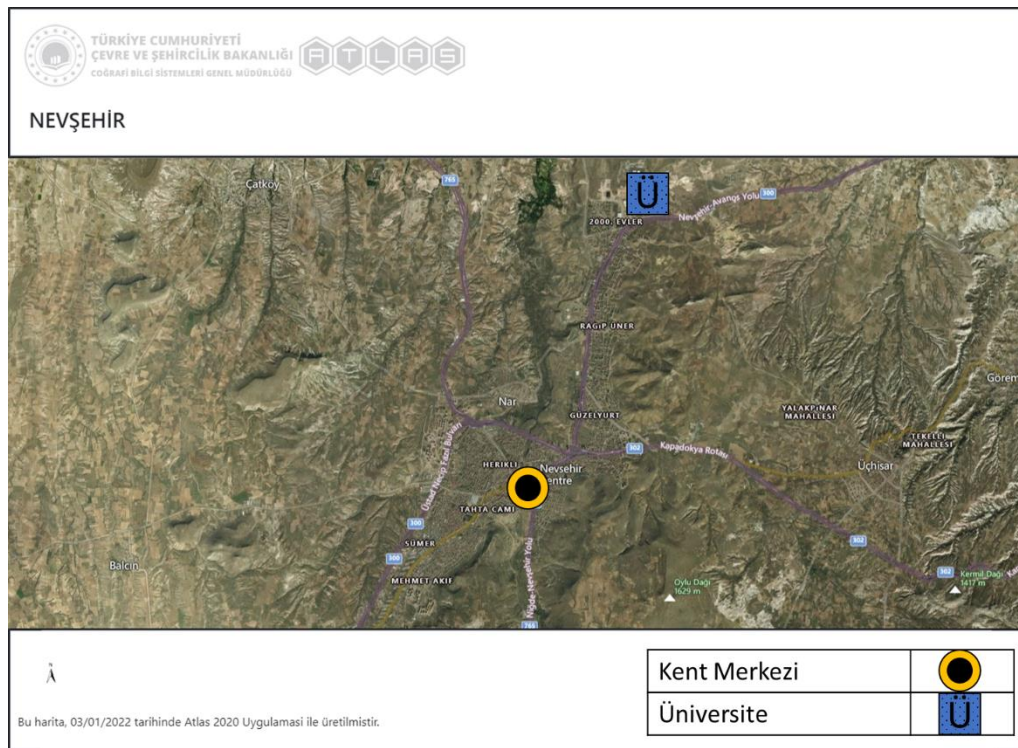
Çizelge 2.33 Munzur Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	8
Enstitü	1
Yükseköğretim	0
MYO	3
Arş. Uyg. Mer.	15
Bölüm	99
Anabilim Dalı	98
Bilim Dalı	0
Anasanat Dalı	15
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	34
Lisans Pr.	31
Yüksek Lisans Pr.	22
Doktora Pr.	4
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	6
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	

Kaynak: YÖK, 2021b

- **Neveşhir/Neveşhir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (Doğal ve kültürel miras turizmi alanında uzmanlaşma)**

Neveşhir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi 2007 yılında Neveşhir ilinde kurulmuştur. Neveşhir İç Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2020 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre toplam nüfusu 304.962'dir. NUTS (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) sınıflandırmasına göre Neveşhir TR71 Kırıkkale alt bölgesinde (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Neveşhir, Kırşehir) yer alır. Ahiler Kalkınma Ajansı (AHİKA) Kırıkkale alt bölgesinde faaliyet gösteren kalkınma ajansıdır. Neveşhir turizm sektörü ile öne çıkmaktadır. Neveşhir ilinin sanayisinin baskın sektörleri madencilik ve maden ürünleri, tarım, gıda ürünleri imalatı sektörleridir. Üniversite kent merkezine 7 km mesafede Kayseri- Neveşhir Yolu üzerinde yer almaktadır (AHİKA; Şekil 2.41).



Şekil 2.41 Neveşhir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin konumu
Kaynak: Atlas, 2020

BKOMFİ programına 2021 yılında seçilen Neveşhir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin belirlenen uzmanlık alanı 'doğal ve kültürel miras turizmi' dir. 2021 yılı itibariyle üniversiteye bağlı 10 fakülte, 4 enstitü, 1 yüksekokul, 9 meslek yüksek okulu, 18 araştırma uygulama merkezi ve 140 bölüm bulunmaktadır (Çizelge 2.34). 2021 yılı verilerine göre üniversitede 20. 836 öğrenci öğrenim görmekte ve 720 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Çizelge 2.34 Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi akademik birimleri ve birim sayıları

Üniversite Bazında Birim Sayıları (Aktif)	
Birimler	Birim Sayısı
Fakülte	10
Enstitü	4
Yüksekokul	1
MYO	9
Arş. Uyg. Mer.	18
Bölüm	140
Anabilim Dalı	199
Bilim Dalı	24
Anasanat Dalı	13
Sanat Dalı	0
Ön Lisans Pr.	49
Lisans Pr.	60
Yüksek Lisans Pr.	54
Doktora Pr.	15
Sanatta Yet. Pr.	0
Disiplinlerarası YL.	9
Bütünleşik Dr.	0
Disiplinlerarası Dr.	0
Disiplinlerarası Sanatta Yet.	0

Kaynak: YÖK, 2021b

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak tezin saha çalışması kapsamında değerlendirilen örneklem alanlarına ilişkin nicel verilerden oluşan materyal açıklanmaktadır.

Yöntem bölümünde ise literatür taraması, pilot üniversitelerin bölgesel uzmanlaşma katsayılarının hesaplanması ve kurumlar aracılığıyla, örneklem olarak seçilen üniversitelerden nicel verilerin toplanmasından oluşan üç aşamalı tez yöntemi açıklanmaktadır.

3.1. Materyal

BKOMFİ programına 1. ve 2. Dönemlerde seçilen üniversiteler örneklem alanları olarak belirlenmiştir ve ilgili üniversitelere ilişkin veriler tez çalışmasının materyalini oluşturmaktadır. 1. Dönemde seçilen üniversiteler, Bingöl Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Uşak Üniversitesi ve 2. Dönemde seçilen üniversiteler, Aksaray Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Siirt Üniversitesi. Programa dahil edilen 10 üniversiteye ilişkin nicel ve nitel veriler bu çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Pilot üniversitelerin program kapsamında yürüttüğü proje sayısı, kurulan birim sayısı, akademik yayın sayısı ve ek akademik kadro sayısı verilerine ulaşmak için temel veri kaynakları ilgili üniversitelerin ihtisaslaşma projesi koordinatörlükleri ve koordinatörlüklerin web sayfaları iken; üniversitelerin öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı, URAP sıralaması, kuruldukları kente ilişkin nüfus, göç, istihdam, işyeri sayısı, GSYH verileri TÜİK ve YÖK kaynaklarından elde edilmiştir.

Kentin ekonomik ve sosyal yapısındaki değişimleri değerlendirmeye yönelik kentleşme düzeyi, faaliyet gruplarında istihdama göre bölgesel uzmanlaşma ve istihdama göre sektörel uzmanlaşma istatistikleri, üniversitenin akademik gelişimini değerlendirmeye yönelik akademik yayın sayısı, proje sayısı ve URAP sıralamaları araştırmadaki önemli materyallerdir.

3.2. Yöntem

Çalışma kapsamında üniversite, misyon, kent ekonomisi ve uzmanlaşma kavramları ile ilgili teorik bilgiler derlenerek, literatür taraması ve veri toplama işlemleri yapılmıştır. Çalışma ile ilgili bilgiler konu ile ilgili kitaplar, dergiler, makaleler, çalıştay ve sempozyum konuşmaları, tez araştırmaları, kütüphaneler, basın ürünleri, web siteleri,

online veri kaynakları, arşivler değerlendirilerek toplanmıştır. Çalışma kapsamında üniversitelerin kuruldukları kent ve bölgesine etkileri ve üniversitelerin kent ekonomisine katkılarını arttırma bağlamında misyon farklılaşması ve uzmanlaşma konuları literatür taraması yöntemi kullanılarak irdelenmiştir. Ulusal ve uluslararası düzeyde üniversiteler kent ekonomisine etkileri ve uzmanlaşma başlıkları altında incelenmiştir.

Araştırma kapsamında 22 üniversite, kuruldukları kentler ve BKOMFİ programı ile ilişkili veriler içeren web siteleri, online veri kaynakları ve arşivler incelenerek nicel veriler toplanmıştır. BKOMFİ Programına 2016 ve 2018 yıllarında seçilen 10 üniversite tez çalışması için örneklem alanları olarak belirlenmiştir. Özellikle bu iki dönemin seçilmesinin sebebi üniversitelerin kentlerine etkilerinin değerlendirebilmesi için programa seçildikleri yıl itibariyle uygun sürenin geçmiş olmasıdır.

Toplanan nicel veriler her üniversite için seçtikleri dönemdeki üniversiteler ve aynı uzmanlaşma alanındaki üniversiteler ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Üniversitelerin uzmanlaşma alanlarının birbirinden farklı olması nedeniyle her üniversite için aynı veri setinin kullanılması mümkün olmamıştır. Bu nedenle üniversitelerin uzmanlaşma alanları doğrultusunda veri setleri oluşturulmuş ve benzer veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında örneklem alanı niteliğindeki üniversitelerin kuruldukları kentler için BKOMFİ programına seçildikleri yıl itibariyle 2020 yılına kadar elde edilen SGK 4-1/a kapsamındaki iş yerleri ile zorunlu sigortalıların faaliyet grubu ve ile göre dağılımı verileri (1) *lokasyon katsayısı (LQ) tekniğinin kullanılarak bölgesel uzmanlaşmanın hesaplanması* yöntemi ile incelenmiştir. Üniversiteler belirlenen uzmanlaşma alanlarına ve programa seçtikleri yıllara göre gruplandırılarak kıyaslamalı olarak değerlendirilmiştir (Ek-2; Ek-3).

Örneklem alan olarak seçilen 10 üniversiteden 1. çağrı döneminde programa seçilen Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 2. çağrı döneminde programa seçilen Kastamonu Üniversitesi ve Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nden (2) *derinlemesine görüşme* yöntemi ile BKOMFİ programı kapsamında yürütülen projeler ile ilgili proje yılı ve konusu, program kapsamında kurulan bölüm, program vb. birim sayıları, program kapsamında YÖK tarafından ihtisaslaşma üniversitelerine verilen ek akademik kadro sayısı, SBB tarafından ihtisaslaşma üniversitelerine verilen bütçe miktarı ve üniversitelerin uzmanlaşma alanlarındaki akademik yayın sayısı verileri elde edilmiştir (Ek-1).

(1) Bölgesel uzmanlaşma, bir ekonomide belli bir iktisadi alanda yaşanan sektörel yığılma verilerinin değerlendirilmesiyle belirlenir. Bölgesel uzmanlaşmanın tespiti ele

alınan ekonominin, belli bir iktisadi alandaki istihdam hacminin, referans ekonomideki istihdam hacmine oranlanması ile elde edilen lokasyon katsayısı aracılığı ile yapılmaktadır. Lokasyon katsayısı, 1939 yılında Florence tarafından geliştirilmiş bir tekniktir. Kat sayı değerinin 1 olması durumunda bir uzmanlaşmadan bahsedilemezken 1'in üzerindeki değerler uzmanlaşmanın varlığını gösterir. Katsayı aşağıda verilen formül ile hesaplanabilir (Çiftçi, 2020; Figueiredo ve ark.,2009; Hildebrand and Mace, 1950).

'j' bölgesinde 'i' iktisadi alanında lokasyon katsayısı hesaplanırken:

$$LQ_{i,j} = \frac{\frac{E_{i,j}}{E_{i,n}}}{\frac{E_j}{E_n}}$$

Formülü kullanılmaktadır.

LQ: (Location Quotient) Lokasyon katsayısı

E: (Employment) İstihdam hacmi

n: (National) Ulusal

E_{i,j}: 'j' bölgesinde 'i' iktisadi alanında istihdam hacmi

E_{i,n}: ülke bütününde 'i' iktisadi alanında istihdam hacmi

E_j: 'j' bölgesinde toplam istihdam

E_n: Ülke bütününde toplam istihdam (Brantingham & Brantingham, 1998; Çiftçi, 2020).

Bu çalışmada lokasyon katsayısı (LQ) hesaplanırken

$$LQ_{i,j} = \frac{\frac{E_{i,j}}{E_{i,n}}}{\frac{E_j}{E_n}}$$

Formülü kullanılmıştır. SGK 4-1/a kapsamındaki iş yerleri ile zorunlu sigortalıların faaliyet grubu ve ile göre dağılımı verisinden elde edilen istihdam verileri işlenerek bölgesel uzmanlaşma hesaplanmıştır. Bu çalışmada bölgesel uzmanlaşma Çiftçi (2018)'nin lokasyon katsayısı tekniğinin literatürde kullanımına dayanarak yorumladığı bölgesel uzmanlaşma düzeyleri esas alınmıştır. Çiftçi (2018) bölgesel uzmanlaşmayı lokasyon katsayısını dayanak alarak 4 ana düzeye ayırmıştır:

$LQ < 1.25$ ise bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir,

$1.25 \leq LQ$ ise bölgesel uzmanlaşma başlamıştır,

$2.00 \leq LQ \leq 3.00$ ise bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir,

$3.00 \leq LQ$ ise bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur (Çiftçi, 2018a)

Lokasyon katsayısı değeri Çiftçi'nin (2018a) LQ değerine göre bölgesel uzmanlaşma düzeyleri sınıflandırılmasına göre derecelendirilmiştir ve bölgesel uzmanlaşmanın düzeyi belirlenmiştir. LQ tekniği ile bölgesel uzmanlaşma ve akademik uzmanlaşma hesaplanırken Çiftçi'nin (2018a; 2018b) yaklaşımı benimsenmiş ve tez çalışmasına uygun olarak düzenlenerek kullanılmıştır.

Çizelge 3.1 Tez çalışmasında kullanılan LQ yöntemi formülleri

Veri	Formül
İstihdama göre ekonomik faaliyet gruplarında bölgesel uzmanlaşma (Ek-2; Ek-3)	$LQ = \frac{\frac{\text{İlde } x \text{ faaliyet grubunda toplam istihdam sayısı}}{\text{Türkiye'de } x \text{ faaliyet grubunda toplam istihdam sayısı}}}{\frac{\text{İldeki toplam istihdam sayısı}}{\text{Türkiye'deki toplam istihdam sayısı}}}$
İstihdama göre tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde bölgesel uzmanlaşma	$LQ = \frac{\frac{\text{Düzy-2 bölgesi } x \text{ sektöründe toplam istihdam sayısı}}{\text{Türkiye'de } x \text{ sektöründe toplam istihdam sayısı}}}{\frac{\text{Düzy-2 bölgesi toplam istihdam sayısı}}{\text{Türkiye'deki toplam istihdam sayısı}}}$
Düzce Üniversitesi sağlık alanında akademik uzmanlaşma	$LQ = \frac{\frac{\text{Düzce Üniversitesi'ndeki sağlık personeli sayısı}}{\text{Türkiye'de üniversitelerdeki toplam sağlık personeli sayısı}}}{\frac{\text{Düzce'deki toplam sağlık personeli sayısı}}{\text{Türkiye'deki toplam sağlık personeli sayısı}}}$
Aksaray Üniversitesi spor alanında akademik uzmanlaşma	$LQ = \frac{\frac{\frac{\text{Aksaray Üniversitesi'nde spor alanında öğretim elemanı sayısı}}{\text{Türkiye'deki üniversitelerde spor alanında toplam öğretim elemanı sayısı}}}{\text{Aksaray Üniversitesi toplam öğretim elemanı sayısı}}}{\frac{\text{Türkiye'de üniversitelerdeki toplam öğretim elemanı sayısı}}{\text{Türkiye'de üniversitelerdeki toplam öğretim elemanı sayısı}}}$

(2) Derinlemesine görüşme, araştırılan konunun tüm boyutlarını kapsayan ve detaylı cevaplar alınmasına imkân veren bir veri toplama tekniğidir. Görüşülen kişiye kendisini birinci elden ifade edebilme fırsatı verir. “Derinlemesine görüşme araştırmacı kişinin görüşme yaptığı kişiden aldığı cevapları sınıflayarak, aldığı cevaplardan hareketle yeni sorular üreterek araştırma konusunu olabildiğince detaylı incelemeye olanak sağlar” (Tekin, 2006).

Tez çalışmasına örneklem alan olarak seçilen üniversitelere ve kuruldukları kentlere ait ekonomik, sosyal, akademik veriler toplanarak karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.2 Araştırmada kullanılan veri setleri

Üniversitelere ait veriler	
	Veri seti
Genel	Öğrenci sayısı Öğretim elemanı sayısı Akademik birim sayısı URAP sıralaması
Üniversitelerin uzmanlaşma alanı ile ilgili veriler	
	Veri seti
Genel	Proje sayısı Akademik birim sayısı Akademik yayın sayısı Ek akademisyen kadrosu sayısı
Arıcılık	Arıcılık faaliyetleri sayısı Bal üretimi Bal verimi
Tarım	Tarım alanı Bitkisel üretimin Türkiye içindeki payı Tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe GSYH payı Bitkisel ve hayvansal üretim LQ değeri (LQ-1) Tarım sektöründe LQ değeri (LQ-2)
Hayvancılık	Hayvansal üretim Toplam canlı hayvan sayısı Canlı hayvan değeri Hayvansal ürünler değeri Veterinerlik hizmetleri LQ değeri (LQ-1)
Sanayi	Sanayi sektöründe GSYH payı İmalat sanayi sektöründe GSYH payı Deri ve ilgili ürünler imalatı LQ değeri (LQ-1) Tekstil ürünleri imalatı LQ değeri (LQ-1) Sanayi sektöründe LQ değeri (LQ-2)
Turizm	Hizmet sektöründe LQ değeri (LQ-2) Konaklama LQ değeri (LQ-1)
Ormancılık	Orman alanı İşlenmemiş odun üretimi Kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı LQ değeri (LQ-1) Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi LQ değeri (LQ-1) Ormancılık ve tomrukçuluk LQ değeri (LQ-1) Mobilya imalatı LQ değeri (LQ-1)
Çay	Çay üretimi Çay verimi
Spor	Spor, eğlence ve dinlence faaliyetleri LQ değeri (LQ-1) İnsan sağlığı hizmetleri LQ değeri (LQ-1) Spor alanında akademik uzmanlaşma (127 üniversite spor ile ilgili akademik birimler öğretim elemanı sayısına göre LQ değeri)
Sağlık	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri GSYH payı Eczacılık LQ değeri (LQ-1) İnsan sağlığı hizmetleri LQ değeri (LQ-1) Üniversite sağlık personeli LQ değeri
Üniversitelerin kuruldukları kentlere ait veriler	
	Veri seti
Genel	Nüfus Göç Kentleşme düzeyi Eğitim İşyeri sayısı Sigortalı sayısı Girişim sayısı GSYH LQ-1: 81 il düzeyinde ekonomik faaliyet gruplarında bölgesel uzmanlaşma düzeyi (LQ yöntemi) LQ-2: Düzey-2 26 alt bölge düzeyinde tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde bölgesel uzmanlaşma düzeyi (LQ yöntemi)

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

BKOMFİ programına 1. Dönem [Bingöl Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Uşak Üniversitesi] ve 2. Dönemlerde [Aksaray Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Siirt Üniversitesi] dahil edilen 10 üniversiteye ilişkin araştırma bulguları iki başlıkta açıklanmıştır: İlk bölümde her iki dönem pilot üniversite olarak belirlenen her bir üniversiteye ilişkin veriler doğrultusunda uzmanlaşma alanlarında üniversitelerin eylemleri irdelenmiştir. Araştırma bulgularının ikinci bölümünde ise her iki dönemde BKOMFİ programına dahil edilen üniversiteler uzmanlaşma alanlarına göre sektörel uzmanlaşma, proje sayısı, akademik yayın sayısı vb. açısından kıyaslanmaktadır. Programa seçildiği yıl itibariyle uzmanlaşma alanında kent ekonomisindeki etkileri, uzmanlaşma alanında akademik yayın ve proje sayısı vb. hususlar açısından daha başarılı olan üniversitelerin ortaya konması hedeflenmiştir.

4.1. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı Örneklem Alan Niteliğindeki Üniversitelerinin İrdelenmesi

YÖK tarafından 2016 yılında başlatılan Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı özellikle 2006 yılı ve sonrasında kurulan üniversitelere yönelik bir program olarak faaliyet göstermektedir. Türkiye için bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi amacıyla yola çıkılan her ile bir üniversite anlayışı doğrultusunda özellikle 2006 yılında birçok il ilk üniversitesine kavuşmuştur. Hızla artan üniversite sayısı olumlu ekonomik etkilerinin yanında üniversitelerde kalite bağlamında tartışmalara yol açmıştır. Üniversitelerin hızla artması ve birbirinin kopyası üniversitelerin ortaya çıkması ile YÖK BKOMFİ Programını geliştirmiştir. Bu programa seçilen pilot üniversitelerin her biri için bölgelerinin potansiyelleri de ele alınarak birer uzmanlaşma alanı belirlenmiştir. Üniversitelerden beklenen uzmanlaşma alanları doğrultusunda bölgelerini geliştirmeleri ve kalkındırmaları aynı zamanda akademik olarak diğer üniversitelerden farklılaşmaları ve uzmanlaşma alanlarında birer marka üniversite olmalarıdır.

Çalışmanın bu bölümünde YÖK tarafından yürütülen BKOMFİ Programı ve seçilen pilot üniversitelerin program kapsamındaki faaliyetleri irdelenmektedir ve üniversitelerin programa seçildiği yıl itibari ile akademik faaliyet verilerinde yaşanan değişimler ortaya konulmaktadır. Üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik ve sosyal yapısı değerlendirilmektedir ve bölgesel uzmanlaşma katsayısı (LQ) tekniği

kullanılarak ekonomik faaliyetlerde uzmanlaşma düzeyleri, yıllara göre değişimleri incelenmektedir.

4.1.1. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı 1. dönem pilot üniversiteleri

1. Dönem pilot üniversiteleri programa 2016 yılında seçilmiş olan üniversitelerdir. Bu üniversiteler ve uzmanlaşma alanları sırasıyla; Bingöl Üniversitesi *tarım ve havza bazlı kalkınma alanında*, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi *hayvancılık alanında*, Düzce Üniversitesi *sağlık ve çevre alanında*, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi *tarım ve jeotermal alanında*, Uşak Üniversitesi *tekstil, dericilik ve seramik alanında* şeklindedir. 1. Dönem pilot üniversitelerin kuruldukları kentin ekonomik, sosyal yapısı, üniversite öğrencisi sayıları, öğretim elemanı sayıları karşılaştırmalı olarak Çizelge 4.1, Çizelge 4.2 ve Çizelge 4.3'te verilmiştir.

Çizelge 4.1 BKOMFİ programı 1. Dönem pilot üniversitelerinin bulunduğu illerdeki sosyal yapı

İl		Bingöl	Burdur	Düzce	Kırşehir	Uşak	
Nüfus	Kadın	139.098	132.968	197.647	123.317	185.208	
	Erkek	142.670	134.124	198.032	119.725	184.225	
	Toplam	281.768	267.092	395.679	243.042	369.433	
Eğitim	Lise ve dengi meslek okulu	Kadın	27.930	20.943	33.925	21.411	29.824
		Erkek	32.404	28.399	46.525	27.771	37.959
		Toplam	60.334	49.342	80.450	49.182	67.783
	Yüksekokul veya fakülte	Kadın	11.589	16.432	22.556	14.640	19.599
		Erkek	17.567	19.994	25.034	16.896	22.495
		Toplam	29.156	36.426	47.590	31.536	42.094
	Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	Kadın	627	1.214	1.828	926	1.485
		Erkek	1.563	1.907	2.276	1.489	2.015
		Toplam	2.190	3.121	4.104	2.415	3.500
	Doktora	Kadın	627	290	332	228	322
		Erkek	336	467	617	441	529
		Toplam	963	757	949	669	851
Göç (Aldığı)	Lise ve dengi meslek okulu	2.258	2.468	3.119	2.155	2.336	
	Yüksekokul veya fakülte	2.754	2.531	2.965	3.638	2.326	
	Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	257	240	283	228	244	
	Doktora	23	35	46	31	51	
	Toplam	5.292	5.274	6.413	6.052	4.957	
Göç (Verdiği)	Lise ve dengi meslek okulu	2.468	3.480	3.119	2.247	3.282	
	Yüksekokul veya fakülte	3.642	4.390	3.540	4.722	3.794	
	Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	242	287	266	240	207	
	Doktora	32	28	45	35	39	
	Toplam	6.384	8.185	6.970	7.244	7.322	

Kaynak: TÜİK, 2020

1.dönem üniversitelerin sosyal yapısı incelendiğinde en yüksek nüfusa sahip il Düzce'dir. Düzce'yi sırasıyla Uşak, Bingöl, Burdur ve Kırşehir takip etmektedir. Beş ilin ortalama nüfusu ise 311.402'dir ve nüfus verilerine bakıldığında Düzce ve Uşak nüfuslarının birbirine yakın olduğu, Bingöl, Burdur ve Kırşehir nüfuslarının bu iki ilden daha düşük olduğu görülmektedir. İllerin aldığı ve verdiği göç verisinde ise beş il için verilen göçün alınandan fazla olduğu görülmektedir. İllerin eğitim durumuna baktığımızda yüksekokul veya fakülte düzeyi ve üstü eğitim seviyesine sahip kişi sayısı nüfusun %15'i ile Burdur'da en yüksektir. Burdur'u sırasıyla Kırşehir (%14), Düzce (%13), Uşak (%13) ve Bingöl (%11) takip etmektedir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.2'de 1. Dönem pilot üniversitelerinin bulunduğu beş il için toplam işyeri sayısı, istihdam sayısı ve istihdamın yüksek olduğu sektörler verilmiştir.

Çizelge 4.2 BKOMFİ programı 1. Dönem pilot üniversitelerinin bulunduğu illerdeki ekonomik yapının mevcut durumu

İl	Toplam İşyeri Sayısı	Toplam Zorunlu Sigortalı Sayısı	Sigortalı sayısına göre ilk beş ekonomik faaliyet grubu
Bingöl <i>Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında</i>	2.832	30.173	-Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal sigorta -Bina inşaatı -Eğitim -Perakende ticaret (motorlu taşıtlar ve motosikletler hariç) -Bina dışı yapıların inşaatı
Burdur <i>Hayvancılık alanında</i>	5.895	34.992	-Bina inşaatı -Metalik olmayan ürünler ima. -Perakende ticaret (motorlu taşıtlar ve motosikletler hariç) -Diğer madencilik ve taş ocakçılığı -Gıda ürünleri imalatı
Düzce <i>Sağlık ve çevre alanında</i>	8.582	77.539	-Giyim eşyaları imalatı -Perakende ticaret (motorlu taşıtlar ve motosikletler hariç) -Bina inşaatı -Fabrikasyon metal ürünlerin imalatı (makine ve teçhizat hariç) -Tekstil ürünleri imalatı
Kırşehir <i>Tarım ve jeotermal alanında</i>	4.015	26.401	-Kauçuk ve plastik ürünler imalatı -Perakende ticaret (motorlu taşıtlar ve motosikletler hariç) -Bina inşaatı -Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -İnsan sağlığı hizmetleri
Uşak <i>Tekstil, dericilik ve seramik alanında</i>	9.939	70.979	-Tekstil ürünleri imalatı -Perakende ticaret (motorlu taşıtlar ve motosikletler hariç) -Bina inşaatı -Gıda ürünleri imalatı -Bina dışı yapıların inşaatı

Çizelgede 2020 yılı 4 1-a kapsamında zorunlu sigortalı sayısı verileri kullanılmıştır.

Kaynak: SGK, 2020

Beş ilin ekonomik verilerine baktığımızda sigortalı sayısının nüfus içerisindeki oranı Düzce için %20, Uşak için %19, Burdur için %13, Kırşehir ve Bingöl için ise %11'dir. Sosyal yapıda da olduğu gibi ekonomik yapıda da Uşak ve Düzce'nin kendi içinde, Burdur, Kırşehir ve Bingöl'ün de kendi içlerinde benzer özellikler gösterdiği görülmektedir (Çizelge 4.2).

1.dönem üniversiteler kuruldukları kentteki tek üniversite olma özelliği göstermektedir. Beş ilde yer alan üniversitelerin öğrenci ve öğretim elemanı sayıları Çizelge 4.3'te verilmiştir.

Çizelge 4.3 BKOMFİ programı 1. Dönem pilot üniversitelerinin öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı

Üniversite	Birim	Bingöl Üniversitesi	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Düzce Üniversitesi	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	Uşak Üniversitesi
Öğrenci	Ön Lisans	6.360	10.900	7.093	5.998	7.152
	Lisans	8.079	18.609	18.689	11.589	20.445
	Yüksek Lisans	1.048	1.754	1.973	982	663
	Doktora	163	291	387	111	259
	Genel Toplam	15.650	31.554	28.142	18.680	28.519
Öğretim Elemanı	Profesör	46	124	143	90	88
	Doçent	43	122	152	101	85
	Doktor Öğretim Üyesi	200	296	293	304	287
	Öğretim Görevlisi	223	332	280	247	220
	Araştırma Görevlisi	187	164	394	190	179
	Genel Toplam	699	1038	1262	932	859
Öğretim Elemanı Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Profesör	340	254	196	207	324
	Doçent	363	733	185	184	335
	Doktor Öğretim Üyesi	78	157	96	61	99
	Öğretim Görevlisi	70	141	100	75	129
	Araştırma Görevlisi	83	168	71	98	159
	Genel Toplam	23	30	22	20	33

Öğrenci sayıları verilirken birinci öğretim, ikinci öğretim, uzaktan öğretim, açık öğretim öğrenim türlerinde öğrenim gören öğrencilerin toplam sayıları kullanılmıştır.

Öğrenci sayısı/öğretim elemanı sayısı oranı kullanılmıştır.

Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Ekonomik ve sosyal yapı incelendiğinde benzerlik gösteren iller üniversitelere ait öğrenci öğretim elemanı sayıları açısından değişiklik göstermektedir. Üniversite öğrencisi sayısının nüfus içerisindeki oranına bakıldığında bu oranın en yüksek olduğu il %12 ile Burdur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kırşehir ve Uşak %8, Düzce %7 ve Bingöl %6 oranına sahiptir. Yüksekokul veya fakülte düzeyi ve üstü eğitim seviyesine sahip kişi sayısı Burdur'da nüfusun %15'ini oluşturmaktadır ve beş il içerisinde en yüksek oran

Burdur'a en düşük oran ise Bingöl'e (%11) aittir. Eğitim ve üniversite verileri ele alındığında beş il içerisinde eğitim seviyesi en yüksek ilin Burdur, en düşük ilin ise Bingöl olduğu söylenebilir (Çizelge 4.3).

Üniversitelerin akademik performansını ölçmek amacıyla *University Ranking by Academic Performance* (URAP) Araştırma Laboratuvarı 2009 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü bünyesinde kurulmuştur. URAP çalışmalar sonucunda elde edilen veriler ile üniversitelerin kendi akademik performanslarını diğer üniversitelerle karşılaştırabilmesi ve belirlenen göstergelere göre gelişmeye açık yanlarını fark etmelerini hedeflemiştir. URAP sıralamasında kullanılan ölçütlerden *Makale Puanı*, makale sayısı puanı ve öğretim üyesi başına düşen makale sayısı puanının toplamıdır. *Atıf Puanı*, atıf sayısı puanı ve öğretim üyesi başına düşen atıf sayısı puanının toplamıdır. *Bilimsel Doküman Puanı*, yapılan toplam bilimsel doküman (yayın, tebliğ vb.) sayısı puanı ve öğretim üyesi başına düşen toplam bilimsel doküman (yayın, tebliğ vb.) sayısı puanının toplamıdır. *Doktora Puanı*, doktora mezun öğrenci sayısı puanı ve doktora öğrenci sayısının toplam öğrenci içindeki yüzdesi puanının toplamıdır. *Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı*, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı puanıdır (URAP, 2021).

2021-2022 yılı URAP sıralamasına göre birinci sıradaki Hacettepe Üniversitesi'nin puanları sırasıyla; makale puanı 164,16 toplam atıf puanı 173,41 toplam bilimsel doküman puanı 174,99 doktora mezun öğrenci sayısı puanı 191,06 öğretim üyesi/öğrenci puanı 56,94 toplam 760,57 şeklindedir (URAP, 2021).

1.dönem üniversitelerinin programa seçtikleri 2016 yılı itibariyle URAP sıralamaları incelendiğinde Düzce Üniversitesinin akademik performans puanına göre beş üniversite içerisinde ilk sırada olduğu ve seviyesini 6 yıl boyunca koruduğu görülmektedir. 2. Sırada Bingöl Üniversitesi, 3. Sırada Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi vardır ve yine 6 yıl boyunca beş üniversite içerisindeki sıralamaları değişmemiştir. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi beş il içindeki en yüksek eğitim seviyesine sahip olmasına rağmen Uşak Üniversitesi ile beraber son 2 sırada yer almışlardır. Öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Üniversitesi'nde 20, Düzce Üniversitesi'nde 22, Bingöl Üniversitesi'nde 23, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde 30 ve Uşak Üniversitesi'nde 33'tür. URAP sıralamaları ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısını karşılaştırıldığında bu iki verinin ilişkili olduğu ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının düşük olmasının akademik performansı olumlu yönde etkilediği söylenebilir (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4 BKOMFİ programı 1. Dönem pilot üniversitelerinin URAP 2016-2022 yılları arası akademik performansa göre sıralamaları ve puanları

2016-2017	Kurum Adı	Makale Puanı	Toplam Atf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
53	Düzce Üniversitesi	108,77	103,41	104,33	46,57	56,67	419,74
81	Bingöl Üniversitesi	89,74	91,19	68,88	13,83	45,96	309,59
89	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	82,08	75,15	78,85	13,39	45,23	294,71
96	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	76,18	53,65	70,02	18,83	46,41	265,10
108	Uşak Üniversitesi	59,36	36,89	38,50	31,79	47,46	214,00
2017-2018							
48	Düzce Üniversitesi	104,86	114,06	113,33	72,85	62,59	467,68
89	Bingöl Üniversitesi	89,89	96,69	75,34	25,71	49,26	336,88
93	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	80,30	83,11	86,25	16,63	68,14	334,42
106	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	70,68	60,56	73,68	29,48	50,77	285,16
122	Uşak Üniversitesi	53,66	59,62	53,37	37,63	35,58	239,86
2018-2019							
52	Düzce Üniversitesi	99,21	112,19	113,47	69,58	55,07	449,52
92	Bingöl Üniversitesi	91,47	92,15	76,90	29,47	54,21	344,21
93	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	87,27	82,38	88,13	18,29	64,06	340,13
109	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	63,85	61,26	71,23	39,50	47,59	283,42
117	Uşak Üniversitesi	67,93	62,64	62,34	40,61	37,87	271,39
2019-2020							
51	Düzce Üniversitesi	105,15	110,23	109,9	81,06	52,14	458,48
86	Bingöl Üniversitesi	99,09	101,54	88,82	35,86	57,75	383,07
95	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	99,71	85,32	91,27	19,85	65,96	362,12
114	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	68,68	71,8	76,65	40,99	46,29	304,4
118	Uşak Üniversitesi	77,81	67,98	66,22	43,91	41,08	297
2020-2021							
55	Düzce Üniversitesi	110,51	113,23	114,6	71,85	50,56	460,74
69	Bingöl Üniversitesi	104,21	107,44	101,01	59,89	58,59	431,14
97	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	101,56	89,8	96,26	23,82	66,12	377,57
111	Uşak Üniversitesi	89,08	77,03	78,74	41,12	40,85	326,83
114	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	54,51	79,44	77,14	58,97	45,04	315,1
2021-2022							
49	Düzce Üniversitesi	117,11	121,41	111,95	80,73	48,42	479,62
64	Bingöl Üniversitesi	104,31	116,77	115,8	64,8	54,69	456,38
93	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	103,52	103,53	100,27	30,83	61,59	399,74
109	Uşak Üniversitesi	98,37	85,82	83,8	55,08	39,91	362,99
134	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	48,17	83,09	68,76	61,37	42,91	304,29

Kaynak: URAP, 2021

4.1.1.1. Bingöl Üniversitesi

BKOMFİ programına 2016 yılında seçilen Bingöl Üniversitesi'nin belirlenen uzmanlık alanı '*tarım ve havza bazlı kalkınma*'dır. Uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri yürütmek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla üniversite bünyesinde Pilot Üniversite Koordinasyon Merkez Birimi (PIKOM) kurulmuştur. Program kapsamında, Arı ve Doğal Ürünler Ar-Ge ve Ür-Ge Uygulama ve Araştırma Merkezi kurulmuştur. Uzmanlık alanı ile ilgili birimler Gıda Güvenliği Anabilim Dalı ve Arı ve Arı Ürünleri Anabilim Dalı'dır. Arı ve Arı Ürünleri Ana Bilim Dalı program kapsamında kurulmuştur. Gıda Güvenliği Anabilim Dalı'nda yüksek lisans, Arı ve Arı Ürünleri Anabilim Dalı'nda ise yüksek lisans ve doktora derecesinde eğitim verilmektedir. Üniversitenin 2021 yılında online yayına başlayan uzmanlaşma alanı kapsamında BinBee Arı ve Doğal Ürünler Dergisi (*Journal of BinBee- Apicultural and Natural Products*) bulunmaktadır (Çizelge 4.5). BKOMFİ programı kapsamında Bingöl Üniversitesi tarafından 2018, 2019/2020 ve 2021 dönemlerinde başlatılan Bitki ve Arı Projeleri adı altında toplamda 33 proje yürütülmektedir. Yürütülen projeler proje dönemleri ile birlikte Çizelge 4.6'da verilmiştir (Bingöl, 2021).

Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında ihtisaslaşma üniversitesi olarak seçilen Bingöl Üniversitesi'nin program kapsamında yürüttüğü projeler incelendiğinde arı ve arıcılık üzerine yoğunlaşıldığını görülmektedir. Üniversitenin uzmanlaşma alanında kurulduğu kente ekonomik katkılarının değerlendirilmesinde arı ve arıcılık ile ilgili verilerin irdelenmesi bu açıdan daha uygun olacaktır. Arı ve arıcılığın üniversite bünyesinde kurulan birimlerde de etkili olduğu görülmektedir (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5 Program kapsamında Bingöl Üniversitesi'nde kurulan birimler ve program ile ilgili birimler

Program kapsamında Kurulan Birimler
Arı ve Doğal Ürünler Ar-Ge ve Ür-Ge Uygulama ve Araştırma Merkezi
Gıda Güvenliği Anabilim Dalı
Arı ve Arı Ürünleri Anabilim Dalı
Binbee Arı ve Doğal Ürünler Dergisi (Journal Of Binbee - Apicultural And Natural Products)
İlgili Birimler
Arıcılık Araştırma Geliştirme ve Uygulama Merkezi
Proje Koordinasyon Uygulama ve Araştırma Merkezi
Merkezi Laboratuvar Uygulama ve Araştırma Merkezi
Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi
Sosyal ve Ekonomik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi
Bilgi İnovasyon ve Teknoloji Transfer Sanayi Ticaret Anonim A.Ş.

Kaynak: Bingöl, 2021

Çizelge 4.6 Yıllara göre Bingöl Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yürütülen projeler

Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında uzmanlaşma	
PIKOM Bitki ve Arı Projeleri	
Yıl	Projeler
2018	<ul style="list-style-type: none"> -Bingöl Arı Sütünün Biyolojik Aktivitelerinin Belirlenmesi -Bingöl Koşullarında Damızlık Saf Kafkas (<i>Apis mellifera caucasica</i>) ve Kafkas Melezi Ana Arı Yetiştiriciliğinin Yaygınlaştırılması -Bingöl İlinde Arıcılığın Mekânsal Dağılışı, Bu Dağılışı Etkileyen Jeomorfolojik-Klimatik Faktörler ve Arıcılık Envanterinin Oluşturulması -Bingöl Merkez ve ilçelerinde Bal Üretimi, Bingöl Balında Bulunan Çeşitli Enzimlerin Analizi, Bazı Biyokimyasal Parametrelerin ve Melissapalinolojik Özelliklerin Belirlenmesi -Tarım ve Havza Bazlı İhtisaslaşma Programı Süreci ve Paydaş Görüşlerinin Değerlendirilmesi -Bingöl Propolis ve Polenlerinin Yeni ve Alternatif Kullanımları: Saflaştırılmış Ürünler, Kendi kendine Biriken Tek Tabakalı Nano Filmler ve Uygulamaları -Arıcıların Sosyal Durum Analizlerinin Yapılması ve Rehabilitasyon Alanlarının Tespiti -Bingöl ilinin Farklı Bölgelerinde üretilen Balların Bazı Fizikokimyasal Parametreleri, Uçucu Bileşenleri, Mikro ve Eser Elementleri ile Birlikte C4 Düzeylerinin Belirlenmesi -Bingöl ilinde Arıcılık Sektöründe Alternatif Örgütlenme Modellerinin Geliştirilmesi -Çapakçur Havzasında (Bingöl) Farklı Arazi Kullanımı Altında Oluşan Toprakların Temel Özellikleri ve Verimlilik Potansiyelinin, Bazı Polenli Bitkilerin Besleme Durumunun ve Çapakçur Çayı Su kalitesinin Belirlenmesi -Solhan ve Genç ilçelerinin Arı Florasının Tespiti ile Ballarının Palinolojik Özellikleri Belirlenmesi -Bingöl Merkez ile Genç İlçesi Arasındaki Sahanın Florası ve Bu Alanda Bulunan Önemli Bazı Bitkilerin Morfolojik, Anatomik, Palinolojik ve Kimyasal Özelliklerinin Araştırılması -Sancak Bucağı (Bingöl-Merkez) ve Çevresinin Florası ile Bu Alanda Arıcılık Potansiyeli Olan Bitkilerin kimyasal Özelliklerinin Belirlenmesi -Cbs Teknikleri ve İha Tabanlı Multispektral Veriler ile Bingöl Mevcut Doğal Kaynaklarının Arıcılık Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi ve Çotla Bal Havzasının Oluşturulması -Çapakçur Vadisi (Bingöl) Florası
2019/2020	<ul style="list-style-type: none"> -Bingöl Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırma Merkezinin (Büseam) Açılarak Bingöl'deki Sosyo-Ekonomik Göstergelerin Hesaplanması -Bingöl Balının kalitesinin Depolama Koşulları ile Değişimi -Bingöl Balının Markalaşmasına Yeni Nesil Teknolojik Dokunuş: Dna Barkodlama -Merkezlerin Akreditasyon ve Kalite Süreçlerinin Tamamlanması İlişkili Proje -Bingöl Yöresinde Farklı Dönemlerde ve Farklı Yöntemlerle Elde Edilen Propolislerin Verim, kalite ve içerik bakımından karşılaştırılması -Bingöl Üniversitesi Arıcılık Araştırma, Geliştirme, Uygulama ve Eğitim Kompleksi -Bingöl Polen Peletlerinin Botanik Orjini, Fenolik Profili, Antioksidan Aktivitesi, Ağır Metal İçeriği, Antimikrobiyal ve Antidiyabetik Etkisinin Belirlenmesi -Farklı Tarımsal Atıklardan kovan Yapı Malzemesi Üretimi ve Fiziko-Mekanik Özelliklerinin Belirlenmesi -Bingöl İli Bal Arılarında (<i>Apis mellifera</i>) <i>Varroa Spp.</i>'nin Prevalansı, Moleküler Karakterizasyonu ve Biyolojik Yöntemler ile Önlenmesi -Bingöl Balından Katma Değerli Kozmetik Ürünlerin Geliştirilmesi ve Üretimi -Çalışkan Arı, Üretken Kadın, kaliteli Bal -Bingöl Bölgesinden Elde Edilen Propolisin Enkapsülasyon ve Taşınımı için Nano-Mikro Taşıyıcı Sistemlerin Geliştirilmesi ve karakterize -Bingöl Üniversitesi Bünyesinde Arı Merasının kurulması -Arı, Arı Ürünleri ve Doğal Ürünler Üzerine Bingöl Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ve İhtisaslaşma Modeli Oluşturma
2021	<ul style="list-style-type: none"> -Yerel Arıcılık Potansiyelinin Verim, Kalite ve Kışlatma Açısından Değerlendirilmesi: Örnek Model Uygulamalar -Bingöl Arı Ürünleri ile Katma Değeri Yüksek Alternatif Ürünlerin Üretimi -Bingöl'de Üretilen Balları Biyoyararlılık Düzeyinin Belirlenmesi ve Krem Bal Üretimi -Bingöl Yöresi Yerel Bal Arısının Tespit Edilmesi

Kaynak: Bingöl, 2021

Çizelge 4.7 BKOMFİ Programı kapsamında Bingöl Üniversitesi tarafından yayımlanan akademik yayın sayısı

Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında uzmanlaşma	
Akademik Yayın	2021
Alan indeksli yayın sayısı	9
SCI, SCI-Exp, yayın sayısı	4
Kitap sayısı	1
Ulusal ve Uluslararası toplantılar içerisinde metin ve bildiri sayısı	36

Kaynak: Bingöl, 2021

Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın (SBB) ihtisaslaşma üniversiteleri için yıllık yatırım bütçesinde üniversiteye arı ve arı ürünlerinin geliştirilmesi ve ekonomik değeri yüksek bitkileri tespiti ve değerlendirilmesi projelerinde bütçe ayrılmıştır ve projeler Doğu Anadolu Projesi (DAP) tarafından desteklenmektedir (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Bingöl Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları

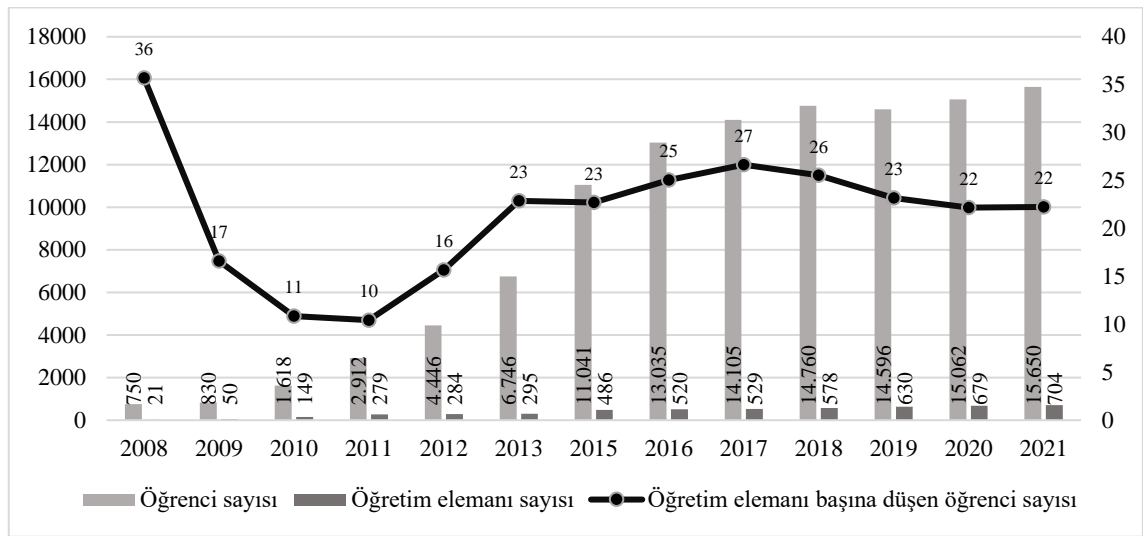
Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında uzmanlaşma				
DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü (Bin TL)				
2018				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2017 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2018 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	59.824.000	3.766.000	4.000
Arı ve Arı Ürünlerinin Geliştirilmesi (DAP)	2017-2021	46.320.000	2.690.000	2.000
Ekonomik Değeri Yüksek Bitkilerin Tespiti ve Değ. (DAP)	2017-2021	13.504.000	1.076.000	2.000
Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında uzmanlaşma				
DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü (Bin TL)				
2019				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2018 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2019 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	59.824.000	8.770.000	10.000
Arı ve Arı Ürünlerinin Geliştirilmesi (DAP)	2017-2021	46.320.000	5.442.000	5.000
Ekonomik Değeri Yüksek Bitkilerin Tespiti ve Değ. (DAP)	2017-2021	13.504.000	3.328.000	5.000
2020				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2019 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2020 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	59.824.000	8.775.000	5.000.000
Arı ve Arı Ürünlerinin Geliştirilmesi	2017-2021	46.320.000	5.447.000	2.500.000
Ekonomik Değeri Yüksek Bitkilerin Tespiti ve Değ.	2017-2021	13.504.000	3.328.000	2.500.000

Kaynak: SBB, 2021

Bingöl Üniversitesi'nde arı ve arıcılık yatırım programında da öne çıkmaktadır (Çizelge 4.8). Yıllık yatırım programında üniversiteye arı ve arı ürünlerinin geliştirilmesi

ve ekonomik değeri yüksek bitkileri tespiti ve değerlendirilmesi projelerinde bütçe ayrılmıştır.

Bingöl üniversitesi 1.dönem üniversiteler içerisinde en düşük öğrenci sayısına sahip üniversitedir. Yıllara göre öğrenci sayısı öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı Şekil 4.1’de verilmiştir.



Şekil 4.1 Yıllara göre Bingöl Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı

Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Programa seçildiği yıldan günümüze kadar öğrenci ve öğretim elemanı sayısının arttığı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının azaldığı görülmektedir. Bingöl Üniversitesi'nin URAP sıralaması Çizelge 4.9'da verilmiştir.

Çizelge 4.9 URAP 2015-2022 yılları arası Bingöl Üniversitesi akademik performansa göre üniversite sıralaması

Yılı	Sıralaması	Makale Puanı	Toplam Atıf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
2016-2017	81	89,74	91,19	68,88	13,83	45,96	309,59
2017-2018	89	89,89	96,69	75,34	25,71	49,26	336,88
2018-2019	92	91,47	92,15	76,90	29,47	54,21	344,21
2019-2020	86	99,09	101,54	88,82	35,86	57,75	383,07
2020-2021	69	104,21	107,44	101,01	59,89	58,59	431,14
2021-2022	64	104,31	116,77	115,8	64,8	54,69	456,38

Kaynak: URAP, 2021

Üniversitede öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısında gözlenen azalmanın akademik performansı olumlu etkilediği söylenebilir (Çizelge 4.9). Üniversitenin URAP akademik performans puanı 147 puan yükselmiştir ve 1. Dönem üniversiteleri içinde

puanını en çok artıran üniversitedir. Programa seçildiği yıl sıralaması 81 olan üniversite 2021-2022 yılı sıralamasını 64'e yükseltmiştir.

1.dönem üniversiteleri içerisinde Bingöl nüfus olarak 3. sırada yer almaktadır. Yıllara göre nüfus verileri Çizelge 4.10'da verilmiştir.

Çizelge 4.10 Bingöl 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi

	Köy nüfusu	Şehir nüfusu	Toplam nüfus	Köy nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Şehir nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Kentleşme düzeyi
2007	109.849	141.703	251.552	-	-	0,6
2008	118.805	137.286	256.091	8,2	-3,1	0,5
2009	117.171	138.574	255.745	-1,4	0,9	0,5
2010	117.101	138.069	255.170	-0,1	-0,4	0,5
2011	115.182	147.081	262.263	-1,6	6,5	0,6
2012	112.341	150.166	262.507	-2,5	2,1	0,6
2013	114.958	150.556	265.514	2,3	0,3	0,6
2014	110.322	155.697	266.019	-4,0	3,4	0,6
2015	106.570	160.614	267.184	-3,4	3,2	0,6
2016	101.643	167.917	269.560	-4,6	4,5	0,6
2017	97.530	175.824	273.354	-4,0	4,7	0,6
2018	113.025	168.180	281.205	15,9	-4,3	0,6
2019	99.991	179.821	279.812	-11,5	6,9	0,6
2020	98.155	183.613	281.768	-1,8	2,1	0,7
2021	95.704	187.408	283.112	-2,5	2,1	0,7

Kentleşme düzeyi şehir nüfusu/toplam nüfus formülüne göre hesaplanmıştır

Kaynak: TÜİK, 2020

Bingöl 1. dönem üniversiteler içinde nüfus olarak 3. sırada yer almaktadır. 2021 yılı nüfusu üniversitenin programa seçildiği 2016 yılı nüfusuna göre 13.552 kişi artmıştır. Toplam nüfus, şehir nüfusu ve kentleşme düzeyi artış gösterirken köy nüfusunun azaldığı görülmektedir. Bu durumda kırdan kente göçün olduğu söylenebilir.

GSYH'nin yıllara göre artış gösterdiği ve kişi başına düşen GSYH değerinin de arttığı görülmektedir. GSYH içerisinde en yüksek değerler kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, inşaat ve tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörlerine aittir. 2016 yılı verisine göre inşaat sektörü tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründen daha yüksek değere sahipken 2020 yılında inşaat sektörü geriye düşmüştür (Çizelge 4.11). Ekonomik faaliyetlerin daha detaylı olarak Bingöl özelinde bölgesel uzmanlaşma düzeyleri verilmiştir (Çizelge 4.12; Çizelge 4.13).

Çizelge 4.11 Bingöl 2016-2020 yılları arası gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH), kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri

Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında uzmanlaşma						
		2016	2017	2018	2019	2020
Bin TL	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	517.021	720.897	765.733	1.047.816	1.308.776
	Sanayi	198.367	263.880	434.854	705.428	984.215
	İmalat sanayi	119.932	138.843	183.763	172.286	173.388
	İnşaat	963.917	1.018.384	969.081	739.379	931.283
	Hizmetler	368.328	478.069	621.938	717.818	681.387
	Bilgi ve iletişim	22.607	25.884	24.599	27.091	29.968
	Finans ve sigorta faaliyetleri	44.525	55.469	57.824	62.514	77.830
	Gayrimenkul faaliyetleri	454.459	468.574	524.064	588.206	712.979
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	140.035	183.480	177.252	173.043	181.375
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.368.213	1.554.633	2.101.313	2.741.551	3.256.726
	Diğer hizmet faaliyetleri	77.699	92.615	98.614	130.808	137.350
	Sektörler toplamı	4.155.170	4.861.884	5.775.272	6.933.655	8.301.889
	Vergi-sübvansiyon	555.287	618.962	667.020	766.610	1.036.618
	GSYH	4.710.458	5.480.846	6.442.292	7.700.264	9.338.507
TL	Kişi başına düşen GSYH	17.552	20.190	23.234	27.451	33.258

Kaynak: TÜİK, 2021; TÜİK, 2021c

Çizelge 4.12 Bingöl yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları

Yıllar	Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur LQ≥3	Bölgesel uzmanlaşma yüksektir LQ≥2	Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır LQ≥1,25+	Bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir LQ<1,25
2016	6	3	6	73
2017	6	3	5	75
2018	5	4	7	73
2019	5	4	4	76
2020	4	6	5	74

Bölgesel uzmanlaşma düzeyleri incelendiğinde bölgesel tam uzmanlaşmanın olduğu sektör sayısının azaldığı, bölgesel uzmanlaşmanın yüksek olduğu sektör sayısının arttığını gözlemlenmektedir. Bunun yanında bölgesel uzmanlaşmadan bahsedilebilen sektör sayısı değişmemiştir (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.13 Bingöl yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları

Tarım ve havza bazı kalkınma alanında uzmanlaşma					
Yıllar	2016	2017	2018	2019	2020
Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur	-iyileştirme ve diğer atık yönetimi -bina dışı yapıların inşaatı -veterinerlik hizmetleri -metal cevheri madenciliği -içecek imalatı -suyun toplanması arıtılması ve dağıtım hizmetleri	-kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -bina dışı yapıların inşaatı -veterinerlik hizmetleri -metal cevheri madenciliği -içecek imalatı -iyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri	-kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -bina dışı yapıların inşaatı -veterinerlik hizmetleri -metal cevheri madenciliği -iyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri	-kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -metal cevheri madenciliği -bina dışı yapıların inşaatı -veterinerlik hizmetleri -iyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri	-kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -metal cevheri madenciliği -veterinerlik hizmetleri -bina dışı yapıların inşaatı
Bölgesel uzmanlaşma yüksektir	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtım -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -eğitim	-suyun toplanması arıtılması ve dağıtım -eğitim -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri	-içecek imalatı - eğitim -elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtım -sosyal hizmetler	-sosyal hizmetler -içecek imalatı -eğitim -elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtım	-iyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri -sosyal hizmetler -içecek imalatı -eğitim -suyun toplanması arıtılması ve dağıtım -elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtım
Tarım ve havza bazı kalkınma alanında uzmanlaşma					
Yıllar	2016	2017	2018	2019	2020
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -sosyal hizmetler -bilgi hizmet faaliyetleri -kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -bina inşaatı -kara taşıma ve boru hattı taşıma	-büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -sosyal hizmetler -ormancılık ve tomrukçuluk -elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtım -diğer hizmet faaliyetleri	-bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri -güvenlik ve soruşturma faaliyetleri -diğer hizmet faaliyetleri -kara taşıma ve boru hattı taşıma -diğer madencilik ve taş ocakçılığı	-büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -kara taşıma ve boru hattı taşıma -güvenlik ve soruşturma faaliyetleri	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -bina inşaatı -giyim eşyaları imalatı -büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -yatılı bakım faaliyetleri

Faaliyet grupları LQ değerlerine göre büyükten küçüğe doğru yazılmıştır.

Bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre faaliyetleri ayrıntılı olarak çizelge 4.13'te görmekteyiz. 4 yılın LQ değerlerinin ortalamasına göre Bingöl'de istihdama göre bölgesel uzmanlaşmanın en yüksek olduğu faaliyetler sırasıyla; diğer madencilik ve taş ocakçılığı, metalik olmayan ürünler imalatı, ormancılık ve tomrukçuluk faaliyetleridir. Bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetleri ise LQ ortalamalarına göre 12. Sırada yer almaktadır ve 4 yıllık LQ ortalaması 1,61'dir. 4 yıl boyunca faaliyet grubunda

uzmanlaşmanın gelişimine bakacak olursak 2016 yılı LQ değeri 1,18 iken 2020 yılı değeri 2,08'dir. Veriler ışığında tarım alanında uzmanlaşan Bingöl üniversitesinin Bingöl ekonomisinde bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetine olumlu etkisi olduğu söylenebilir (Çizelge 4.13; Ek-2). Bingöl Üniversitesi ihtisaslaşma projelerinde özellikle arı ve arıcılık konularına ağırlık vermiştir. Çizelge 4.14'te Bingöl arıcılık faaliyetleri verileri verilmiştir. Arıcılık alanında Bingöl'de yaşanan gelişim veriler ışığında değerlendirilmiştir.

Çizelge 4.14 Bingöl ve Türkiye için yıllara göre arıcılık faaliyeti yapan işletme sayısı ve bal üretimi (ton)

	İşletme sayısı			Balmumu üretimi (ton)		Bal üretimi (ton)		Bingöl'ün toplam bal üretiminde ki payı (%)	Bingöl kovan sayısı		
	Türkiye	Bingöl	Bingöl arıcılık LQ	Türkiye	Bingöl	Türkiye	Bingöl		Yeni tip kovan	Eski tip kovan	Toplam kovan
2016	84.047	628	5,83	4.440	25	105.727	874	0,83	126.523	320	126.843
2017	83.210	718	6,37	4.488	34	114.471	1.029	0,9	130.891	1.545	132.436
2018	81.830	728	6,39	3.987	41	107.920	1.370	1,27	140.648	1.586	142.234
2019	80.675	715	6,36	3.971	32	109.330	1.531	1,4	130.045	1.745	131.790
2020	82.862	814	6,80	3.765	48	104.077	1.836	1,76	146.788	1.775	148.563

Kaynak: TÜİK, 2021d

Bingöl'de 2020 yılında 2016 yılına göre; arıcılık faaliyeti yapan işletme sayısı %30, balmumu üretimi %92, bal üretimi %110, toplam kovan sayısı ise %17 artmıştır. İşletme sayısına göre arıcılık alanında LQ değeri artmıştır. Arıcılık faaliyetlerindeki artışa bakarak Bingöl Üniversitesi'nin BKOMFİ programı kapsamında yürüttüğü arı ve arıcılık konulu projelerinin Bingöl kent ekonomisinde arıcılık faaliyetlerini olumlu etkilediği söylenebilir (Çizelge 4.14).

Arıcılık faaliyetlerinde kovan başına düşen balın kilogramı bize bal verimini vermektedir. 2020 yılında Türkiye uluslararası düzeyde yıllık bal üretiminde 2., kovan sayısında 3. sırada yer almıştır. 2020 yılında uluslararası düzeyde kovan sayısı en yüksek olan ülke Hindistan olmuştur. Hindistan'da bal verimi 5,1 kg iken, Çin'de 49,7 kg ve Türkiye'de 12,7 kg'dır. Dünya geneli için ise bal verimi 2020 yılında 23,07 kg olarak belirlenmiştir (FAO, 2021).

Çizelge 4.15 Bingöl ve Türkiye için yıllara göre bal verimi

	Türkiye bal verimi (kg)	Bingöl bal verimi (kg)
2016	13,4	6,9
2017	14,3	7,8
2018	13,3	9,6
2019	13,5	11,6
2020	12,7	12,4

Kaynak: TÜİK, 2021f

Bingöl bal veriminin yıllara göre durumunu incelediğimizde 2016 yılına göre %80 artarak 2020 yılında verim 12,4 kilograma ulaşmıştır. Bingöl için kovan sayısı ve yıllık bal üretimindeki artışın yanı sıra bal veriminin de Bingöl Üniversitesi'nin programa seçildiği yıla oranla artmış olması, üniversitenin uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak yürüttüğü projelerinin başarıya ulaştığını ve kent ekonomisine katkı sağladığını göstermektedir (Çizelge 4.15).

4.1.1.2. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

BKOMFİ programına 2016 yılında seçilen Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin belirlenen uzmanlık alanı '*hayvancılık*' tır. Uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri yürütmek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla üniversite bünyesinde Tarım ve Hayvancılık Kalkınma Projesi Koordinatörlüğü kurulmuştur. Program kapsamında 7 adet (Tarım, Hayvancılık ve Gıda Araştırmaları Uygulama Araştırma Merkezi, Hayvancılık Yenilikçi Projeler Uygulama Araştırma Merkezi, Genetik ve Embriyo Teknolojileri Uygulama Araştırma Merkezi, Bilgi Teknolojileri Uygulama Araştırma Merkezi, Burdur Gelişim Merkezi, Tarım ve Hayvancılıkta Standardizasyon ve Belgelendirme Uygulama Araştırma Merkezi, Kurumsal İletişim Uygulama ve Araştırma Merkezi) uygulama araştırma merkezi kurulmuştur (MAKÜ, 2021). Uygulama ve araştırma merkezlerinde yürütülen projeler Çizelge 4.16 ve Çizelge 4.17'de verilmiştir.

Üniversite program kapsamında 2018 yılında 17 proje, 2019 yılında 5 proje, 2020 yılında 2 proje ve 2021 yılında 3 proje olmak üzere 27 proje yürütmektedir. Projelerin tamamı hayvancılık ve hayvansal ürünler ile ilgilidir (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.16 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında kurulan merkezler ve yürütülen projeler

Hayvancılık alanında uzmanlaşma	
Merkez	Projeler
Tarım, Hayvancılık ve Gıda Araştırmaları Uygulama Araştırma Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> -Bölge İçin Örnek Ahır-Çiftlik Modeli & Tip Hayvan Barınağı & Temiz Enerji Üretimi Uygulaması -MAKÜ Büyükbaş Hayvan Tesisinin Modernizasyonu -Alternatif Kaba Yem Araştırması & Sulu-Kuru Mera Karışımlarında Ekstansif Hayvancılık Uygulaması -Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: Balık Yetiştiriciliği -Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: At Yetiştiriciliği -Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: Manda Yetiştiriciliği -Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: Kara Salyangozu Yetiştiriciliği -Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği -Hayvansal Atıklardan Sıvı Gübre, Katı Yakıt, Biyogaz Üretimi & Organik Katı Atıkların Geri Kazandırılması -Burdur Tarım ve Hayvancılık Sektörü Standartlarının Belirlenmesi ve Belgelendirme Çalışmaları
Hayvancılık Yenilikçi Projeler Uygulama Araştırma Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> -Mikroakışkan Tanı Kiti Geliştirilmesi -Hayvan Hastalıklarının Hızlı Teşhisi İçin Tanı Kitlerinin Geliştirilmesi -Süt Sığırlarında Ayak Hastalığının Takibi ve Tedavisi -Buzağı İshallerinin Yumurta Sarısından Hazırlanan Aşılar ile Önlenmesi -Doğum Öncesi ve Sonrası Metabolik Hastalıkların Önlenmesi Amacı ile Metabolik Profil Testi Geliştirilmesi -Süt Sığırlarında Paratüberkülozun Önlenmesi -Buzağı Ölümünün Önlenmesi -Yatalak Buzağular İçin Tekerlekli Araba Üretimi -Burdur Süt Ürünleri Haritasının Çıkarılması & Çiğ Süt Kalitesinin Arttırılması -Burdur Süt Kalite Programı -Farklı Hayvan Etlerinden Geleneksel-Yenilikçi Ürünler Üretimi
Genetik ve Embriyo Teknolojileri Uygulama Araştırma Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> -İneklerde Embriyo Nakli, Genetik İslah, Boğa Adayı Üretimi ve Fertilite Uygulamaları -Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği İslahı ve Yaygınlaştırılması
Bilgi Teknolojileri Uygulama Araştırma Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> -Burdur İli Kırsalında Hayvancılığın Sosyo-Ekonomik Araştırması -Hayvan Hastanesi Veteriner Bilgi Yönetim Sisteminin Oluşturulması -Çiftlik İzleme ve Yönetim Sistemi (ÇİYS)
Burdur Gelişim Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> -Sektör Paydaşlarının Bilinçlendirilmesi ve Verimliliğin Arttırılmasına Yönelik Eğitim Verilmesi
Burdur Gelişim Merkezi ve Tarım ve Hayvancılıkta Standardizasyon ve Belgelendirme Uygulama Araştırma Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> -Burdur Tarım ve Hayvancılık Sektörü Standartlarının Belirlenmesi ve Belgelendirme Çalışmaları

Kaynak: MAKÜ, 2021

Çizelge 4.17 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yıllara göre yürütülen projeler ve konuları

Hayvancılık alanında uzmanlaşma		
Proje Başlığı	Başlangıç-Bitiş Yılı	Proje Konusu
Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği Islahı ve Yaygınlaştırılması	2018-2021	Üniversitede 4 yıldır düzenli kayıtları tutulan Honamlı keçi sürüsü üzerinde ıslah çalışmalarına devam edilerek, bölgenin hâkim keçi ırkı olan Kıl keçi ırkı ile ilgili ıslah çalışmaları yapılarak ve bölgede yetiştirildiği tespit edilen Merinos ırkı koyunlardan nitelikli damızlık koyun sürüsü oluşturulmuştur. Böylelikle yetiştiricinin damızlık ihtiyacı karşılanabilmektedir. Farklı üretim modelleri ile farklı zamanlarda oğlak etinin pazara sunulması sağlanmış olacaktır. Damızlıkta ilk kullanma yaşının erken dönemlere çekilmesi, Honamlı keçi ırkının melezleme çalışmalarında kullanılması, verim düzeyi belirlenmiş ve kayıtları düzenli tutulan Honamlı keçilerinde embriyo transferi çalışmaları yürütülmesi amaçlanmıştır.
Bölge İçin Örnek Ahır-Çiftlik Modeli & Tip Hayvan Barınağı & Temiz Enerji Üretimi Uygulaması	2018-Devam Ediyor.	Burdur bölgesinde örnek bir çiftlik işletme modeli oluşturarak, teknolojik yöntemlerin sığırcılık işletmesinde gerçekleştirilmesini sağlamak amaçlanmıştır
MAKÜ Büyükbaş Hayvan Tesisinin Modernizasyonu	2018-Devam Ediyor.	Üniversiteye bünyesinde çağın gerekliliklerine uygun modern “Uygulama Çiftliği” oluşturmak ve sürdürülebilir bir hayvancılık sektörünün oluşmasına önemli katkıda bulunması öngörülmektedir.
Alternatif Kaba Yem Araştırması & Sulu- Kuru Mera Karışımlarında Ekstansif Hayvancılık Uygulaması	2018-Devam Ediyor.	Burdur yöresinde alternatif kaliteli ve yeterli kaba yem kaynaklarının üretilmesi ve kalitelerinin belirlenmesi, üniversite arazimize uygun (kurak ve sulak bölgeleri için) efektif kaba yemlerin ekilmesi, üniversite arazisinde gerçekleştirilecek olan yapay mera tesisi ile yetiştiricilere örnek olacak bir pilot mera uygulaması, oluşturulacak meraların verimliliğinin ve kalitesinin belirlenmesi, kış ayında taze ot elde etmek (hidroponik sulama sistemleri (hasılmatik)) amaçlanmıştır.
Burdur İli Kırsalında Tarım ve Hayvancılık: Mevcut Durum ve Sorunlar	2018-Devam Ediyor.	Üretim sürecinde özellikle küçük üreticilerin yaşadığı sorunların saptanması, üretim ve elde edilen ürünlerin pazara ulaştırılmasında yaşanan sorunların ortaya konulması, projenin hayata geçirilmesiyle sektörde yaşanan sorunların saptanması ve çözüm önerileri geliştirilmesi amaçlanmıştır.
Hayvan Hastanesi Veteriner Bilgi Yönetim Sisteminin Oluşturulması	2018-Devam Ediyor.	Veteriner Fakültesi ve Veteriner Fakültesi Hayvan Hastanesi'nin bölge hayvancılığına daha etkin hizmet vermesini sağlamak üzere; Veteriner Bilgi Yönetim Sistemi/Veritabanı ve Çevrimiçi Eğitim Sistemlerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.
Çiftlik İzleme ve Yönetim Sistemi (ÇİYS)	2018-Devam Ediyor.	Küçük, orta ve büyük ölçek işletmelere ait kayıtları tutmaya, verileri yorumlamaya, analiz etmeye, erken uyarı üretmeye, önlem almaya, kural sistemleri geliştirmeye yönelik bir kayıtsistemi ve veri tabanının oluşturulması, hayvan varlığının kaydı ve takibi, verimliliğin iyileştirilmesi, kalifiye eleman ve işletmeci yetiştirilmesi gibi konularda süreklilik arz edebilen bir model geliştirilmesi amaçlanmıştır.
Buzağılarda Crptosporidium Ookistlerinin Sahada Tayini İçin Mikroakışkan Tanı Kiti Geliştirilmesi	2018-Devam Ediyor.	Sahada doğrudan kullanılacak cep telefonuna entegre mikroskop içeren erken tanı kitlerinin geliştirilmesidir. Bunun yanında, eylemsizlik mikroakışkanlığına dayalı bir yonga-üstü-laboratuvar çipi geliştirilerek Cryptosporidium ookistlerinin saflaştırılması ve cep telefonu mikroskobuna entegre sistemle görüntülenip sayılması amaçlanmıştır.
Hayvanlarda Enterotoksemi Hastalığının Hızlı Teşhisi İçin Nörominidaz Tanı Kitlerinin Geliştirilmesi	2018-Devam Ediyor.	Özellikle küçük ruminantlarda ciddi ekonomik kayıplara sebep olan enterotoksemilerin erken tespitini yapabilmek amacıyla canlı ve ölü hayvanlarda değişik şekillerde kullanılacak kitlerin üretilmesi hedeflenmektedir. Tanı kiti prototipi oluşturularak hasta hayvanlardan alınacak kan ve vücut sıvısı örneklerinde tanı kitinin çalışma hassaslığı ve beraberinde ürünün raf ömrünün belirlenmesi çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Çizelge 4.17 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yıllara göre yürütülen projeler ve konuları (devamı)

Hayvancılık alanında uzmanlaşma		
Proje Başlığı	Başlangıç-Bitiş Yılı	Proje Konusu
Süt Sığırlarında Ayak Hastalığının Takibi ve Tedavisi	2018-Devam Ediyor.	İşletmede ayak hastalıklarının geliştirilecek elektronik takip sistemi vasıtasıyla hızlı bir şekilde tespit edilmesi hem de ayak hastalıklarında ozon tedavisiyle sağaltımın gerçekleştirilmesi sonucunda işletmelerde ayak hastalıklarının kontrol altına alınması ve süt kaybının azaltılması amaçlanmıştır.
Burdur İli Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Doğum Öncesi ve Sonrası Görülen Metabolik Hastalıkların Önlenmesi ve İşletmelerin Ekonomik Olarak Verimliliğinin Artırılması Amacı ile Metabolik Profil Testinin Kullanımı	2018-Devam Ediyor.	Burdur süt sığırcılığı işletmelerinde paratüberkülozun kontrol ve eradikasyon programı uygulanmaktadır. Beş yıl sürecek bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular, Türkiye’de paratüberkülozun kontrol ve eradikasyon çalışmalarına temel oluşturacaktır
Buzağı Ölümünün Önlenmesi	2018-Devam Ediyor.	Gebelik döneminde yapılan iyi sürü sağlığı uygulamaları ile ishal doğum sonrası dönemde ise erken dönemde yapılan aşılama ile pnömoninin görülme oranının ve şiddetinin azaltılması mümkündür. Bununla birlikte doğduktan sonra ishale yakalanmış buzağuların iyi takip ve monitorizasyonu ile de ölümlerin oranı azaltılabilir. Sağlıklı sığırlardan elde edilecek plazmanın buzağularına verilmesi ile eksik olan immunglobulin seviyeleri artırılarak bağışıklık sistemlerinin güçlenmesi ve hayatta kalımının artırılması amaçlanmıştır.
Yatalak Buzağular İçin Tekerlekli Araba Üretimi	2018-Devam Ediyor.	Hatalı güç doğumları sırasında ön ve arka bacaklarda meydana gelen kırıklarda, tekrar iyileşme ihtimali olan geçici felçlerde, eklem enfeksiyonları sonrasında meydana gelen açık eklem yaralarında, yatalak durumda olan enfeksiyöz hastalığı bulunanlarda, abdomen (karın) operasyonları sonrasında kirliliği önlemek, fitiklerde nüks riskini azaltmak kırıklarda stabilizasyonu sağlamak, sürekli yatmaya bağlı yara ve solunum problemlerini engellemek, hastaya müdahaleyi kolaylaştırmak ve hayvan refahı ile iyileşmeyi geliştirmek amaçlanmıştır.
İneklerde Embriyo Nakli, Genetik Islah, Boğa Adayı Üretimi ve Fertilite Uygulamaları	2018-Devam Ediyor.	Holştayn ineklere simental embriyolar nakil ederek ırkın bozulmasına neden olmadan iyi et performansı olan ve çok talep gören simental buzağular üretmek, yüksek genetik kapasiteli holştayn embriyoların yetiştiricinin elindeki inek ve düvelere nakil edilmesiyle hızlı bir genetik ilerleme sağlamak, üniversite tarafından yetiştirilecek boğalara ait yerli sperma kullanılarak hem sperma ithalatının azaltılması hem de bölge şartlarına daha uyumlu, verim ömrü uzun holştayn ırkı inekler oluşturulması, kaliteli saf ırk hayvan varlığının artırılması yolunda maliyetlerin ve dışa bağımlılığın azaltılması, embriyo transferinin yaygınlaştırılması, yerli embriyo üretiminin başlatılması amaçlanmıştır.
Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: Manda Yetiştiriciliği	2018-Devam Ediyor.	Türkiye’de olduğu gibi Burdur ve yöresinde unutulmaya yüz tutmuş olan Manda Yetiştiriciliğini tekrar canlandırmak, üreticileri entansif manda yetiştiriciliğine teşvik ederek, eğitim ve danışmanlık hizmeti vererek mandacılık konusunda yetiştiricilere farkındalık oluşturmak, bölgedeki mevcut büyükbaş hayvan varlığına katkı sunmak ve süt ürünlerine çeşitlilik kazandırmak, Burdur ve yöresinde manda sütü ve ürünlerine yönelik talebi artırmak, mandalarda embriyo üretimi ve transferi çalışmalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır.
Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: Kara Salyangozu Yetiştiriciliği	2018-Devam Ediyor.	Türkiye’de ekonomik değeri olan ve yenebilen salyangoz türlerinin çeşitli kültür tekniklerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu konuda söz konusu türlerin çevresel istekleri ve klimatolojik koşullarına uygun yetiştiricilik yöntemlerinin geliştirilmesi ve üretim protokolünün oluşturulması amaçlanmıştır.

Çizelge 4.17 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yıllara göre yürütülen projeler ve konuları (devamı)

Hayvancılık alanında uzmanlaşma		
Proje Başlığı	Başlangıç-Bitiş Yılı	Proje Konusu
Burdur Süt Ürünleri Haritasının Çıkarılması & Çiğ Süt Kalitesinin Arttırılması	2018-Devam Ediyor.	Hammaddelerin elde edildiği ilk aşamadan itibaren her türlü gıda maddesinin ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin üretimi, işlenmesi, muhafazası, depolanması ve pazarlanması aşamalarında uluslararası standartlara uygun olarak gıda güvenilirliğini temin etmek ve tüketici sağlığını en üst seviyede korumak, kötü kaliteli yemlerle beslenen hayvanlardan elde edilen çiğ süt kalitesinin iyileştirilmesi sağlanarak, çiğ süttten özellikle peynir gibi ürünlere geçen aflatoksin miktarı azaltılarak toplum sağlığını tehdit riskini azaltması amaçlanmıştır.
Hayvancılık Sektörünün Verimli ve Sürdürülebilir Bir Yapıya Kavuşturulması İçin Sektör Paydaşlarının Bilinçlendirilmesine Yönelik Eğitim Projesi	2019-Devam Ediyor.	Burdur ilinde hayvancılığa dayalı sanayi işletmelerinin (Süt, Et ve Yem): Yönetim, pazarlama ve markalaşma becerilerinin geliştirilerek ulusal ve uluslararası düzeyde pazar paylarının artırılması, Maliyet ve finans yönetimi konularında bilinçlenmelerini sağlayarak karlılıklarının artırılması, Ar-ge kültürünün geliştirilmesi yolu katma değeri yüksek yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirmelerini sağlamak, Üretim kaynaklarının etkin planlanması ve yönetim konusunda kapasitelerinin artırılması amaçlanmıştır.
Burdur Tarım ve Hayvancılık Sektörü Standartlarının Belirlenmesi ve Belgelendirme Çalışmaları	2019-Devam Ediyor.	Alanında uzman kişiler tarafından hayvancılık sektörünün standartlarının belirlenmesi, çiftliklerin, ürünlerin ve üretim süreçlerinin denetlenerek standartlara uygun olanların belgelendirilmesi, sektörde kalitenin artırılması, markalaşmanın sağlanması, sektör verimliliğinin artırılması, katma değerli ürünlerin üretilmesi ve bölgesel ürünlere marka değeri oluşturulması amaçlanmıştır.
Üniversitenin Hayvancılık Projesinin Gelişimi İçin İş birliği, Tanıtım ve Yaygınlaştırma Projesi	2019-Devam Ediyor.	Hayvancılık projesinin tanıtım faaliyetleri kapsamında her türlü yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası fuar ve organizasyonlarda katılımcı ve ziyaretçi olarak yer almak, paydaşlarla iş birliğinin sağlanması, kurum ve kuruluşlarla iş birliğinin sağlanması, paydaşlarla ziyaretlerin gerçekleştirilmesi, kurum ve kuruluşlarla ziyaretlerin gerçekleştirilmesi, her türlü görsel ve yazılı medyada yerel alması amacıyla tanıtım filmleri, el ilanı, broşür, katalog, billboard, roolup gibi materyallerin hazırlanması amaçlanmıştır.
Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği	2019-Devam Ediyor.	İkili iş birliğine gidilerek, damızlık ve ticari kanatlı hayvan alışverişinde bulunmak, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunarak, işletmelerin sorunlarına çözüm ortaya koymak, lisans öğrencilerine uygulama ve staj imkânı sağlamak, fakülteden mezun olan öğrencilere istihdam sağlamak amaçlanmıştır.
Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: Arı Yetiştiriciliği	2019-Devam Ediyor.	Araştırmada bal arılarının ve kolonilerinin viral ve paraziter etkenlerden kaynaklı hastalıklarının azaltılması/ önlenmesi ve bu hastalıklarla mücadele edilerek ekolojik denge, halk sağlığı ve ülke ekonomisine belirgin katkı sağlanması amaçlanmıştır.
Buzağı İshallerinin Yumurta Sarısından Hazırlanan Aşılar ile Önlenmesi: İmmüoglobulin Y Teknolojisi	2020-Devam Ediyor.	İshal kaynaklı buzağı ölümlerinin en aza indirilmesi, sığır yetiştiriciliği işletmelerinde verimliliğin artırılması amacı ile buzağılarda pasif immünizasyonu destekleyen prototip yerli bir ürünün geliştirilmesi ve bu sayede ülke ekonomisine önemli kazanımların sağlanması, yerli aşı üretimi için üniversite-özel sektör iş birliğinin teşvik edilmesi ve bu sektörde istihdam alanı oluşturulması, yerli aşı üretimi ile dışa bağımlılığın önlenmesi amaçlanmıştır.
Veteriner Hekimlik Eğitimi Standartları ve Hayvan Hastanesi Hizmet Kalitesinin Artırılması	2020-Devam Ediyor.	Veteriner Fakültesi öğrencilerinin eğitim kalitesini, hayvan hastanesinin teşhis ve tedavideki kabiliyet gücünü ve hizmet kalitesini arttırmak amaçlanmıştır.
Burdur Süt Kalite Programı	2021	Sistemde eksik parça olarak tanımlanan “Sürekli İzleme (monitoring)” ağını kurmak özellikle üretim aşamasında yetiştiricilere çok daha ileri ve profesyonel düzeyde bilimsel ve teknik destek sağlamak amaçlanmıştır.

Çizelge 4.17 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yıllara göre yürütülen projeler ve konuları (devamı)

Hayvancılık alanında uzmanlaşma		
Proje Başlığı	Başlangıç-Bitiş Yılı	Proje Konusu
Burdur İlinde Farklı Hayvan Etlerinin Değerlendirilerek Geleneksel ve Yenilikçi Ürünlerle Sektöre Katkı Sağlanması	2021-Devam Ediyor.	Yenilikçi yaklaşımlar ile farklı et ürünlerinin üretimi ve pazarlanması, markalaşma ve tanıtıma yönelik uygulamalar, küçükbaş hayvanlardan süt ve süt ürünleri üretimi yanında et ürünleri üretiminin de artırılarak bölgesel yetiştiriciliğin canlandırılması amaçlanmıştır.
Hayvancılık Sektöründe Dijital Teknolojilere İlişkin Donanım ve Mobil Uygulamaların Geliştirilmesi	2021-Devam Ediyor.	Hayvancılık sektöründe dijitalleşmeye yönelik gerekli donanımların ve mobil uygulamaların üreticilerin/saha veteriner hekimlerinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde geliştirilmesi amaçlanmıştır.
Hayvansal Atıklardan Sıvı Gübre, Katı Yakıt, Biyogaz Üretimi & Organik Katı Atıkların Geri Kazandırılması	-	Hayvansal atıkların yerinde atık yönetimi ve biyogaz teknolojisi anlayışıyla ile bertaraf edilerek bölgedeki güçlü hayvancılık sektörünün kazanımlarını artırmak ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Üniversite çiftliği, hayvan hastanesi ve deney hayvanları ünitesi ile yemekhane gibi fazla miktarda organik atık üreten birimler olmak üzere tüm birimlerimizden organik atıkların yöntemine uygun olarak toplanarak ilenmesi ve kompost olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Tamamen kompostlaştırılan organik atıklar bitkisel üretim özellikle yem bitkisi üretilen alanlardaki toprakların zenginleştirilmesi için kullanılması amaçlanmıştır.
Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: Balık Yetiştiriciliği	-	Türkiye tatlı sularında üretimin tamamına yakını soğuksu türü olan alabalıklar oluşturmaktadır. Fakat Türkiye’de önemli miktarda balık yetiştiriciliğine uygun ılık su, sıcak su, endüstriyel soğutma suları ve termal su kaynakları bulunmaktadır. Bu kaynaklarda ılık su ve sıcak su balıkları üretimi neredeyse bulunmamaktadır. Türkiye ılık su, sıcak su kaynakları, endüstriyel soğutma suları ve termal suların balık üretiminde kullanılarak Türkiye’ye ekonomik girdi sağlamaktır. Ayrıca bölgemizde bulunan ılık su kaynaklarında ve göletlerde, tilapia veya karabalık gibi alternatif türlerin yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması amaçlanmıştır.
Alternatif Hayvan Yetiştiriciliği: At Yetiştiriciliği	-	Öğrencilerin at bakımı, beslenmesi ve atlara ilişkin hastalıklar hakkında bilgi ve tecrübe edinmesi, binicilik faaliyetleri ile biniş tekniklerinin öğretilmesi, bölge turizmi için at yetiştirilmesi, mevcut alt yapıyı tamamlamak, sportif faaliyetler, biniş eğitimleri, üniversite binicilik kulübü, hippoterapi uygulaması, at hekimliği, ara eleman eğitimi amaçlanmıştır.

Kaynak: Tarım ve Hayvancılık Kalkınma Projesi Koordinatörlüğü

‘Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nin belirlenen uzmanlık alanı kapsamında 2017-2020 yılları arasında sırasıyla 10,8,5,5 adet öğretim görevlisi (uygulamalı birim), öğretim görevlisi (ders veren) ve araştırma görevlisi kadrosu tahsis edilmiştir.’ (Tarım ve Hayvancılık Kalkınma Projesi Koordinatörlüğü)

‘Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nin “Hayvancılık” alanında bölgesel kalkınma odaklı üniversite seçilmesinin ardından Burdur Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu kurulmuştur. Bu MYO bünyesinde sektörle ilişkili çok sayıda ön lisans bölüm ve programı açılmıştır. Yine bu kapsamda açılan Veteriner Fakültesi, Bucak Teknoloji Fakültesi bünyesinde yeni açılan Bölüm ve Anabilim Dalları ile ilişkili Lisansüstü programlar aşağıda yer almaktadır’ (Çizelge 4.18; Tarım ve Hayvancılık Kalkınma Projesi Koordinatörlüğü).

Çizelge 4.18 BKOMFİ Programı kapsamında kurulan akademik birimler

Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu
Gıda İşleme Bölümü
Süt ve Ürünleri Teknolojisi Programı
Gıda Teknolojisi Programı
Gıda Kalite Kontrolü ve Analizi Programı
Et Ürünleri Teknolojisi Programı
Veterinerlik Bölümü
Laborant ve Veteriner Sağlık Programı
Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü
Bitki Koruma Programı
Süt ve Besi Hayvancılığı Yetiştiriciliği Programı
Kümes Hayvanları Yetiştiriciliği Programı
Yönetim ve Organizasyon Bölümü
Tarımsal İşletmecilik Programı
Veteriner Fakültesi
Zootekni ve Hayvan Besleme Bölümü
Biyoistatistik Anabilim Dalı
Genetik Anabilim Dalı
Gıda Hijyeni ve Teknolojisi Bölümü
Veteriner Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Bucak Teknoloji Fakültesi
Yazılım Mühendisliği Bölümü
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Programı Adı
Gıda Hijyeni ve Teknolojisi Tezli Yüksek Lisans Programı
Veteriner Dölerme ve Suni Tohumlama Tezli Yüksek Lisans Programı
Veteriner Anatomi Tezli Yüksek Lisans Programı
Doktora Programı Adı
Veteriner Dölerme ve Suni Tohumlama Doktora Programı
Gıda Hijyeni ve Teknolojisi Doktora Programı
Veteriner Farmakoloji ve Toksikoloji Doktora Programı
Veteriner Viroloji Doktora Programı
Hayvan Sağlığı Ekonomisi ve İşletmeciliği Doktora Programı
Veteriner Fizyoloji Doktora Programı
Veteriner Parazitoloji Doktora Programı
Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Programı Adı
Nanobilim ve Nanoteknoloji Tezli Yüksek Lisans
Bilgisayar Mühendisliği Tezli Yüksek Lisans
Enerji Sistemleri Mühendisliği Tezli Yüksek Lisans
Makine Mühendisliği Tezli Yüksek Lisans
Moleküler Biyoloji ve Genetik Tezli Yüksek Lisans
Sürdürülebilir Tarım ve Gıda Sistemleri Tezli Yüksek Lisans
Elektrik Elektronik Mühendisliği Tezli Yüksek Lisans
Doktora Programı Adı
Gıda Mühendisliği Doktora
Nanobilim ve Nanoteknoloji Doktora
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Programı Adı
Yönetim Bilişim Sistemleri Tezli Yüksek Lisans Programı
Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Doktora Programı Adı
İktisat Doktora Programı
Yönetim Bilişim Sistemleri Doktora Programı

Kaynak: Tarım ve Hayvancılık Kalkınma Projesi Koordinatörlüğü

‘Program kapsamında üniversitede 153 akademik personel çalışmaktadır. Projelerin mevcut süreleri şu anda devam ettiği için herhangi bir gelir elde edilmemektedir.’

Çizelge 4.19 BKOMFİ Programı kapsamında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi tarafından yayımlanan akademik yayınların yıllara göre sayıları

Hayvancılık alanında uzmanlaşma				
Akademik Yayın	2017	2018	2019	2020
Uzmanlaşma alanında alan indeksli yayın sayısı	107	123	139	171
Uzmanlaşma alanında SCI, SCI-Exp, SSCI, AHCI yayın sayısı	53	61	56	34
Uzmanlaşma alanında TÜBİTAK Projesi	1	1	0	13
Uzmanlaşma alanında yürütülen yüksek lisans tez sayısı	34	50	51	60
Uzmanlaşma alanında yürütülen doktora tez sayısı	8	10	6	21

Kaynak: Tarım ve Hayvancılık Kalkınma Projesi Koordinatörlüğü

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin 2017-2020 yılları arasında uzmanlaşma alanı ile ilgili olmak üzere toplam 999 akademik yayını bulunmaktadır (Çizelge 4.19).

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Tarım ve Hayvancılık Kalkınma Projesi Koordinatörlüğü'nden alınan görüşler:

- ***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin (MAKÜ) Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklaşması ve İhtisaslaşma Programı'na seçilmiş olmasında rol oynayan avantajları hakkında bilgiler:***

'Bölge ve ilin en önemli kalkındırıcı gücü ve ayrıcalığı hayvancılık sektörüdür. Üniversite bölgesel ekonomik gerçekliklerini de dikkate alarak bu sorun ve ihtiyaçlara çözüm bulmak amacıyla bölgenin en büyük Hayvan Hastanesine sahip Veteriner Fakültesini bünyesinde bulundurmaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde akreditasyon süreçlerini başlatan MAKÜ Veteriner Fakültesi, 1 Nisan 2021 tarihinde Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK) tarafından tam akredite edilerek, ulusal akreditasyon sürecini başarılı bir şekilde tamamlamıştır. Veteriner Fakültesi'nin uluslararası akreditasyon çalışma süreçleri devam etmektedir.

Fakültenin bünyesinde bulunan Hayvan Hastanesi donanımlı alt yapısı ile Burdur ve bölgesine önemli hizmetler sunmaktadır. Hayvan Hastanesi yeni yöntemlerle profesyonel anlamda yeni teknikleri takip ederek, beklentilere ve sektörün ihtiyaçlarına en iyi cevabı verebilmek için çalışmaktadır.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ayrıca bünyesinde bulunan ve hayvancılık projesi ile entegre olabilen Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bucak İşletme Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Bucak Teknoloji Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Burdur Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek

Yüksekokulu ve çok sayıda Araştırma ve Uygulama Merkezleri gibi akademik birimlere sahip olması projenin sürdürülebilirliği bakımından güçlü bir yapıya sahiptir.

Üniversitede Batı Kalkınma Ajansı (BAKA) desteği ile 2013 yılında “İshal Kaynaklı Buzağı Ölümünün Yerli Aşıyla Önlenmesi” projesi desteklenmiş ve hayvan hastalıkları için aşı üretecek bir alt yapı oluşturulmuştur. Yine BAKA desteği ile 2016 yılında kurulumu tamamlanmış bir “Hayvan Hastalıkları Tanı Teknolojileri Merkezi” bulunmaktadır. Merkez tanı kiti geliştirmeye yönelik tüm gerekli laboratuvar alt yapısını tamamlanmıştır. Yine BAKA ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi arasında gerçekleştirilen Güdümlü Proje Desteği kapsamında “Süt Ürünleri ve Teknolojileri Araştırma ve Geliştirme Merkezi” projesi hayata geçirilmiş ve 2019 yılında üretim faaliyetlerine başlamıştır.

Mevcut potansiyelin, Üniversitenin araştırma- geliştirme, laboratuvar imkânları, akademik birimleri ve nitelikli insan kaynağı alt yapısı ile birleşmesi sonucunda Burdur ekonomisi, sadece tarımsal girdi üreten değil, nihai ürün de üreterek katma değer arttıran derinlikli bir sanayi yapısına kavuşabilecektir. Burdur Mehmet Akif Üniversitesi'nin mevcut akademik yapısı ve gelişim projeksiyonu, Burdur ilinin bahsedilen potansiyelleri ile büyük bir eşgüdüm içerisindedir.'

• Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklaşması ve İhtisaslaşma Programı doğrultusunda “hayvancılık” alanında uzmanlaşmasına karar verilmesini sağlayan güçlü yönleri hakkında bilgiler:

'Burdur, Batı Akdeniz Bölgesi'nin iç kısmında ve Göller Yöresi adı verilen bölgede yer alan 267.092 nüfusa sahip bir şehirdir. Ekonomisinin %40'ı süt üretimine dayalı hayvancılık faaliyeti ve hayvancılığı destekleyen bitkisel üretimden oluşan Burdur, %98'i kültür ırkı büyükbaş hayvan varlığı, günlük bin tonun üzerinde çiğ süt üretimi ve damızlık düve temini ile Türkiye'nin önemli bir tarım ve hayvancılık şehridir.

Burdur'un nüfusunun en az üçte ikisi tarım ve hayvancılıkla iştigal etmektedir. Genel olarak büyükbaş hayvancılık alanında başarılı bir faaliyet yürütülen ilde, bu başarı İl genelindeki %98'lik kültür ırkı hayvan varlığı ve bunları yöneten bilinçli bir üretici grubu sayesinde gerçekleşmektedir. Holstain, Montofon ve Simental ırkı başta olmak üzere Türkiye'nin %1,5'lük büyükbaş hayvan varlığı İlimizde bulunmaktadır. Burdur İlinin bir diğer tarımsal özelliği örgütlenen çiftçi yapısı ve birlikte hareket edebilen bir üretici kitlesinin varlığıdır. İl geneli 270 tarımsal kalkınma ve sulama kooperatifi ile her 1.000 nüfusa 1 kooperatif ile örnek bir yapı teşkil etmektedir.

İl genelinde yürütülen kontrollü süt toplama ağı sayesinde %95'i sanayiye aktarılarak işlenen çiğ süt üretimi ile Türkiye'de sanayiye aktarılan çiğ sütün oranının %55 olduğu dikkate alındığında, Burdur'un kaliteli üretim konusunda ne kadar başarılı olduğu görülmektedir. İlde 23 bin kayıtlı çiftçi, 16 bin aktif hayvancılık işletmesi ile ülke ortalaması 5 büyükbaş hayvan iken, ilimiz 12 büyükbaş hayvan ortalaması ile hayvancılık alanında da farkını ortaya koymaktadır. Bundan dolayı, Burdur ilinin bundan sonraki gelişme dinamiğinde bu potansiyelin değerlendirilmesi gerekmektedir.'

• Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin "hayvancılık" alanında uzmanlaşması ile elde etmeyi beklediği başarılar nelerdir, uzmanlaşma alanında kentine ve bölgesine katacağı değerler hakkında bilgiler:

'İhtisaslaşma programı kapsamında yürütülmekte olan proje uygulamalarından elde edilen çıktılar altı başlıkta ele alınmaktadır. Bunlar;

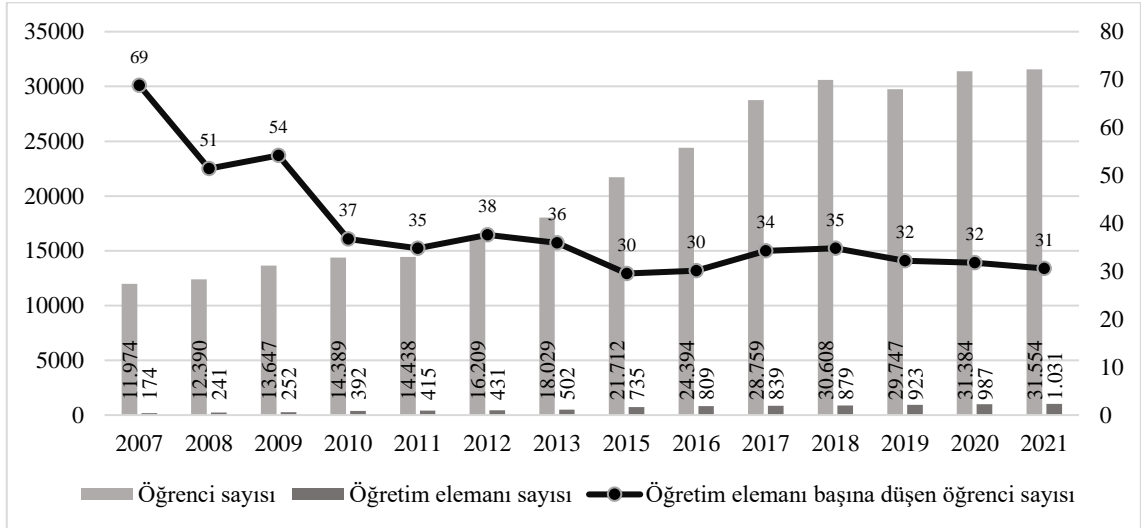
- Bölgesel kalkınma odaklı akademik uzmanlaşma / derinleşme*
- Sektörel iş birliğinde yenilikçi yaklaşımlar*
- Ulusal ve uluslararası paydaş katılımlı iş birlikleri*
- Sektörün yapısal sorunlarına yönelik çalışmalar*
- Sektör standartlarının tanımlanması ve belgelendirilmesi*
- Sektöre öncülük eden uygulama modelleri'*

Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programına göre Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne program kapsamında aktarılan yatırımlar Çizelge 4.20'de verilmiştir. Hayvancılık alanında uzmanlaşan üniversiteye çiftçi eğitimi ve çiftlik yönetimi, hayvan yetiştiriciliği, hayvancılığa dayalı sanayi alanlarında yatırım bütçesi ayrılmıştır (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları

Hayvancılık alanında uzmanlaşma				
DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2018				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2017 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2018 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	56.395.000	5.918.000	6.000
Çiftçi Eğitimi ve Çiftlik Yönetimi	2017-2021	13.426.000	1.076.000	2.000
Hayvan Yetiştiriciliği	2017-2021	20.787.000	1.076.000	2.000
Hayvancılığa Dayalı Sanayi	2017-2021	22.182.000	2.152.000	2.000
Hayvancılık alanında uzmanlaşma				
DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2019				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2018 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2019 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	56.395.000	15.424.000	10.000
Çiftçi Eğitimi ve Çiftlik Yönetimi	2017-2021	13.426.000	3.078.000	3.000
Hayvan Yetiştiriciliği	2017-2021	20.787.000	5.154.000	3.000
Hayvancılığa Dayalı Sanayi	2017-2021	22.182.000	7.192.000	4.000
2020				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2019 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2020 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	56.395.000	15.434.000	5.000.000
Çiftçi Eğitimi ve Çiftlik Yönetimi	2017-2021	13.426.000	3.081.000	2.000.000
Hayvan Yetiştiriciliği	2017-2021	20.787.000	5.157.000	1.500.000
Hayvancılığa Dayalı Sanayi	2017-2021	22.182.000	7.196.000	1.500.000

Kaynak: SBB, 2021



Şekil 4.2 Yıllara göre Burdur Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı

Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Programa seçildiği yıldan günümüze kadar yıllara göre öğrenci ve öğretim elemanı sayısının arttığı, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının ise azaldığı görülmektedir (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması

Yılı	Sıralaması	Makale Puanı	Toplam Atıf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
2015-2016	101	71,85	52,86	77,31	45,40	49,56	297,00
2016-2017	96	76,18	53,65	70,02	18,83	46,41	265,10
2017-2018	106	70,68	60,56	73,68	29,48	50,77	285,16
2018-2019	109	63,85	61,26	71,23	39,50	47,59	283,42
2019-2020	114	68,68	71,8	76,65	40,99	46,29	304,4
2020-2021	114	54,51	79,44	77,14	58,97	45,04	315,1
2021-2022	134	48,17	83,09	68,76	61,37	42,91	304,29

Kaynak: URAP, 2021

Üniversitenin URAP sıralamasına göre akademik puanı seçildiği yıla göre 90 puan artmıştır fakat bu artış sıralamasını yükseltmesine yeterli olmamıştır ve 38 sıra geriye düşmüştür. 1. Dönem üniversiteler içinde 2016 yılında 4. Sırada yer alırken 2021 yılında 5. Sıraya gerilemiştir. Bu durumda üniversite gelişim gösterse de rakiplerinin gerisinde kaldığı söylenebilir (Çizelge 4.22).

Çizelge 4.22 Burdur 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi

	Köy nüfusu	Şehir nüfusu	Toplam nüfus	Köy nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Şehir nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Kentleşme düzeyi
2007	102.392	148.789	251.181	-	-	0,6
2008	102.028	145.409	247.437	-0,4	-2,3	0,6
2009	100.392	151.158	251.550	-1,6	4,0	0,6
2010	99.360	159.508	258.868	-1,0	5,5	0,6
2011	98.119	152.408	250.527	-1,2	-4,5	0,6
2012	96.651	157.690	254.341	-1,5	3,5	0,6
2013	91.297	165.970	257.267	-5,5	5,3	0,6
2014	89.162	167.736	256.898	-2,3	1,1	0,7
2015	87.102	171.237	258.339	-2,3	2,1	0,7
2016	85.974	175.427	261.401	-1,3	2,4	0,7
2017	83.749	181.030	264.779	-2,6	3,2	0,7
2018	86.575	183.351	269.926	3,4	1,3	0,7
2019	85.295	185.501	270.796	-1,5	1,2	0,7
2020	83.688	183.404	267.092	-1,9	-1,1	0,7
2021	82.238	191.478	273.716	-1,7	4,4	0,7

*Kentleşme düzeyi şehir nüfusu/toplam nüfus formülüne göre hesaplanmıştır

Kaynak: TÜİK, 2020

Burdur 1. dönem üniversiteler içinde nüfus olarak 4. sırada yer almaktadır. 2021 yılı nüfusu ve üniversitenin programa seçildiği yıl olan 2016 yılı nüfusuna göre 12.315 kişi artmıştır. Burdur'da köy nüfusu azalırken şehir nüfusu artmıştır (Çizelge 4.23).

Çizelge 4.23 Burdur 2016-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri

Hayvancılık alanında uzmanlaşma						
		2016	2017	2018	2019	2020
Bin TL	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	1.526.630	1.623.216	1.847.101	2.358.773	2.973.498
	Sanayi	1.380.936	1.546.210	1.833.787	1.978.078	2.442.588
	İmalat sanayi	1.022.431	1.086.861	1.264.605	1.292.057	1.720.181
	İnşaat	413.892	504.796	459.853	389.380	456.257
	Hizmetler	1.165.283	1.480.130	1.863.391	2.074.225	2.288.444
	Bilgi ve iletişim	30.185	30.854	34.245	36.173	47.623
	Finans ve sigorta faaliyetleri	167.744	193.272	206.020	237.494	330.064
	Gayrimenkul faaliyetleri	745.538	778.807	883.570	989.145	1.115.852
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	194.677	241.037	221.769	226.423	220.457
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.074.458	1.183.205	1.517.523	1.870.049	2.152.478
	Diğer hizmet faaliyetleri	87.394	93.750	112.327	136.164	140.441
	Sektörler toplamı	6.786.738	7.675.277	8.979.586	10.295.905	12.167.701
	Vergi-sübvansiyon	906.964	977.132	1.037.105	1.138.352	1.519.324
	GSYH	7.693.702	8.652.410	10.016.691	11.434.258	13.687.025
TL	Kişi başına düşen GSYH	29.606	32.888	37.466	42.293	50.892

Kaynak: TÜİK, 2021; TÜİK, 2021c

GSYH'nin yıllara göre artış gösterdiği ve kişi başına düşen GSYH değerinin de arttığı görülmektedir. GSYH içerisinde en yüksek değerler 2016 ve 2020 yıllarında benzer olarak tarım, ormancılık ve balıkçılık, sanayi, hizmetler ve kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörlerine aittir (Çizelge 4.24).

Çizelge 4.24 Burdur yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları

Yıllar	Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur LQ≥3	Bölgesel uzmanlaşma yüksektir LQ≥2	Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır LQ≥1,25+	Bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir LQ<1,25	Toplam
2016	8	3	8	69	88
2017	8	2	9	70	89
2018	5	4	10	70	89
2019	4	5	7	73	89
2020	6	7	5	71	89

Burdur ili istihdama göre bölgesel uzmanlaşma düzeylerine bakıldığında 2016 yılında bölgesel tam uzmanlaşmanın gerçekleştiği 8 faaliyet bulunurken 2020 yılında bu sayı 6'ya düşmüştür (Çizelge 4.25).

Çizelge 4.25 Burdur yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları

Hayvancılık alanında uzmanlaşma					
Yıllar	2016	2017	2018	2019	2020
Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur	-ormancılık ve tomrukçuluk -balıkçılık ve su ürünleri yetiştirilimi -metal cevheri madenciliği -diğer madencilik ve taş ocakçılığı -içecek imalatı -metalik olmayan ürünler ima. -veterinerlik hizmetleri -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	-ormancılık ve tomrukçuluk -balıkçılık ve su ürünleri yetiştirilimi -metal cevheri madenciliği -diğer madencilik ve taş ocakçılığı -içecek imalatı -metalik olmayan ürünler ima. -iyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri -istihdam faaliyetleri	-ormancılık ve tomrukçuluk -metal cevheri madenciliği -diğer madencilik ve taş ocakçılığı -içecek imalatı -metalik olmayan ürünler ima.	-ormancılık ve tomrukçuluk -diğer madencilik ve taş ocakçılığı -içecek imalatı -metalik olmayan ürünler ima.	-ormancılık ve tomrukçuluk -diğer madencilik ve taş ocakçılığı -içecek imalatı -metalik olmayan ürünler ima. -iyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri
Bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir	-ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı -kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	-ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı	-balıkçılık ve su ürünleri yetiştirilimi -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı -veterinerlik hizmetleri	-balıkçılık ve su ürünleri yetiştirilimi -metal cevheri madenciliği -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı -veterinerlik hizmetleri	-bitkisel ve hayvansal üretim -balıkçılık ve su ürünleri yetiştirilimi -metal cevheri madenciliği -suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı -veterinerlik hizmetleri -yatılı bakım faaliyetleri -spor, eğlence ve dinlenme faal.
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-gıda ürünleri imalatı -bina inşaatı -bina dışı yapıların inşaatı -kara taşıma ve boru hattı taşıma -bilgi hizmet faaliyetleri -kiralama ve leasing faaliyetleri -istihdam faaliyetleri -sosyal hizmetler	-bitkisel ve hayvansal üretim -gıda ürünleri imalatı -bina inşaatı -bina dışı yapıların inşaatı -kara taşıma ve boru hattı taşıma -bilgi hizmet faaliyetleri -veterinerlik hizmetleri -kiralama ve leasing faaliyetleri -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	-bitkisel ve hayvansal üretim -gıda ürünleri imalatı -iyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri -bina inşaatı -bina dışı yapıların inşaatı -kara taşıma ve boru hattı taşıma -güvenlik ve soruşturma faaliyetleri -büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -yatılı bakım faaliyetleri -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	-bitkisel ve hayvansal üretim -gıda ürünleri imalatı -bina inşaatı -bina dışı yapıların inşaatı -güvenlik ve soruşturma faaliyetleri -yatılı bakım faaliyetleri -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	-gıda ürünleri imalatı -makine ve ekipman kurulumu ve on. -atık maddelerin değerlendirilmesi -bina inşaatı -kütüphane, arşiv ve müzeler

Hayvancılık alanında uzmanlaşma faaliyetleri gösterilen Burdur ilinde hayvancılık ile ilgili olarak veterinerlik hizmetleri faaliyetlerinde 2016 yılında bölgesel tam uzmanlaşma varken 2020 yılında bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir. 2016 yılında bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerinde bölgesel uzmanlaşmadan bahsedilemezken 2017 yılı itibariyle bölgesel uzmanlaşma başlamıştır. 2020 yılında

bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerinde bölgesel uzmanlaşma düzeyinin ise yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre BKOMFİ programının hayvancılık faaliyetlerinin artmasında etkili olduğu söylenebilir (Çizelge 4.25).

4.1.1.3. Düzce Üniversitesi

BKOMFİ programına 2016 yılında seçilen üniversitenin belirlenen uzmanlık alanı ‘sağlık ve çevre’ dir. Uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri yürütmek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla üniversite bünyesinde Çevre ve Sağlık Teknolojilerinde İhtisaslaşma Koordinatörlüğü kurulmuştur. Program kapsamında, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulama ve Araştırma Merkezi, Tarımsal Atıkların Endüstriye Geri Kazanımı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Süs ve Tıbbi Bitkiler Üretim Uygulama ve Araştırma Merkezi kurulmuştur. Uygulama ve araştırma merkezlerinde yürütülen projeler Çizelge 4.26’da verilmiştir (Düzce, 2021).

Çizelge 4.26 Düzce Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında kurulan merkezler ve yürüttükleri projeler

Sağlık ve çevre alanında uzmanlaşma	
Merkez	Projeler
Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulama ve Araştırma Merkezi	-Poliklinik hizmetleri (Kupa tedavisi, sülük tedavisi, akupunktur, hipnoz tedavisi, larva tedavisi, ozon tedavisi, mezoterapi, apiterapi, müzik tedavisi, fitoterapi) -Analiz hizmetleri (Mantar üretim hizmeti, laboratuvar hizmetleri) -Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Dergisi
Tarımsal Atıkların Endüstriye Geri Kazanımı Uygulama ve Araştırma Merkezi	-Nanoteknolojik Ambalaj Kâğıdı ve Karton Üretimi -Geleneksel Yöntemlerle Ebru ve Hat Kâğıdı Üretimi
Süs ve Tıbbi Bitkiler Üretim Uygulama ve Araştırma Merkezi	-Düzce ve Batı Karadeniz Bölgesindeki Endemik ve Nadir Bitki Taksonlarının Ex-situ Korunması Amacıyla Küçük Ölçekli Botanik Bahçesi Oluşturulması ve Süs Bitkisi Olarak Kullanım Olanaklarının Belirlenmesi

Kaynak: Düzce, 2021

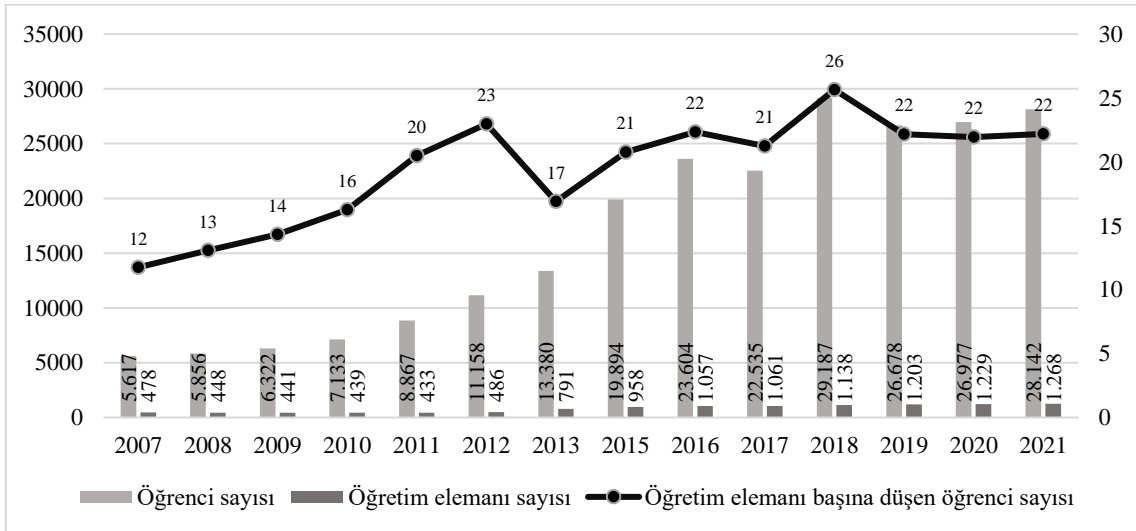
Üniversitenin program kapsamında 6 projesi bulunmaktadır. Projelerin 3’ü sağlık alanı, 2’si kâğıt üretimi alanı ve 1 proje nadir bitkilerin korunması ile ilgilidir (Çizelge 4.27).

Düzce Üniversitesi’ne program kapsamında SBB tarafından 2018, 2019 ve 2020 yıllarında bütçe aktarımı yapılmıştır. Tarımsal atıkların endüstriye geri kazanımı ve geleneksel ve tamamlayıcı tıp alanlarında da bütçe ayrıldığı görülmektedir (Çizelge 4.28).

Çizelge 4.27 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Düzce Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları

Sağlık ve çevre alanında uzmanlaşma				
DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2018				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2017 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2018 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	73.247.000	5.918.000	4.000
Tarımsal Atıkların Endüstriye Geri Kazanımı	2017-2021	40.040.000	3.766.000	2.000
Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp	2017-2021	33.207.000	2.152.000	2.000
Rektörlük Bilimsel Araştırma Projeleri	2018-2018	276.000	-	276.000
Sağlık ve çevre alanında uzmanlaşma				
DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2019				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2018 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2019 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	73.247.000	14.922.000	10.000
Tarımsal Atıkların Endüstriye Geri Kazanımı	2017-2021	40.040.000	8.768.000	5.000
Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp	2017-2021	33.207.000	6.154.000	5.000
Rektörlük Bilimsel Araştırma Projeleri	2019-2019	194.000	-	194.000
2020				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2019 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2020 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	73.247.000	14.932.000	5.000.000
Tarımsal Atıkların Endüstriye Geri Kazanımı	2017-2021	40.040.000	8.773.000	2.500.000
Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp	2017-2021	33.207.000	6.159.000	2.500.000
Rektörlük Bilimsel Araştırma Projeleri	2020-2020	194.000	-	194.000

Kaynak: SBB, 2021



Şekil 4.3 Yıllara göre Düzce Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı

Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Üniversite programa 2016 yılında seçilmiştir. Programa seçildiği yıl itibariyle üniversitenin öğrenci ve öğretim elemanı sayısı artış göstermiş ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ise azalmıştır. Bu sayılara bakarak eğitim kalitesinin arttığı söylenebilir (Şekil 4.3).

Çizelge 4.28 Düzce Üniversitesi yıllara göre URAP Sıralaması

Yılı	Sıralaması	Makale Puanı	Toplam Atıf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
2016-2017	53	108,77	103,41	104,33	46,57	56,67	419,74
2017-2018	48	104,86	114,06	113,33	72,85	62,59	467,68
2018-2019	52	99,21	112,19	113,47	69,58	55,07	449,52
2019-2020	51	105,15	110,23	109,9	81,06	52,14	458,48
2020-2021	55	110,51	113,23	114,6	71,85	50,56	460,74
2021-2022	49	117,11	121,41	111,95	80,73	48,42	479,62

Kaynak: URAP, 2021

Üniversitenin URAP sıralaması programa seçildiği yıla göre 2021 yılında 4 sıra yükselmiştir. Makale ve atıf puanlarında ise %10 artış olmuştur. 1. Dönem üniversiteleri içerisinde en yüksek sırada yer almasına rağmen programa seçildiği yıla göre URAP puanı 60 puan artmıştır diğer üniversitelere göre en az puan artışı Düzce Üniversitesi'nindir. Programın üniversitenin akademik gelişimini az da olsa olumlu etkilediği söylenebilir (Çizelge 4.28).

Çizelge 4.29 Düzce 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi

	Köy nüfusu	Şehir nüfusu	Toplam nüfus	Köy nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Şehir nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Kentleşme düzeyi
2007	165.434	157.894	323.328	-	-	0,5
2008	144.589	184.022	328.611	-12,6	16,5	0,6
2009	144.531	190.625	335.156	0,0	3,6	0,6
2010	144.060	194.128	338.188	-0,3	1,8	0,6
2011	143.390	198.756	342.146	-0,5	2,4	0,6
2012	145.059	201.434	346.493	1,2	1,3	0,6
2013	141.382	210.127	351.509	-2,5	4,3	0,6
2014	138.325	217.224	355.549	-2,2	3,4	0,6
2015	136.106	224.282	360.388	-1,6	3,2	0,6
2016	134.674	235.697	370.371	-1,1	5,1	0,6
2017	133.542	244.068	377.610	-0,8	3,6	0,6
2018	137.682	250.162	387.844	3,1	2,5	0,6
2019	133.364	258.802	392.166	-3,1	3,5	0,7
2020	131.951	263.728	395.679	-1,1	1,9	0,7
2021	131.471	269.505	400.976	-0,4	2,2	0,7

*Kentleşme düzeyi şehir nüfusu/toplam nüfus formülüne göre hesaplanmıştır.

Kaynak: TÜİK, 2020

Düzce 1. dönem üniversiteleri içinde nüfus olarak ilk sırada yer almaktadır. 2020 yılı nüfusu üniversitenin programa seçildiği 2016 yılına göre 30.605 kişi artmıştır. 2016 yılına göre 2021 yılında köy nüfusu azalırken şehir nüfusu artmıştır. Bu durumda köyden şehre göçün olduğu söylenebilir (Çizelge 4.29).

Çizelge 4.30 Düzce 2016-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri

Sağlık ve çevre alanında uzmanlaşma		2016	2017	2018	2019	2020
Bin TL	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	777.871	860.506	841.877	1.434.116	1.362.201
	Sanayi	3.429.257	4.121.992	4.963.991	5.785.195	7.207.288
	İmalat sanayi	3.282.543	3.902.207	4.730.745	5.538.437	6.960.585
	İnşaat	593.845	660.989	619.839	626.905	776.055
	Hizmetler	2.043.685	2.574.817	3.212.521	3.710.769	4.556.105
	Bilgi ve iletişim	41.180	43.710	46.667	49.930	76.027
	Finans ve sigorta faaliyetleri	126.664	141.398	146.512	173.450	241.379
	Gayrimenkul faaliyetleri	861.499	909.431	1.044.245	1.170.062	1.305.858
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	282.201	364.405	320.305	312.522	424.283
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.044.396	1.151.092	1.472.875	1.829.323	2.126.285
	Diğer hizmet faaliyetleri	150.811	182.524	190.615	249.019	264.059
	Sektörler toplamı	9.351.410	11.010.863	12.859.447	15.341.290	18.339.540
	Vergi-sübvansiyon	1.249.701	1.401.783	1.485.213	1.696.188	2.289.973
	GSYH	10.601.111	12.412.646	14.344.660	17.037.478	20.629.513
TL	Kişi başına düşen GSYH	29.014	33.190	37.480	43.685	52.369

Kaynak: TÜİK, 2021; TÜİK, 2021c

2016 yılına göre GSYH ve kişi başına düşen GSYH 2020 yılında artmıştır. 2016 ve 2020 yıllarında en yüksek değere sahip sektörler sanayi, imalat sanayi, hizmetler ve kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörleridir (Çizelge 4.30).

Çizelge 4.31 Düzce yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları

Yıllar	Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur LQ≥3	Bölgesel uzmanlaşma yüksektir LQ≥2	Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır LQ≥1,25+	Bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir LQ<1,25	Toplam
2016	4	3	5	76	88
2017	4	3	6	76	89
2018	4	3	4	78	89
2019	4	3	7	75	89
2020	3	4	8	74	89

Düzce ili istihdama göre bölgesel uzmanlaşma düzeylerine bakıldığında 2016 yılında bölgesel tam uzmanlaşmanın gerçekleştiği 4 faaliyet bulunurken 2020 yılında bu sayı 3'e düşmüştür (Çizelge 4.31).

Çizelge 4.32 Düzce yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları

Sağlık ve çevre alanında uzmanlaşma					
Yıllar	2016	2017	2018	2019	2020
Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur	-giyim eşyaları imalatı -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı -kauçuk ve plastik ürünler im.	-giyim eşyaları imalatı -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı -kauçuk ve plastik ürünler im.	-giyim eşyaları imalatı -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı -kauçuk ve plastik ürünler im.	-giyim eşyaları imalatı -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı -kauçuk ve plastik ürünler im.	-giyim eşyaları imalatı -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı
Bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir	-bitkisel ve hayvansal üretim -ana metal sanayi -mobilya imalatı	-bitkisel ve hayvansal üretim -ana metal sanayi -mobilya imalatı	-bitkisel ve hayvansal üretim -ana metal sanayi -mobilya imalatı	-bitkisel ve hayvansal üretim -ana metal sanayi -mobilya imalatı	-ormancılık ve tomrukçuluk -kauçuk ve plastik ürünler im. -ana metal sanayi -mobilya imalatı
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-ormancılık ve tomrukçuluk -fabrika metal ürünleri (makine teçhizatı hariç) -motorlu kara taşıtı ve römork imalatı -suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı -sosyal hizmetler	-ormancılık ve tomrukçuluk -tekstil ürünleri imalatı -kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması -fabrika metal ürünleri (makine teçhizatı hariç) -motorlu kara taşıtı ve römork imalatı -sosyal hizmetler	-ormancılık ve tomrukçuluk -tekstil ürünleri imalatı -kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması -fabrika metal ürünleri (makine teçhizatı hariç)	-ormancılık ve tomrukçuluk -içecek imalatı -tekstil ürünleri imalatı -kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması -fabrika metal ürünleri (makine teçhizatı hariç) -istihdam faaliyetleri -hanehalkları tarafından gerçekleştirilen kendi ihtiyaçlarının faaliyetleri	-bitkisel ve hayvansal üretim -içecek imalatı -tekstil ürünleri imalatı -kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması -fabrika metal ürünleri (makine teçhizatı hariç) -motorlu kara taşıtı ve römork imalatı -istihdam faaliyetleri -hanehalkları tarafından gerçekleştirilen kendi ihtiyaçlarının faaliyetleri

Sağlık ve çevre alanında ihtisaslaşan Düzce Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında geleneksel ve tamamlayıcı tıp, mantar üretimi ve kâğıt üretimi alanlarında projeler yürütmüştür. 2016-2020 yılları arasında ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi ve eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı faaliyet gruplarında bölgesel tam uzmanlaşma olduğu görülmektedir (Çizelge 4.32).

Çizelge 4.33 Düzce uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetlerin istihdama göre LQ değerleri

Sağlık ve çevre alanında uzmanlaşma					
	2016	2017	2018	2019	2020
Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi	5,93	6,86	6,62	6,37	6,27
Eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı	4,38	3,92	3,61	3,34	3,33
İnsan sağlığı hizmetleri	0,62	0,43	0,54	0,63	0,68
Kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı	0,28	0,19	0,14	0,21	0,23

Düzce Üniversitenin uzmanlaşma alanında yürüttüğü projeleri incelediğimizde sağlık, mantar üretimi, kâğıt üretimi göze çarpmaktadır. Bu alanlarda yıllar içerisinde gelişimi değerlendirmek için eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı, insan sağlığı hizmetleri, ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi ve kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı faaliyet grupları LQ değerleri hesaplanmıştır. LQ değeri ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi ve insan sağlığı hizmetleri faaliyetlerinde artış göstermiştir. Eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı ve kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı faaliyetlerinde LQ değeri azalmıştır. LQ değerlerine bakılarak sağlık alanında beklenen uzmanlaşmanın yakalanamadığı söylenebilir (Çizelge 4.33; Ek-2).

Çizelge 4.34 Düzce ve Düzce Üniversitesi yıllara göre sağlık personeli sayısı

Sağlık ve çevre alanında uzmanlaşma								
	2016		2017		2018		2019	
	Düzce Geneli	Üniversite	Düzce Geneli	Üniversite	Düzce Geneli	Üniversite	Düzce Geneli	Üniversite
Uzman Hekim	295	101	316	111	308	101	326	108
Pratisyen Hekim	200	-	199	-	179	-	202	-
Asistan Hekim	147	147	149	149	167	167	171	171
Diş Hekimi	91	-	91	-	99	-	99	-
Hemşire	622	225	636	225	775	301	804	308
Ebe	221	5	205	5	233	5	231	6
Eczacı	111	2	108	2	115	1	133	1
Diğer sağlık personeli	626	91	678	94	749	105	779	112
Toplam	2.313	571	2.382	586	2.625	680	2.745	706
Türkiye Toplam	558.507	67.794	591.466	70.098	650.848	83.600	675.494	88.198

TÜİK, 2021e

Sağlık alanında uzmanlaşmayı değerlendirebilmek için çizelge 4.34'te verilen sağlık personeli sayıları kullanılarak Düzce Üniversitesi sağlık alanında bölgesel uzmanlaşma hesaplanmıştır.

LQ değeri 2016'da 2,03, 2017'de 2,08, 2018 2,02 ve 2019'da 1,97 olarak hesaplanmıştır. 2016 yılına göre bölgesel uzmanlaşma düzeyi düşmüştür. İstihdama göre uzmanlaşma düzeylerinin hesaplandığı çizelge 4.36'da verildiği üzere insan sağlığı hizmetleri faaliyetlerinde LQ değerindeki artışın az olması ve eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı faaliyetlerinde LQ değerindeki düşüş göz önüne alındığında Düzce Üniversitesi'nin sağlık alanında uzmanlaşamadığı söylenebilir.

4.1.1.4. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

BKOMFİ programına 2016 yılında seçilen üniversitenin belirlenen uzmanlık alanı ‘tarım ve jeotermal’ dir. Uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri yürütmek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla üniversite bünyesinde Pilot Tarım ve Jeotermal Koordinatörlüğü kurulmuştur. Program kapsamında 10 proje bulunmaktadır (Çizelge 4.35; Kırşehir, 2021). Program kapsamında üniversitede yürütülen projelerin konuları incelendiğinde bitkisel üretim ve jeotermal alanlarına ağırlık verildiği görülmektedir.

Çizelge 4.35 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yürütülen projeler

Tarım ve jeotermal alanında uzmanlaşma	
Merkez	Projeler
Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi	Tamamlanan Projeler -Kaba Yem (Tritikale+Macar Fıği, Tritikale+Yem Bezelyesi) Projesi -Buğday Üretim ve Demonstrasyon Projesi -Tüplü Ceviz Fidanı ve Öğrenci Eğitimi Projesi Devam Eden Projeler -Vermikültür Ar-Ge ve Üretim Tesisi -2019-2020 Yılı Buğday Üretimi ve Demonstrasyon Projesi -Tohumluk Misel, Kompost ve Mantar Üretimi
Pilot Tarım ve Jeotermal Koordinatörlüğü	-Terme Sahasında Jeotermal Kaynağın Temini ve Proje Sahalarına İletimi Projesi -Termal Seralarda Kümelenme Projesi -Ceviz Odaklı Kalkınma ve Gelişim Projesi -Pilot Üniversite Projelerinin Eğitim ve Tanıtım Projesi

Kaynak: Kırşehir, 2021

Üniversiteye SBB tarafında BKOMFİ programı kapsamında 2018 yılı itibariyle bütçe aktarımı yapılmıştır. Uzmanlaşma alanı ile alakalı olarak tarım ve jeotermal kaynaklı projeler adı altında bütçe tahsis edilmiştir (Çizelge 4.36).

Çizelge 4.36 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları

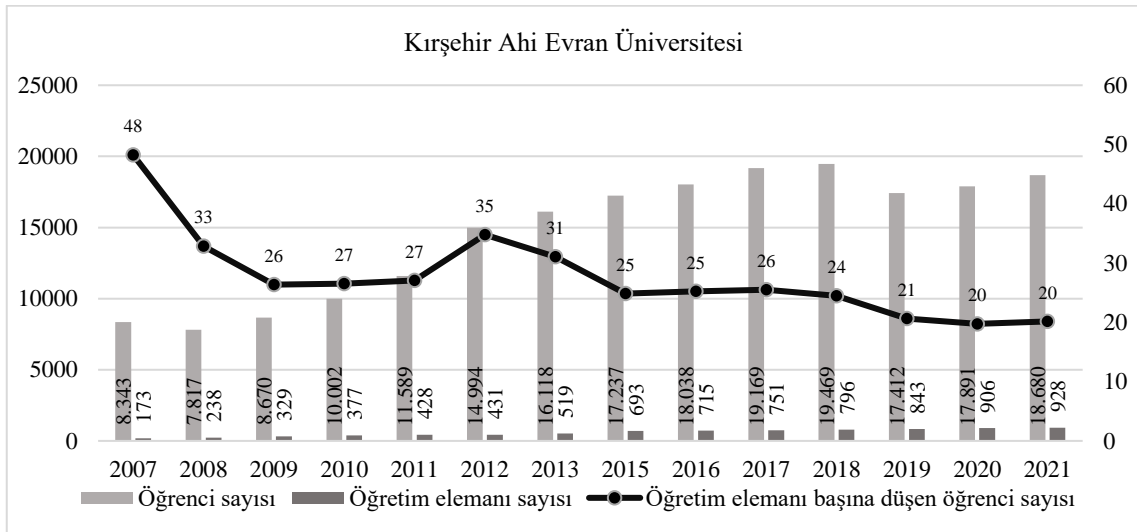
DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2018				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2017 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2018 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi (KOP)	2017-2021	43.810.000	3.766.000	4.000
Jeotermal Kaynaklı Projeler (KOP)	2017-2021	25.112.000	2.690.000	2.000
Tarım Projeleri (KOP)	2017-2021	18.698.000	1.076.000	2.000
Rektörlük Bilimsel Araştırma Projeleri (KOP)	2018-2018	2.000	-	2.000
2019				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2018 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2019 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi (KOP)	2017-2021	11.270.000	11.270.000	6.000
Jeotermal Kaynaklı Projeler (KOP)	2017-2021	25.112.000	6.942.000	4.000
Tarım Projeleri (KOP)	2017-2021	18.698.000	4.328.000	2.000

Çizelge 4.36 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları (devamı)

DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2019				
Rektörlük Bilimsel Araştırma Projeleri (KOP)	2019-2019	4.000	-	4.000
2020				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2019 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2020 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	43.814.000	11.276.000	5.000.000
Jeotermal Kaynaklı Projeler	2017-2021	25.112.000	6.946.000	2.500.000
Tarım Projeleri	2017-2021	18.698.000	4.330.000	2.500.000
Rektörlük Bilimsel Araştırma Projeleri	2020-2020	4.000	-	4.000

Kaynak: SBB, 2021

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi 1. dönem üniversiteler içinde öğrenci sayısına göre 4. sırada yer almaktadır. 2016 yılına göre 2021 yılında öğrenci sayısı ve öğretim elemanı sayısı artış göstermiştir ve buna bağlı olarak öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı azalmıştır (Şekil 4.4).



Şekil 4.4 Yıllara göre Kırşehir Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı

Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Üniversitenin programa seçildiği 2016 yılına göre URAP puanı 105 puan artış gösterirken sıralaması 4 sıra geriye düşmüştür. Buna göre üniversitenin rakiplerine göre yeterli artışı gösteremediği için geride kaldığı söylenebilir (Çizelge 4.37).

Çizelge 4.37 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yıllara göre URAP Sıralaması

Yılı	Sıralaması	Makale Puanı	Toplam Atıf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
2016-2017	89	82,08	75,15	78,85	13,39	45,23	294,71
2017-2018	93	80,30	83,11	86,25	16,63	68,14	334,42
2018-2019	93	87,27	82,38	88,13	18,29	64,06	340,13
2019-2020	95	99,71	85,32	91,27	19,85	65,96	362,12
2020-2021	97	101,56	89,8	96,26	23,82	66,12	377,57
2021-2022	93	103,52	103,53	100,27	30,83	61,59	399,74

Kaynak: URAP, 2021

Kırşehir nüfusuna göre 1. dönem üniversiteleri içinde 5. sırada yer almaktadır. 2021 yılı nüfusu üniversitenin programa seçildiği 2016 yılına göre 12.969 kişi artmıştır. 2016 yılına göre 2021 yılında köy nüfusu azalırken şehir nüfusu artmıştır buna göre köyden kente göçün olduğu söylenebilir (Çizelge 4.38).

Çizelge 4.38 Kırşehir 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi

	Köy nüfusu	Şehir nüfusu	Toplam nüfus	Köy nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Şehir nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Kentleşme düzeyi
2007	76.097	147.073	223.170	-	-	0,7
2008	73.353	149.382	222.735	-3,6	1,6	0,7
2009	68.897	154.205	223.102	-6,1	3,2	0,7
2010	65.145	156.731	221.876	-5,4	1,6	0,7
2011	62.836	158.179	221.015	-3,5	0,9	0,7
2012	59.231	161.978	221.209	-5,7	2,4	0,7
2013	57.781	165.717	223.498	-2,4	2,3	0,7
2014	54.685	168.022	222.707	-5,4	1,4	0,8
2015	52.340	173.222	225.562	-4,3	3,1	0,8
2016	51.651	178.324	229.975	-1,3	2,9	0,8
2017	50.084	184.445	234.529	-3,0	3,4	0,8
2018	55.608	186.260	241.868	11,0	1,0	0,8
2019	51.521	191.417	242.938	-7,3	2,8	0,8
2020	49.572	193.470	243.042	-3,8	1,1	0,8
2021	47.797	195.147	242.944	-3,6	0,9	0,8

* Kentleşme düzeyi şehir nüfusu/toplam nüfus formülüne göre hesaplanmıştır

Kaynak: TÜİK, 2020

Kırşehir GSYH ve kişi başına GSYH 2016 yılına göre 2020 yılında artmıştır. 2016 yılın en yüksek değere sahip sektörler kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, tarım, ormancılık ve balıkçılık, sanayi ve hizmetler sektörleridir. 2020 yılında tarım, ormancılık ve balıkçılık ilk sırada yer almıştır daha sonra sanayi, kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ve imalat sanayi sektörleri gelmektedir (Çizelge 4.39).

Çizelge 4.39 Kırşehir 2016-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri

Tarım ve jeotermal alanında uzmanlaşma						
		2016	2017	2018	2019	2020
Bin TL	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	967.269	1.328.380	1.606.774	1.650.788	2.363.117
	Sanayi	859.736	950.171	1.156.166	1.495.481	1.970.088
	İmalat sanayi	755.561	829.352	999.637	1.261.582	1.696.887
	İnşaat	301.854	510.011	469.042	329.234	371.731
	Hizmetler	774.704	804.544	1.005.726	1.193.667	1.488.833
	Bilgi ve iletişim	23.995	25.508	25.673	31.168	34.781
	Finans ve sigorta faaliyetleri	113.060	131.218	139.110	162.005	223.295
	Gayrimenkul faaliyetleri	467.637	482.165	529.024	573.127	619.226
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	152.447	199.809	145.555	136.519	133.362
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	978.415	1.067.370	1.358.819	1.665.742	1.915.341
	Diğer hizmet faaliyetleri	92.631	96.927	110.459	137.861	144.047
	Sektörler toplamı	4.731.748	5.596.104	6.546.346	7.375.591	9.263.821
	Vergi-sübvansiyon	632.340	712.435	756.076	815.472	1.156.730
	GSYH	5.364.088	6.308.539	7.302.422	8.191.063	10.420.551
TL	Kişi başına düşen GSYH	23.551	27.162	30.657	33.791	42.885

Kaynak: TÜİK, 2021; TÜİK, 2021c

Kırşehir ili istihdama göre bölgesel uzmanlaşma düzeylerine baktığımızda 2016 yılında bölgesel tam uzmanlaşmanın gerçekleştiği 3 faaliyet bulunurken 2020 yılında bu sayı 4'e yükselmiştir (Çizelge 4.40).

Çizelge 4.40 Kırşehir yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları

Yıllar	Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur LQ \geq 3	Bölgesel uzmanlaşma yüksektir LQ \geq 2	Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır LQ \geq 1,25+	Bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir LQ $<$ 1,25	Toplam
2016	3	5	16	64	88
2017	3	3	14	69	89
2018	4	2	13	70	89
2019	3	3	15	68	89
2020	4	2	12	71	89

Üniversitenin uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak Kırşehir'de 2016-2020 yılları arasında bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerinde bölgesel tam uzmanlaşma olduğu görülmektedir. Bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerinin yıllara göre LQ değerleri 2016'da 3,22, 2017'de 3,06, 2018'de 3,55, 2019'da 3,77 ve 2020'de 3,96'dır. Değerin yıllara göre arttığı görülmektedir buna göre Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nin tarım alanında yürüttüğü projeler ve faaliyetleri göz önüne alınarak Kırşehir ilinin uzmanlaşmasına katkı sağladığı söylenebilir (Çizelge 4.41).

Çizelge 4.41 Kırşehir yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları

Tarım ve jeotermal alanında uzmanlaşma					
Yıllar	2016	2017	2018	2019	2020
Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur	-bitkisel ve hayvansal üretim -ormancılık ve tomrukçuluk -kauçuk ve plastik ürünler im.	-bitkisel ve hayvansal üretim -ormancılık ve tomrukçuluk -kauçuk ve plastik ürünler im.	-bitkisel ve hayvansal üretim -ormancılık ve tomrukçuluk -kauçuk ve plastik ürünler im. -yatılı bakım faaliyetleri	-bitkisel ve hayvansal üretim -kauçuk ve plastik ürünler im. -yatılı bakım faaliyetleri	-bitkisel ve hayvansal üretim -kauçuk ve plastik ürünler im. -kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -yatılı bakım faaliyetleri
Bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir	-metal cevheri madenciliği -ana metal sanayi -elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -yatılı bakım faaliyetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -yatılı bakım faaliyetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -üye olunan kuruluş faaliyetleri
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -madenciliği destekleyici hizmet -gıda ürünleri imalatı -içecek imalatı -metalik olmayan ürünler ima. -bina inşaatı -bina dışı yapıların inşaatı -özel inşaat faaliyetleri -Motorlu kara taşıtları ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti ve onarımı -yayımcılık faaliyetleri -bilgi hizmet faaliyetleri -sigorta, reasürans ve emeklilik fonları (zorunlu sosyal güvenlik hariç) -kiralama ve leasing faaliyetleri -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -sosyal hizmetler	-metal cevheri madenciliği -diğer madencilik ve taş ocakçılığı -gıda ürünleri imalatı -içecek imalatı -metalik olmayan ürünler ima. -ana metal sanayi -bina inşaatı -bina dışı yapıların inşaatı -özel inşaat faaliyetleri -Motorlu kara taşıtları ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti ve onarımı -yayımcılık faaliyetleri -sigorta, reasürans ve emeklilik fonları (zorunlu sosyal güvenlik hariç) -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -sosyal hizmetler	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -gıda ürünleri imalatı -içecek imalatı -metalik olmayan ürünler ima. -ana metal sanayi -bina inşaatı -bina dışı yapıların inşaatı -özel inşaat faaliyetleri -yayımcılık faaliyetleri -bilgi hizmet faaliyetleri -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -sosyal hizmetler -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -gıda ürünleri imalatı -içecek imalatı -ana metal sanayi -bina inşaatı -bina dışı yapıların inşaatı -özel inşaat faaliyetleri -Motorlu kara taşıtları ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti ve onarımı -yayımcılık faaliyetleri -bilgi hizmet faaliyetleri -sigorta, reasürans ve emeklilik fonları (zorunlu sosyal güvenlik hariç) -güvenlik ve soruşturma faaliyetleri -sosyal hizmetler -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri -spor, eğlence ve dinlence faal.	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -içecek imalatı -ana metal sanayi -bina inşaatı -bina dışı yapıların inşaatı -Motorlu kara taşıtları ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti ve onarımı -konaklama -yayımcılık faaliyetleri -veterinerlik hizmetleri -sosyal hizmetler- kütüphane, arşiv ve müzeler -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri

4.1.1.5. Uşak Üniversitesi

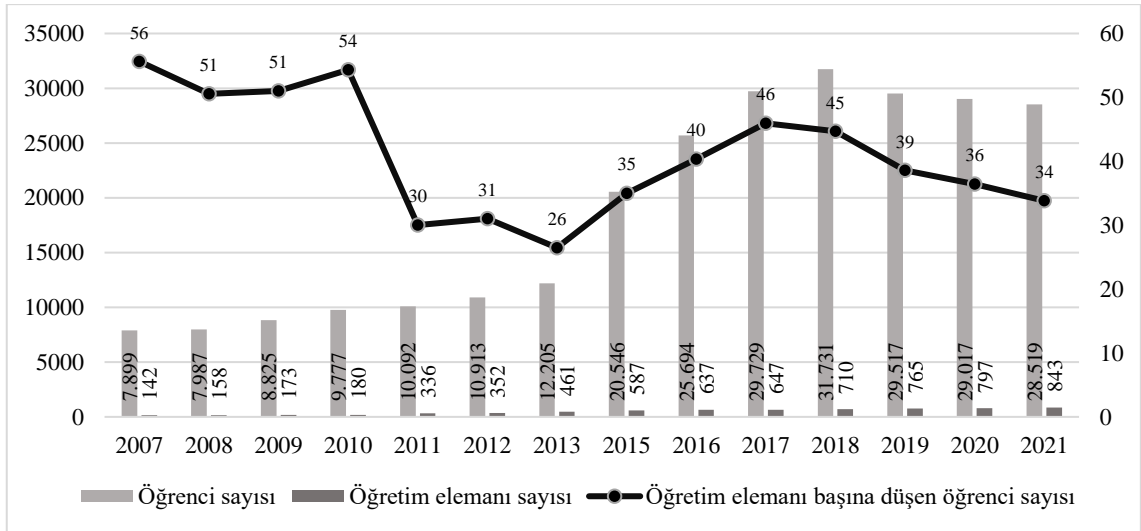
BKOMFİ programına 2016 yılında seçilen üniversitenin belirlenen uzmanlık alanı ‘*tekstil, dericilik ve seramik*’ tir. Uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri yürütmek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla üniversite bünyesinde Deri, Tekstil ve Seramik Sektörlerinde İhtisaslaşma Koordinasyon Merkezi kurulmuştur. Program kapsamında Deri, Tekstil ve Seramik Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi kurulmuştur. Merkezde deri, tekstil ve seramik alanlarında faaliyetler yürütülmektedir. Program kapsamında yürütülen projelerin bilgisine ulaşılamamıştır (Uşak, 2021).

Çizelge 4.42 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Uşak Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları

DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2018				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2017 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2018 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	11.600.000	2.152.000	10.000
Deri, Tekstil ve Seramik Sekt. İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	11.600.000	2.152.000	10.000
Rektörlük Bilimsel Araştırma Projeleri	2018-2018	70.000	-	70.000
2019				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2018 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2019 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	11.600.000	4.654.000	6.000
Deri, Tekstil ve Seramik Sekt. İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	11.600.000	4.654.000	6.000
Rektörlük Bilimsel Araştırma Projeleri	2019-2019	56.000	-	56.000
2020				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2019 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2020 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	49.459.000	4.660.000	5.000.000
Deri, Tekstil ve Seramik Sekt. İhtisaslaşma Projesi	2017-2021	49.459.000	4.660.000	5.000.000
Rektörlük Bilimsel Araştırma Projeleri	2020-2020	56.000	-	56.000

Kaynak: SBB, 2021

BKOMFİ programı kapsamında SBB başkanlığı deri, tekstil ve seramik sektörlerinde ihtisaslaşma başlığı altında 2018 yılı itibariyle bütçe aktarımı yapmıştır (Çizelge 4.42)



Şekil 4.5 Yıllara göre Uşak Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı
Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Üniversitenin öğrenci sayısı azalırken öğretim elemanı sayısı 2016 yılına göre artmıştır ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı azalmıştır (Şekil 4.5).

Çizelge 4.43 Uşak Üniversitesi yıllara göre URAP Sıralaması

Yılı	Sıralaması	Makale Puanı	Toplam Atıf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
2016-2017	108	59,36	36,89	38,50	31,79	47,46	214,00
2017-2018	122	53,66	59,62	53,37	37,63	35,58	239,86
2018-2019	117	67,93	62,64	62,34	40,61	37,87	271,39
2019-2020	118	77,81	67,98	66,22	43,91	41,08	297
2020-2021	111	89,08	77,03	78,74	41,12	40,85	326,83
2021-2022	109	98,37	85,82	83,8	55,08	39,91	362,99

Kaynak: URAP, 2021

Üniversite URAP sıralamasına göre 2021 yılında 1. dönem üniversiteleri içinde 4. sırada yer almaktadır. 2016 yılına göre URAP puanı 98 puan artarken sıralamada 1 sıra geriye düşmüştür. Üniversitenin rakiplerine göre akademik performansındaki artışın yetersiz olduğu söylenebilir (Çizelge 4.43).

Çizelge 4.44 Uşak 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi

	Köy nüfusu	Şehir nüfusu	Toplam nüfus	Köy nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Şehir nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Kentleşme düzeyi
2007	116.848	217.267	334.115	-	-	0,7
2008	116.544	217.567	334.111	-0,3	0,1	0,7
2009	114.146	221.714	335.860	-2,1	1,9	0,7
2010	112.449	225.570	338.019	-1,5	1,7	0,7
2011	110.946	228.785	339.731	-1,3	1,4	0,7
2012	108.610	233.659	342.269	-2,1	2,1	0,7
2013	107.945	238.563	346.508	-0,6	2,1	0,7
2014	106.570	242.889	349.459	-1,3	1,8	0,7
2015	104.365	248.683	353.048	-2,1	2,4	0,7
2016	105.003	253.733	358.736	0,6	2,0	0,7
2017	106.227	258.744	364.971	1,2	2,0	0,7
2018	93.677	273.837	367.514	-11,8	5,8	0,7
2019	91.703	278.806	370.509	-2,1	1,8	0,8
2020	89.548	279.885	369.433	-2,3	0,4	0,8
2021	88.996	284.187	373.183	-0,6	1,5	0,8

* Kentleşme düzeyi şehir nüfusu/toplam nüfus formülüne göre hesaplanmıştır

Kaynak: TÜİK, 2020

Uşak nüfusa göre 1. dönem üniversiteler içerisinde 2. sırada yer almaktadır. 2021 yılı nüfusu üniversitenin programa seçildiği 2016 yılına göre 14.447 kişi artmıştır. 2021 yılında köy nüfusu azalırken şehir nüfusu artış göstermiştir. Buna göre köyden kente göç olduğu söylenebilir (Çizelge 4.44).

Çizelge 4.45 Uşak 2016-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri

Tekstil, dericilik ve seramik alanında uzmanlaşma		2016	2017	2018	2019	2020
Bin TL	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	1.155.331	1.401.893	1.426.965	1.846.524	2.173.975
	Sanayi	2.802.142	3.639.194	4.348.577	5.230.244	6.687.473
	İmalat sanayi	2.104.968	2.673.943	3.165.373	3.892.003	4.550.230
	İnşaat	636.050	710.624	840.239	687.169	858.244
	Hizmetler	1.501.756	1.745.057	2.114.515	2.420.390	2.466.402
	Bilgi ve iletişim	77.859	104.571	107.907	130.357	159.597
	Finans ve sigorta faaliyetleri	178.547	207.558	222.448	248.083	351.077
	Gayrimenkul faaliyetleri	807.540	1.058.753	1.003.762	1.471.193	1.673.298
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	323.070	389.967	336.951	318.562	423.959
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.150.131	1.272.003	1.596.232	1.976.727	2.272.609
	Diğer hizmet faaliyetleri	119.404	130.318	157.761	178.386	194.457
	Sektörler toplamı	8.751.830	10.659.938	12.155.356	14.507.636	17.261.091
	Vergi-sübvansiyon	1.169.575	1.357.107	1.403.893	1.604.016	2.155.312
	GSYH	9.921.405	12.017.045	13.559.249	16.111.653	19.416.402
TL	Kişi başına düşen GSYH	27.878	33.210	37.023	43.662	52.481

Kaynak: TÜİK, 2021; TÜİK, 2021c

Uşak GSYH ve kişi başına GSYH değeri 2016 yılına göre 2020 yılında artmıştır. 2016 ve 2020 yıllarında en yüksek değere sahip sektörler sanayi, imalat sanayi, hizmetler ve tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörleridir (Çizelge 4.45).

Uşak ili istihdama göre bölgesel uzmanlaşma düzeylerine baktığımızda 2016 yılında bölgesel tam uzmanlaşmanın gerçekleştiği 3 faaliyet bulunurken 2020 yılında bu sayı 4'e yükselmiştir (Çizelge 4.46).

Çizelge 4.46 Uşak yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları

Yıllar	Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur LQ≥3	Bölgesel uzmanlaşma yüksektir LQ≥2	Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır LQ≥1,25+	Bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir LQ<1,25	Toplam
2016	3	3	6	76	88
2017	3	3	4	79	89
2018	4	1	6	78	89
2019	4	3	5	77	89
2020	4	3	6	76	89

Çizelge 4.47 Uşak yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları

Tekstil, dericilik ve seramik alanında uzmanlaşma					
Yıllar	2016	2017	2018	2019	2020
Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur	-metal cevheri madenciliği -tekstil ürünleri imalatı -deri ve ilgili ürünler imalatı	-metal cevheri madenciliği -tekstil ürünleri imalatı -deri ve ilgili ürünler imalatı	-metal cevheri madenciliği -tekstil ürünleri imalatı -deri ve ilgili ürünler imalatı -kütüphane, arşiv ve müzeler	-metal cevheri madenciliği -tekstil ürünleri imalatı -deri ve ilgili ürünler imalatı -kanalizasyon	-metal cevheri madenciliği -tekstil ürünleri imalatı -deri ve ilgili ürünler imalatı -posta ve kurye faaliyetleri
Bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir	-ormancılık ve tomrukçuluk -eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı -metalik olmayan ürünler ima.	-eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı -metalik olmayan ürünler ima. -bina dışı yapıların inşaatı	-metalik olmayan ürünler ima.	-metalik olmayan ürünler ima. -bina dışı yapıların inşaatı -ev hizmetlerinde 10 günden fazla çalışanlar	-kanalizasyon -bina dışı yapıların inşaatı -ev hizmetlerinde 10 günden fazla çalışanlar
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-bitkisel ve hayvansal üretim -gıda ürünleri imalatı -bina dışı yapıların inşaatı -büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -yatılı bakım faaliyetleri -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	-bitkisel ve hayvansal üretim -gıda ürünleri imalatı -büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -ev hizmetlerinde 10 günden fazla çalışanlar	-bitkisel ve hayvansal üretim -gıda ürünleri imalatı -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı -bina dışı yapıların inşaatı -ev hizmetlerinde 10 günden fazla çalışanlar	-bitkisel ve hayvansal üretim -ormancılık ve tomrukçuluk -gıda ürünleri imalatı -eczacılık ve eczacılığa ilişkin malların imalatı -yatılı bakım faaliyetleri	-bitkisel ve hayvansal üretim -ormancılık ve tomrukçuluk -diğer madencilik ve taş ocaklığı -gıda ürünleri imalatı -metalik olmayan ürünler ima. -yatılı bakım faaliyetleri

Üniversitenin uzmanlaşma alanı deri, tekstil ve seramiktir. Bu alanlarda yıllar içerisinde gelişimi değerlendirmek için deri ve ilgili ürünler imalatı ve tekstil ürünleri imalatı faaliyet grupları LQ değerleri hesaplanmıştır (Çizelge 4.47; Çizelge 4.48).

Uşak'ta uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetlerde programa seçildiği yıl itibariyle bölgesel tam uzmanlaşmanın olduğu görülmektedir. Deri, tekstil alanında bölgenin potansiyele sahip olduğu ve bunun uzmanlaşma alanının belirlenmesine etki ettiği söylenebilir. Program seçildiği yıla göre LQ değeri deri ve ilgili ürünler imalatında yükselirken, tekstil ürünleri imalatında az da olsa azalma görülmüştür. Bu durumda tekstil alanındaki çalışmaların deri alanındaki çalışmalara kıyasla yetersiz kaldığı söylenebilir (Çizelge 4.48; Ek-2).

Çizelge 4.48 Uşak uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetlerin istihdama göre LQ değerleri

Tekstil, dericilik ve seramik alanında uzmanlaşma					
	2016	2017	2018	2019	2020
Deri ve ilgili ürünler imalatı	7,48	7,82	8,02	7,73	7,76
Tekstil ürünleri imalatı	4,66	5,26	5,74	5,39	4,54

4.1.2. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı 2. dönem pilot üniversiteleri

2. Dönem pilot üniversiteleri programa 2018 yılında seçilmiş olan üniversitelerdir. Bu üniversiteler ve uzmanlaşma alanları sırasıyla; Aksaray Üniversitesi *sağlık ve spor alanında*, Kastamonu Üniversitesi *tabiat turizmi ve ormancılık alanında*, Muş Alparslan Üniversitesi *hayvancılık alanında*, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi *çay alanında*, Siirt Üniversitesi *tarım ve hayvancılık alanında*. 2. Dönem pilot üniversitelerin kuruldukları kentin ekonomik, sosyal yapısı, üniversite öğrencisi sayıları, Öğretim elemanı sayıları karşılaştırmalı olarak Çizelge 4.49, Çizelge 4.50 ve Çizelge 4.51'de verilmiştir.

Çizelge 4.49 BKOMFİ Programı 2. Dönem pilot üniversitelerinin bulunduğu illerdeki sosyal yapı

İl		Aksaray	Kastamonu	Muş	Rize	Siirt	
Nüfus	Kadın	211.779	189.113	201.470	171.890	162.131	
	Erkek	211.232	187.264	209.647	172.469	168.939	
	Toplam	423.011	376.377	411.117	344.359	331.070	
Eğitim	Lise ve dengi meslek okulu	Kadın	27.241	25.476	22.079	32.920	17.166
		Erkek	36.456	38.697	33.069	44.749	29.325
		Toplam	63.697	64.173	55.148	77.669	46.491
	Yüksekokul veya fakülte	Kadın	17.865	18.484	11.023	21.401	10.656
		Erkek	20.093	22.975	17.476	24.862	18.106
		Toplam	37.958	41.459	28.499	46.263	28.762
	Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	Kadın	1.291	1.416	556	1.601	487
		Erkek	2.251	2.012	1.277	2.101	1.346
		Toplam	3.542	3.428	1.833	3.702	1.833
	Doktora	Kadın	295	299	102	286	115
		Erkek	484	486	318	512	312
		Toplam	779	785	420	798	427
Göç (Aldığı)	Lise ve dengi meslek okulu	2.657	3.186	2.065	3.593	1.718	
	Yüksekokul veya fakülte	3.777	3.519	3.510	3.271	2.761	
	Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	294	310	290	296	196	
	Doktora	40	36	22	30	32	
	Toplam	6.768	7.051	5.887	7.190	4.707	
Göç (Verdiği)	Lise ve dengi meslek okulu	2667	3942	2441	3716	2374	
	Yüksekokul veya fakülte	4909	5153	3680	4114	3621	
	Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	291	321	283	366	250	
	Doktora	42	36	28	43	31	
	Toplam	7.909	9.452	6.432	8.239	6.276	

Kaynak: TÜİK, 2020

1.dönem üniversitelerin sosyal yapısı incelendiğinde en yüksek nüfusa sahip il Aksaray'dır. Aksaray'ı sırasıyla Muş, Kastamonu, Rize ve Siirt takip etmektedir. Beş ilin ortalama nüfusu ise 377.187'dir ve nüfus verilerine bakıldığında Aksaray ve Muş nüfuslarının birbirine yakın olduğu, Kastamonu, Rize ve Siirt nüfuslarının bu iki ilden daha düşük olduğu görülmektedir. İllerin aldığı ve verdiği göç verisinde ise beş il için verilen göçün alınandan fazla olduğu görülmektedir. İllerin eğitim durumuna baktığımızda yüksekokul veya fakülte düzeyi ve üstü eğitim seviyesine sahip kişi sayısı nüfusun %15'i ile Rize'de en yüksektir. Rize'yi sırasıyla Kastamonu (%12), Aksaray (%10), Siirt (%9) ve Muş (%7) takip etmektedir (Çizelge 4.49).

Çizelge 4.50'de beş il için toplam işyeri sayısı, istihdam sayısı ve istihdamın yüksek olduğu sektörler verilmiştir.

Çizelge 4.50 BKOMFİ Programı 2. Dönem pilot üniversitelerinin bulunduğu illerdeki ekonomik yapının mevcut durumu

İl	İşyeri Sayısı	Zorunlu Sigortalı Sayısı	Sigortalı sayısına göre ilk beş ekonomik faaliyet grubu
Aksaray <i>Sağlık ve spor alanında</i>	7.900	55.982	Bina inşaatı Perakende ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç) Gıda ürünleri imalatı Giyim eşyaları imalatı <i>İnsan sağlığı hizmetleri</i>
Kastamonu <i>Tabiat turizmi ve ormancılık alanında</i>	7.905	53.203	Perakende ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç) Bina inşaatı Giyim eşyaları imalatı <i>Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi</i> İnsan sağlığı hizmetleri
Muş <i>Hayvancılık alanında</i>	2.471	30.623	Eğitim İnsan sağlığı hizmetleri Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik Giyim eşyaları imalatı Bina inşaatı
Rize <i>Çay alanında</i>	7.828	48.772	Perakende ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç) Bina inşaatı <i>Gıda ürünleri imalatı</i> İnsan sağlığı hizmetleri Bina dışı yapıların inşaatı
Siirt <i>Tarım ve hayvancılık alanında</i>	2.485	31.612	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik Bina inşaatı İnsan sağlığı hizmetleri Perakende ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç) Eğitim

* Çizelgede 2020 yılı 4 1-a kapsamında zorunlu sigortalı sayısı verileri kullanılmıştır.

Kaynak: (SGK, 2020)

Beş ilin ekonomik verilerine bakıldığında sigortalı sayısının nüfus içerisindeki oranı Rize %14, Kastamonu %14, Aksaray %13, Siirt %10 ve Muş %7'dir. Ekonomik yapıda da Rize, Kastamonu ve Aksaray'ın kendi içinde Muş ve Siirt'in de kendi içlerinde benzer özellikler gösterdiği görülmektedir (Çizelge 4.50).

2.dönem üniversiteler kuruldukları kentteki tek üniversite olma özelliği göstermektedir. Beş ilde yer alan üniversitelerin öğrenci ve öğretim elemanı sayıları Çizelge 4.51'de verilmiştir.

Çizelge 4.51 BKOMFİ Programı 2. Dönem pilot üniversitelerinin öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı

Üniversite		Aksaray Üniversitesi	Kastamonu Üniversitesi	Muş Alparslan Üniversitesi	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Siirt Üniversitesi
Öğrenci	Ön Lisans	4.003	8.194	3.299	4.420	5.269
	Lisans	14.858	16.873	5.564	11.537	9.288
	Yüksek Lisans	1.757	2.129	647	1.150	1.098
	Doktora	172	330	24	213	72
	Genel Toplam	20.790	27.526	9.534	17.320	15.727
Öğretim Elemanı	Profesör	113	78	19	102	39
	Doçent	124	107	45	126	75
	Doktor Öğretim Üyesi	259	266	199	288	183
	Öğretim Görevlisi	197	290	198	213	153
	Araştırma Görevlisi	178	157	181	496	190
	Genel Toplam	871	898	642	1.225	640
Öğretim Elemanı Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Profesör	183	352	501	169	403
	Doçent	167	257	211	137	209
	Doktor Öğretim Üyesi	80	103	47	60	85
	Öğretim Görevlisi	105	94	48	81	102
	Araştırma Görevlisi	116	175	52	34	82
	Genel Toplam	23	30	14	14	24

Öğrenci sayıları verilirken birinci öğretim, ikinci öğretim, uzaktan öğretim, açık öğretim öğrenim türlerinde öğrenim gören öğrencilerin toplam sayıları kullanılmıştır.

Öğrenci sayısı/Öğretim elemanı sayısı oranı kullanılmıştır

Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Ekonomik ve sosyal yapı incelendiğinde benzerlik gösteren iller üniversitelere ait öğrenci öğretim elemanı sayılarına bakıldığında değişiklik göstermektedir. Üniversite öğrencisi sayısının nüfus içerisindeki oranına bakıldığında oranın en yüksek olduğu il %7 ile Kastamonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Aksaray, Rize ve Siirt %5, Muş ise %2 oranına sahiptir. Eğitim ve üniversite verileri ele alındığında beş il içerisinde eğitim seviyesi en yüksek ilin Kastamonu, en düşük ilin ise Muş olduğu söylenebilir (Çizelge 4.51).

2.dönem üniversitelerinin programa seçtikleri 2016 yılı itibariyle URAP sıralamaları Çizelge 4.52’de verilmiştir.

Çizelge 4.52 BKOMFİ programı 2. Dönem pilot üniversitelerinin URAP 2018-2022 yılları arası sıralamaları ve puanları

2018-2019	Kurum Adı	Makale Puanı	Toplam Atıf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
56	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	103,43	113,03	110,99	48,03	63,04	438,51
80	Aksaray Üniversitesi	94,87	105,26	90,61	41,45	50,45	382,64
98	Kastamonu Üniversitesi	71,34	77,16	74,24	57,52	42,48	322,74
111	Siirt Üniversitesi	83,30	78,45	68,12	5,50	44,98	280,36
136	Muş Alparslan Üniversitesi	56,75	62,86	51,77	0,20	53,97	226,55
2019-2020							
57	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	98,54	112,51	110,6	58,9	62,68	443,21
77	Aksaray Üniversitesi	105,22	109,67	93,81	41,12	51,51	401,32
87	Kastamonu Üniversitesi	97,4	86,82	77,08	81,91	39,33	382,53
117	Siirt Üniversitesi	86,72	82,07	77,35	4,49	46,84	297,47
135	Muş Alparslan Üniversitesi	75,35	59,85	50,7	1,18	62,27	249,36
2020-2021							
59	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	107,09	112,43	115,64	54,1	62,7	451,96
73	Kastamonu Üniversitesi	94,42	98,35	85,25	99,13	38,62	415,77
82	Aksaray Üniversitesi	98,02	111,49	96,18	49,06	54,42	409,17
109	Siirt Üniversitesi	88,44	90,48	91,42	18,03	44,46	332,83
126	Muş Alparslan Üniversitesi	87,79	68,86	62,62	6,48	62,95	288,7
2021-2022							
56	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	112,58	116,29	112,8	64,16	62,16	468
76	Kastamonu Üniversitesi	106,58	105,27	88,13	83,4	39,65	423,03
79	Aksaray Üniversitesi	101,72	114,73	95,72	52,92	53,22	418,32
102	Siirt Üniversitesi	105,98	106,37	95,59	24,19	47,14	379,28
130	Muş Alparslan Üniversitesi	92,15	87,89	68,56	8,82	61,07	318,5

Kaynak: URAP, 2021

URAP sıralamaları incelendiğinde Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi akademik performans puanına göre beş üniversite içerisinde ilk sıradadır ve seviyesini 4 yıl boyunca korumuştur. Aksaray Üniversitesi 2018 yılında 2. sıradayken 2021 yılında 3. Sıraya gerilemiş; Kastamonu Üniversitesi 2018 yılında 3. sıradayken 2021 yılında 2. sıraya yükselmiştir. Siirt Üniversitesi 4., Muş Alparslan Üniversitesi 5. sırada yer alarak 4 yıl

boyunca seviyelerini korumuşlardır. Öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında Muş 14, Rize 14, Aksaray 23, Siirt 24, Kastamonu 30'dur. URAP sıralamaları ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı karşılaştırıldığında bu iki verinin 1. dönem üniversiteleri için ilişkili olduğu, ancak 2. dönem üniversiteleri için aynı ilişkinin kurulamadığı görülmektedir (Çizelge 4.52).

4.1.2.1. Aksaray Üniversitesi

BKOMFİ programına 2018 yılında seçilen üniversitenin belirlenen uzmanlık alanı 'sağlık ve spor' dur. Uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri yürütmek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla üniversite bünyesinde Spor ve Sağlık Alanında İhtisaslaşma Koordinatörlüğü kurulmuştur. Program kapsamında HİKA ve KOP ile ortak projeler de dahil olmak üzere toplam 6 proje bulunmaktadır. Projeler ve konuları Çizelge 4.53'te, kurulan bölümler ve programlar Çizelge 4.54'te verilmiştir (Aksaray, 2021).

Çizelge 4.53 BKOMFİ programı kapsamında Aksaray Üniversitesi tarafından yürütülen projeler

Sağlık ve spor alanında uzmanlaşma	
Aksaray Üniversitesi tarafından yürütülen projeler	
Proje adı	Proje konusu
Sporun yaygınlaştırılması ve sağlıklı yaşam	Spor ve sağlık turizminin geliştirilmesi Spor ve sağlık alanında üretime dayalı sanayi Dezavantajlı grupların spor ve sağlık alanına yönlendirilmesi Paydaşlarla iş birliğinin geliştirilmesi
Spor ve sağlık teknolojileri ve spor analitiği	Spor ve sağlık alanında üretime dayalı sanayi Spor ve sağlık turizminin geliştirilmesi Spor ve sağlık alanında akredite merkezlerin kurulması Paydaşlarla iş birliğinin geliştirilmesi
Ahiler Kalkınma Ajansı ile ortak yürütülen projeler	
Proje adı	Proje konusu
Okçuluk Sporunda Kullanılan Olimpik Yay Geliştirilmesi, İmalatı, Sertifikasyonu ve Pazarlaması	Profesyonel okçuluk malzemelerinden birisi olan olimpik yayın tasarımı, özgün prototip modellerin geliştirilmesi, sertifikalandırılması, Aksaray'da üretilmesi ve hem ülke içinde hem ülke dışında pazarlanması Proje bütçesi 84.100,00 TL
Aksaray İli Bisiklet Yolu ile Pedalı Çevir Karbon Salınımını En Aza İndir Fizibilite Çalışması	Aksaray mücavir alan sınırları içerisinde güvenli bisiklet yolu güzergahı çalışması Proje bütçesi 98.825,00 TL
Engelsiz Bilgiye Bağımsız Erişim Projesi	Aksaray Üniversitesi Kütüphanesinde engellilere uygun olarak tasarlanmış bir birim oluşturulması
KOP ile ortak yürütülen projeler	
Proje adı	Proje konusu
Aksaray KOP Spor Kütüphanesi Projesi	Tematik bir spor müzesi ve spor kütüphanesinin birleşimi niteliğinde ASÜ Spor kütüphanesinin kurulması Özellikle çocuklarda sporun teşvik edilmesi, spor ve olimpiyat tarihinin öğrenilmesi, sertifika eğitimlerinin verilmesi ve spor okur-yazarlığının artırılması Proje bütçesi 115.000,00 TL

Kaynak: Aksaray, 2021

Aksaray üniversitesi uzmanlaşma alanı olan spor ile ilgili projelere sağlık alanına göre daha çok ağırlık vermiştir. Üniversitenin uzmanlaşma alanında kurulduğu kente ekonomik katkıları değerlendirirken spor alanı ile ilgili veriler değerlendirilmiştir (Çizelge 4.53).

Üniversitede programa seçildiği yıl olan 2018 itibariyle uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak toplam 11 birim ve program kurulmuştur (Çizelge 4.54). Spor alanında Türkiye genelinde üniversite birimleri olarak fakülte, enstitü ve yüksekokul bulunmaktadır. Fakülte ve yüksekokullarda görevli öğretim elemanı sayılarına göre akademik uzmanlaşma LQ tekniği ile hesaplanmıştır. Buna göre Aksaray Üniversitesi 2021 yılında devlet ve vakıf olmak üzere 98 üniversite içerisinde 2,14 LQ ile 29. sırada yer almıştır. Devlet üniversiteleri içinde 84 üniversite içerisinde 18. sırada yer almıştır. LQ değerine göre Aksaray Üniversitesi'nde spor alanında akademik uzmanlaşma yüksektir.

Çizelge 4.54 BKOMFİ programı kapsamında Aksaray Üniversitesi'nde kurulan bölüm ve programlar

Sağlık ve spor alanında uzmanlaşma	
Yıl	Bölüm/Program
2018	Beden Eğitimi ve Spor Doktora programı Ortopedik Protez ve Ortez Programı
2019	Biyomedikal Cihaz Teknolojileri programı ASÜ Hava Sporları Topluluğu ASÜ Kemankes Topluluğu ASÜ Geleneksel Sporlar Topluluğu
2020	Spor Teknolojileri Tezli Yüksek Lisans Programı Tıbbi Biyoloji Tezli Yüksek Lisans Programı İç Hastalıkları Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans Programı
2021	Spor Yönetimi Ön Lisans Programı Engelliler İçin Destek Programı

Kaynak: Aksaray, 2021

Çizelge 4.55 BKOMFİ Programı kapsamında Aksaray Üniversitesi tarafından yayımlanan akademik yayınların yıllara göre sayıları

Sağlık ve spor alanında uzmanlaşma	
Akademik Yayın	2020
Alan indeksli yayın sayısı	71
SCI, SCI-Exp, SSCI, AHCI yayın sayısı	132
Diğer üniversiteler ile ortak SCI, SCI-Exp, SSCI, AHCI yayın sayısı	99
İhtisaslaşma alanında yürütülen yüksek lisans tez sayısı	17
İhtisaslaşma alanında yürütülen doktora tez sayısı	5

Kaynak: Aksaray, 2021

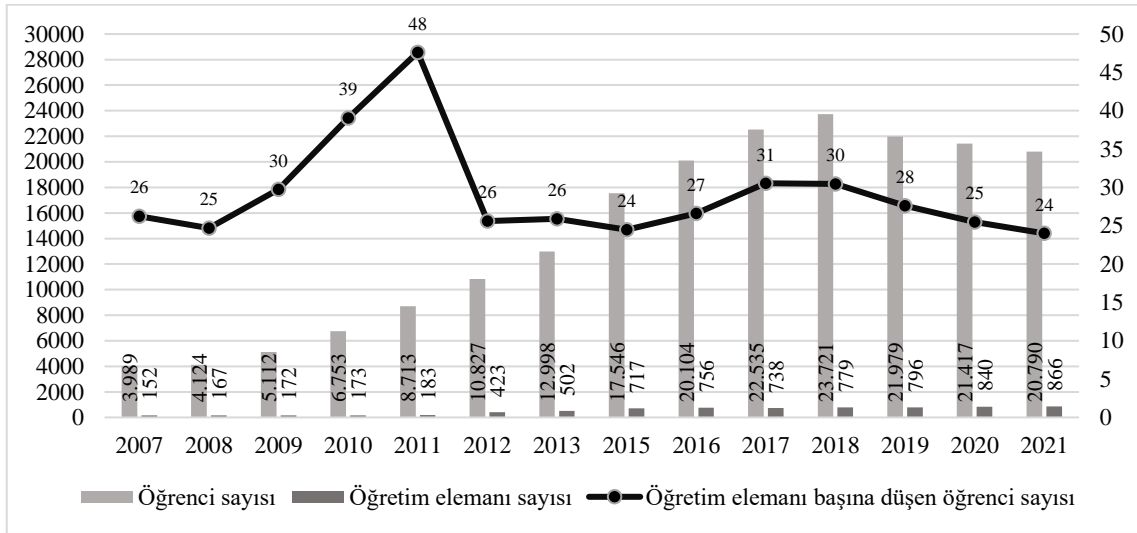
SBB'nin ihtisaslaşma üniversiteleri için yıllık yatırım bütçesinde üniversiteye spor endüstrisi ve teknolojileri geliştirilmesi projelerinde 2020 yılı itibariyle bütçe ayrılmıştır (Çizelge 4.56).

Çizelge 4.56 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Aksaray Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları

Sağlık ve spor alanında uzmanlaşma				
DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2020				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2019 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2020 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2020-2024	15.000.000	-	3.000.000
Spor Endüstrisi ve Teknolojileri Geliştirilmesi	2020-2024	15.000.000	-	3.000.000

Kaynak: SBB, 2021

Aksaray Üniversitesi 2. dönem üniversiteler içerisinde öğrenci sayısına göre 2. sırada öğretim elemanı sayısına göre ise 3. sırada yer almaktadır. Üniversitenin 2021 yılında 2018 yılına göre öğrenci sayısının azaldığı, öğretim elemanı sayısının arttığı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının azaldığı görülmektedir (Şekil 4.6).



Şekil 4.6 Yıllara göre Aksaray Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı

Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Aksaray Üniversitesi'nin URAP puanı 2021 yılında 2018 yılına göre 36 puan artmıştır. Puan artışına göre 2. dönem üniversiteler içinde 4. sırada yer almaktadır. Puanını arttırmış olmasına karşın 1 sıra yükselbilmiştir. Akademik performansa göre üniversitenin rakiplerine kıyasla yetersiz kaldığı söylenebilir (Çizelge 4.57).

Çizelge 4.57 Aksaray Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması

Yıl	Sıralaması	Makale Puanı	Toplam Atıf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
2018-2019	80	94,87	105,26	90,61	41,45	50,45	382,64
2019-2020	77	105,22	109,67	93,81	41,12	51,51	401,32
2020-2021	82	98,02	111,49	96,18	49,06	54,42	409,17
2021-2022	79	101,72	114,73	95,72	52,92	53,22	418,32

Kaynak: URAP, 2021

2. dönem üniversiteler içerisinde Aksaray nüfus olarak 1. sırada yer almaktadır. 2021 yılı nüfusu üniversitenin programa seçildiği 2018 yılına göre 16.897 kişi artmıştır. Köy nüfusunun azaldığı şehir nüfusunun ise arttığı görülmektedir. Buna göre köyden kente göçün olduğu söylenebilir (Çizelge 4.58).

Çizelge 4.58 Aksaray 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi

	Köy nüfusu	Şehir nüfusu	Toplam nüfus	Köy nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Şehir nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Kentleşme düzeyi
2007	161.301	204.808	366.109	-	-	0,6
2008	157.310	213.288	370.598	-2,5	4,1	0,6
2009	153.180	223.727	376.907	-2,6	4,9	0,6
2010	149.445	228.060	377.505	-2,4	1,9	0,6
2011	145.818	233.005	378.823	-2,4	2,2	0,6
2012	143.738	236.177	379.915	-1,4	1,4	0,6
2013	143.066	239.740	382.806	-0,5	1,5	0,6
2014	139.130	245.122	384.252	-2,8	2,2	0,6
2015	135.687	250.827	386.514	-2,5	2,3	0,6
2016	134.856	261.817	396.673	-0,6	4,4	0,7
2017	123.150	279.254	402.404	-8,7	6,7	0,7
2018	126.670	285.502	412.172	2,9	2,2	0,7
2019	122.489	293.878	416.367	-3,3	2,9	0,7
2020	121.114	301.897	423.011	-1,1	2,7	0,7
2021	118.714	310.355	429.069	-2,0	2,8	0,7

* Kentleşme düzeyi şehir nüfusu/toplam nüfus formülüne göre hesaplanmıştır

Kaynak: TÜİK, 2020

GSYH'nin yıllara göre artış gösterdiği ve kişi başına düşen GSYH değerinin de arttığı görülmektedir. 2018-2020 yılları arasında GSYH içerisinde en yüksek değerler tarım, ormancılık ve balıkçılık, sanayi, hizmetler ve imalat sanayi sektörlerine aittir (Çizelge 4.59).

Çizelge 4.59 Aksaray 2018-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri

Sağlık ve spor alanında uzmanlaşma				
		2018	2019	2020
Bin TL	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	2.901.221	3.689.405	4.918.786
	Sanayi	2.544.805	2.733.358	3.490.235
	İmalat sanayi	2.355.921	2.512.092	3.170.079
	İnşaat	893.553	975.373	2.083.364
	Hizmetler	2.414.325	2.811.306	3.469.074
	Bilgi ve iletişim	46.772	51.366	46.134
	Finans ve sigorta faaliyetleri	175.458	198.311	274.743
	Gayrimenkul faaliyetleri	799.122	873.391	996.150
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	237.096	249.177	279.307
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.634.941	2.017.976	2.344.328
	Diğer hizmet faaliyetleri	149.706	183.170	198.131
	Sektörler toplamı	11.796.999	13.782.834	18.100.253
	Vergi-sübvansiyon	1.362.504	1.523.880	2.260.094
	GSYH	13.159.503	15.306.713	20.360.347
TL	Kişi başına düşen GSYH	32.310	36.949	48.513

Kaynak: TÜİK, 2021; TÜİK, 2021c

Bölgesel uzmanlaşma düzeylerini incelediğimizde bölgesel uzmanlaşmadan bahsedilebilen toplam sektör sayısı 2018 yılında 11 iken 2020 yılında bu sayı 13'e yükselmiştir (Çizelge 4.60).

Çizelge 4.60 Aksaray yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları

Yıllar	Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur LQ \geq 3	Bölgesel uzmanlaşma yüksektir LQ \geq 2	Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır LQ \geq 1,25+	Bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir LQ $<$ 1,25	Toplam
2018	1	2	8	78	89
2019	0	4	11	74	89
2020	1	5	7	76	89

Çizelge 4.61 Aksaray yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları

Sağlık ve spor alanında uzmanlaşma			
Yıllar	2018	2019	2020
Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur	-motorlu kara taşıtı ve römork imalatı		-kanalizasyon
Bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir	-gıda ürünleri imalatı -yatılı bakım faaliyetleri	-gıda ürünleri imalatı -motorlu kara taşıtı ve römork imalatı -bina inşaatı -yatılı bakım faaliyetleri	-bitkisel ve hayvansal üretim -gıda ürünleri imalatı -motorlu kara taşıtı ve römork imalatı -bina inşaatı -yatılı bakım faaliyetleri
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-bitkisel ve hayvansal üretim -giyim eşyaları imalatı -metalik olmayan ürünler im. -fabrikasyon metal ürünlerin imalatı (makine ve teçhizat hariç) -bina inşaatı -veterinerlik hizmetleri -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-bitkisel ve hayvansal üretim -diğer madencilik ve taş ocakçılığı -giyim eşyaları imalatı -kauçuk ve plastik ürünler im. -metalik olmayan ürünler im. -fabrikasyon metal ürünlerin imalatı (makine ve teçhizat hariç) -suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı -kara taşıma ve boru hattı taşıma -veterinerlik hizmetleri -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -giyim eşyaları imalatı -kauçuk ve plastik ürünler im. -metalik olmayan ürünler im. -fabrikasyon metal ürünlerin imalatı (makine ve teçhizat hariç) -veterinerlik hizmetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri

Üniversitenin uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak faaliyet gruplarında yatılı bakım faaliyetleri alanında bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir. Bölgesel uzmanlaşmadan bahsedilebilen diğ er faaliyet grupları *sağlık ve spor alanı* ile ilgili değildir. İnsan sağlığı hizmetleri faaliyet grubunda LQ değ eri 2018’de 1,00, 2019’da 0,93 ve 2020’de 0,92’dir. Spor, eğ lence ve dinlence faaliyetleri grubunda LQ değ eri 2018’de 0,31, 2019’da 0,90 ve 2020’de 0,75’tir. Spor alanında 2021 yılı spor alanında akademisyen sayılarına göre Aksaray Üniversitesi’nde spor alanında akademik uzmanlaşma LQ değ eri 2,14 olarak hesaplanmıştır. Buna göre üniversitenin spor alanında akademik uzmanlaşma seviyesi yüksektir. Üniversite spor alanı ile ilgili olarak geliş im göstermiş olsa da aynı durum sağlık alanı için söz konusu değildir (Ek-3).

4.1.2.2. Kastamonu Üniversitesi

BKOMFİ programına 2018 yılında seç ilen üniversitenin belirlenen uzmanlık alanı ‘*tabiat turizmi ve ormancılık*’ tır. Uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri yürütmek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla üniversite bünyesinde Ormancılık ve Tabiat Turizmi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü kurulmuştur. Program kapsamında Orman Ürünleri Uygulama ve Araştırma Merkezi, Tabiat Turizmi Uygulama ve araştırma Merkezi, Ahşap Kültürünü Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Mantar Araştırma ve

Uygulama Merkezi kurulmuştur. Üniversitenin uzmanlaşma alanı olan ormancılık ile ilgili devam eden ve tamamlanan 32 proje, tabiat turizmi ile ilgili devam eden ve tamamlanan 25 proje Çizelge 4.62’de verilmiştir (Kastamonu, 2021).

Çizelge 4.62 BKOMFİ Programı kapsamında Kastamonu Üniversitesi tarafından yürütülen projeler

Tabiat turizmi ve ormancılık alanında uzmanlaşma	
Ormancılık alanındaki projeler	
	İhtisaslaşma projeleri
Devam eden projeler	<ul style="list-style-type: none"> -Mobilya eğitim, tasarım ve ürün geliştirme projesi -Odun ve odun dışı biokütle kaynaklarının yüksek enerjili pelet ve briket üretiminde kullanımı -Tarihi ahşap yapıların korunması ve rehabilitasyonunda tahribatsız yöntemlerin kullanılması -Tıbbi aromatik bitkilerin ekonomiye kazandırılması -Kastamonu’da örnek bal ormanlarının kurulması, geliştirilmesi ile arı ürünlerinin üretimi, karakterizasyonu ve sertifikasyonu -Stoma karakterlerinin hava kirliliğine bağlı değişimi -Tohum bahçelerinde genetik çeşitliliğin belirlenmesinde kullanılacak uygun elementlerin belirlenmesi -Bazı orman ağaçlarının organlarındaki besin elementlerinin topraktaki besin elementleri ile ilişkisi -Kastamonu’da kızıl tilkinin (<i>Vulpes Vulpes</i>) çeşitli habitatlardaki popülasyon ekolojisinin tespit edilmesi -Sitrik asit ile kimyasal modifikasyonun odunun fiziksel mekanik biyolojik ve morfolojik özellikleri üzerine etkisi -19. yüzyıl Osmanlı sözlüklerinde bitki adları -Kestane propolisi ekstraksiyon parametrelerinin optimizasyonu ve sıvı propolis ekstraktlarının biyoaktif ve fonksiyonel niteliklerinin araştırılması -Fabrikasyon ortamında üretilen çeşitli nano malzeme ile güçlendirilmiş yönlendirilmiş yonga levhaların (OSB’lerin) teknolojik özelliklerinin belirlenmesi -Farklı primin uygulamalarının depolanmış Anadolu Karaçamı tohumlarının çinlenme ve canlılık özelliklerini etkisi -Kastamonu’da çıkan orman yangınlarındaki hâkim ağaç türlerinin yanabilirlik özelliklerinin belirlenmesi -Sinop yöresinde yayılış gösteren kestane ağaç türlerinde hastalığa sebep olan <i>Cryphonectria Parasitica</i> patojeninin kestane ağaçlarının anatomik patolojik yapısına etkisi -Karaçam (<i>Pinus Nigra</i>) kozalağından aktif karbon üretilmesi ve iç ortam havasında bulunan tolüen (C_7H_8) gazının gideriminin araştırılması -Bazı mantar ekstraktlarının çoklu ilaç direnci gösteren ve Efflux pompa sistemi çalışan <i>Escherichiacoli</i> suşlarında Efflux pompası inhibisyon etkilerinin gözlemlenmesi -Sinop-Bektaşğa Orman Fidanlığında yetiştirilen okaliptüs fidanlarına arız olan okaliptüs gal arıları üzerine biyolojik araştırmalar -İhtisaslaşma kapsamında Cide Orman İşletme müdürlüğündeki defne rehabilitasyon sahalarında envanter ve silvikültürel müdahale yöntemlerinin belirlenmesi -Kanser otu bitkisinin antikanser etkinliğinin moleküler seviyede incelenmesi -Anadolu Karaçamı fidanlarında kuraklık stres genlerinin global transkriptom profillerinin incelenmesi -Türkiye’de coğrafi iklim bölgelerine göre denge rutubet miktarı haritasının çıkarılması
	TUBİTAK projeleri
Devam eden projeler	<ul style="list-style-type: none"> -Kestane propolis ekstraktının enkapsüle formlarının üretimi ve fonksiyonel gıda üretiminde kullanımı -Farklı lignoselülozik kaynaklardan kraft pişirme yöntemiyle elde edilen ligninin bazı özelliklerinin karşılaştırılması -Soil respiration rates and carbon balances in postfire forest, undisturbed natural forests and plantation forests of Black Pines (<i>Pinus Nigra</i>) and Fir (<i>Abies spp</i>) forests as affected by moisture regimes -Mobilya yapımında kullanılan masif ağaç malzemeye uygulanan vidalama torklarının belirlenmesi -Donma-çözünme devrinin sarıçam odununun bazı fiziksel, mekanik ve termal özellikleri üzerine etkisi -Çok kriterli karar verme yöntemleri kullanılarak odunun ısıtma işlem parametrelerinin incelenmesi

Çizelge 4.62 BKOMFİ Programı kapsamında Kastamonu Üniversitesi tarafından yürütülen projeler (devamı)

Tabiat turizmi ve ormancılık alanında uzmanlaşma	
Ormancılık alanındaki projeler	
	Diğer Projeler
Devam eden projeler	-Defnenin ekonomiye kazandırılması
	Tamamlanan projeler
	-Ormanların faydalarının hedef kitleye özel modüler sunumlarla tanıtımı -Kastamonu Üniversitesi doğa eğitim merkezi (KÜDEM)
Tabiat turizmi alanındaki projeler	
	İhtisaslaşma projeleri
Devam eden projeler	-Batı Karadeniz bölgesi tabiat turizmi uygulama eylem planı -İstiklal Yolu kampüs dijital müzesi -Doğa rehberi ulusal meslek standardı hazırlama projesi -Doğa rehberliği uzmanlığı -Kastamonu'da macera turizmi ve doğa sporları potansiyelinin incelenmesi ve geliştirilmesi projesi -Kastamonu'nun gastronomik değerlerinin bilinirliğinin artırılmasına ilişkin üniversite olarak katkı sağlanması -Kastamonu belediyesinin gastronomi merkezi girişimine tamamlayıcı rol üstlenilmesi -Tabiat turizmi ihtisas alanında nitelikli insan kaynağı yetiştirilmesi ve cazibe merkezi haline gelmesi -Kastamonu dijital turist rehberi projesi -Yerel halkın turizm bilincinin geliştirilmesi ve girişimcilik kapasitesinin artırılmasına yönelik eğitim projesi -Tıbbi ve aromatik bitkiler endüstrisinde teknoloji transferi ve inovasyonun firmaların üretim süreçlerine ve pazar çeşitlendirmesine etkileri -Kastamonu ile tıbbi ve aromatik bitki potansiyelinin değerlendirilmesi kapsamında üretici ve toplayıcıların eğitimi projesi -Kırsal turizm kapsamında ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi -Başta vallahi kanyonu olmak üzere kanyonların mevcut durumlarının belirlenmesi turistik ürün olarak geliştirilmesine yönelik strateji ve planların oluşturulması projesi -Mağaraların mevcut durumlarının belirlenmesi ve turistik ürün olarak hizmet sunmasına yönelik ürün geliştirme çalışmalarının yürütülmesi ve markalaşma çalışmalarına katkı sağlanması -Kastamonu ilinde mevcut ve potansiyel tabiat turizmi alanlarının geliştirilmesine katkıda bulunulması
	Bilimsel araştırma projeleri
Devam eden projeler	-Gastronomi alanındaki mesleki tecrübelerin artırılması ve yaygınlaştırılmasına yönelik eğitim -Kastamonu köylere lavanta kokacak Kastamonu kırsal lavanta turizmi ile kalkınacak -Konaklama işletmelerinde insan robot etkileşimi -Kastamonu ağırlama sektöründe hizmet kalitesinin yükseltilmesi -Abana, İnebolu, Cide kıyı şeridinde deniz ürünleri rotasının oluşturulması ve turizme kazandırılması -Liseden üniversiteye gastronomi köprüsü -Kastamonu tabiat turizmi unsurlarının tanıtım ve satış olanaklarının araştırılması
	Tamamlanan projeler
	-Kastamonu doğa turizmi eğitim kampları projesi
Ortak projeler	
	Tamamlanan projeler
	-Temel düzey girişimcilik programı

Kaynak: Kastamonu, 2021

Üniversitenin BKOMFİ programı kapsamın yürüttüğü toplam proje sayısı 57'dir. Proje konularında tabiat turizmi ve ormancılık alanlarına aynı düzeyde ağırlık verilmiştir (Çizelge 4.62).

Üniversite uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak toplam 528 akademik yayın yapılmıştır. 5 adet kongre, sempozyum ve çalıştay düzenlenmiştir (Çizelge 4.63).

Çizelge 4.63 BKOMFİ Programı kapsamında Kastamonu Üniversitesi tarafından yayımlanan akademik yayınlar ve düzenlenen etkinlikler

Yıl	Yüksek lisans ve doktora tezi		
	Yüksek lisans tezi sayısı	Doktora tezi sayısı	
2019	64	8	
2020	30	5	
Yıl	Yayınlar		
	Alan indeksli yayın sayısı	SCI, SCI-Exp, SSCI, AHCI yayın sayısı	Diğer üniversitelerle ortak SCI, SCI-Exp, SSCI, AHCI yayın sayısı
2019	87	63	39
2020	116	67	42
Yıl	Dergiler		
2001	Kastamonu <i>University Journal of Forestry Faculty</i> (Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi)		
2015	Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi		
Yıl	Kitaplar		
2018	Kastamonu örneğiyle kırsal turizm		
2019	Kastamonu'nun somut olmayan kültürel mirası		
2020	Kastamonu turist profili & memnuniyeti araştırması		
2021	Türk dünyası ve turistik çekim kaynakları		
2021	Ekoloji ve ekonomi ekseninde Türkiye'de orman ve ormancılık		
Yıl	Kongre ve sempozyumlar		
2020	1. Uluslararası Ormancılık ve Tabiat Turizmi E-Kongresi		
2021	Kastamonu Tabiat Turizmi Sempozyumu		
Yıl	Çalıştaylar		
2019	Kastamonu Ormancılığında Yeni Yaklaşımlar Çalıştayı		
2019	14. Akademik Turizm Eğitimi Arama Konferansı		
2021	Kastamonu'da Arıcılık & Arı Ürünleri Çalıştayı		

Kaynak: Kastamonu, 2021

Üniversite uzmanlaşma alanında 2019 ve 2020 yıllarında toplam 153 mezun vermiştir. Uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak üniversitenin kaynaklarını kullanan 19 kurum ve 28.000'den fazla kişi bulunmaktadır. Bu veriler bize Kastamonu Üniversitesi'nin BKOMFİ programı kapsamında kenti ve bölgesiyle etkileşime geçtiğini göstermektedir (Çizelge 4.64).

Çizelge 4.64 BKOMFİ Programı kapsamında Kastamonu Üniversitesi uzmanlaşma alanı göstergeleri

Uzmanlaşma alanlarında görev alan Öğretim elemanı sayısı	
2019 yılı	2020 yılı
68	80
Kastamonu ve bölgesinde uzmanlaşma alanında çalışan mezun sayısı	
Ormancılık alanında	Turizm alanında
113	40
Uzmanlaşma alanında üniversite faaliyetlerinden yararlanan ve araştırma altyapısını kullanan sayısı	
Kurum	Kişi
19	28.000+

Kaynak: Kastamonu, 2021; Ormancılık ve Tabiat Turizmi İhtisaslaşma Koordinatörlüğü

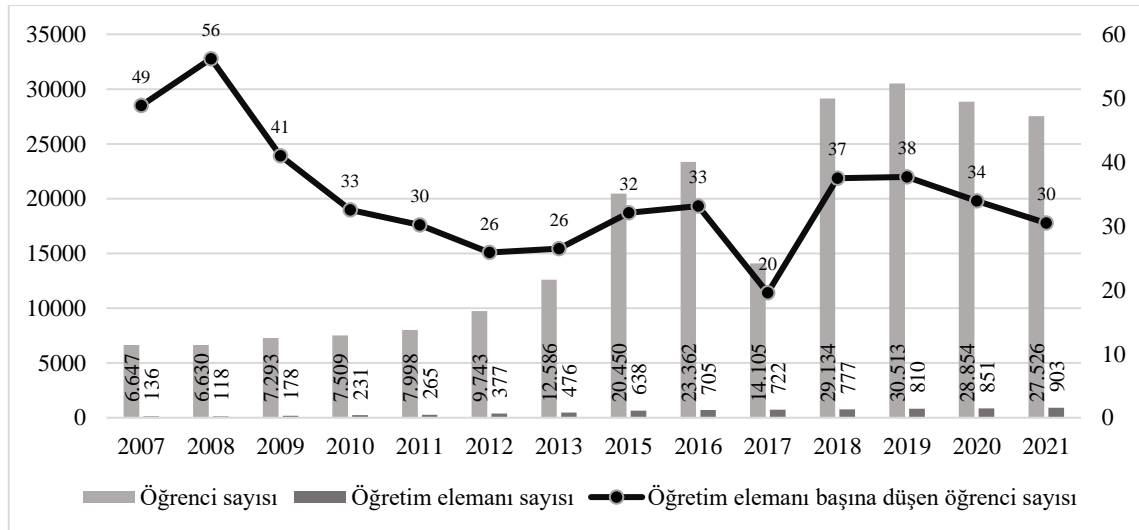
SBB'nin ihtisaslaşma üniversiteleri için yıllık yatırım bütçesinde üniversiteye odun ve odun dışı üretim çeşitliliği ve ürün verimliliğinin artırılması projesinde 2020 yılı itibarıyla bütçe ayrılmıştır (Çizelge 4.65).

Çizelge 4.65 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Kastamonu Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları

DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2020				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2019 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2020 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2020-2024	15.000.000	-	3.000.000
Odun ve Odun Dışı Üretim Çeşitliliği ve Ürün Verimliliğinin Artırılması	2020-2024	15.000.000	-	3.000.000

Kaynak: SBB, 2021

Kastamonu Üniversitesi 2. dönem üniversiteler içerisinde öğrenci sayısına göre 1. sırada öğretim elemanı sayısına göre ise 2. sırada yer almaktadır. Üniversitenin 2021 yılında 2018 yılına göre öğrenci sayısının azaldığı, öğretim elemanı sayısının arttığı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının azaldığı görülmektedir (Şekil 4.7).



Şekil 4.7 Yıllara göre Kastamonu Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı

Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Kastamonu Üniversitesi'nin URAP puanı 2021 yılında 2018 yılına göre 100 puan artmıştır. Puan artışına göre 2. dönem üniversiteler içinde 1. sırada yer almaktadır.

Üniversite URAP sıralamasını 22 sıra yükseltmiştir ve 1. ve 2. dönem üniversiteler içinde en yüksek gelişimi gösteren üniversite olmuştur (Çizelge 4.66).

Çizelge 4.66 Kastamonu Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması

Yılı	Sıralaması	Makale Puanı	Toplam Atıf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
2018-2019	98	71,34	77,16	74,24	57,52	42,48	322,74
2019-2020	87	97,4	86,82	77,08	81,91	39,33	382,53
2020-2021	73	94,42	98,35	85,25	99,13	38,62	415,77
2021-2022	76	106,58	105,27	88,13	83,4	39,65	423,03

Kaynak: URAP, 2021

2. dönem üniversiteler içerisinde Kastamonu nüfus olarak 3. sırada yer almaktadır. 2021 yılı nüfusu üniversitenin programa seçildiği 2018 yılına göre 7.781 kişi azalmıştır. Köy nüfusunun azaldığı şehir nüfusunun ise arttığı görülmektedir buna göre köyden kente göçün olduğu söylenebilir (Çizelge 4.67).

Çizelge 4.67 Kastamonu 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi

	Köy nüfusu	Şehir nüfusu	Toplam nüfus	Köy nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Şehir nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Kentleşme düzeyi
2007	175.681	184.685	360.366	-	-	0,5
2008	176.196	184.228	360.424	0,3	-0,2	0,5
2009	169.839	189.984	359.823	-3,6	3,1	0,5
2010	166.163	195.059	361.222	-2,2	2,7	0,5
2011	162.055	197.704	359.759	-2,5	1,4	0,5
2012	157.802	202.006	359.808	-2,6	2,2	0,6
2013	161.048	207.045	368.093	2,1	2,5	0,6
2014	154.719	214.188	368.907	-3,9	3,4	0,6
2015	145.765	226.868	372.633	-5,8	5,9	0,6
2016	140.582	236.363	376.945	-3,6	4,2	0,6
2017	138.559	233.814	372.373	-1,4	-1,1	0,6
2018	150.703	232.670	383.373	8,8	-0,5	0,6
2019	141.622	237.783	379.405	-6,0	2,2	0,6
2020	137.475	238.902	376.377	-2,9	0,5	0,6
2021	134.585	241.007	375.592	-2,1	0,9	0,6

* Kentleşme düzeyi şehir nüfusu/toplam nüfus formülüne göre hesaplanmıştır

Kaynak: TÜİK, 2020

GSYH'nin yıllara göre artış gösterdiği ve kişi başına düşen GSYH değerinin de arttığı görülmektedir. 2018 yılında GSYH içerisinde en yüksek değerler sırasıyla kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, hizmetler, sanayi ve tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörlerine aitken 2020 yılında en yüksek değerler sırasıyla tarım, ormancılık ve balıkçılık, sanayi, kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörlerine aittir. Kastamonu Üniversitesinin uzmanlaşma alanı olan ormancılık alanında Kastamonu'nun gelişim gösterdiği görülmektedir (Çizelge 4.68).

Çizelge 4.68 Kastamonu 2018-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri

Tabiat turizmi ve ormancılık alanında uzmanlaşma				
		2018	2019	2020
Bin TL	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	2.006.244	2.606.836	3.548.621
	Sanayi	2.073.124	2.485.205	3.510.969
	İmalat sanayi	1.419.383	1.408.817	1.698.995
	İnşaat	812.923	744.703	925.484
	Hizmetler	2.085.677	2.347.665	2.629.762
	Bilgi ve iletişim	34.300	44.086	45.625
	Finans ve sigorta faaliyetleri	211.443	242.798	350.938
	Gayrimenkul faaliyetleri	1.098.177	1.212.896	1.322.905
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	443.976	445.724	502.715
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2.313.734	2.911.320	3.328.643
	Diğer hizmet faaliyetleri	266.215	325.600	340.523
	Sektörler toplamı	11.345.812	13.366.834	16.506.185
	Vergi-sübvansiyon	1.310.394	1.477.885	2.061.050
	GSYH	12.656.206	14.844.719	18.567.235
TL	Kişi başına düşen GSYH	33.493	38.923	49.134

Kaynak: TÜİK, 2021; TÜİK, 2021c

Çizelge 4.69 Kastamonu yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları

Yıllar	Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur LQ \geq 3	Bölgesel uzmanlaşma yüksektir LQ \geq 2	Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır LQ \geq 1,25+	Bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir LQ $<$ 1,25	Toplam
2018	5	1	12	71	89
2019	4	1	12	72	89
2020	4	6	8	71	89

Bölgesel uzmanlaşma düzeylerini incelediğimizde bölgesel uzmanlaşmadan bahsedilebilen toplam sektör sayısı 2018 ve 2020 yıllarında 18 olarak aynı sayıda kalmıştır (Çizelge 4.69).

Üniversitenin uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak faaliyet gruplarında ormancılık ve tomrukçuluk ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi faaliyetlerinde bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur. (Çizelge 4.70; Ek-3).

Çizelge 4.70 Kastamonu yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları

Tabiat turizmi ve ormancılık alanında uzmanlaşma			
Yıllar	2018	2019	2020
Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur	-ormancılık ve tomrukçuluk -metal cevheri madenciliği -madenciliği destekleyici hizmet -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-ormancılık ve tomrukçuluk -metal cevheri madenciliği -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-ormancılık ve tomrukçuluk -metal cevheri madenciliği -ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi -üye olunan kuruluş faaliyetleri
Bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir	-özel inşaat faaliyetleri	-özel inşaat faaliyetleri	-madenciliği destekleyici hizmet -giyim eşyaları imalatı -suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı -özel inşaat faaliyetleri -mimarlık ve mühendislik faaliyeti -yatılı bakım faaliyetleri
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -giyim eşyaları imalatı -elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -kanalizasyon -bina dışı yapıların inşaatı -konaklama -mimarlık ve mühendislik faaliyeti -veterinerlik hizmetleri -istihdam faaliyetleri -yatılı bakım faaliyetleri -sosyal hizmetler -kütüphane, arşiv ve Müzeler	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -giyim eşyaları imalatı -elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -bina dışı yapıların inşaatı -konaklama -mimarlık ve mühendislik faaliyeti -veterinerlik hizmetleri -istihdam faaliyetleri -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -yatılı bakım faaliyetleri -sosyal hizmetler -kütüphane, arşiv ve müzeler	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -bina inşaatı -bina dışı yapıların inşaatı -veterinerlik hizmetleri -istihdam faaliyetleri -sosyal hizmetler -kütüphane, arşiv ve müzeler

Kastamonu ormancılık ve tomrukçuluk faaliyetlerinde bölgesel uzmanlaşmada artış olduğu görülmektedir. Kastamonu 2020 yılı toplam orman alanı 873.651 hektar, bal orman alanları 11 hektar olarak ölçülmüştür. 2020 yılı Türkiye'nin toplam orman alanı 22.933.000 hektardır. Türkiye orman alanlarının illere göre dağılımında ilk sırada Antalya yer alırken ikinci sırada Kastamonu bulunmaktadır. Kastamonu ormancılık faaliyetlerine bakacak olursak işlenmemiş odun üretiminde Kastamonu Türkiye iller düzeyinde son 10 yıldır ilk sırada yer almaktadır (OGM, 2020). Kastamonu Üniversitesi uzmanlaşma alanlarından biri olarak ormancılığın seçilmesi Kastamonu'nun orman ve

ormancılık faaliyetlerindeki potansiyeli bulunması sebebiyle doğru bir seçimdir. Üniversitenin ormancılık ile ilgili yürüttüğü ihtisaslaşma projeleri bu açıdan önem arz etmektedir (Çizelge 4.71).

Çizelge 4.71 Kastamonu yıllara göre işlenmemiş odun üretimi ve ormancılık faaliyetleri LQ değerleri

Tabiat turizmi ve ormancılık alanında uzmanlaşma				
İşlenmemiş odun üretimi toplam (m³)				
	Kastamonu		Türkiye	
2018	1.524.507		19.080.137	
2019	1.533.239		22.113.248	
2020	1.968.831		24.751.066	
Kastamonu faaliyet gruplarına göre LQ değerleri				
	Ormancılık ve tomrukçuluk	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi faaliyetleri	Mobilya imalatı	Konaklama
2018	8,09	13,9	0,76	1,28
2019	10,75	14	0,71	1,32
2020	14,38	13,9	0,71	1,17

Kaynak: OGM, 2020

4.1.2.3. Muş Alparslan Üniversitesi

BKOMFİ programına 2018 yılında seçilen üniversitenin belirlenen uzmanlık alanı ‘hayvancılık’ tır. Uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri yürütmek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla üniversite bünyesinde Bölgesel Kalkınma Amaçlı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması Programı Hayvancılık Projesi Koordinatörlüğü kurulmuştur. Program kapsamında Muş Lalesi Araştırma ve Uygulama Merkezi kurulmuş, Tarım ve Orman Bakanlığı Tohumluk Tescil çalışmaları kapsamında Muş Alparslan Üniversitesi tohumluk test merkezi olarak ilan edilmiştir. 2019 yılı itibariyle üniversiteye YÖK tarafından uzmanlaşma alanı ile ilgili kadro tahsisi yapılmıştır. Çizelge 4.78’de kadro sayıları ve ilgili bölümler verilmiştir. Üniversitenin uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri Çizelge 4.72’de verilmiştir (Muş, 2021).

Hayvancılık alanında ihtisaslaşma üniversitesi olarak seçilen Muş Alparslan Üniversitesi’nin program kapsamında yürüttüğü projeleri incelediğimizde hayvancılık ile ilgili projeler ve faaliyetler yapıldığı Muş’un yanı sıra Bitlis ile de etkileşimde bulunduğu görülmektedir. Üniversite bu açıdan kurulduğu kenti ve bölgesini uzmanlaşma alanı ile ilgili geliştirmeye yönelik girişimlerde bulunmuştur (Çizelge 4.72).

Üniversiteye uzmanlaşma alanında kullanılmak üzere toplamda 20 ek kadro verilmiştir (Çizelge 4.73).

Çizelge 4.72 BKOMFİ programı kapsamında Muş Alparslan Üniversitesi tarafından yürütülen faaliyetler

Hayvancılık alanında uzmanlaşma	
Hayvan Yetiştiricilerinin Mesleki Yeterliliklerinin Arttırılması Alt Projesi Kapsamındaki Faaliyetler	
İşbirliği yapılan kurum ve kuruluşlar	Faaliyet detayı
Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA), Sığır Yetiştiricileri Birliği, Koyun-Keçi Yetiştiricileri Birliği ve Manda Yetiştiricileri Birliği	İlgili kurumların yöneticileri ile görüşülerek yetiştiricilerin mesleki becerilerinin arttırılmasına yönelik konular ve kurs tarihleri üzerine görüşmeler yapılmıştır.
Muş Valiliği ve Yıldız Alparslan Tarım İşletmesi Müdürlüğü	Sığırcılık-koyunculuk işletmeleri ve çiftçi eğitim merkezi ile ihtiyaç duyulan bitkisel üretim arazisi üzerine kurumlar ile çalışmalar yapılmaktadır. 10 bin dekarlık mera arazisinin 'hayvancılık projesi' kapsamında üniversiteye tahsisi planlanmaktadır. Çiftçi Eğitim Merkezi ve Uygulama Çiftliklerinin üniversite yerleşkesi içerisinde yer alması planlanmaktadır.
Muş Valiliği	200 dekarlık alanda Tarım Köyü kurulması planlanmaktadır.
Muş İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği	Üniversitenin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Hayvansal Üretim ve Teknolojileri Bölümü öğretim elemanları tarafından buzağılarda bakım ve besleme, süt veren ineklerin beslenmesi ve kaliteli ve sağlıklı süt üretimi için 10 altın kural konularında Muş ilinde süt üreten kadın çiftçilerin mesleki yeterliliklerini arttırmak amacıyla eğitim çalışmaları düzenlenmiştir.
Diğer Kuruluşlar ile Birlikte Gerçekleştirilen Faaliyetler	
İşbirliği yapılan kurum ve kuruluşlar	Faaliyet detayı
Muş İl Tarım ve Orman Müdürlüğü	Hayvansal üretim alanında saha çalışmalarını yürüten ziraat mühendisi ve veteriner hekimlere yönelik mesleki eğitim programı gerçekleştirilmiştir.
Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği	Yetiştirici birliklerine teknik konularda danışmanlık hizmetinin yanı sıra personel ve yetiştirici eğitimleri verilmektedir
Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü	Bitlis İli Halk Elinde Koruma Manda Projesi ile Bitlis'te manda popülasyonunun ıslah edilmesi ve yetiştiricilerin eğitimlerinin verilmesi amaçlanmaktadır.
Akademik Faaliyetler	
2018	Türkiye'de Tarım Ürünleri ve Yem Bitkileri Üretim Durumu, Sorunları ve Çözüm Yolları Çalıştayı
2019	II. Türkiye Kaz Yetiştiriciliği Çalıştayı ve Kaz Günü Etkinliği
2019	Muş Ovası Uluslararası Tarım Kongresi
2019-2020	Muş Alparslan Üniversitesi Bulanık Meslek Yüksekokulu Laborant ve Veteriner Sağlık Programını

Kaynak: Muş, 2021

Çizelge 4.73 BKOMFİ Programı kapsamında Muş Alparslan Üniversitesi için YÖK tarafından uzmanlaşma alanına bağlı olarak verilen ek akademik kadrolar ve sayıları

Hayvansal Üretim ve Teknolojileri Bölümü	
Kadro	İstihdam Sayısı
Doktor öğretim üyesi	7
Öğretim görevlisi	1
Araştırma görevlisi	4
Bitkisel Üretim ve Teknolojileri Bölümü	
Kadro	İstihdam Sayısı
Doktor öğretim üyesi	6
Araştırma görevlisi	2

Kaynak: Muş, 2021

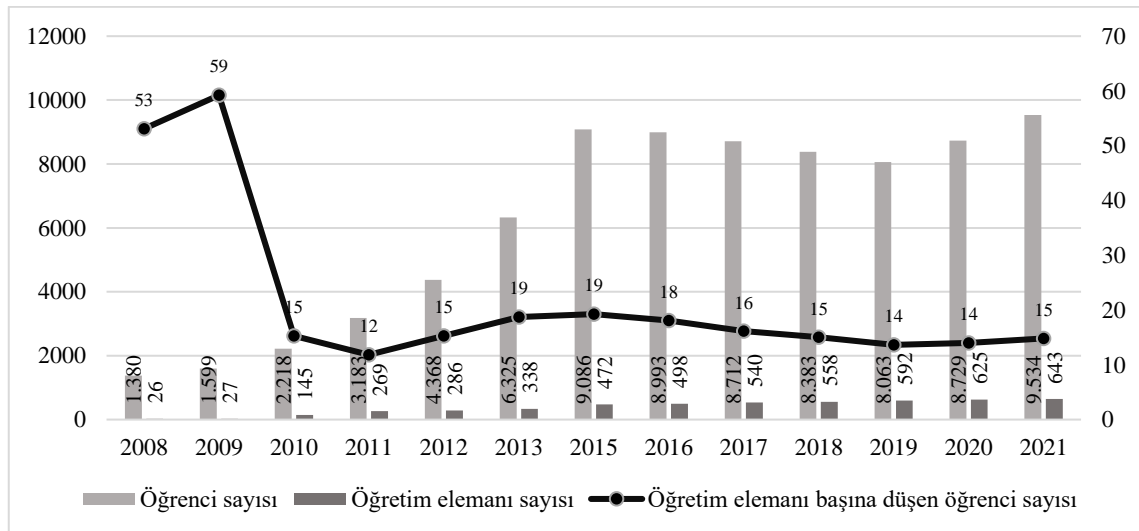
SBB'nin ihtisaslaşma üniversiteleri için yıllık yatırım bütçesinde üniversiteye çiftçi eğitimi ve hayvan yetiştiriciliği projesinde 2020 yılı itibariyle bütçe ayrılmıştır (Çizelge 4.74).

Çizelge 4.74 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Muş Alparslan Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları

DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2020				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2019 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2020 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2020-2024	15.000.000	-	3.000.000
Çiftçi Eğitimi ve Hayvan Yetiştiriciliği	2020-2024	15.000.000	-	3.000.000

Kaynak: SBB, 2021

Muş Alparslan Üniversitesi 2. dönem üniversiteler içerisinde öğrenci sayısına göre 5. sırada öğretim elemanı sayısına göre ise 4. sırada yer almaktadır. Üniversitenin 2021 yılında 2018 yılına göre öğrenci sayısının ve öğretim elemanı sayısının arttığı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının ise diğer üniversitelerin aksine arttığı görülmektedir (Şekil 4.8).



Şekil 4.8 Yıllara göre Muş Alparslan Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı

Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Üniversitenin URAP akademik performans puanı 92 puan yükselmiştir ve 2. dönem üniversiteleri içinde puanını en çok artıran 3. üniversitedir. Programa seçildiği yıl sıralaması 136 olan üniversite 2021-2022 yılı sıralamasını 130'a yükseltmiştir (Çizelge 4.75).

Çizelge 4.75 Muş Alparslan Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması

Yılı	Sıralaması	Makale Puanı	Toplam Atıf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
2018-2019	136	56,75	62,86	51,77	0,20	53,97	226,55
2019-2020	135	75,35	59,85	50,7	1,18	62,27	249,36
2020-2021	126	87,79	68,86	62,62	6,48	62,95	288,7
2021-2022	130	92,15	87,89	68,56	8,82	61,07	318,5

Kaynak: URAP, 2021

2. dönem üniversiteler içerisinde Muş nüfus olarak 2. sırada yer almaktadır. 2021 yılı nüfusu üniversitenin programa seçildiği 2018 yılına göre 2.764 kişi azalmıştır. Köy nüfusunun ve şehir nüfusunun azaldığı görülmektedir buna göre kentten göçün arttığı söylenebilir (Çizelge 4.76).

Çizelge 4.76 Muş 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi

	Köy nüfusu	Şehir nüfusu	Toplam nüfus	Köy nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Şehir nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Kentleşme düzeyi
2007	262.596	142.913	405.509	-	-	0,4
2008	266.220	138.089	404.309	1,4	-3,4	0,3
2009	265.152	139.332	404.484	-0,4	0,9	0,3
2010	263.262	143.624	406.886	-0,7	3,1	0,4
2011	262.642	152.064	414.706	-0,2	5,9	0,4
2012	258.788	154.472	413.260	-1,5	1,6	0,4
2013	256.142	156.411	412.553	-1,0	1,3	0,4
2014	250.328	160.888	411.216	-2,3	2,9	0,4
2015	245.688	163.040	408.728	-1,9	1,3	0,4
2016	241.832	164.669	406.501	-1,6	1,0	0,4
2017	236.521	168.023	404.544	-2,2	2,0	0,4
2018	227.898	180.094	407.992	-3,6	7,2	0,4
2019	219.707	189.102	408.809	-3,6	5,0	0,5
2020	217.838	193.279	411.117	-0,9	2,2	0,5
2021	212.627	192.601	405.228	-2,4	-0,4	0,5

Kentleşme düzeyi şehir nüfusu/toplam nüfus formülüne göre hesaplanmıştır

Kaynak: TÜİK, 2020

GSYH'nin yıllara göre artış gösterdiği ve kişi başına düşen GSYH değerinin de arttığı görülmektedir. 2018-2020 yıllarında GSYH içerisinde en yüksek değerler sırasıyla tarım, ormancılık ve balıkçılık, kamu yönetimi, hizmetler sektörlerine aittir. (Çizelge 4.77).

Çizelge 4.77 Muş 2018-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri

Hayvancılık alanında uzmanlaşma		2018	2019	2020
Bin TL	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	2.051.432	2.360.330	3.294.244
	Sanayi	393.386	418.721	544.325
	İmalat sanayi	262.190	245.791	330.179
	İnşaat	643.772	754.859	947.539
	Hizmetler	1.302.117	1.420.392	1.382.129
	Bilgi ve iletişim	20.601	20.216	21.171
	Finans ve sigorta faaliyetleri	55.626	62.397	85.577
	Gayrimenkul faaliyetleri	557.185	622.301	767.436
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	195.186	202.360	227.612
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2.012.017	2.577.062	3.047.092
	Diğer hizmet faaliyetleri	100.354	126.617	134.635
	Sektörler toplamı	7.331.677	8.565.256	10.451.759
	Vergi-sübvansiyon	846.778	947.006	1.305.062
	GSYH	8.178.455	9.512.261	11.756.821
TL	Kişi başına düşen GSYH	20.131	23.292	28.678

Kaynak: TÜİK, 2021; TÜİK, 2021c

2018 yılında bölgesel uzmanlaşmadan bahsedebildiğimiz ekonomik faaliyet sayısı 17 iken 2020 yılında bu sayı 15'e düşmüştür (Çizelge 4.78).

Çizelge 4.78 Muş ili yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları

Yıllar	Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur LQ≥3	Bölgesel uzmanlaşma yüksektir LQ≥2	Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır LQ≥1,25+	Bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir LQ<1,25	Toplam
2018	8	3	6	72	89
2019	5	3	7	74	89
2020	5	3	7	74	89

Bölgesel uzmanlaşmadan bahsedebildiğimiz ekonomik faaliyet gruplarını ayrıntılı olarak incelediğimizde Muş Alparslan Üniversitesi'nin uzmanlaşma alanı olan hayvancılık ile ilgili faaliyet gruplarında bölgesel uzmanlaşmanın olmadığı görülmektedir (Çizelge 4.79).

Çizelge 4.79 Muş ili yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları

Hayvancılık alanında uzmanlaşma			
Yıllar	2018	2019	2020
Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur	-ormancılık ve tomrukçuluk -balıkçılık ve su ürünleri yetiştirilmes. -madencilik destekleyici hizmet -atık maddelerin değerlendirilmesi -bina dışı yapıların inşaatı -kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -sosyal hizmetler -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-atık maddelerin değerlendirilmesi -bina dışı yapıların inşaatı -kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -eğitim -sosyal hizmetler	-madencilik destekleyici hizmet -atık maddelerin değerlendirilmesi -kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -eğitim -sosyal hizmetler
Bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -eğitim	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -kanalizasyon -üye olunan kuruluş faaliyetleri
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -giyim eşyaları imalatı -kanalizasyon -kara taşıma ve boru hattı taşıma -güvenlik ve soruşturma faaliyetleri -insan sağlığı hizmetleri	-ormancılık ve tomrukçuluk -balıkçılık ve su ürünleri yetiştirilmes. -diğer madencilik ve taş ocakçılığı -giyim eşyaları imalatı -kara taşıma ve boru hattı taşıma -güvenlik ve soruşturma faaliyetleri -insan sağlığı hizmetleri	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -giyim eşyaları imalatı -bina dışı yapıların inşaatı -kara taşıma ve boru hattı taşıma -güvenlik ve soruşturma faaliyetleri -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -insan sağlığı hizmetleri

4.1.2.4. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

BKOMFİ programına 2018 yılında seçilen üniversitenin belirlenen uzmanlık alanı 'çay'dır. Uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri yürütmek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla üniversite bünyesinde Çay İhtisaslaşma Koordinatörlüğü kurulmuştur. İhtisaslaşma kapsamında 2019 yılında uzmanlaşma alanı ile ilgili birimlerde kullanılmak üzere 10 adet ek kadro tahsis edilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından üniversiteye ilk kez 2020 yılında bütçe aktarımı yapılmıştır.

Çay alanında 2018 yılından itibaren üniversitenin Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'nin 11, TÜBİTAK'ın 4 ve DOKAP'ın 1 adet desteklediği çay ihtisas projesi hazırlanmıştır. 2020 yılından itibaren üniversitenin ihtisas bütçesiyle 17 proje hazırlanmıştır (Çizelge 4.80).

Çay alanında ihtisaslaşma üniversitesi olarak seçilen Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin program kapsamında yürüttüğü projeleri incelediğimizde çay, çay

üretimi ve çayın farklı alanlarda kullanılması üzerine projeler hazırlandığı ve yürütüldüğü görülmektedir (Çizelge 4.81).

Çizelge 4.80 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yıllara göre yürütülen projeler

Çay alanında uzmanlaşma	
Proje Başlığı	Başlangıç ve Bitiş Tarihi
Mutasyon Islahı ile Yeni Çay Çeşit Adaylarının Geliştirilmesi Projesi	2020-2023
Çayda Hasat ve Hasat Sonrası İşlemlerin Geliştirilmesi Projesi	2020-2023
Çay Yetiştiriciliği Mekanizasyon Uygulamalarında Mevcut Durumun Belirlenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Araştırma	2020-2023
Türkiye Çay Pazarında Tüketicilerin Çaya Yönelik Tutumu ve Çayın Algılanan Kalitesinin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma	2020-2023
Kamu ve Özel Çay Fabrikalarında Verimlilik ve Kalite İyileştirme Projesi	2020-2023
Çay Eğitim Projesi	2020-2023
Orosanga japonica (Hemiptera Ricaniidae)'nın Çayda Kalite Parametreleri Üzerine Etkisinin Araştırılması	2020-2022
Maliyet Yönetimi Bilgi Sisteminin Geliştirilmesinde Yönetim Denetiminin Rolü Örnek Bir Uygulama	2020-2021
Plağa Bağlı Gingivitis Tedavisinde Yeşil Çay ve Beyaz Çay Etken Maddeli Ağız Gargaralarının Klinik Etkinliğinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi	2020-2022
Çay Atıklarının (Fabrika ve Çay Çalısı) Ekonomiye Kazandırılması Amacıyla Katma Değeri Yüksek Selüloz ve Metil Selüloza Dönüştürülmesi	2020-2022
Rize İlinde Yetiştirilen Çay Ürünü Ekstraktlarından Kozmetik Ürünlerin Hazırlanması	2020-2022
Camellia sinensis Esanslı Yanık Kremi Protipinin Cilt Yanıkları Üzerine Olan Etkisinin İncelenmesi	2020-2023
Deneysel Obezite Modelinde Beyaz Çayın Karbonik Anhidraz İzoenzimleri Üzerine Etkisi	2020-2022
Tüketici Beğenisi ve Sağlığı İçin İdeal Çay Demleme Yönteminin Belirlenmesi	2020-2022
Rize İl Sınırları İçerisinde Yer Alan Mikro Havza Ölçeğinde Çay Topraklarının Çok Kriterli Karar Verme Analiz Yaklaşımıyla Arazi Toprak Kalite İncelemesi	2020-2022
Çay Çiçeğinin Kimyasal Özellikleri, Sağlık ve Ekonomik Açından Potansiyelinin Değerlendirilmesi	2021-2023
Çay İhtisas Kütüphanesi Kurma Projesi	2021-2022

Kaynak: Çay İhtisaslaşma Koordinatörlüğü

Çizelge 4.81 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak açılan dersler

Ön Lisans Ders Adları
Çay Hastalık ve Zararlıları
Çay Tarımı
Alternatif Çay Ürünleri
Çay Analizleri
Çay Ekonomisi ve Pazarlama
Çay Tadımcılığı
Çay Teknolojisi
Yaş Çay Alım Esasları
Çayın Biyokimyası
Lisansüstü Ders Adları
Çay Yetiştiriciliğinde Modern Yaklaşımlar
Çayda Budama Esasları
Çayda Çeşit Geliştirme ve Islah Teknikler
Çayda Çoğaltım Teknikleri
Çayda Hasat ve Hasat Sonrası İşlemler
Çayda İşleme Teknolojileri ve Duyusal Analizler
Çayda Çeşit Geliştirme ve Islah Teknikleri
Ön Lisans Program Adı
Çay Tarımı ve İşleme Teknolojisi

Kaynak: Çay İhtisaslaşma Koordinatörlüğü

“Üniversite tarafından çay alanında yürütülecek araştırma ve geliştirme çalışmalarında kullanılmak üzere Ziraat Fakültesinin de yer aldığı Pazar ilçesinde Mini Çay Fabrikası kurulmuştur. Mini Çay Fabrikası 2021 yılında faaliyete geçirilmiştir. Üniversiteye ait çay deneme arazilerinde bulunan çay bahçelerinden hasat edilen yaş çaylardan elde edilen kuru çaylar üniversitenin kendi markası olan ‘Akademi Çay’ adı altında satışa sunulmuştur” (Çay İhtisaslaşma Koordinatörlüğü).

Üniversite uzmanlaşma alanında toplam 44 akademik yayın yapmıştır (Çizelge 4.82).

Çizelge 4.82 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi BKOMFİ programı kapsamında yıllara göre yayın sayısı

Yıllar	Makale Sayısı	Kitap Sayısı	Broşür Sayısı
2018	6	1	-
2019	18	1	-
2020	12	3	3

Kaynak: Çay İhtisaslaşma Koordinatörlüğü

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Çay İhtisaslaşma Koordinatörlüğü’nden alınan görüşler:

• ***Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nin Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı’na seçilmiş olmasında rol oynayan avantajları hakkında bilgiler:***

- *Üniversitenin çayın %67’sinin yetiştirildiği Rize ilinde bulunması*
- *Çay konusunda araştırma ve uygulamalar yapacak alt yapıya sahip olması*
- *Çay sektöründe yer alan tüm paydaşlarla iş birliğine açık olması*
- *Çay fabrikalarının büyük oranda Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alması*

• ***Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nin Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı doğrultusunda “çay” alanında uzmanlaşmasına karar verilmesini sağlayan güçlü yönleri hakkında bilgiler:***

- *Başarı odaklı ve dostane bir kurum kültürünün varlığı*
- *Türkiye’deki üniversiteler arasında çay konusunda çalışmalarıyla öne çıkan bir üniversite olması*

• *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ve Çay İhtisaslaşma Koordinatörlüğü’nün şehir merkezinde yer almasına bağlı çay ile ilgili tüm paydaşlar açısından ulaşılabilir olması*

- "Çay Bitkisi Gen Havuzunun Oluşturulması ve Ticari Çay Çeşit Adaylarının Belirlenmesi" başlıklı TÜBİTAK KAMAG 1007 projesi kapsamında Ziraat Fakültesinde yeni çay çeşitlerinin de geliştirileceği çay gen havuzunun kurulması

- Tarım ve Orman Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ve ÇAYKUR Genel Müdürlüğü arasında "Çay Bahçelerinin Rehabilitasyonu Projesine Ait İş Birliği Protokolü" imzalanmış olması

- Çay konusunda ve bu alanda teknolojiye hızlı değişime ayak uydurabilecek genç akademik personelinin olması

- Üreticilere ve çay sektöründe yer alan paydaşlara çay alanında eğitim verme bilgi alt yapısına sahip olması

- **Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin "çay" alanında uzmanlaşması ile elde etmeyi beklediği başarılar nelerdir, uzmanlaşma alanında kentine ve bölgesine katacağı değerler hakkında bilgiler:**

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Türkiye'deki üniversiteler arasında çay konusunda öne çıkan ve bu konuda uzmanlaşma hedefi olan bir üniversitedir. Bu kapsamda gerek üniversite bünyesinde yapılan toplantılarda gerekse sektörel ziyaretler ile paydaşların görüş, talep, öneri ve desteklerine değer vererek, yapılacak çalışmalarını planlanmaktadır. Bu minvalde Türkiye çay sektörünün sorunlarının çözümüne yönelik konuları belirleyerek bünyesinde;

- Ürün geliştirme, üretim, ürünlerin işlenmesi ve değerlendirilmesi ile gıda güvenliği ve sağlık başta olmak üzere farklı alanlarda çay ile ilgili araştırma ve geliştirme çalışmalarını yapmak ve yapılanlara destek vermek,

- Çayda çevre ile uyumlu ve sürdürülebilir üretim teknikleri, üretim girdileri, ürün işleme teknolojileri geliştirmeye; gen kaynaklarının korunmasına ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapmak,

- Konuyla ilgili kamu ve özel kuruluşlar ile mesleki birlik ve benzer oluşumlar ile koordinatörlüğümüzün çalışmalarında iş birliği sağlamak, bu kurum ve kuruluşlara danışmanlık hizmetleri vermek,

- Üniversitede çay konusunda araştırma ve uygulamalar yapacak öğretim elemanı ve öğrenci yetişmesini teşvik etmek,

- Çay konusunda ortak bilimsel araştırma ve uygulama projeleri geliştirmek, uygulamak ve ortak çalışmalarda gerekli koordinasyonu sağlamak,

- Çay konusunda ortak araştırma ve geliştirme etkinlikleri için, bölgesel, ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile iş birliği yapmak,
- Çay konusunda araştırma ve uygulamaları teşvik etmek ve yapılan araştırmaları duyurmak amacı ile seminerler, kurslar ve konferanslar düzenlemek, gerektiğinde bu çalışmalar ile ilgili katılım belgeleri ve sertifikalar vermek,
- Çay konusunda kamuoyunu aydınlatmak ve bilgilendirmek amacı ile yayın ve yayım faaliyetlerinde bulunmak,
- ÇAYKUR ve Özel sektörün gereksinim duydukları çay ile ilgili araştırmaları yapmak, onların sorunlarını çözmeye yönelik projeler yürütmek ve ürün geliştirme etkinliklerini desteklemek ve Koordinatörlüğün kuruluş amacına ve “Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyona Farklılaşma ve İhtisaslaşma” amaç ve ilkelerine uygun diğer çalışmaları yapmaya yönelik faaliyetlerin birçoğu başlamış ve önümüzdeki süreçte başlatılacaktır.

Söz konusu hususlarda bölgeye önemli bir katma değer sağlayan çayın marka değerini artıracak çalışmalar yaparak, bahçeden bardağa kadar olan süreçlerin hepsini yeniden ele alarak değerlendirmek ve modernizasyonu sağlamak suretiyle çay bitkisinin daha uzun süre halka hizmet etmesini sağlamak üniversitenin temel amaçlarından biridir.

SBB'nin ihtisaslaşma üniversiteleri için yıllık yatırım bütçesinde üniversiteye çay yetiştiriciliğinin geliştirilmesi, üretim ve pazarlama projesinde 2020 yılı itibarıyla bütçe ayrılmıştır (Çizelge 4.83).

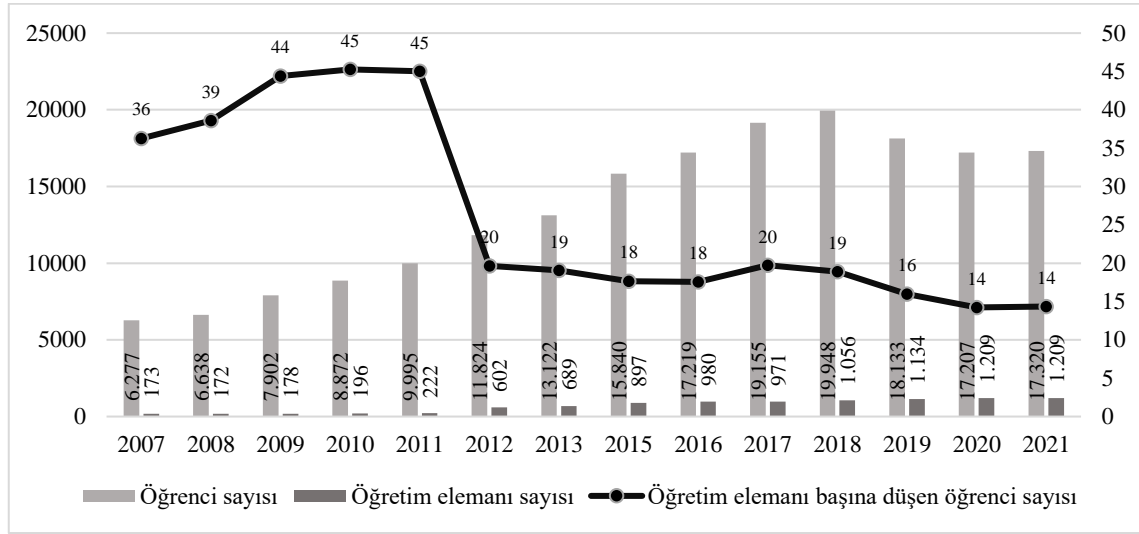
Çizelge 4.83 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi BKOMFİ programı yatırımları

DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2020				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2019 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2020 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2020-2024	15.000.000	-	3.000.000
Çay Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi, Üretim ve Pazarlama	2020-2024	15.000.000	-	3.000.000

Kaynak: SBB, 2021

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi 2. dönem üniversiteler içerisinde öğrenci sayısına göre 3. sırada öğretim elemanı sayısına göre ise 1. sırada yer almaktadır. Üniversitenin 2021 yılında 2018 yılına göre öğrenci sayısının azaldığı, öğretim elemanı

sayısının arttığı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının azaldığı görülmektedir (Şekil 4.9).



Şekil 4.9 Yıllara göre Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı
Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Üniversitenin URAP akademik performans puanı 29 puan yükselmiştir ve 2. dönem üniversiteleri içinde puanını en az artıran üniversitedir. Programa seçildiği yıl sıralaması 56 olan üniversite 2021-2022 yılı sıralamasını yükseltememiştir ve 56.sırada kalmıştır. Buna göre üniversitenin akademik performansını beklenildiği ölçüde yükseltemediği söylenebilir (Çizelge 4.84).

Çizelge 4.84 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması

Yılı	Sıralaması	Makale Puanı	Toplam Atf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
2018-2019	56	103,43	113,03	110,99	48,03	63,04	438,51
2019-2020	57	98,54	112,51	110,6	58,9	62,68	443,21
2020-2021	59	107,09	112,43	115,64	54,1	62,7	451,96
2021-2022	56	112,58	116,29	112,8	64,16	62,16	468

Kaynak: URAP, 2021

2. dönem üniversiteler içerisinde Rize nüfus olarak 4. sırada yer almaktadır. 2021 yılı nüfusu üniversitenin programa seçildiği 2018 yılına göre 2.946 kişi azalmıştır. Köy nüfusunun azaldığı şehir nüfusunun ise arttığı görülmektedir buna göre köyden kente göçün olduğu söylenebilir (Çizelge 4.85).

Çizelge 4.85 Rize 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi

	Köy nüfusu	Şehir nüfusu	Toplam nüfus	Köy nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Şehir nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Kentleşme düzeyi
2007	119.085	197.167	316.252	-	-	0,6
2008	129.706	189.704	319.410	8,9	-3,8	0,6
2009	124.000	195.569	319.569	-4,4	3,1	0,6
2010	122.117	197.520	319.637	-1,5	1,0	0,6
2011	120.376	202.636	323.012	-1,4	2,6	0,6
2012	116.521	207.631	324.152	-3,2	2,5	0,6
2013	124.011	204.194	328.205	6,4	-1,7	0,6
2014	118.284	211.495	329.779	-4,6	3,6	0,6
2015	113.383	215.596	328.979	-4,1	1,9	0,7
2016	110.008	221.040	331.048	-3,0	2,5	0,7
2017	108.623	222.418	331.041	-1,3	0,6	0,7
2018	142.520	206.088	348.608	31,2	-7,3	0,6
2019	119.628	223.584	343.212	-16,1	8,5	0,7
2020	115.689	228.670	344.359	-3,3	2,3	0,7
2021	111.796	233.866	345.662	-3,4	2,3	0,7

* Kentleşme düzeyi şehir nüfusu/toplam nüfus formülüne göre hesaplanmıştır
Kaynak: TÜİK, 2020

GSYH'nin yıllara göre artış gösterdiği ve kişi başına düşen GSYH değerinin de arttığı görülmektedir. GSYH içerisinde en yüksek değerler 2018 yılında sırasıyla hizmetler, sanayi, tarım, ormancılık ve balıkçılık, 2020 yılında ise sırasıyla sanayi, tarım, ormancılık ve balıkçılık ve hizmetler sektörlerine aittir. Üniversitenin uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe GSYH değerini arttırdığı görülmektedir (Çizelge 4.86).

Çizelge 4.86 Rize 2018-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri

Çay alanında uzmanlaşma				
	2018	2019	2020	
Bin TL	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	1.850.429	2.291.254	2.732.358
	Sanayi	2.083.498	2.466.314	2.864.550
	İmalat sanayi	1.464.018	1.684.349	1.884.679
	İnşaat	1.132.872	1.339.891	1.544.039
	Hizmetler	2.092.948	2.208.378	2.361.940
	Bilgi ve iletişim	61.651	61.825	69.508
	Finans ve sigorta faaliyetleri	217.179	252.021	351.822
	Gayrimenkul faaliyetleri	1.119.336	1.201.696	1.380.605
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	248.188	289.518	336.280
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.670.134	2.074.119	2.401.537
	Diğer hizmet faaliyetleri	314.359	458.410	477.392
	Sektörler toplamı	10.790.594	12.643.426	14.520.031
	Vergi-sübvansiyon	1.246.269	1.397.903	1.813.048
	GSYH	12.036.863	14.041.329	16.333.079
TL	Kişi başına düşen GSYH	35.421	40.592	47.510

Kaynak: TÜİK, 2021; TÜİK, 2021c

Rize için 2018 yılında bölgesel uzmanlaşmadan bahsedilebilen ekonomik faaliyet grubu 17, 2020 yılında 18'dir. Bölgesel uzmanlaşmanın başladığı faaliyet sayısı artmıştır (Çizelge 4.87).

Çizelge 4.87 Rize yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları

Yıllar	Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur LQ≥3	Bölgesel uzmanlaşma yüksektir LQ≥2	Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır LQ≥1,25+	Bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir LQ<1,25	Toplam
2018	2	4	11	72	89
2019	2	3	11	73	89
2020	2	4	12	71	89

Bölgesel uzmanlaşmadan bahsedebildiğimiz ekonomik faaliyet gruplarını ayrıntılı olarak incelediğimizde Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin uzmanlaşma alanı olan çay ile ilgili tarım faaliyet gruplarında bölgesel uzmanlaşmanın olmadığı görülmektedir (Çizelge 4.88).

Çizelge 4.88 Rize yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları

Çay alanında uzmanlaşma			
Yıllar	2018	2019	2020
Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur	-balıkçılık ve su ürünleri yetiştirilimi -metal cevheri madenciliği	-balıkçılık ve su ürünleri yetiştirilimi -metal cevheri madenciliği	-balıkçılık ve su ürünleri yetiştirilimi -metal cevheri madenciliği
Bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir	-gıda ürünleri imalatı -atık maddelerin değerlendirilmesi -bina dışı yapıların inşaatı -özel inşaat faaliyetleri	-gıda ürünleri imalatı -bina dışı yapıların inşaatı -özel inşaat faaliyetleri	-gıda ürünleri imalatı -bina dışı yapıların inşaatı -özel inşaat faaliyetleri -spor, eğlence ve dinlenme faal.
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -bina inşaatı -perakende ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç) -kara taşıma ve boru hattı taşıma -programcılık ve yayıncılık faal. -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -yatılı bakım faaliyetleri -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -bina inşaatı -perakende ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç) -kara taşıma ve boru hattı taşıma -programcılık ve yayıncılık faal. -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -yatılı bakım faaliyetleri -kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	-diğer madencilik ve taş ocakçılığı -elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -suyun toplanması artırılması ve dağıtımı -bina inşaatı -perakende ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç) -kara taşıma ve boru hattı taşıma -Seyahat acentesi, tur operatörü ve diğer rezervasyon hizmeti ve ilgili faaliyetler -büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -insan sağlığı hizmetleri -yatılı bakım faaliyetleri
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-spor, eğlence ve dinlenme faaliyetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-spor, eğlence ve dinlenme faaliyetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-kumar ve müşterek bahis faaliyetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri

Üniversitenin uzmanlaşma alanı olan çay ile ilgili Rize çay üretimi ve verim verilerini incelediğimizde 2018 yılına göre 2020 yılında üretim ve verimde azalma olduğu görülmektedir. Üniversite uzmanlaşma alanı ile ilgili projeler ve faaliyetler yürütmesine karşın Rize ili için çay alanında beklenen ölçüde gelişme gösterememiştir (Çizelge 4.89)

Çizelge 4.89 Rize çay yaprakları bitkisel üretim miktarı ve verim

Çay alanında uzmanlaşma				
	Üretim (ton)		Verim (kg/dekar)	
	Rize	Türkiye	Rize	Türkiye
2018	958.412	1.480.534	1.822	1.895
2019	905.650	1.407.448	1.716	1.791
2020	933.848	1.450.556	1.769	1.844

Kaynak: TÜİK, 2021,f

4.1.2.5. Siirt Üniversitesi

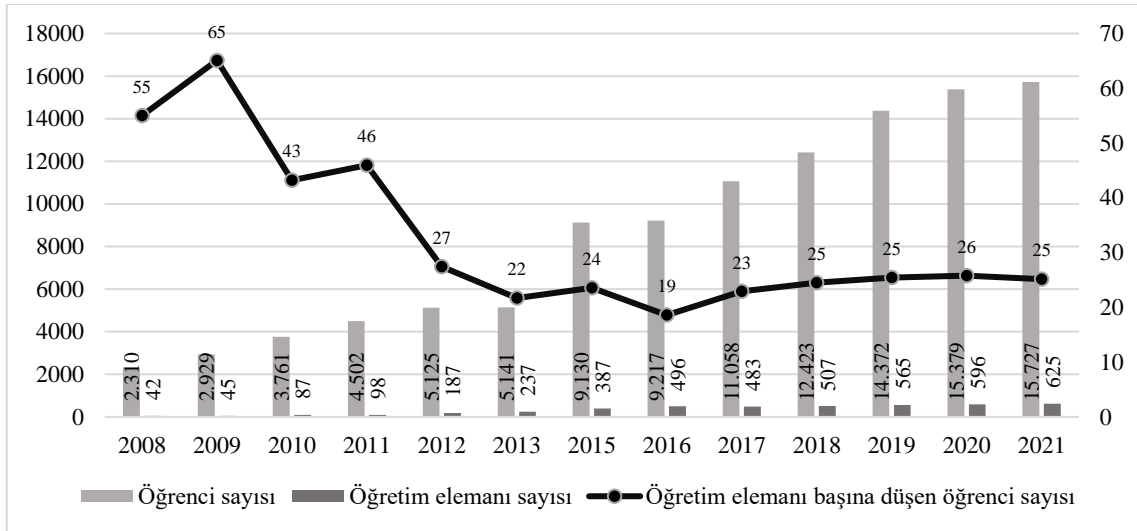
BKOMFİ programına 2018 yılında seçilen üniversitenin belirlenen uzmanlık alanı ‘tarım ve hayvancılık’ tır. Uzmanlaşma alanı ile ilgili faaliyetleri yürütmek ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla üniversite bünyesinde Tarım ve Hayvancılık İhtisaslaşma Koordinasyon Merkezi Koordinatörlüğü kurulmuştur. SBB’nin ihtisaslaşma üniversiteleri için yıllık yatırım bütçesinde üniversiteye tarımsal ürün çeşitliliğinin artırılması ve bitkisel üretimin geliştirilmesi ve hayvan yetiştiriciliği projelerinde 2020 yılı itibarıyla bütçe ayrılmıştır (Çizelge 4.90).

Çizelge 4.90 Strateji ve Bütçe Başkanlığı yıllık yatırım programı, Siirt Üniversitesi BKOMFİ Programı yatırımları

DKH- Sosyal- Teknolojik Araştırma Sektörü				
2020				
Proje Adı	Başlama Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (Toplam)	2019 Yılı Sonu Kümülatif Harcama (Toplam)	2020 Yılı Yatırımı (Toplam)
İhtisaslaşma Projesi	2020-2024	15.000.000	-	3.000.000
Tarımsal Ürün Çeşitliliğinin Artırılması ve Bitkisel Üretimin Geliştirilmesi	2020-2024	10.000.000	-	2.000.000
Hayvan Yetiştiriciliği	2020-2024	5.000.000	-	1.000.000

Kaynak: SBB, 2021

Siirt Üniversitesi 2. dönem üniversiteler içerisinde öğrenci sayısına göre 4. sırada öğretim elemanı sayısına göre ise 5. sırada yer almaktadır. Üniversitenin 2021 yılında 2018 yılına göre öğrenci sayısının ve öğretim elemanı sayısının arttığı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının azaldığı görülmektedir (Şekil 4.10).



Şekil 4.10 Yıllara göre Siirt Üniversitesi öğrenci sayısı, öğretim elemanı sayısı ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı

Kaynak: YÖK, 2021; YÖK, 2021a

Üniversitenin URAP akademik performans puanı 99 puan yükselmiştir ve 2. dönem üniversiteleri içinde puanını en çok artıran 2. üniversitedir. Programa seçildiği yıl sıralaması 111 olan üniversite 2021-2022 yılı sıralamasını 102'ye yükseltmiştir. Buna göre üniversite 2. dönem üniversiteleri içinde akademik performansını en çok arttıran 2. üniversitedir (Çizelge 4.91).

Çizelge 4.91 Siirt Üniversitesi yıllara göre URAP sıralaması

Yılı	Sıralaması	Makale Puanı	Toplam Atıf Puanı	Toplam Bilimsel Doküman Puanı	Doktora Mezun Öğrenci Sayısı Puanı	Öğretim Üyesi/Öğrenci Puanı	Toplam
2018-2019	111	83,30	78,45	68,12	5,50	44,98	280,36
2019-2020	117	86,72	82,07	77,35	4,49	46,84	297,47
2020-2021	109	88,44	90,48	91,42	18,03	44,46	332,83
2021-2022	102	105,98	106,37	95,59	24,19	47,14	379,28

Kaynak: SBB, 2021

2. dönem üniversiteler içerisinde Siirt nüfus olarak 5. sırada yer almaktadır. 2021 yılı nüfusu üniversitenin programa seçildiği 2018 yılına göre 310 kişi artmıştır. Köy nüfusunun azaldığı şehir nüfusunun ise arttığı görülmektedir buna göre köyden kente göçün olduğu söylenebilir (Çizelge 4.92).

GSYH'nin yıllara göre artış gösterdiği ve kişi başına düşen GSYH değerinin de arttığı görülmektedir. GSYH içerisinde en yüksek değerler 2018 yılında sırasıyla kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, hizmetler, tarım, ormancılık ve balıkçılık ve inşaat, 2020 yılında ise sırasıyla kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve

sosyal hizmet faaliyetleri, tarım, ormancılık ve balıkçılık, inşaat ve hizmetler sektörlerine aittir. Üniversitenin uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe GSYH değerini arttırdığı görülmektedir (Çizelge 4.93).

Çizelge 4.92 Siirt 2007-2021 yılları arası yerleşim yerine göre il nüfusu, nüfus artış oranları ve kentleşme düzeyi

	Köy nüfusu	Şehir nüfusu	Toplam nüfus	Köy nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Şehir nüfusunun bir önceki yıla göre artış oranı	Kentleşme düzeyi
2007	117.758	173.770	291.528	-	-	0,6
2008	120.859	178.960	299.819	2,6	3,0	0,6
2009	119.698	183.924	303.622	-1,0	2,8	0,6
2010	119.285	181.410	300.695	-0,3	-1,4	0,6
2011	120.614	189.854	310.468	1,1	4,7	0,6
2012	119.176	191.703	310.879	-1,2	1,0	0,6
2013	120.871	193.282	314.153	1,4	0,8	0,6
2014	119.551	198.815	318.366	-1,1	2,9	0,6
2015	116.328	204.023	320.351	-2,7	2,6	0,6
2016	115.747	206.917	322.664	-0,5	1,4	0,6
2017	115.004	209.390	324.394	-0,6	1,2	0,6
2018	113.323	218.347	331.670	-1,5	4,3	0,7
2019	111.727	218.553	330.280	-1,4	0,1	0,7
2020	110.258	220.812	331.070	-1,3	1,0	0,7
2021	108.430	223.550	331.980	-1,7	1,2	0,7

* Kentleşme düzeyi şehir nüfusu/toplam nüfus formülüne göre hesaplanmıştır
Kaynak: TÜİK, 2020

Çizelge 4.93 Siirt 2018-2020 yılları arası GSYH, kişi başına düşen GSYH ve faaliyet gruplarına göre GSYH değerleri

Tarım ve hayvancılık alanında uzmanlaşma				
		2018	2019	2020
Bin TL	Tarım, ormancılık ve balıkçılık	877.572	1.362.057	1.609.370
	Sanayi	512.585	670.925	715.951
	İmalat sanayi	184.532	175.303	218.338
	İnşaat	663.540	877.852	1.078.945
	Hizmetler	944.946	1.171.692	1.018.891
	Bilgi ve iletişim	23.896	26.535	31.821
	Finans ve sigorta faaliyetleri	61.977	70.038	102.357
	Gayrimenkul faaliyetleri	396.233	449.944	510.798
	Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri	201.544	230.028	288.587
	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2.305.378	2.983.568	3.571.669
	Diğer hizmet faaliyetleri	113.608	135.853	148.976
	Sektörler toplamı	6.101.280	7.978.491	9.077.366
	Vergi-sübvansiyon	704.673	882.131	1.133.448
	GSYH	6.805.953	8.860.622	10.210.814
TL	Kişi başına düşen GSYH	20.748	26.771	30.879

Kaynak: TÜİK, 2021; TÜİK, 2021c

Siirt için 2018 yılında bölgesel uzmanlaşmadan bahsedilebilen ekonomik faaliyet grubu 16, 2020 yılında 15'tir. Bölgesel uzmanlaşmadan bahsedilebilen faaliyet sayısı azalmıştır (Çizelge 4.94).

Çizelge 4.94 Siirt yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grubu sayıları

Yıllar	Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur LQ≥3	Bölgesel uzmanlaşma yüksektir LQ≥2	Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır LQ≥1,25+	Bölgesel uzmanlaşma henüz gerçekleşmemiştir LQ<1,25	Toplam
2018	5	4	7	73	89
2019	7	1	9	72	89
2020	4	3	8	74	89

Çizelge 4.95 Siirt yıllara göre LQ tekniği ile hesaplanmış bölgesel uzmanlaşma düzeylerine göre ekonomik faaliyet grupları

Tarım ve hayvancılık alanında uzmanlaşma			
Yıllar	2018	2019	2020
Bölgesel tam uzmanlaşma mevcuttur	-ham petrol ve doğalgaz çıkarımı -metal cevheri madenciliği -madenciliği destekleyici hizmet -bina dışı yapıların inşaatı -kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	-ham petrol ve doğalgaz çıkarımı -metal cevheri madenciliği -madenciliği destekleyici hizmet -suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı -bina dışı yapıların inşaatı -kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -sosyal hizmetler	-ham petrol ve doğalgaz çıkarımı -metal cevheri madenciliği -kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik -sosyal hizmetler
Bölgesel uzmanlaşma düzeyi yüksektir	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -sosyal hizmetler	-elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı	-madenciliği destekleyici hizmet -elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı -bina dışı yapıların inşaatı
Bölgesel uzmanlaşma başlamıştır	-iyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri -bina inşaatı -kara taşıma ve boru hattı taşıma -güvenlik ve soruşturma faaliyetleri -eğitim -insan sağlığı hizmetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-iyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri -bina inşaatı -kara taşıma ve boru hattı taşıma -veterinerlik hizmetleri -bina ve çevre düzenleme faaliyetleri -büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -eğitim -insan sağlığı hizmetleri -üye olunan kuruluş faaliyetleri	-bina inşaatı -kara taşıma ve boru hattı taşıma -büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri -eğitim -insan sağlığı hizmetleri -yatılı bakım faaliyetleri -spor, eğlence ve dinlence faal. -üye olunan kuruluş faaliyetleri

Bölgesel uzmanlaşmadan bahsedilebilen ekonomik faaliyet grupları ayrıntılı olarak incelendiğinde Siirt Üniversitesi'nin uzmanlaşma alanı olan tarım ve hayvancılık ile ilgili faaliyet gruplarında veterinerlik hizmetlerinde 2019 yılında bölgesel

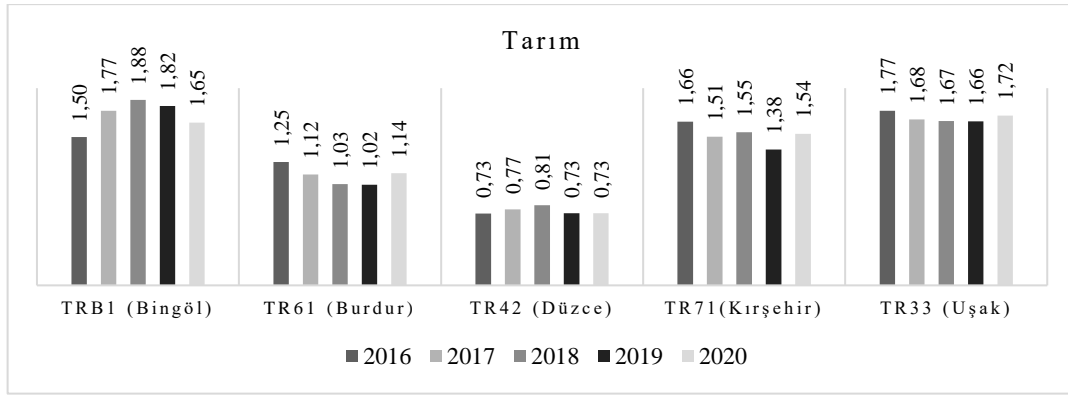
uzmanlaşmanın başladığı, fakat 2020 yılında bu gelişmenin sürdürülemediği görülmektedir. Üniversitenin uzmanlaşma alanı ile ilgili diğer faaliyet gruplarında bölgesel uzmanlaşmanın olmadığı görülmektedir (Çizelge 4.95).

4.2. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması İhtisaslaşma Programı 1. ve 2. Dönem Üniversitelerinin Başarısının Kıyaslamalı Olarak Değerlendirilmesi

Üniversiteler, 2016 yılında seçilen 1. Dönem üniversiteleri, Bingöl Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Uşak Üniversitesi; 2018 yılında seçilen 2. Dönem üniversiteleri, Aksaray Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Siirt Üniversitesi; uzmanlaşma alanı tarım ile ilgili olan Bingöl Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Siirt Üniversitesi; uzmanlaşma alanı hayvancılık ile ilgili olan Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Siirt Üniversitesi şeklinde 4 grup yapılarak sektörel uzmanlaşma, bitkisel hayvansal üretim LQ değeri, veterinerlik hizmetleri LQ değeri, tarım alanı, bitkisel üretim, canlı hayvan sayısı, hayvansal üretim, canlı hayvan değeri ve hayvansal üretim değeri verileri ışığında kıyaslamalı olarak değerlendirilmiştir.

Lokasyon katsayısı (LQ) yöntemi belli bir sektörde/alanda bölgesel yığılmaları tespit edebilmemizi sağlayan bir yöntemdir. Üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik yapısını anlayabilmek ve uzmanlaşma alanları ile alakalı sektörlerde programa seçtikleri yıl itibariyle yaşanan değişimleri değerlendirebilmek amacıyla tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde istihdam verileri (TÜİK, 2021a) kullanılarak illerin TR düzey 2 bölgelerinin sektörel uzmanlaşma düzeyleri LQ tekniği ile hesaplanmıştır.

1.Dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde 2016, 2017, 2018, 2020 yılları için sektörel uzmanlaşma değerleri Şekil 4.11’de verilmiştir. 1.Dönem üniversitelerinden uzmanlaşma alanı tarım ile ilgili olan iller Bingöl ve Kırşehir’dir. Bölgelerin tarım sektörü uzmanlaşma verilerinin ortalamasına göre sırasıyla TRB1 bölgesi (Bingöl) 1,72, TR33 bölgesi (Uşak) 1,70, TR71 bölgesi (Kırşehir) 1,53, TR61 bölgesi (Burdur) 1,11 ve TR42 bölgesi (Düzce) 0,76 değerine sahiptir. Buna göre uzmanlaşma alanlarının bölgenin potansiyeline göre doğru bir seçim olduğu söylenebilir. Özellikle Bingöl için programa başladığı yıl olan 2016 ve 2020 yılı verileri ele alındığında sektörel uzmanlaşma artmıştır. Bingöl için tarım sektöründe uzmanlaşma açısından programın başarılı olduğu söylenebilir (Şekil 4.11).



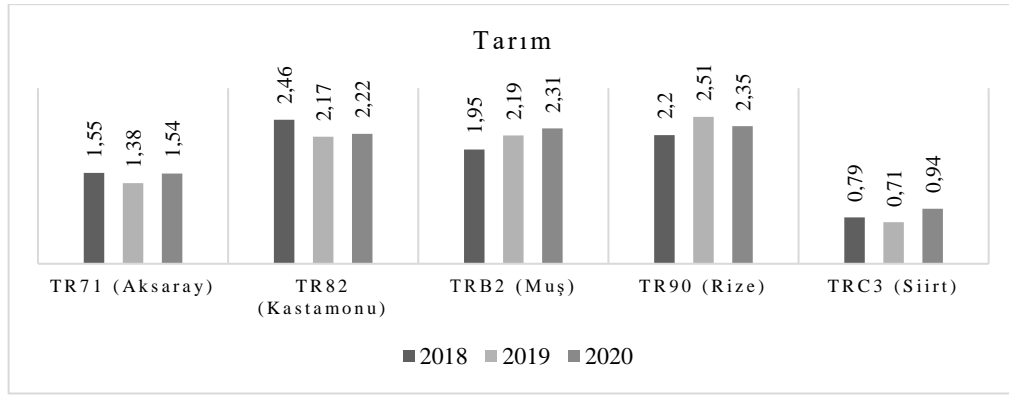
Şekil 4.11 1. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre tarım sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi

1. dönem ihtisaslaşma üniversiteleri içinde Bingöl Üniversitesi tarım ve havza bazlı kalkınma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi hayvancılık alanında ve Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi tarım ve jeotermal alanında ihtisaslaşma üniversitesi olarak seçilmiştir. Tarım ve hayvancılık alanlarında uzmanlaşan 3 üniversitenin kurulduğu kentlerde bitkisel ve hayvansal üretim faaliyet grubu LQ değerleri 2016 yılına göre 2020 yılında Bingöl’de %111, Burdur’da %76 ve Kırşehir’de %23 artmıştır. Bingöl LQ değeri diğer illere göre düşük olsa da en yüksek gelişim Bingöl’de yaşanmıştır. Buna göre sırasıyla Bingöl Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ve Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi uzmanlaşma alanları ile ilgili olarak kuruldukları kente bitkisel ve hayvansal üretim ekonomik faaliyet grubunda katkı sağlamıştır (Çizelge 4.96).

Çizelge 4.96. 1. dönem tarım uzmanlaşma alanındaki üniversitelerin kuruldukları kentlerin istihdama göre bitkisel hayvansal üretim faaliyet grubu yıllara göre LQ değerleri

	Bingöl	Burdur	Kırşehir
2016	0,26	1,18	3,22
2017	0,19	1,31	3,06
2018	0,36	1,6	3,55
2019	0,51	1,9	3,77
2020	0,55	2,08	3,96

2. dönem üniversitelerinden uzmanlaşma alanı tarım ile ilgili olan iller Rize ve Siirt’tir. Bölgelerin tarım sektörü uzmanlaşma verilerinin ortalamasına göre sırasıyla TR90 bölgesi (Rize) 2,35, TR82 bölgesi (Kastamonu) 2,28, TRB2 bölgesi (Muş) 2,15, TR71 bölgesi (Aksaray) 1,49 ve TRC3 bölgesi (Siirt) 0,81 değerine sahiptir. Buna göre uzmanlaşma alanının bölgenin potansiyeline göre Rize için doğru bir seçim olduğu söylenebilir (Şekil 4.12).



Şekil 4.12. 2. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre tarım sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi

2. dönem üniversiteleri içinde Muş Alparslan Üniversitesi hayvancılık alanında, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi çay alanında ve Siirt Üniversitesi tarım ve hayvancılık alanında ihtisaslaşma üniversitesi olarak seçilmiştir. Tarım ve hayvancılık alanlarında uzmanlaşan 3 üniversitenin kurulduğu kentlerde bitkisel ve hayvansal üretim faaliyet grubu LQ değerleri 2018 yılına göre 2020 yılında Muş'ta %30 azalmış, Rize'de %80 ve Siirt'te %15 artmıştır. En yüksek gelişim Rize'de yaşanmıştır. Diğer illere göre Muş LQ değeri yüksek olmasına rağmen düşüş yaşanması Muş Alparslan Üniversitesi uzmanlaşma alanında Muş iline bitkisel ve hayvansal üretim ekonomik faaliyet grubunda katkı sağlayamamıştır (Çizelge 4.97).

Çizelge 4.97. 2. dönem tarım uzmanlaşma alanındaki üniversitelerin kuruldukları kentlerin istihdama göre bitkisel hayvansal üretim faaliyet grubu yıllara göre LQ değerleri

	Muş	Rize	Siirt
2018	1,03	0,1	0,26
2019	1,04	0,08	0,27
2020	1	0,18	0,3

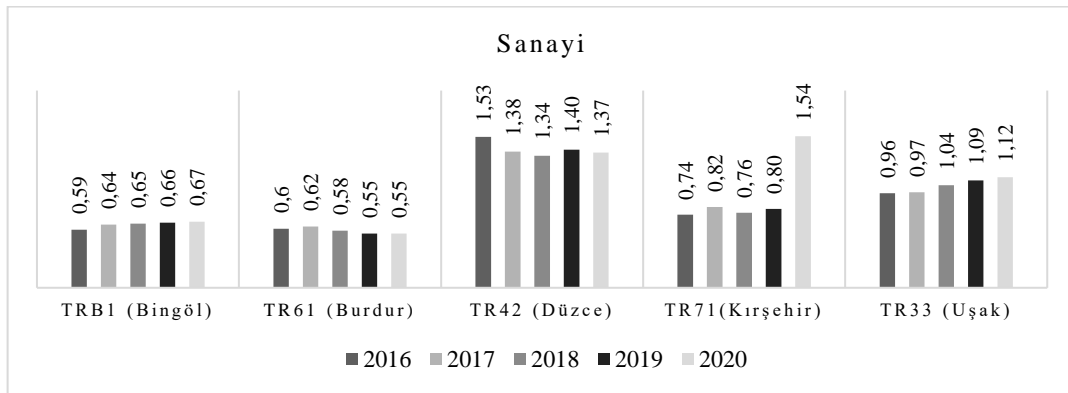
1. ve 2. dönem üniversitelerin içinde uzmanlaşma alanı tarım ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin tarım alanı büyüklüğü ve bitkisel üretim değerlerinin Türkiye içindeki payının yıllara göre değişimi çizelge 4. 106'da verilmiştir. Buna göre Bingöl, Kırşehir ve Rize için tarım alanı azalırken Siirt'te arttığı görülmektedir. Bitkisel üretim değerinin Türkiye içindeki payı ise Bingöl ve Rize'de azalmış, Kırşehir'de aynı kalmış ve Siirt'te artmıştır. Siirt Üniversitesi'nin tarım alanında Siirt için olumlu etkisi olduğu söylenebilir (Çizelge 4.98).

Çizelge 4.98. Uzmanlaşma alanı tarım ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin yıllara göre tarım alanı ve bitkisel üretim değerleri

Tarım alanı (dekar)				
	Bingöl	Kırşehir	Rize	Siirt
2016	319.428	3.975.192	-	-
2017	300.395	3.525.792	-	-
2018	302.888	3.501.004	559.216	895.318
2019	317.720	3.250.031	560.847	898.948
2020	299.680	3.275.999	555.960	935.887
TL cinsinden bitkisel üretim değerinin Türkiye içindeki payı (%)				
	Bingöl	Kırşehir	Rize	Siirt
2016	0,1	0,57	-	-
2017	0,08	0,73	-	-
2018	0,08	0,67	1,53	0,39
2019	0,07	0,52	1,47	0,43
2020	0,06	0,57	1,32	0,74

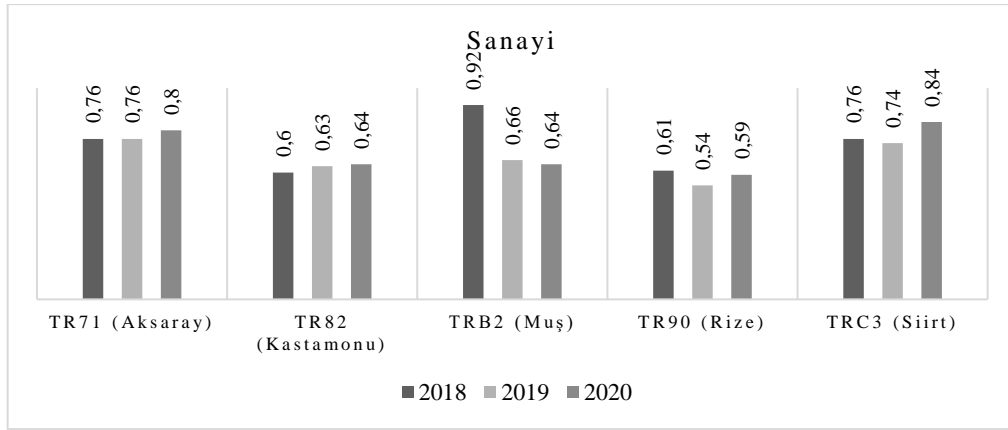
Kaynak: TÜİK, 2021f

Bölgelerin sanayi sektörü uzmanlaşma verilerinin ortalamasına göre sırasıyla TR42 bölgesi (Düzce) 1,40, TR71 bölgesi (Kırşehir) 0,93, TR33 bölgesi (Uşak) 1,00, TRB1 bölgesi (Bingöl) 0,64 ve TR61 bölgesi (Burdur) 0,58 değerine sahiptir (Şekil 4.13).



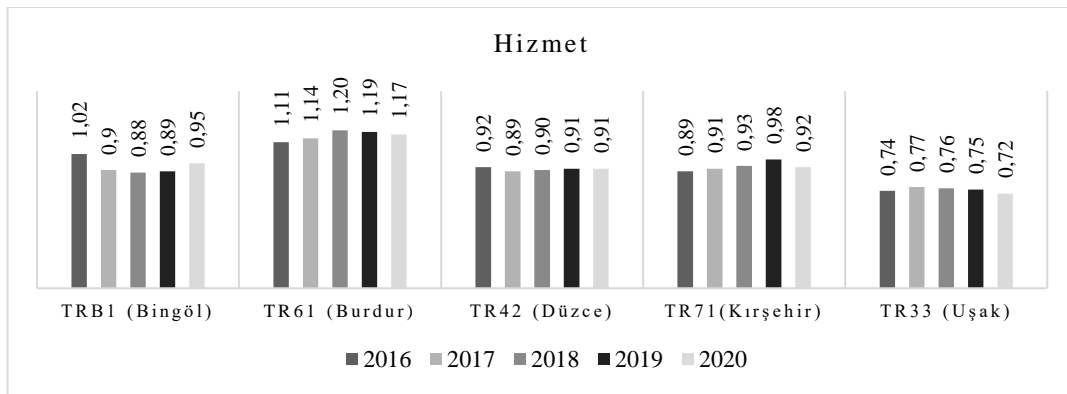
Şekil 4.13. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre sanayi sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi

Bölgelerin sanayi sektörü uzmanlaşma verilerinin ortalamasına göre sırasıyla TRC3 bölgesi (Siirt) 0,78, TR71 bölgesi (Aksaray) 0,77, TRB2 bölgesi (Muş) 0,74, TR82 bölgesi (Kastamonu) 0,62 ve TR90 bölgesi (Rize) 0,58, değerine sahiptir (Şekil 4.14).



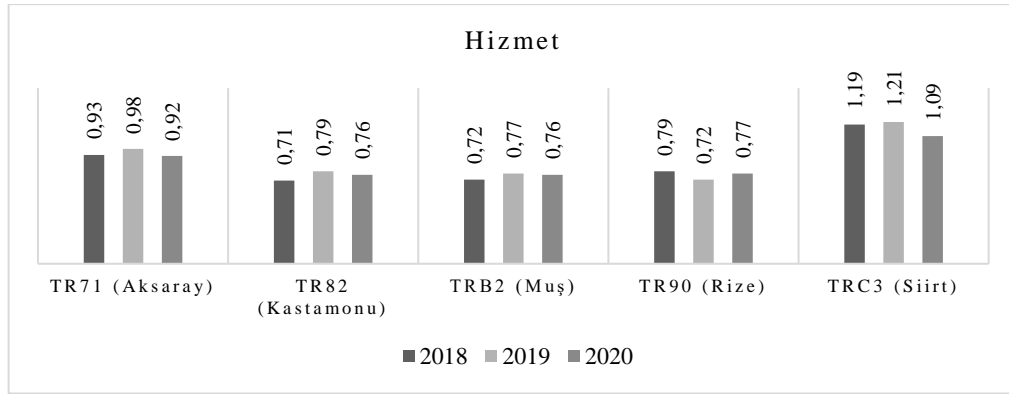
Şekil 4.14. 2. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre sanayi sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi

Bölgelerin hizmet sektörü uzmanlaşma verilerinin ortalamasına göre sırasıyla TR61 bölgesi (Burdur) 1,16, TRB1 bölgesi (Bingöl) 0,93, TR71 bölgesi (Kırşehir) 0,93, TR42 bölgesi (Düzce) 0,91 ve TR33 bölgesi (Uşak) 0,75 değerine sahiptir (Şekil 4.15).



Şekil 4.15. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre hizmet sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi

Bölgelerin hizmet sektörü uzmanlaşma verilerinin ortalamasına göre sırasıyla TRC3 bölgesi (Siirt) 1,16, TR71 bölgesi (Aksaray) 0,94, TR90 bölgesi (Rize) 0,76, TR82 bölgesi (Kastamonu) 0,75 ve TRB2 bölgesi (Muş) 0,75 değerine sahiptir (Şekil 4.16).



Şekil 4.16. 2. dönem üniversitelerin kuruldukları illerin TR düzey 2 bölgelerinin istihdama göre hizmet sektöründe sektörel uzmanlaşma değerlerinin yıllar içerisindeki değişimi

1. ve 2. dönem üniversitelerin içinde uzmanlaşma alanı hayvancılık ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin toplam canlı hayvan sayısı ve hayvansal üretim değerlerinin yıllara göre değişimi çizelge 4. 107’de verilmiştir. Buna göre Burdur için canlı hayvan sayısının 2016 yılına göre azaldığı, Muş ve Siirt için canlı hayvan sayısının 2018 yılına göre arttığı görülmektedir. Burdur ve Muş için hayvansal üretim değerlerinin arttığı ve Siirt’te azaldığı görülmektedir. Buna göre Burdur ve Muş’un hayvansal üretim verimini arttırdığı söylenebilir (Çizelge 4.99).

Çizelge 4.99. Uzmanlaşma alanı hayvancılık ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin yıllara göre canlı hayvan sayısı ve hayvansal üretim miktarı

Toplam canlı hayvan sayısı (baş)				
	Burdur	Muş	Siirt	Türkiye
2016	638.131	-	-	55.864.066
2017	610.770	-	-	60.710.179
2018	634.365	1.353.216	1.291.144	63.614.512
2019	628.146	1.415.250	1.094.464	66.615.728
2020	579.361	1.572.437	1.318.252	72.496.310
Hayvansal üretim (arı ve ipekböceği ürünleri hariç/ ton)				
	Burdur	Muş	Siirt	Türkiye
2016	357.019	-	-	18.553.186
2017	349.314	-	-	20.769.361
2018	393.958	357.596	101.111	22.193.513
2019	384.846	394.685	99.733	23.037.508
2020	29.632	260.695	61.368	

1. ve 2. dönem üniversitelerin içinde uzmanlaşma alanı hayvancılık ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin canlı hayvan ve hayvansal ürünler değerleri çizelge 4.108’de verilmiştir buna göre Burdur, Muş ve Siirt’te üniversitelerin programa seçildiği yıla göre değerlerin 2020 yılında arttığı görülmektedir (Çizelge 4.100).

Çizelge 4.100. Uzmanlaşma alanı hayvancılık ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin yıllara göre canlı hayvanlar ve hayvansal üretim değeri

Canlı hayvanlar değeri (TL)				
	Burdur	Muş	Siirt	Türkiye
2016	1.399.337	-	-	89.865.606
2017	1.631.571	-	-	117.796.767
2018	1.931.210	2.615.743	1.157.799	146.184.051
2019	1.889.980	2.961.225	1.156.656	165.318.007
2020	2.083.563	3.257.090	1.555.565	195.238.955
Hayvansal ürünler değeri (TL)				
	Burdur	Muş	Siirt	Türkiye
2016	505.143	-	-	62.166.678
2017	509.516	-	-	69.926.449
2018	648.287	536.692	220.691	79.150.212
2019	778.850	696.600	326.428	93.917.545
2020	934.212	1.006.517	576.736	108.598.173

1. ve 2. dönem üniversitelerin içinde uzmanlaşma alanı hayvancılık ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin istihdama göre veterinerlik hizmeti faaliyetlerinin yıllara göre LQ değeri incelendiğinde üniversitelerin programa seçildiği yıla göre değerlerin 2020 yılında Muş ve Siirt için azaldığı Burdur için ise arttığı görülmektedir (Çizelge 4.101).

Çizelge 4.101. Uzmanlaşma alanı hayvancılık ile ilgili olan üniversitelerin kuruldukları kentlerin istihdama göre veterinerlik hizmeti faaliyetlerinin yıllara göre LQ değeri

	Burdur	Muş	Siirt
2016	1,62	-	-
2017	2,29	-	-
2018	2,07	0,56	1,13
2019	2,17	0,69	1,26
2020	2,04	0,52	0,15

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar bölümünde örneklem alan olarak seçilen üniversitelere dair araştırma bulgularına göre uzmanlaşma alanları ile ilgili olarak kent ekonomisine katkıları değerlendirilmiştir.

Öneriler bölümünde ihtisaslaşma üniversitelerinin uzmanlaşma alanları ile alakalı olarak kent ve bölge katkılarını arttırmada etkili olabilmesi adına elde edilen veriler ışığında öneriler getirilmiştir.

5.1. Sonuçlar

2016 yılında başlayan BKOMFİ programı özellikle 2006 yılı ve sonrasında kurulan üniversitelerin diğer üniversitelerden farklılaşarak belirlenen uzmanlaşma alanlarında kente ve bölgesine katkılarını arttırmasını hedeflemiştir. Örneklem alan olarak seçilen 1. ve 2. Dönem BKOMFİ programı pilot üniversitelerinin uzmanlaşma alanları ile ilgili olarak etkileri tez çalışmasında değerlendirilmiştir.

Üniversitelerin uzmanlaşma alanlarında kent ekonomisine etkilerini değerlendirecek olursak;

Bingöl Üniversitesi, tarım ve havza bazlı kalkınma alanında özellikle arı ve arı ürünleri üzerine projeler hazırlamıştır. Arı ve arı ürünleri sektöründe 2016 yılı itibariyle Bingöl'de işletme sayısı, üretim ve verim artmış bu alanda ilerleme kaydedilmiştir. Bingöl Üniversitesi uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak Bingöl kent ekonomisine katkı sağlamıştır.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, hayvancılık alanında projeler ve faaliyetler yürütmüştür. Veterinerlik hizmetleri ve bitkisel hayvansal üretim alanlarında bölgesel uzmanlaşmanın gerçekleştiği görülmüştür. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak Burdur kent ekonomisine katkı sağlamıştır.

Düzce Üniversitesi, sağlık ve çevre alanında projeler yürütmüştür. İnsan sağlığı hizmetleri alanında Düzce bölgesel uzmanlaşma seviyesini 2016 yılından sonra yükseltmeyi başarmıştır.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, tarım ve jeotermal alanında özellikle bitkisel üretim ile ilgili olarak projeler yürütmüştür. Kırşehir bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerinde tam uzmanlaşmanın gerçekleştiği illerden biridir.

Uşak Üniversitesi, tekstil, dericilik ve seramik alanında programa seçilmeden önce dahi bölgesel tam uzmanlaşmaya sahiptir. Bu açıdan uzmanlaşma alanı kentin mevcut durumuna paralel bir seçim olmuştur.

Aksaray Üniversitesi, sağlık ve spor alanında projeler yürütmüştür. Spor alanına Aksaray Üniversitesi'nin akademisyen sayısına göre akademik uzmanlaşması yüksektir. Aksaray kentine uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak ekonomik etkileri gözlenememiştir.

Kastamonu Üniversitesi, tabiat turizmi ve ormancılık alanında projeler yürütmüştür. Kastamonu'nun mevcut durumuna bakıldığında işlenmemiş odun üretiminde Türkiye'de birinci sırada yer aldığı görülmektedir. 2018 yılı itibariyle ormancılık ve tomrukçuluk faaliyetlerinde bölgesel uzmanlaşma değeri %78 artış göstermiştir. Üniversite ormancılık alanında projeler yürüterek Kastamonu kent ekonomisine katkı sağlamıştır.

Muş Alparslan Üniversitesi, hayvancılık alanında projeler yürütmüştür. Muş'ta canlı hayvan sayısı artarken hayvansal üretim değeri düşmüştür. Hayvansal üretimde verimin azaldığı görülmüştür. Üniversite kent ekonomisine beklenen etkiyi gösterememiştir.

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, çay alanında projeler yürütmüştür ve mini çay fabrikası kurarak Akademi Çay markasını kurmuştur. 2018 yılı itibariyle Rize çay üretimi ve çay verimi önceki yıllara göre düşmüştür. Uzmanlaşma alanında üniversite kent ekonomisine beklenen etkiyi gösterememiştir.

Siirt Üniversitesi, tarım ve hayvancılık alanında uzmanlaşma üniversitesi seçilmiştir. 2018 yılı itibariyle Siirt'te canlı hayvan sayısı artarken hayvansal üretim değeri düşmüştür. Hayvansal üretimde verimin azaldığı görülmüştür. Üniversite kent ekonomisine beklenen etkiyi gösterememiştir.

Örnekleme alan olarak seçilen 10 üniversite için uzmanlaşma alanları ile ilgili konularda kentlerinde yaşanan gelişmeler Çizelge 5.1'de değerlendirilmiştir.

Çizelge 5.1 1. ve 2. dönem üniversitelerin uzmanlaşma alanlarında kentlerine etkileri

1. dönem üniversiteler	Artan değerler / Yıllık ortalama artış (%)	Azalan değerler / Yıllık ortalama azalma (%)
Bingöl Üniversitesi <i>Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında</i>	Tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe GSYH payı / %31 Tarım sektöründe TRB1 bölgesi LQ değeri / %2 Bitkisel ve hayvansal üretim LQ değeri / %22 Arıcılık faaliyetleri / %6 Bal üretimi / %22 Bal verimi / %16	Bitkisel üretimin Türkiye içindeki payı / %8 Tarım alanı / %1
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi <i>Hayvancılık alanında</i>	Bitkisel ve hayvansal üretim LQ değeri / %15 Veterinerlik hizmetleri LQ değeri / %5 Hayvansal üretim / %2 Canlı hayvan değeri / %10 Hayvansal ürünler değeri / %17	Tarım sektöründe TR61 bölgesi LQ değeri / %2 Canlı hayvan sayısı / %2
Düzce Üniversitesi <i>Sağlık ve çevre alanında</i>	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri GSYH / %21 Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi LQ değeri / %1 İnsan sağlığı hizmetleri LQ değeri / %2	Hizmet sektöründe TR42 bölgesi LQ değeri / %0,2 Eczacılık LQ değeri / %5 Üniversite sağlık personeli LQ değeri / %0,1 Kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı LQ değeri / %4
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi <i>Tarım ve jeotermal alanında</i>	Tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe GSYH payı / %29 Bitkisel ve hayvansal üretim LQ değeri / %5	Tarım sektöründe TR71 bölgesi LQ değeri / %1 Tarım alanı / %4
Uşak Üniversitesi <i>Tekstil, dericilik ve seramik alanında</i>	Sanayi sektöründe GSYH payı / %28 İmalat sanayi sektöründe GSYH payı / %23 Sanayi sektöründe TR33 bölgesi LQ değeri / %3 Deri ve ilgili ürünler imalatı LQ değeri / %0,75	Tekstil ürünleri imalatı LQ değeri / %0,5
2. dönem üniversiteler	Artan değerler / Yıllık ortalama artış (%)	Azalan değerler / Yıllık ortalama azalma (%)
Aksaray Üniversitesi <i>Sağlık ve spor alanında</i>	Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri GSYH payı / %14 Spor, eğlence ve dinlenme faaliyetleri LQ değeri / %47	İnsan sağlığı hizmetleri LQ değeri / %3 Hizmet sektöründe TR71 bölgesi LQ değeri / %0,4
Kastamonu Üniversitesi <i>Tabiat turizmi ve ormancılık alanında</i>	Tarım, ormancılık ve balıkçılık GSYH payı / %26 Hizmetler GSYH payı / %9 Ormancılık ve tomrukçuluk LQ değeri / %26 İşlenmemiş odun üretimi / %10	Mobilya imalatı LQ değeri / %2 Konaklama LQ değeri / %3
Muş Alparslan Üniversitesi <i>Hayvancılık alanında</i>	Toplam canlı hayvan sayısı / %5 Hayvansal üretim / %3 Canlı hayvanlar değeri / %8 Hayvansal ürünler değeri / %29	Bitkisel ve hayvansal üretim LQ değeri / %1 Veterinerlik hizmetleri LQ değeri / %2
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi <i>Çay alanında</i>	Tarım, ormancılık ve balıkçılık GSYH payı / %16 Tarım sektöründe TR90 bölgesi LQ değeri / %2 Bitkisel ve hayvansal üretim LQ değeri / %27	Çay üretimi / %1 Çay verimi / %1 Tarım alanı / %0,1 Bitkisel üretimin Türkiye içindeki payı / %5
Siirt Üniversitesi <i>Tarım ve hayvancılık alanında</i>	Tarım, ormancılık ve balıkçılık GSYH payı / %28 Tarım sektöründe TRC3 bölgesi LQ değeri / %6 Bitkisel ve hayvansal üretim LQ değeri / %5 Tarım alanı / %2 Bitkisel üretimin Türkiye içindeki payı / %30 Toplam canlı hayvan sayısı / %1 Canlı hayvanlar değeri / %11 Hayvansal ürünler değeri / %54	Veterinerlik hizmetleri LQ değeri / %29 Hayvansal üretim / %0,5

Üniversitelerin kent ekonomisine katkılarını arttırma amacıyla BKOMFİ programına seçilen ve detaylıca incelenen üniversitelerde uzmanlaşma ve misyon farklılaşmasının kent ekonomisine olumlu etkileri olduğu söylenebilir[^] (Çizelge 5.2).

Çizelge 5.2 1. ve 2. dönem üniversitelerin kentlerindeki ve üniversitedeki gelişmeler

	Kurum Adı/Kurulduğu Yıl	Uzmanlaşma Alanı	Nüfus (2020)	Programa seçildiği yıla göre nüfus değişimi	Öğrenci sayısı (2020)	Programa seçildiği yıla göre öğrenci sayısı değişimi	Öğretim elemanı sayısı (2020)	Programa seçildiği yıla göre öğretim elemanı sayısı değişimi	Programa seçildiği yıla göre URAP puanı değişimi	Toplam proje sayısı	Toplam akademik yayın sayısı (kitap, dergi, makale, tez, bildiri)	Bölgesel uzmanlaşmanın arttığı alanlar
2016	Bingöl Üniversitesi (2007)	Tarım ve havza bazlı kalkınma alanında	283.112	13.552	15.650	1.545	679	159	147	33	50	Bitkisel ve hayvansal üretim Arıcılık
	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (2006)	Hayvancılık alanında	273.716	12.315	31.554	2.795	987	178	90	27	999	Bitkisel ve hayvansal üretim
	Düzce Üniversitesi (2006)	Sağlık ve çevre alanında	400.976	30.605	28.142	895	1.229	172	59	6	-	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi
												İnsan sağlığı hizmetleri
												Üniversite sağlık personeli
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi (2006)	Tarım ve jeotermal alanında	242.944	12.969	18.680	-489	906	191	105	10	-	Bitkisel ve hayvansal üretim	
Uşak Üniversitesi (2006)	Tekstil, dericilik ve seramik alanında	373.183	14.447	28.519	-1.210	797	160	98	-	-	-	Deri ve ilgili ürünlerin imalatı
2018	Aksaray Üniversitesi (2006)	Sağlık ve spor alanında	429.069	16.897	20.790	-1.189	840	61	36	6	324	Spor alanında akademik uzmanlaşma Spor, eğlence ve dinlence
	Kastamonu Üniversitesi (2006)	Tabiat turizmi ve ormancılık alanında	375.592	-7.781	27.526	-2.987	851	77	100	57	528	Ormancılık ve tomrukçuluk
	Muş Alparslan Üniversitesi (2007)	Hayvancılık alanında	405.228	-2.764	9.534	1.471	625	67	92	-	-	-
	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (2006)	Çay alanında	345.662	-2.946	17.320	-813	1.209	153	29	17	44	Bitkisel ve hayvansal üretim
	Siirt Üniversitesi (2007)	Tarım ve hayvancılık alanında	331.980	310	15.727	1.355	596	89	99	-	-	-

Tez çalışması “belli bir alanda uzmanlaşmış üniversiteler buldukları bölgenin sosyal, ekonomik ve mekânsal kalkınmasını olumlu etkiler” varsayımından ve “BKOMFİ programına seçilen üniversiteler uzmanlaşma alanları ile ilgili olarak gelişme göstermektedir, benzer üniversitelerden farklılaşarak uzmanlaşma alanlarında yetkin mezunlar vermektedir ve alanında uzman öğretim elemanları yetiştirmektedir. Bölge halkına ve girişimcilere uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak eğitimler ve Ar-Ge hizmetleri sağlayarak kent ekonomisine de katkı sağlamaktadır” hipotezinden hareketle yürütülmüştür. Araştırma bulguları üniversitelerin programa seçildikleri yıl itibariyle ekonomik, sosyal ve mekânsal verilerinde yaşanan olumlu değişimlerde BKOMFİ programının da etkisi olduğunu; ancak her üniversite için aynı ölçüde ilerlemenin kaydedilemediğini göstermiştir. Dolayısıyla tezin varsayım ve hipotezi kısmen de olsa doğrulanmıştır.

5.2. Öneriler

BKOMFİ programı 1. ve 2. Dönem pilot üniversiteleri uzmanlaşma alanları ile ilgili olarak birçok proje yürütmüştür, uzmanlaşma alanı ile ilgili akademik yayın vb. faaliyetlerde bulunmuştur. Kent ekonomisine uzmanlaşma alanı ile ilgili olarak katkı sağlamayı hedefleyen üniversitelere bu doğrultuda kent ekonomisine katkılarını arttırmaya yönelik özel ve genel öneriler getirilmiştir. BKOMFİ programı 1. ve 2. dönem pilot üniversitelerinin uzmanlaşma alanlarında kent ekonomisine katkılarını arttırmaya yönelik özel öneriler şu şekildedir:

- Akademik yayın ve akademik faaliyetlerin artırılması:
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, *hayvancılık alanında*,
Uşak Üniversitesi, *tekstil, dericilik ve seramik alanında*,
Kastamonu Üniversitesi, *tabiat turizmi ve ormancılık alanında*,
Muş Alparslan Üniversitesi, *hayvancılık alanında*,
Siirt Üniversitesi, *tarım ve hayvancılık alanında*.
- Yerel halk ile etkileşimin artırılarak kurs, seminer vb. faaliyetlerin yürütülmesi:
Bingöl Üniversitesi, *tarım ve havza bazlı kalkınma alanında*,
Burdur Mehmet Akif Ersoy üniversitesi, *hayvancılık alanında*,
Uşak Üniversitesi, *tekstil, dericilik ve seramik alanında*,
Kastamonu Üniversitesi, *tabiat turizmi ve ormancılık alanında*,
Muş Alparslan Üniversitesi, *hayvancılık alanında*,
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, *çay alanında*,
Siirt Üniversitesi, *tarım ve hayvancılık alanında*.
- Üniversite markası oluşturularak, Ar-Ge çalışmaları yürütülmesi:
Uşak Üniversitesi, *tekstil, dericilik ve seramik alanında*,
Kastamonu Üniversitesi, *tabiat turizmi ve ormancılık alanında*,
Muş Alparslan Üniversitesi, *hayvancılık alanında*,
Siirt Üniversitesi, *tarım ve hayvancılık alanında*.
- Araştırma, geliştirme, üretim merkezleri kurulması:
Aksaray Üniversitesi, *sağlık ve spor alanında*,
Muş Alparslan Üniversitesi, *hayvancılık alanında*,
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, *çay alanında*,
Siirt Üniversitesi, *tarım ve hayvancılık alanında*.
- Yerel üreticiye yönelik hizmetler verilen merkezler kurulması:

Bingöl Üniversitesi, *tarım ve havza bazlı kalkınma alanında*,
 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, *hayvancılık alanında*,
 Uşak Üniversitesi, *tekstil, dericilik ve seramik alanında*,
 Aksaray Üniversitesi, *sağlık ve spor alanında*,
 Kastamonu Üniversitesi, *tabiat turizmi ve ormancılık alanında*,
 Muş Alparslan Üniversitesi, *hayvancılık alanında*,
 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, *çay alanında*,
 Siirt Üniversitesi, *tarım ve hayvancılık alanında*.

- Üniversite-sanayi iş birliğini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılması:
 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, *tarım ve jeotermal alanında*,
 Uşak Üniversitesi, *tekstil, dericilik ve seramik alanında*,
 Aksaray Üniversitesi, *sağlık ve spor alanında*,
 Kastamonu Üniversitesi, *tabiat turizmi ve ormancılık alanında*.

BKOMFİ programı 1. ve 2. dönem pilot üniversitelere yönelik genel öneriler ise şu şekildedir:

- Akademisyen sayısının artırılması,
- Üniversitelerde akademik faaliyetlere ayrılan bütçenin artırılması,
- Yeni kurulan üniversiteler için uzmanlaşma alanının kuruluştan itibaren belirlenmesi,
- Uzmanlaşma alanları seçilirken kent ve bölgenin potansiyellerinin detaylı olarak araştırılması ve
- Öğrenci kontenjanları belirlenirken mezunlar için iş olanaklarının da göz önünde bulundurulması.

6. KAYNAKLAR

- AHİKA, 2021, URL: <https://www.ahika.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi:26 Aralık 2021].
- Akçakanat, T., Çarıkçı, İ. ve Duluplu, M.A., 2010, Üniversite öğrencilerinin buldukları il merkezine ekonomik katkıları ve harcama eğilimleri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 165-178.
- Akın, S., 2019, Akıllı uzmanlaşma stratejisi Fırat Teknokent örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Elazığ, 50-70.
- Aksaray, 2021, URL: <https://sporsaglik.aksaray.edu.tr/>, [Ziyaret Tarihi:10 Aralık 2021].
- Aktaş, İ., 2010, Üniversite-kent iletişimi bağlamında üniversite imajının değerlendirilmesi: Erciyes Üniversitesi örneği, Yüksek lisans Tezi, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kayseri.
- Altıntaş, V., 2015, Türkiye’de üniversitelerin bölgesel ve yerel gelişmeye etkileri, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 47-50.
- Ankara, 2021, Ankara Üniversitesi araştırma-uygulama çiftlik ve istasyonları, URL: <http://agri.ankara.edu.tr/arastirma-uygulama-ciftlik-ve-istasyonlarimiz/>, [Ziyaret Tarihi:22 Aralık 2021].
- Antalyalı, Ö.L., 2007, tarihsel süreç içerisinde üniversite misyonlarının oluşumu, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, Isparta, 25-37.
- Arap, S.K., 2010, Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye’de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 65 (1), Ankara, 1-29.
- Arıcı, F., 2018, Pamukova’nın tarımsal sorunları ve çözüm önerileri: Üretimde uzmanlaşma, *Türk Coğrafya Dergisi*, 70, İstanbul, 71-80.
- Arslan, F., 2016, Üniversite öğrencilerinin şehirle kurduğu ekonomik ve sosyal ilişkilerden memnuniyet analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi örneği, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırması Dergisi*, 5(4), 1103-1120.
- Arslan, H., 2014, Çankırı Karatekin Üniversitesi’nin kente ekonomik katkısı ve öğrenci harcamalarının farklı değişkenler açısından analizi, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 114-127.
- Arslan, K., 2005, Bölgesel kalkınma farklılıklarının giderilmesinde etkin bir araç: Bölgesel planlama ve bölgesel kalkınma ajansları, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, İstanbul, 275-294.
- Artvin, 2021, URL: <https://tibbiaromatik.artvin.edu.tr/tr>, [Ziyaret Tarihi: 9 Kasım 2021].

- Atik, H., 1999, Üniversitelerin yerel ekonomiye katkıları: Teori ve Erciyes Üniversitesi üzerinde bir uygulama, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15, Kayseri, 99-109.
- Atlas, 2021, Harita Genel Müdürlüğü ATLAS harita uygulaması, URL: <https://atlas.harita.gov.tr/#5/39/35>, [Ziyaret Tarihi: 9 Kasım 2021].
- BAKA, 2021, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA), URL: <https://baka.ka.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 9 Kasım 2021].
- BAKKA, 2021, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKKA) URL: <https://www.bakka.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 9 Kasım 2021].
- Bartın, 2021, Bölgesel Kalkınma Odaklı İhtisaslaşma Programı ara dönem izleme raporu, URL: <https://cdn.bartın.edu.tr/genelsekreterlik/779903146c92d914da8e41fb9a7aea93/bölgesel-kalkınma-odakli-ih-tisaslaşma-programına-yonelik-yok-ve-cumhurbaskanligina-sunulan-projeler.pdf>, [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2021].
- Baskan, G.A., 2001, Türkiye’de yükseköğretimin gelişimi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), Ankara, 21-32.
- Bingöl, 2021, URL: <http://pikom.bingol.edu.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 10 Şubat 2021].
- Borland, J., Dawkins, P., Johnson, D. and Willidams R., 2000, Returns to investment in higher education the melbourne economics of higher education research program report no. 1, *Melbourne Institute Report No:1, Melbourne Institute of Applied Economics and Social Research*, Melbourne, 1-63.
- Bozok, 2021, URL: <http://knevirenstitususu.bozok.edu.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 30 Kasım 2021].
- Brantingham, P. L., Brantingham, P. J., 1998, Mapping crime for analytic purposes: Location quotients, counts and rates in crime mapping and crime prevention editions Weisburd, D, McEwen, T, Criminal Justice Press, Monsey, 263-288.
- Burkaz, V., 2014, Platon ve Rousseau’da insan doğası bağlamında eğitim, *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), Muş, 102-111.
- Cambridge, 2021, URL: <https://cambridgephenomenon.com/phenomenon/>, [Ziyaret Tarihi: 13 Kasım 2021].
- Carl, J. & Menter, M., 2021, The social impact of universities: assessing the effects of the three university missions on social engagement, *Studies in Higher Education, Routledge*, <https://doi.org/10.1080/03075079.2021.1896803>, 1-12.
- Charlotte, 2021, URL: <https://www.iasp.ws/our-members/directory/@5990/the-university-of-north-carolina-at-charlotte,-charlotte-research-institute>, [Ziyaret Tarihi: 23 Aralık 2021].

- Charlotte, 2021a, UNC Charlotte, URL: <https://admissions.uncc.edu/about-unc-charlotte/history>, [Ziyaret Tarihi: 23 Aralık 2021].
- Çakmak, Ö., 2008, Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi, *D. Ü. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Fakültesi Dergisi*, 11, Diyarbakır, 33-41.
- Çalışkan, Ş. ve Meçik, O., 2013, Üniversitelerin yerel ekonomiye katkıları, *V. Ulusal Yerel Ekonomiler Kongresi*, Manisa, URL: https://www.academia.edu/3499855/%C3%9Cniversitelerin_Yerel_Ekonomiye_Katk%C4%B1lar%C4%B1, [Ziyaret Tarihi: 3 Eylül 2021].
- Çalışkan, Ş., 2010, Üniversite öğrencilerinin harcamalarının kent ekonomisine katkısı (Uşak Üniversitesi örneği), *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(31), 169-179.
- Çayın, M. ve Özer, H., 2015, Üniversitelerin il ekonomisine katkısı ve öğrencilerin tüketim yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi örneği, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30(2), 131-147.
- Çiftçi, M., 2018a, Türkiye’de sektörel verimliliğin analizi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 551-580.
- Çiftçi, M., 2018b, Türkiye’de akademik istihdamda bölgesel uzmanlaşma, akademik iş piyasası ve öğretim üyesi rotasyonu, *EKEV Akademi Dergisi*, 22(73), 233-262.
- Çiftçi, M., 2020, Kırklareli ekonomisinde istihdama dayalı bölgesel uzmanlaşmanın gelişimi (2007-2017), *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9 (1), Kırklareli, 109-124.
- Çokgezen, M. ve Altun, T., 2018, Üniversitelerin bölge ekonomisine katkısı ve ‘her ile bir üniversite’ politikası: Türkiye’ye ilişkin çalışmalar üzerinden kısa bir değerlendirme, (Der. Mehmet Karagül, Latif Gürkan Kaya ve Onur Sungur), *Bölgesel kalkınma ve bölge bilimi üzerine yazılar*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 307-319.
- Çorum, 2021, URL: <https://mitam.hitit.edu.tr>, [Ziyaret Tarihi: 30 Kasım 2021].
- DAKA, 2021, URL: <https://www.daka.org.tr/anasayfa>, [Ziyaret Tarihi: 22 Aralık 2021].
- Demir, C. ve Yılmaz, M. K., 2016, Stratejik planlama süreci ve örgütler açısından önemi, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 69-88.
- Demir, N., 2021, Üniversite-kent ilişkisi üzerine bir araştırma: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi örneği. *HAFIZA*, 3 (1), 72-91.
- Demirelli, C. ve Taşkın, E., 2013, Üniversite öğrencilerinin buldukları şehre ekonomik katkıları: Kütahya il merkezi örneği, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 321-328.
- DİKA, 2021, URL: <https://www.dika.org.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 28 Kasım 2021].

- Dinler, A. M., 2009, Stratejik yönetim sürecinde vizyon ve misyon, *Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 5 (2), 1-8.
- DOKA, 2021, URL: <https://www.doka.org.tr/index-TR.html>, [Ziyaret Tarihi: 28 Kasım 2021].
- DOKAP, 2017, *Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) bölgesi uluslararası turizm sempozyumu bildiriler kitabı*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 3-10.
- DOKAP, 2021, Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) Tarihi süreç, URL: <https://www.dokap.gov.tr/tarihi-surec/sayfa/75>, [Ziyaret Tarihi: 23 Eylül 2021].
- Dura, C., 1994, Üniversite-sanayi iş birliği üzerine bir deneme, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 49 (3-4), Ankara, 101-117.
- Düzce, 2021, Düzce Üniversitesi, URL: <https://www.duzce.edu.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 22 Aralık 2021].
- Ege, 2022, Düünden bugüne Ege Üniversitesi, URL: https://ege.edu.tr/tr-1/dunden_bugune_ege_universitesi.html, [Ziyaret Tarihi: 14 Şubat 2022].
- Ekici, K. ve Çiftçi, M., 2021, Antalya işgücü piyasasında konaklama işletmeciliğinde bölgesel uzmanlaşma, *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 2 (1), 18-41.
- Ekinci, A., 2006, Harran ve Harran Okulunu etkileyen siyasi, dini, coğrafi ve ilmi unsurlar, *1. Uluslararası Katılımlı Bilim Din ve Felsefe Tarihinde Harran Okulu Sempozyumu*, Şanlıurfa, 17-18.
- Emini, F.T. ve Ayaz, Ç.E., 2020, Marmara bölgesi üniversitelerinin inovasyon farkındalığı: Misyon ve vizyon bildirimleri üzerine karşılaştırmalı bir analiz, *Journal of Life Economics*, 7(2), 229-238.
- Erdem, A. R., 2005, Üniversitenin var oluş nedeni (üniversitenin misyonu), *Pamukkale Üniversitesi Eğitimi Fakültesi Dergisi*, 17, Denizli, 104–116.
- Erdoğan, M. ve Karagöl V., 2018, Bölgesel kalkınmada yeni kurulan üniversitelerin rolü: Bingöl örneği, *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 2 (1), Rize, 51-78.
- Eren E., 2005, Stratejik yönetim ve işletme politikası, Beta yayınları, İstanbul.
- Ergun, C., 2014, Üniversite ve kent ilişkisi üzerine görüşler: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 31, s. 216–237.
- Ergün, M., 1987, Eğitim ve toplum, İnönü Üniversitesi Yayınları, Malatya.
- Erkan, H., 1993, Bilgi toplumu ve ekonomik gelişme, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 10-243.

- Erol, D., Yıldırım, K ., 2013, Türkiye'de kümelenme yaşam döngüsü: OSTİM Medikal Sanayi kümelenmesi örneği, *Verimlilik Dergisi*, 2, 39-62.
- Eurostat, 2022, NUTS versions 2021, URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/history>, [Ziyaret Tarihi: 15 Şubat 2022].
- Figueiredo, O., Guimaraes, P. and Woodward, D., 2009, Localization economies and establishment size: Was Marshall right after all?, *Journal of Economic Geography*, 9(6), Oxford, 853-868.
- FKA, 2021, Fırat Kalkınma Ajansı (FKA), URL: <https://fka.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 9 Kasım 2021].
- FAO, 2021, URL: <https://www.fao.org/faostat/en/#data>, [Ziyaret Tarihi: 3 Ocak 2022].
- Foray, D. and B. van Ark, 2008, Smart specialisation in a truly integrated research area is the key to attracting more R&D to Europe, in knowledge for growth, *European Issues and Policy Challenge*, European Union.
- Foray, D., 2014, Smart specialisation: Opportunities and challenges for regional innovation policy, Routledge.
- Gasset, O. Y., 1997, Üniversitenin misyonu, Birleşik Yayıncılık, İstanbul, 101-126.
- Gökalp, F., M. ve Akgün, A., 2011, Küresel ekonomiye katılım sürecinde Türkiye'de üretimin uluslararasılaşması: dikey uzmanlaşma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (1), Isparta, 47-62.
- Görkemli, H. N., 2009. Selçuk Üniversitesi'nin Konya kent ekonomisine etkileri, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya, 1-139.
- Guená, A., 1996, European universities; An interpretive history, URL: https://www.researchgate.net/publication/4869075_European_universities_an_interpretative_history, [Ziyaret Tarihi: 22 Aralık 2021].
- Gültekin, N., Çelik, A ve Nas, Z., 2008, Üniversitelerin kuruldukları kente katkıları, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (24), 264-269.
- Gültekin, N., Çelik, A. ve Nas, Z., 2008, Üniversitelerin kuruldukları kente katkıları, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (24), 264-269.
- Gürkaynak, M. R. ve Kasımoğlu, M., 2004, Türkiye'de üniversite-komşu çevre etkileşimi: İşbirliği için bir ön çalışma, *Amme İdaresi Dergisi*, 3 (37), Ankara, 147-162.
- Gürüz, K., 2003, Dünyada ve Türkiye'de yükseköğretim tarihçe ve bugünkü sevk ve idare sistemleri, ÖSYM Yayınları, Ankara, 1-156.
- Gwartney, J. D. ve Stroup, R. L., 1999, Temel ekonomi, Liberte Yayınları, Ankara, 3-30.

- Hatiboğlu, M.T., 1998, Türkiye üniversite tarihi, Selvi Yayınları, Ankara, 517-518.
- Hildebrand, G. H. and Mace, A., 1950, The employment multiplier in an expanding industrial market: Los Angeles County, 1940-47, *The Review of Economics and Statistics*, 32(3), Massachusetts, 241-249.
- Incera, A.C., Kitsos, A. & Posada, D.G., 2020, Universities, students and regional economies a symbiotic relationship?, *Working paper, The role of universities in innovation and regional development, University of Birmingham*, 15-60.
- Isserman, A. M. 1977, The location quotient approach to estimating regional economic impacts, *Journal of the American Institute of Planners*, 33-41.
- Işık, Ş., 2008, Türkiye’de üniversitelerin ketleşme üzerine etkileri, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(3), İzmir, 159-167.
- Karataş, M., 2002, Üniversitelerin sosyo-ekonomik gelişmedeki rolü ve önemi (Muğla Üniversitesi örneği), Doktora Tezi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Muğla 15- 50.
- Kastamonu, 2021, URL: <https://otti.kastamonu.edu.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 8 Ekim 2021].
- Kaşlı, M. ve Serel, A., 2008, Üniversite öğrenci harcamalarının analizi ve bölge ekonomilerine katkılarını belirlemeye yönelik bir araştırma, *Yönetim ve Ekonomi*, 15(2), 99-113.
- Keleş, R., 1980, Kent bilim terimleri sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kılıç, R., 1999, Türkiye’de yükseköğretimin kapsamı ve tarihsel gelişimi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, Kütahya, 292-300.
- Kılınçaslan, İ., 2018, Kent ekonomisi, Ninova Yayınları, İstanbul.
- Kırşehir, 2021, URL: <https://www.ahievran.edu.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 10 Şubat 2021].
- Korkmaz, Ö., 2014, Üniversite öğrencilerinin harcamalarının il ekonomisine katkısı: Bayburt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine bir analiz, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(2), 233-250.
- Köksal, Y. ve Sarı, S., 2014, Burdur kent imajının yerel halk ile üniversite öğrencileri arasındaki karşılaştırmalı bir incelenmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Dumlupınar University Journal of Social Sciences)*, 42, 279-288.
- Kurtulmuş, N., 2012, Post-endüstriyel ekonomilerde kitle üretimine bir alternatif: Esnek uzmanlaşma, *Journal of Social Policy Conferences*, 0 (40), İstanbul, 161-173.
- Kutgi, D. ve Işık Maden, S., 2018, Bölgesel yenilik sistemlerinde yeni bir yaklaşım: akıllı uzmanlaşma stratejisi ve teorik temelleri, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 55, Kütahya, 142-156.

- KUZKA, 2021, URL: <https://www.kuzka.gov.tr/default.asp#>, [Ziyaret Tarihi: 20 Aralık 2021].
- Limeric, 2021, University profile, URL: <https://www.ul.ie/about-ul/university-profile>, [Ziyaret Tarihi: 24 Aralık 2021].
- LSE, 2022, LSE at a glance, URL: <https://www.lse.ac.uk/about-lse/lse-at-a-glance>, [Ziyaret Tarihi: 14 Şubat 2022].
- MAKÜ, 2021, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) Kalkınma Odaklı Hayvancılık Projesi Tanıtım Kitapçığı URL: <https://hayvancilik.mehmetakif.edu.tr/form/678/824/proje-tanitim-kitapcigi>, [Ziyaret Tarihi: 10 Şubat 2021].
- Mark, J.J., 2019, Aristotle, Definition, Ancient History Encyclopedia [online], URL: <https://www.ancient.eu>, [Ziyaret Tarihi: 29 Mart 2021].
- MARKA, 2021, URL: <http://www.marka.org.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 26 Aralık 2021].
- Meray, S., 1971, Üniversite kavramları ve modelleri, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 26(1), 13-66.
- MEVKA, 2021, URL: <https://www.mevka.org.tr/default.asp?dil=0>, [Ziyaret Tarihi: 29 Kasım 2021].
- MIT, 2022, URL: <https://web.mit.edu/about/>, [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2022].
- Moore, 2017, The economic impact of the University of South Carolina developed by: Division of Research Darla Moore School of Business University of South Carolina, URL: <https://www.uscupstate.edu/about-the-university/economic-impact/>, [Ziyaret Tarihi: 22 Aralık 2021].
- Muş, 2021, URL: <http://hayvancilik.alparslan.edu.tr/formlar/>, [Ziyaret Tarihi: 9 Ekim 2021].
- OECD, 2013, Innovation-driven Growth in Regions: The Role of Smart Specialisation, Preliminary version, *OECD report*.
- OGM, 2020, Orman istatistikleri 2020, URL: <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane/resmi-istatistikler>, [Ziyaret Tarihi: 13 Aralık 2021].
- OKA, 2021, URL: <http://investcorum.com/>, [Ziyaret Tarihi: 29 Kasım 2021].
- Oktay, D., 2007, Üniversite-kent ilişkisi, *Yapı Dergisi*, 302, 42-47.
- Onsekiz, D. ve Atmaca, İ., 2016, Öğrencileşen kentlerde konut sorununun yeniden tanımlanması: Uşak Kenti Örneği, *4. Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi*, 650-661.

- Onsekiz, D., 2018, Üniversitelerin Anadolu kentlerine etkileri: bir literatür taraması, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (55), 400-405.
- ORAN, 2021, URL: <https://www.oran.org.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 29 Kasım 2021].
- O’Sullivan, A., 1992, Urban economics, 8th edition, McGraw-Hill/Irwin, New York.
- Özaslan, İ., Korkmaz, E., Batırel, Ö. F. ve Erkal, M. 1998, Yüksek öğretim kurumlarının bölgelerarası gelişme farklılıkları açısından önemi ve işlevleri, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul., 39.
- Özkalp, E. ve Sungur, Z., 1997, Esnek üretim sistemleri ve post-fordist yaklaşımlar, *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (1), Eskişehir, 415-430.
- Platon, 2016, Devlet, Hasan Ali Yücel Klasikler Dizisi, Çeviren Sabahattin Eyüboğlu, M. Ali Cimcoz, Türkiye İş bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 50-60.
- Porter, M. 2003, The economic performance of regions, *Regional Studies*, 37(6&7), 545-546.
- Rize, 2021, URL: <http://cayihstias.erdogan.edu.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 26 Ekim 2021].
- Rudy, W., 1984, The universities of europe, 1100- 1914, a history, AssociatedUniversity Press, Cranbury.
- Rukancı, F. ve Anameriç, H., 2004, Ortaçağda ilk üniversiteler: Studium Generale, *Felsefe Dünyası Dergisi*, 39, Ankara, 170-185.
- SBB, 2021, Kamu yatırım programları, URL: <https://www.sbb.gov.tr/kamu-yatirim-programlari/>, [Ziyaret Tarihi: 27 Kasım 2021].
- Selçuk, N.G., 2012, Atatürk Üniversitesi öğrencilerinin harcamalarının analizi ve Erzurum ekonomisine katkısı, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (3), 317-330.
- SERKA, 2021, URL: <https://www.serka.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 29 Kasım 2021].
- SGK, 2020, SGK İstatistik yıllıkları, URL: http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari, [Ziyaret Tarihi: 27 Kasım 2021].
- Shils, E., 1988, The university, the city, and the World: Chicago and the Universty of Chicago, (Ed. Thomas Edward), The university and the city, from medieval origins to the present, New York, Oxford University Pres., Oxford, 210-230.
- Smith, A., 2013, The wealth of nations, Worldsworth Classics of World Literature, Hertfordshire, 32-749.

- Sungur, O. ve Yaman, H., 2021, Bölgesel çeşitlilik mi uzmanlaşma mı? İllerin İmalat sanayinde çeşitlilik/uzmanlaşma düzeylerine göre sıralanması, *İdealkent*, 12 (32), 76-94.
- Sungur, O., 2015, Tr61 (Antalya, Isparta, Burdur) bölgesinde sektörel yoğunlaşmanın ve yoğunlaşma dinamiklerinin analizi, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 316-341.
- Sungur, O., 2015, Üniversitelerin bölgesel kalkınmada -değişen- rolü ve girişimci üniversite kavramı, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (4), 35-61.
- Şahin, M. T., Yılmaz, M. ve Varol, Ç., 2018, Türkiye'de bilgi yoğun iş hizmetlerinin (BYİH) bölgesel uzmanlaşma örüntüsü, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 58(2), 1492-1521.
- Şen, S., 2014, Esnek uzmanlaşma ve kamu yönetimi reformu, *Mülkiye Dergisi*, 28 (243), 147-169.
- TBMM, 1978, URL: https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d05/c005/b120/mm__050051200005.pdf, [Ziyaret Tarihi: 4 Mayıs 2021].
- TDK, 2004, Türk Dil Kurumu, İktisat terimleri sözlüğü, URL: <https://sozluk.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 27 Mart 2021].
- TDK, 2015, Türk Dil Kurumu, Bilim ve sanat terimleri sözlüğü, URL: <https://sozluk.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 28 Ocak 2021].
- TDK, 2021, Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe sözlük, URL: <https://sozluk.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 28 Ocak 2021].
- Tekin, H.H., 2006, Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme, *İstanbul University Journal of Sociology*, 101-117.
- Tezcan, M., 1992, Eğitim Sosyolojisi, Bilim Yayınları, Ankara, 72-184.
- Törsten, R., Çenberlitaş, İ. Ve Gökoğlan, K., 2013, Dicle Üniversitesi öğrencilerinin harcama analizi ve Diyarbakır ekonomisine katkısı, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 90-114.
- TRAKYAKA, 2021, URL: <https://www.trakyaka.org.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 29 Kasım 2021].
- Tuna, B., 1994, Üniversite-kent kültürel iletişimde halkla ilişkilerin işlevi bir model olarak Eskişehir-Anadolu Üniversitesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *T.C. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Eskişehir.

- TÜİK, 2020, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları URL: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1>, [Ziyaret Tarihi: 27 Kasım 2021].
- TÜİK, 2021, Gayrisafi yurtiçi hasıla, değer (2009 bazlı), URL: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, [Ziyaret Tarihi: 4 Mayıs 2021].
- TÜİK, 2021a, İşgücü İstatistikleri, URL: <http://rapory.tuik.gov.tr/04-05-2021-21:57:52-19049586817714899721414096381.html>, [Ziyaret Tarihi: 4 Mayıs 2021].
- TÜİK, 2021b, Öğretim yılına göre yükseköğretimde net okullaşma oranı, okul, öğretim elemanı, öğrenci ve mezun sayısı, 2004-2019, URL: <https://www.tuik.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 4 Mayıs 2021].
- TÜİK, 2021c, Kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla, değer (2009 bazlı), URL: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, [Ziyaret Tarihi: 4 Mayıs 2021].
- TÜİK, 2021d, Hayvancılık istatistikleri, URL: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>, [Ziyaret Tarihi: 4 Mayıs 2021].
- TÜİK, 2021e, Sağlık istatistikleri, URL: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>, [Ziyaret Tarihi: 4 Mayıs 2021].
- TÜİK, 2021f, Bitkisel üretim istatistikleri, URL: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>, [Ziyaret Tarihi: 4 Mayıs 2021].
- URL, Uşak İl Özel İdaresi, Ekonomik yapı, URL: <http://www.usakozelidaresi.gov.tr/ekonomi>, [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2021].
- URL1, https://digitalassets.lib.cam.ac.uk:8095/cambridge_university_photo_library/#/, [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2021].
- URL2, <https://www.ul.ie/marcomms/image-gallery>, [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2021].
- URL3, <https://ucomm.charlotte.edu/media-assets/photos/aerial-chhs-clocktower-and-atkins>, [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2021].
- URL4, <http://apps.agri.ankara.edu.tr/apps/ftp/Sanaltur/output/>, [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2021].
- URL5, <https://www.yyu.edu.tr/foto-galeri>, [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2021].
- URL6, <https://www.istanbul.edu.tr/tr/content/universitemiz/tarihce>, [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2021].
- URL7, <https://istanbultiptanim.istanbul.edu.tr/index.php/tarih/>, [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2021].
- Uşak, 2021, URL: <https://www.usak.edu.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 10 Şubat 2021].

- Uygun, M., Güner, E. ve Kılıç, S., 2016, Üniversite öğrencilerinin kente yönelik tatmin ve bağlılık duygularının gelişiminde kent deneyimlerinin rolü, *4. Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi*, 664-681.
- Ülgen, H. ve Mirze, S.K., 2006, İşletmelerde stratejik yönetim, Literatür Yayınları, İstanbul.
- ÜNİKOP, 2021, Hakkımızda, URL: <http://unikop.org/sayfalar/hakkimizda/1>, [Ziyaret Tarihi: 23 Eylül 2021].
- Van, 2022, URL: <https://www.yyu.edu.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2022].
- Varış, F., 1974. Üniversitenin değişen fonksiyonu ve bir kaç sorun, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), Ankara, 345-360.
- Varvoglis, H., 2014, History and evolution of concepts in physics, Springer International Publishing, Switzerland, 125-135.
- Wikipedia, 2021, Paris Üniversitesi, URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/Paris_%C3%9Cniversitesi, [Ziyaret Tarihi: 24 Mart 2021].
- Wissema, J.G., 2009, Towards the third generation university; Managing the university in transition, Edward Elgar Publishing, Massachusetts, 3-62.
- Yalçıntaş, A. ve Akkaya, B., 2019, Türkiye’de akademik enflasyon: “Her ile bir üniversite politikası” sonrasında Türk yükseköğretim sistemi, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 74 (3), 789-810.
- Yavuzçehre, S.P., 2016, Üniversitelerin kentlerine etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 235-250.
- Yetişkul Şenbil, E., 2012, Kent ekonomisi, (Der. Melih Ersoy), Kentsel planlama ansiklopedik sözlük, Ninova Yayınları, İstanbul, 189-192.
- Yılmaz, M., 2015, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi çevresindeki arazi kullanımına eleştirel bir bakış, *TÜCAUM VIII. Coğrafya Sempozyumu*, Ankara, 255-262.
- Yılmaz, S., 2016, Bölgesel kalkınma ajansları ve yönetim: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı uygulaması olarak Düzce turizm strateji ve eylem planı örneği, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 105-112.
- Yolcu, J. & Akseki, U., 2018, Türk imalat sanayindeki uzmanlaşmanın teknoloji düzeyine göre bölgesel bir analizi, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 10 (18), 134-145.

- Young, R. D., 2009, Perspectives on strategic planning in the public sector, URL: <http://www.ipspr.sc.edu/publication/Perspectives%20on%20Strategic%20Plannin%20g.pdf>, 1-28, [Ziyaret Tarihi: 22 Aralık 2021].
- YÖK, 2018, Yükseköğretimde yapısal değişiklik için ana projeler, *Yüksek Öğretim Dergisi*, 9, 52.
- YÖK, 2020, URL: <https://bolgeselkalkinma.yok.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi:22 Mart 2021].
- YÖK, 2020a, Kurumsal Tarihçe, URL: <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/tarihce>, [Ziyaret Tarihi: 27 Mart 2021].
- YÖK, 2020b, Türlerine göre birim sayıları raporu, URL: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 1 Ocak 2021].
- YÖK, 2021, Öğrenci istatistikleri, URL: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 27 Ekim 2021].
- YÖK, 2021a, Öğretim elemanı istatistikleri, URL: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 27 Ekim 2021].
- YÖK, 2021b, Birim istatistikleri, URL: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 27 Ekim 2021].
- Yüksel, E. ve Sarıdoğan E., 2011, Uluslararası ticaret teorileri ve Paul R.Krugman'ın katkıları, *Marmara Üniversitesi SBE. Öneri Dergisi*, 9 (35), 199-206.
- Yükseler, Z., 2009, Türkiye'de kriz dönemlerinde ekonomik gelişmeler ve ödemeler dengesi uyumu, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Yayınları, 3-33
- YÖKTEZ, 2021, URL: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>, [Ziyaret Tarihi: 1 Ekim 2021].
- ZEKA, 2021, URL: <https://zafer.gov.tr/tr-tr/>, [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2021].
- QS, 2022, QS world university rankings 2022, URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2022>, [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2022].

EKLER

EK-1 Derinlemesine görüşme soruları.

T.C. ... Üniversitesi Tarım ve Hayvancılık Kalkınma Koordinatörlüğü'ne,

Bu görüşme soruları listesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim dalında Yüksek Lisans yapmakta olan Ayşenur BİNDAL'ın "*Üniversitelerin Kent Ekonomisine Katkılarını Arttırmada Misyon Farklılaşması ve Uzmanlaşmanın Önemi*" isimli Yüksek Lisans Tezi kapsamında Doç.Dr. Fadim YAVUZ danışmanlığında hazırlanmıştır. Bu görüşmede tarafınıza yöneltilecek sorular, araştırmacıların Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı kapsamında ... yılında pilot üniversite seçilen ... Üniversitesi'nin program kapsamında gerçekleştirdiği faaliyetleri ve kaynaklarını daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Görüşme sonuçları araştırma raporunda bilimsel araştırma yazım kurallarına uygun olarak yazılacaktır. Araştırmacı kullanılan kaynakları listeleyecektir.

Sorular:

1. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı kapsamında ... yılı itibariyle üniversitenizin belirlenen uzmanlık alanı ile ilişkili olarak yürüttüğü projeler, projelerin başlangıç ve bitiş yılları ve proje konuları nelerdir?
2. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı kapsamında ... yılı itibariyle üniversitenizin belirlenen uzmanlık alanı kapsamında YÖK'ün üniversitenize tahsis ettiği ek akademik kadroların sayısı, verilme yılları ve unvanları nelerdir?
3. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı kapsamında ... yılı itibariyle Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve YÖK tarafından program kapsamında kullanılmak üzere üniversitenize verilmiş olan bütçenin miktarı ve yıllara göre dağılımı nedir?
4. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı ile ilgili birimleriniz nelerdir? ... yılı sonrasında kurulan birimler var mıdır, varsa hangileridir? (MYO, bölüm, program, anabilim dalı vb.)

5. Program kapsamında kullanılan kurumlarınız hangileridir? ... yılı sonrasında kurulan kurumlarınız var mıdır, varsa hangileridir? (İşletme, marka, Ar-Ge merkezi, Ür-Ge merkezi, uygulama araştırma merkezi vb.)
6. Program kapsamında kullanılan kurumlarınızın çalışan sayısı ve üniversiteye sağladığı gelir miktarı nedir?
7. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı kapsamında ... yılı itibariyle üniversitenizin yıllara göre akademik yayın (tez, makale, dergi, kitap vb.) istatistiği nedir?
8. ... Üniversitesi'nin Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı'na seçilmiş olmasında rol oynayan avantajları nelerdir?
9. ...'nin Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı doğrultusunda “...” alanında uzmanlaşmasına karar verilmesini sağlayan güçlü yönleri nelerdir?
10. ...'nin “...” alanında uzmanlaşması ile elde etmeyi beklediği başarılar nelerdir, uzmanlaşma alanında kentine ve bölgesine katacağı değerler nelerdir?

Ayşenur BİNDAL (Tez yazarı)

aysenurbindal@gmail.com

EK-2. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik faaliyet gruplarının yıllara göre LQ değerleri

	Bingöl					Burdur					Düzce					Kırşehir					Uşak				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Bitkisel ve hayvansal üretim	0,26	0,19	0,36	0,51	0,55	1,18	1,31	1,6	1,9	2,08	2,16	2,39	2,38	2,36	1,83	3,22	3,06	3,55	3,77	3,96	1,66	1,48	1,4	1,48	1,27
Ormançılık ve tomrukçuluk	0,82	1,7	0,66	1,09	0,8	4,34	3,68	3,92	6,14	4,69	1,38	1,49	1,26	1,65	2,12	5,51	8,15	3,89	0,84	0,58	2,08	0,45	1,07	1,56	1,56
Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği	0	0,57	0	0	0	4,26	3,44	2,94	2,68	2,25	0,14	0,59	0,11	0,19	0,11	0	0,18	0,18	0,98	0,37	0,13	0,15	0,15	0,16	0,14
Kömür ve linyit çıkartılması	0	0	0	0	0	0	0	0	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,02	0,02	0	0,01	0,01
Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Metal cevheri madenciliği	3,65	4,04	4,4	4,99	4,05	5,08	3,34	3,24	2,37	2,97	0,17	0,14	0,16	0,17	0,11	2,45	1,62	1,04	1,08	0,73	7,08	5,61	3,76	5,01	4,74
Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	0,94	0,85	1,28	0,81	1,98	19,6	19,7	17,3	18,1	16,1	0,87	0,99	0,94	0,66	0,62	1,51	1,51	1,62	1,89	1,94	1,1	1,21	1,11	1,2	1,64
Madenciliği destekleyici hizmet	0	0	0	0	0	0,37	0,25	0,49	0,57	0,87	0,13	0,26	0	0,2	0,04	1,8	0,27	0,38	0,33	0,16	0,6	0,54	0,78	1,22	0,55
Gıda ürünleri imalatı	0,84	0,72	0,72	0,81	0,96	1,62	1,48	1,61	1,54	1,76	0,83	0,84	0,79	0,69	0,68	1,43	1,25	1,29	1,35	1,24	1,45	1,46	1,64	1,75	1,72
İçecek imalatı	3,31	3,34	2,67	2,8	2,54	3,85	3,35	3,87	4,24	3,58	0,82	0,9	1,1	1,5	1,65	1,41	1,54	1,39	1,55	1,67	0,03	0,03	0,04	0,03	0,03
Tütün ürünleri imalatı	0	0	0	0	0	0	0	0	0,27	0,21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tekstil ürünleri imalatı	0,06	0,01	0,02	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0	1,23	1,33	1,64	1,48	1,5	0	0,01	0,01	0	0	7,48	7,82	8,02	7,73	7,76
Giyim eşyaları imalatı	0,44	0,28	0,55	1,03	1,59	0,21	0,32	0,26	0,26	0,24	3,25	3,25	3,45	3,41	3,29	0,24	0,18	0,19	0,17	0,15	0,31	0,25	0,16	0,2	0,18
Deri ve ilgili ürünler imalatı	0	0	0	0,01	0,61	0	0	0	0	0	0,06	0,06	0	0	0	0	0	0	0	0	4,66	5,26	5,74	5,39	4,54
Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı	0,28	0,17	0,17	0,14	0,09	2,28	2,47	2,72	2,78	3,74	5,93	6,86	6,62	6,37	6,27	0,97	1	0,94	1,02	0,86	1,09	1,17	1,27	1,15	0,95

EK-2. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik faaliyet gruplarının yıllara göre LQ değerleri (devamı)

	Bingöl					Burdur					Düzce					Kırşehir					Uşak				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı	0,09	0,14	0,11	0,05	0,04	0	0	0	0	0	0,28	0,19	0,14	0,21	0,23	0	0	0	0	0	0,03	0,01	0,05	0,07	0,09
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	0,41	0,43	0,52	0,53	0,54	0,39	0,42	0,28	0,24	0,2	1,15	1,26	1,51	1,57	1,49	0,57	0,52	0,42	0,48	0,49	0,15	0,18	0,22	0,17	0,17
Kok kömürü ve petrol ürünleri imalatı	0	0	0	0	0	0,55	0,27	0,09	0,05	0	0,65	0,07	0,25	0,25	0	0	0	0	0	0,06	1	0,44	0,26	0,23	0,21
Kimyasal ürünleri imalatı	0,01	0,02	0,02	0,12	0,14	0,26	0,18	0,21	0,08	0,1	0,92	0,75	0,75	0,94	1,15	0,2	0,35	0,07	0,09	0,09	0,46	0,33	0,42	0,64	0,54
Eczacılık ve eczacılığa ilişkin malzemeler imalatı	0,44	0,18	0,14	0,08	0,06	0	0	0	0,02	0,01	4,38	3,92	3,61	3,34	3,33	0	0	0	0	0	2,51	2,08	1,97	1,56	1,22
Kauçuk ve plastik ürünler imalatı	0,19	0,17	0,23	0,18	0,18	0,37	0,48	0,46	0,57	0,51	3,42	3,25	3,08	3,05	2,65	8,02	7,84	8,62	8,32	8,08	0,34	0,33	0,26	0,24	0,26
Metalik olmayan ürünler imalatı	1,22	0,93	0,82	1,06	0,92	6,84	6,19	6,38	6,52	6,57	1	1,05	1,06	0,97	0,95	1,34	1,26	1,25	1,2	1,25	2,43	2,42	2,38	2,44	1,8
Ana metal sanayi	0,17	0,18	0,2	0,13	0,16	0,1	0,09	0,11	0,11	0,17	2,13	2,02	2,03	2,14	2,06	2,01	1,75	1,67	1,52	1,63	0,25	0,21	0,2	0,19	0,16
Fabrikasyon metal ürünlerin imalatı (makine teçhizat hariç)	0,04	0,06	0,07	0,07	0,05	0,6	0,54	0,58	0,55	0,61	1,66	1,88	2	1,83	1,86	0,4	0,36	0,26	0,22	0,27	0,22	0,24	0,26	0,24	0,22
Bilgisayar, elektronik ve optik ürünleri imalatı	0	0	0	0	0	0,01	0,03	0,02	0,04	0,03	0,15	0,11	0,1	0,08	0,06	0	0	0	0	0	0,05	0,12	0,11	0,08	0,11
Elektrikli teçhizat imalatı	0,11	0,1	0,01	0	0	0,08	0,03	0,03	0,03	0,04	0,34	0,38	0,44	0,37	0,43	0,14	0,14	0,13	0,05	0,04	0,05	0,04	0,05	0,05	0,05
Makine ve ekipman imalatı	0,06	0,04	0,02	0,01	0,02	1,02	1,04	0,91	0,85	1,12	0,83	0,87	0,71	0,7	0,66	0,87	0,52	0,48	0,43	0,36	0,19	0,21	0,22	0,2	0,18
Motorlu kara taşıtı ve römork imalatı	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,17	0,14	0,13	0,1	0,12	1,64	1,59	1,02	1,15	1,48	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,03	0,02

EK-2. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik faaliyet gruplarının yıllara göre LQ değerleri (devamı)

	Bingöl					Burdur					Düzce					Kırşehir					Uşak				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Diğer ulaşım araçları imalatı	0	0	0	0	0	0,11	0	0	0	0	0,24	0,37	0,41	0,57	0,67	0	0	0	0	0,03	0,16	0,01	0,01	0	0,01
Mobilya imalatı	0,58	0,52	0,46	0,55	0,46	0,27	0,26	0,5	0,53	0,55	2,41	2,18	2,03	2,06	2,19	0,93	0,83	0,79	0,62	0,61	0,53	0,5	0,55	0,48	0,44
Diğer imalatlar	0,02	0,01	0,01	0,07	0,08	0,21	0,22	0,2	0,19	0,29	0,11	0,08	0,19	0,23	0,43	0,33	0,31	0,36	0,27	0,18	0,43	0,35	0,19	0,19	0,16
Makine ve ekipman kurulumu ve onarımı	0,29	0,22	0,21	0,17	0,14	0,43	0,49	0,61	0,57	1,26	1,04	0,65	0,58	0,58	0,56	0,73	0,93	1,14	0,99	1,07	0,32	0,34	0,39	0,34	0,36
Elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı	2,86	1,55	2,6	2,39	2,18	1,24	1,16	1,17	1,16	1,19	0,52	0,68	0,76	0,84	0,73	2,16	2,03	2,14	2,13	2,42	0,76	1,03	0,92	0,9	1,17
Suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı	3,05	2,6	0,73	0,99	2,2	2,41	2,66	2	2,78	2,94	1,49	0,56	0,48	0,55	0,49	0,14	0,25	0,3	0,72	0,48	0,15	0,61	0,14	0,17	0,24
Kanalizasyon	0	0,1	0,97	0,95	0,63	0,1	0,1	0,55	0,83	1,04	0	0,05	0,04	0,04	0,03	0	0	0,26	0,08	0,05	0,72	0,77	0,61	8,12	2,14
Atık maddelerin değerlendirilmesi	0,86	0,63	0,75	0,74	0,77	0,76	0,65	0,68	0,71	1,63	0,76	0,71	0,9	0,88	0,79	0,13	0,15	0,15	0,33	0,29	0,75	0,73	0,97	1,02	1,11
İyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri	25,1	3,32	3,73	3,05	2,9	0	7,07	1,41	0	10,7	0,17	0,38	0,23	0,15	0,34	0,94	0,98	0,42	0,44	0	0	0	0	0	0
Bina inşaatı	1,29	0,79	1,12	1,18	1,88	1,35	1,34	1,5	1,89	1,53	0,93	0,84	0,85	0,98	0,93	1,25	1,58	1,68	1,4	1,52	1,08	0,93	0,94	0,98	1,1
Bina dışı yapıların inşaatı	6,92	5,34	5,04	3,86	3,58	1,64	1,36	1,51	1,32	1,12	0,64	0,42	0,43	0,38	0,39	1,36	1,32	1,64	1,96	1,77	1,68	2,02	1,82	2,1	2,44
Özel inşaat faaliyetleri	0,47	0,59	0,49	0,53	0,55	0,49	0,43	0,49	0,57	0,71	0,96	0,99	0,98	0,93	1,03	1,31	1,39	1,91	1,41	0,76	0,92	0,7	0,7	0,69	0,71
Toptan ve perakende ticaret ve motorlu taşıtların onarımı	0,19	0,22	0,29	0,39	0,4	0,7	0,65	0,7	0,79	0,8	0,87	1,03	0,98	1	1,06	1,86	1,76	0,66	1,43	1,36	0,74	0,74	0,76	0,78	0,75
Toptan ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç)	0,25	0,26	0,25	0,28	0,24	0,52	0,5	0,57	0,51	0,54	0,65	0,61	0,56	0,58	0,58	0,3	0,34	0,37	0,37	0,36	0,53	0,53	0,54	0,56	0,58

EK-2. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik faaliyet gruplarının yıllara göre LQ değerleri (devamı)

	Bingöl					Burdur					Düzce					Kırşehir					Uşak				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Perakende ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç)	0,71	0,77	0,76	0,88	0,81	0,87	0,86	0,98	0,99	1,01	0,87	0,92	0,9	0,91	0,93	1,16	1,13	1,14	1,24	1,2	0,87	0,87	0,9	0,91	0,87
Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı	1,28	1,11	1,29	1,35	1,08	1,34	1,26	1,29	1,24	1,23	1,22	1,13	1,08	1,1	1,11	0,76	0,85	0,92	0,54	0,5	0,94	0,95	1,04	0,9	0,85
Su yolu taşımacılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,03	0,11	0,14	0,12	0,25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Havayolu taşımacılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Taşıma için depolama ve destek faaliyetleri	0,56	0,52	0,35	0,36	0,42	0,47	0,63	0,48	0,86	0,77	0,38	0,38	0,4	0,4	0,37	0,53	0,46	0,17	1,14	1,14	0,75	0,72	0,49	0,36	0,28
Posta ve kurye faaliyetleri	0,18	0,16	0,18	0,3	0,3	0,34	0,3	0,57	0,49	0,5	0,49	0,68	0,87	0,78	0,79	0,62	0,59	0,9	0,85	0,8	0,4	0,3	0,33	0,35	6,37
Konaklama	0,31	0,26	0,31	0,3	0,69	0,75	0,82	0,81	0,75	0,79	0,59	0,57	0,57	0,39	0,67	0,73	0,66	0,57	0,67	1,28	0,61	0,53	0,54	0,47	0,59
Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri	0,64	0,71	0,68	0,78	0,65	0,91	1,01	1,15	1,18	0,93	1,04	1,15	1,06	1,03	1,03	0,9	0,8	0,77	0,87	0,72	0,86	0,94	0,99	0,99	0,88
Yayıncılık faaliyetleri	0,43	0,37	0,49	0,34	0,2	0,11	0,08	0,34	0,43	0,6	0,08	0,12	0,11	0,14	0,15	1,31	1,34	1,6	1,52	1,41	0,28	0,17	0,24	0,32	0,29
Sinema filmi ve ses kaydı yayıncılığı	0	0	0,26	0,16	0,17	0,06	0	0,05	0,06	0,11	0,17	0,2	0,13	0,1	0,15	0,24	0,21	0,13	0,18	0,11	0,1	0,1	0,08	0,08	0,05
Programcılık ve yayıncılık faaliyetleri	0,18	0,55	0,52	0,45	0,39	0,48	0,26	0,33	0,35	0,25	0,18	0,3	0,17	0,19	0,19	0,16	0,15	0,17	0,12	0,11	0,07	0,09	0,12	0,12	0,08
Telekomünikasyon	0,25	0,44	0,26	0,35	0,29	0,03	0,11	0,14	0,08	0,3	0,51	0,61	0,63	0,65	0,7	0,16	0,84	0,05	0,18	0,1	0,32	0,41	0,57	0,71	0,63
Bilgisayar programlama ve danışmanlık ve ilgili faaliyetler	0,23	0,1	0,1	0,09	0,15	0,01	0,01	0,07	0,11	0,06	0,18	0,22	0,27	0,28	0,32	0,14	0,13	0,11	0,15	0,13	0,09	0,1	0,07	0,1	0,08

EK-2. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik faaliyet gruplarının yıllara göre LQ değerleri (devamı)

	Bingöl					Burdur					Düzce					Kırşehir					Uşak				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Bilgi hizmet faaliyetleri	1,41	1,24	0,21	0,24	0,32	1,7	1,47	0,15	0,14	0	1,08	1,16	1,03	0,92	1,05	1,51	1,24	1,46	1,68	0,06	0,07	0,13	0,04	0,03	0,06
Finansal hizmetler (sigorta ve emeklilik fonları hariç)	0,25	0,15	0,16	0,17	0,18	0,69	0,69	0,74	0,81	0,73	0,43	0,46	0,48	0,47	0,43	0,69	0,74	0,78	0,87	0,78	0,45	0,48	0,5	0,49	0,43
Sigorta reasürans emeklilik fonları (zorunlu sosyal güvenlik hariç)	0,17	0,25	0,15	0,22	0,19	1	0,84	1,11	0,88	0,91	0,4	0,42	0,43	0,43	0,42	1,33	1,32	1,23	1,41	1,18	0,54	0,58	0,56	0,53	0,59
Finans ve sigorta hizmetleri için yardımcı faaliyetler	0,64	0,76	0,7	0,73	0,56	0,58	0,56	0,7	0,75	0,73	0,33	0,38	0,35	0,35	0,33	0,51	0,58	0,59	0,67	0,75	0,33	0,32	0,5	0,51	0,56
Gayrimenkul faaliyetleri	0,16	0,12	0,16	0,25	0,35	0,2	0,21	0,22	0,17	0,25	0,22	0,26	0,29	0,33	0,35	0,58	0,54	0,44	0,37	0,31	0,21	0,26	0,25	0,24	0,22
Hukuki ve muhasebe faaliyetleri	0,66	0,26	0,29	0,37	0,32	0,77	0,88	0,97	1,03	1,04	0,74	0,73	0,7	0,69	0,68	0,58	0,57	0,66	0,77	0,7	0,89	0,84	0,93	0,82	0,8
İdari danışmanlık faaliyetleri	0,11	0,12	0,07	0,07	0,06	0,52	0,52	0,5	0,51	0,41	0,13	0,11	0,16	0,15	0,14	0,19	0,22	0,18	0,19	0,11	0,17	0,19	0,24	0,2	0,23
Mimarlık ve mühendislik faaliyeti	0,85	0,95	1,1	0,97	0,89	0,85	0,84	0,76	0,82	0,75	0,56	0,6	0,71	0,7	0,65	1,09	0,86	0,7	0,85	0,76	0,61	0,7	0,68	0,57	0,53
Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri	0	0	0	0	0,06	0	0	0	0	0	0	0	0	0,72	0,53	0,91	0,53	0,8	0,65	0,58	0	0,02	0,09	0,05	0,15
Reklamcılık ve pazar araştırması	0,15	0,15	0,11	0,14	0,25	0,06	0,07	0,05	0,04	0,05	0,21	0,21	0,27	0,15	0,15	0,13	0,14	0,12	0,12	0,15	0,14	0,17	0,18	0,16	0,2
Diğer mesleki, bilim ve teknik faaliyetler	0,14	0,13	0,15	0,11	0,11	0,73	0,57	0,71	0,78	0,58	0,68	0,8	0,73	0,71	0,61	0,43	0,58	0,52	0,56	0,61	0,57	0,62	0,63	0,55	0,6
Veterinerlik hizmetleri	3,9	4,89	4,56	3,47	3,94	6,25	1,62	2,29	2,07	2,17	0,78	0,67	0,77	1	0,92	0,87	0,84	0,72	1,19	1,5	0,56	0,47	0,55	0,66	0,85

EK-2. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik faaliyet gruplarının yıllara göre LQ değerleri (devamı)

	Bingöl					Burdur					Düzce					Kırşehir					Uşak				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Kiralama ve leasing faaliyetleri	0,44	0,14	0,2	0,29	0,51	1,66	1,48	0,57	0,54	0,77	0,21	0,38	0,33	0,23	0,28	1,63	0,24	0,14	0,18	0,17	0,39	0,27	0,36	0,42	0,38
İstihdam faaliyetleri	0,31	0,37	0,33	0,33	0,39	1,65	3,92	0,56	0,54	0,56	0,69	0,59	1,12	1,88	1,56	0,24	0,27	0,77	1,05	1,11	0,46	0,21	0,72	0,61	0,53
Seyahat acentesi, tur operatörü ve diğer rezervasyon hizmetleri	0,51	0,51	0,73	0,38	0,4	0,12	0,14	0,1	0,47	0,5	0,07	0,12	0,11	0,11	0,09	0,81	0,47	0,37	0,33	0,36	0,54	0,5	0,44	0,23	0,18
Güvenlik ve soruşturma faaliyetleri	1,18	1,08	1,38	1,31	0,8	0,98	1,23	1,25	1,3	0,99	0,62	0,68	0,67	0,63	0,56	0,9	0,93	1,14	1,38	0,79	0,73	0,77	0,77	0,83	0,88
Bina ve çevre düzenleme faaliyetleri	2,36	2,28	1,78	1,4	1,05	1,11	1,25	1,21	1,24	1,17	1,02	0,94	0,98	0,94	0,96	1,44	1,41	1,89	2,19	1,18	0,82	0,86	1,11	1,08	0,84
Büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri	1,85	1,8	1,66	1,61	1,47	1	0,86	1,4	1,18	0,93	0,57	0,57	0,64	0,68	0,81	0,54	0,67	0,58	0,59	0,77	1,53	1,27	1,02	0,98	0,91
Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	1,41	13,9	9,27	10,3	7,68	2,21	0,77	0,95	0,9	0,77	0,58	0,42	0,42	0,38	0,26	1,54	0,95	1,06	0,85	3,27	1,04	0,63	0,43	0,43	0,91
Eğitim	2,07	2,41	2,61	2,43	2,36	0,58	0,76	0,74	0,79	0,97	0,64	0,75	0,71	0,68	0,63	0,89	0,73	0,71	0,73	0,62	0,51	0,67	0,63	0,62	0,58
İnsan sağlığı hizmetleri	0,51	0,67	0,77	0,78	1,03	0,44	0,4	0,39	0,36	0,7	0,62	0,43	0,54	0,63	0,68	0,55	0,47	0,36	0,47	0,99	0,66	0,62	0,7	0,68	0,67
Yatılı bakım faaliyetleri	0,07	0,2	0,28	0,3	1,37	0,74	0,96	1,77	1,82	2,04	0,51	0,55	0,96	0,9	1,07	2,33	2,72	3,68	4,05	5,28	1,51	1,21	1	1,49	1,46
Sosyal hizmetler	1,83	1,78	2,23	2,98	2,84	1,32	1,07	0,79	0,8	0,5	1,56	1,33	1,06	1,13	1,04	1,97	1,74	1,35	1,27	1,69	0,93	0,99	0,91	0,91	0,92
Yaratıcı sanatlar, eğlence faaliyetleri	0,45	0,2	0,21	0,22	0,16	0,1	0,03	0,03	0,49	0	0,56	0,22	0,23	0,19	0,31	0	0,12	0	0	0	0,17	0,19	0,08	0,09	0,1
Kütüphane, arşiv ve müzeler	0	0,17	0	0	0,11	0,47	0,13	0,46	0,38	1,37	0,35	0,27	0,28	0,24	0,49	0,8	0,18	0,15	0,17	1,95	0,33	0,22	4,82	0,07	0,15

EK-2. 1. dönem üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik faaliyet gruplarının yıllara göre LQ değerleri (devamı)

	Bingöl					Burdur					Düzce					Kırşehir					Uşak				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	0,74	0,54	1,41	0	0,18	3,32	1,31	1,43	1,26	1	0,81	0,91	0,91	0,47	0,52	0,96	1,19	1,44	1,76	1,84	1,28	0,9	0,94	1,01	0,91
Spor, eğlence ve dinlenme faaliyetleri	0,98	0,97	0,59	0,98	0,48	0,1	0,2	0,27	0,56	2,62	0,94	1	1,01	1,06	0,82	0,73	0,71	0,96	1,37	1,02	0,88	0,8	0,83	0,92	0,57
Üye olunan kuruluş faaliyetleri	0,14	0,18	0,15	0,14	0,14	0,85	0,81	0,87	1	0,99	0,43	0,45	0,48	0,51	0,62	2,73	2,12	2,32	2,47	2,27	0,49	0,43	0,41	0,49	0,51
Bilgisayar ve kişisel ev eşyaları onarımı	0,79	0,51	0,64	0,72	0,62	1,15	1,14	0,82	0,87	0,85	0,57	0,65	0,68	0,7	0,79	0,71	0,24	0,2	0,66	0,62	0,69	0,69	0,77	0,68	0,7
Diğer hizmet faaliyetleri	1,13	1,5	1,34	0,93	0,56	0,39	0,52	0,57	0,62	0,61	0,54	0,79	0,82	0,78	0,9	0,74	0,65	0,73	0,65	0,73	0,69	0,54	0,48	0,56	0,53
Ev içi çalışanların faaliyetleri	0	0	0	0	0	0,08	0,11	0,09	0,07	0,15	0,37	0,39	0,35	0,34	0,28	0,11	0,15	0,23	0,15	0,31	0,64	0,74	0,32	0,23	0,15
Hanehalklarının kendi kullanımı için farklılaştırılmamış mal ve hizmet üreten faaliyetleri	0	0	0	0	0	0,45	0,8	1,05	1,22	0,65	0	0,85	0,87	1,43	1,46	0	0	0	0	0	0	0,31	0,4	0,32	0,32
Uluslararası örgüt ve temsilcilik faaliyetleri	0	0	0	0	0	0,09	0,09	0,09	0,09	0,09	0	0	0	0	0	0,12	0,13	0,13	0,13	0,12	0	0	0	0	0
Ek- Ev hizmetlerinde 10 günden fazla çalışanlar	0	0,03	0,02	0,02	0,02	0	0,41	0,45	0,4	0,35	0	0,44	0,42	0,38	0,31	0	0,14	0,26	0,4	0,37	0	1,79	1,98	2,71	2,03
LQ değeri	LQ ≥3					LQ ≥2					LQ ≥1,25					LQ < 1,25									

SGK istatistik yıllıkları, sigortalı ve işyeri istatistikleri, Tablo 1.11 4-1/a zorunlu sigortalı istihdam sayısı verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

EK-3. 2. dönem üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik faaliyet gruplarının yıllara göre LQ değerleri

	Aksaray			Kastamonu			Muş			Rize			Siirt		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Bitkisel ve hayvansal üretim	1,89	1,68	2,06	0,54	0,59	0,63	1,03	1,04	1	0,1	0,08	0,18	0,26	0,27	0,3
Ormancılık ve tomrukçuluk	0,66	0,26	0,14	8,09	10,75	14,38	8,37	1,43	1,11	0,49	0,82	1,14	0,89	1,19	1,02
Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği	0	0	0	1,21	1,22	0,82	3,06	1,95	0,87	7,88	7,28	8,52	0	0	0
Kömür ve linyit çıkartılması	0	0	0,01	0,68	0,95	0,58	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15,7	27,39	21,02
Metal cevheri madenciliği	0,01	0,01	0,01	10,06	9,81	8,84	0	0	0	5,32	5,07	4,35	13,84	15,53	16,59
Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	1,07	1,25	1,42	1,82	1,83	1,65	1,51	1,48	1,41	0,8	0,82	1,27	0,93	1,12	1,17
Madenciliği destekleyici hizmet	0,52	0,85	0,54	4,33	0,82	2,79	3,08	0,86	6,18	0,42	0,17	0,21	4,21	6,37	2,51
Gıda ürünleri imalatı	2,2	2,25	2,05	1,11	1,1	1,06	0,89	0,73	0,76	2,33	2,27	2,86	0,38	0,46	0,52
İçecek imalatı	0,05	0,05	0	0	0	0	0	0	0	1,23	1,03	0,87	0	0	0
Tütün ürünleri imalatı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tekstil ürünleri imalatı	0,25	0,27	0,13	0,33	0,29	0,27	0,06	0,08	0,2	0,03	0,03	0,03	0,05	0,09	0,12
Giyim eşyaları imalatı	1,43	1,38	1,28	1,91	1,94	2,09	1,45	1,65	1,96	0,03	0,03	0,03	0,15	0,2	0,26
Deri ve ilgili ürünler imalatı	0,01	0,02	0,02	0,86	0,29	0,29	0	0	0	0,01	0	0,01	0	0	0
Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı	0,89	0,76	0,6	13,88	14	13,85	0,08	0,05	0,12	1,18	1,08	1,11	0,15	0,05	0,07
Kâğıt ve kâğıt ürünleri imalatı	0,57	0,64	0,59	0,39	0,36	0,33	0,07	0,1	0,23	0,02	0,02	0,09	0	0,14	0,16
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	0,38	0,28	0,29	0,3	0,31	0,27	0,44	0,47	0,3	0,37	0,42	0,49	0,24	0,24	0,16
Kok kömürü ve petrol ürünleri imalatı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kimyasal ürünleri imalatı	0,26	0,26	0,11	0,03	0,05	0,04	0,04	0,04	0,01	0,04	0,03	0,03	0,06	0,04	0,06
Eczacılık ve eczacılığa ilişkin malzemeler imalatı	0	0	0	0,32	0,51	0,52	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kauçuk ve plastik ürünler imalatı	1,24	1,26	1,42	0,19	0,18	0,19	0,4	0,36	0,33	0,24	0,27	0,28	0,19	0,31	0,32
Metalik olmayan ürünler imalatı	1,27	1,31	1,34	0,9	0,81	0,87	0,88	0,8	1,04	0,94	0,97	0,92	0,94	0,93	1,1
Ana metal sanayi	0,22	0,27	0,23	0,16	0,42	0,44	0,02	0,02	0,02	0,04	0,06	0,06	0,01	0,01	0,01
Fabrikasyon metal ürünlerin imalatı (makine teçhizat hariç)	1,51	1,47	1,41	0,32	0,3	0,28	0,09	0,07	0,06	0,41	0,35	0,35	0,12	0,17	0,17
Bilgisayar, elektronik ve optik ürünleri imalatı	0,26	0,24	0,2	0,08	0,04	0,07	0	0,04	0,03	0	0	0,18	0,02	0	0
Elektrikli teçhizat imalatı	0,54	0,55	0,58	0,15	0,13	0,12	0,05	0,03	0,02	0,14	0,15	0,15	0,01	0,02	0,01
Makine ve ekipman imalatı	0,68	0,63	0,66	0,04	0,04	0,05	0,19	0,19	0,21	0,14	0,27	0,19	0,01	0,01	0,03
Motorlu kara taşıtı ve römork imalatı	3,39	2,86	2,75	0,01	0,01	0,01	0	0	0	0,01	0,01	0	0	0	0
Diğer ulaşım araçları imalatı	0,32	0,32	0,56	0,34	0,17	0,14	0	0	0	0,03	0,01	0,02	0	0	0
Mobilya imalatı	0,7	0,77	0,74	0,76	0,71	0,71	0,22	0,27	0,51	0,31	0,3	0,32	0,16	0,21	0,24
Diğer imalatlar	0,28	0,32	0,39	0,11	0,07	0,03	0,21	0,07	0,05	0,31	0,33	0,33	0,06	0,07	0,06
Makine ve ekipman kurulumu ve onarımı	0,66	0,61	0,61	0,18	0,16	0,15	0,04	0,04	0,05	0,47	0,49	0,45	0,07	0,1	0,08

EK-3. 2. dönem üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik faaliyet gruplarının yıllara göre LQ değerleri (devamı)

	Aksaray			Kastamonu			Muş			Rize			Siirt		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı	1,16	1,04	0,93	1,9	1,82	1,65	2,07	2,25	2,24	1,44	1,42	1,41	2,79	2,54	2,92
Suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı	1,19	1,35	1,11	0,85	0,7	2,73	0	0	0,05	1,08	1,18	1,33	2,68	3,3	0,27
Kanalizasyon	0	0	3,43	1,66	0,29	0	1,47	1,19	2,35	0	0	0,1	0	0,06	0
Atık maddelerin değerlendirilmesi	0,77	0,97	1,24	0,85	0,86	0,82	4,27	4,3	3,6	2,45	1,04	1,12	0,71	0,88	0,87
İyileştirme ve diğer atık yönetimi hizmetleri	0,11	0,11	0,08	0	0	0	0	0	0	0,35	0,12	0	1,83	1,74	0,83
Bina inşaatı	1,59	2,05	2,36	1,24	1,23	1,37	0,84	0,85	1,12	1,64	1,85	1,63	1,33	1,54	1,71
Bina dışı yapıların inşaatı	1,24	1,14	0,75	1,89	1,61	1,9	3,02	4,1	1,9	2,58	2,99	2,97	3,26	5,05	2,5
Özel inşaat faaliyetleri	0,92	0,98	0,98	2,38	2,19	2,09	0,42	0,48	0,44	2,09	2,02	2,21	0,45	0,51	0,39
Toptan ve perakende ticaret ve motorlu taşıtların onarımı	1,05	1,14	1,11	0,92	0,9	0,8	0,66	0,59	0,55	1	1,03	1,03	0,43	0,49	0,45
Toptan ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç)	0,53	0,53	0,57	0,32	0,34	0,34	0,35	0,36	0,4	0,65	0,65	0,64	0,28	0,36	0,33
Perakende ticaret (motorlu taşıtların onarımı hariç)	1,07	1,11	1,06	1,08	1,12	1,11	0,63	0,67	0,66	1,29	1,35	1,37	0,61	0,67	0,74
Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı	1,21	1,29	1,18	1,16	1,24	1,19	1,84	1,59	1,88	1,44	1,52	1,48	1,43	1,42	1,29
Su yolu taşımacılığı	0,02	0	0	0,04	0,06	0,06	0	0	0	0,17	0,17	0,12	0	0	0,03
Havayolu taşımacılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	0,03	0	0	0	0	0	0
Taşıma için depolama ve destek faaliyetleri	0,94	0,78	0,68	0,66	0,63	0,67	0,28	0,22	0,22	0,56	0,51	0,45	0,22	0,29	0,41
Posta ve kurye faaliyetleri	0,91	0,79	0,66	0,79	0,83	0,63	0,39	0,42	0,45	0,81	0,74	0,86	0,45	0,45	0,56
Konaklama	0,67	0,59	0,78	1,28	1,32	1,17	0,21	0,14	0,61	0,91	0,92	1,19	0,23	0,26	0,57
Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri	0,98	1,08	0,97	0,9	0,86	0,8	0,34	0,26	0,33	1,06	1,11	1,15	0,52	0,54	0,59
Yayıncılık faaliyetleri	0,36	0,33	0,32	0,9	0,93	0,74	1,23	1,06	0,66	0,47	0,45	0,4	0,07	0,08	0,08
Sinema filmi ve ses kaydı yayıncılığı	0,08	0,06	0,04	0,15	0,1	0,1	0	0	0	0,14	0,09	0,09	0,17	0,12	0,09
Programcılık ve yayıncılık faaliyetleri	0,06	0,12	0,08	0,09	0,15	0,11	0	0	0	1,38	1,32	0,81	0,31	0,1	0,14
Telekomünikasyon	0,22	0,17	0,14	0,1	0,11	0,07	0,04	0,24	0,03	0,14	0,19	0,14	0,16	0,07	0,08
Bilgisayar programlama ve danışmanlık ve ilgili faaliyetler	0,04	0,1	0,07	0,11	0,11	0,09	1,04	0,83	0,18	1,16	0,94	0,77	0,05	0,1	0,11
Bilgi hizmet faaliyetleri	1,07	1,13	0,13	0,4	0,58	0,83	0,19	0,09	0,05	0,19	0,17	0,23	0,06	0,08	0,13
Finansal hizmetler (sigorta ve emeklilik fonları hariç)	0,56	0,57	0,55	0,4	0,41	0,36	0,27	0,28	0,31	0,45	0,43	0,45	0,43	0,42	0,37
Sigorta reasürans emeklilik fonları (zorunlu sosyal güvenlik hariç)	0,57	0,58	0,39	0,21	0,22	0,19	0,11	0,26	0,23	1,01	0,96	0,9	0,05	0,02	0,02
Finans ve sigorta hizmetleri için yardımcı faaliyetler	0,49	0,44	0,48	0,7	0,68	0,6	0,26	0,19	0,46	0,9	0,86	0,86	0,16	0,18	0,13
Gayrimenkul faaliyetleri	0,72	0,73	0,53	0,88	0,86	0,79	0,31	0,34	0,43	0,59	0,59	0,56	0,45	0,57	0,63
Hukuki ve muhasebe faaliyetleri	0,69	0,74	0,73	0,96	0,98	0,93	0,34	0,4	0,37	0,8	0,81	0,8	0,28	0,35	0,38
İdari danışmanlık faaliyetleri	0,21	0,2	0,27	0,07	0,06	0,07	0,17	0,17	0,19	0,1	0,09	0,11	0,02	0,02	0,04

EK-3. 2. dönem üniversitelerin kuruldukları kentlerin ekonomik faaliyet gruplarının yıllara göre LQ değerleri (devamı)

	Aksaray			Kastamonu			Muş			Rize			Siirt		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Mimarlık ve mühendislik faaliyeti	1,06	1,02	1,07	1,67	1,59	2	0,81	0,54	0,49	0,66	0,73	0,79	0,62	0,66	0,76
Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri	0,02	0,02	0	0	0,09	0,16	0	0	0	0,07	0,07	0,06	0,03	0,03	0
Reklamcılık ve pazar araştırması	0,24	0,24	0,15	0,15	0,09	0,15	0,09	0,12	0,11	0,31	0,28	0,35	0,04	0,04	0,07
Diğer mesleki, bilim ve teknik faaliyetler	0,78	0,87	0,73	0,73	0,82	0,68	0,39	0,46	0,23	0,65	0,83	0,71	0,12	0,14	0,09
Veterinerlik hizmetleri	1,62	1,8	1,5	1,69	1,79	1,99	0,56	0,69	0,52	0,33	0,29	0,39	1,13	1,26	0,15
Kiralama ve leasing faaliyetleri	1,08	1,21	1,09	0,11	0,13	0,15	0,19	0,28	0,07	0,11	0,18	0,31	0,11	0,11	0,09
İstihdam faaliyetleri	0,69	0,74	0,25	1,29	1,42	1,37	0,09	0,09	0,07	0,43	0,49	0,39	0,35	0,43	0,01
Seyahat acentesi, tur operatörü ve diğer rezervasyon hizmetleri	0,17	0,18	0,17	0,58	0,43	0,31	0,37	0,13	0,22	0,75	1,02	1,29	0,16	0,16	0,11
Güvenlik ve soruşturma faaliyetleri	0,85	0,85	0,76	0,9	0,91	0,65	1,45	1,45	1,35	1,14	1,05	0,4	1,69	1,22	1,06
Bina ve çevre düzenleme faaliyetleri	1,48	1,29	1,11	1,23	1,37	1,18	2,41	2,11	1,88	1,32	1,33	0,87	2,85	1,59	1,06
Büro yönetimi, büro desteği faaliyetleri	0,54	0,44	0,4	0,75	0,75	0,66	0,64	0,75	0,86	1,89	1,9	1,63	1,16	1,32	1,35
Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	0,3	0,29	0,34	0,72	0,93	0,96	5,19	5,21	4,48	0,49	0,48	0,49	11,21	11,25	11,93
Eğitim	0,68	0,77	1,09	0,82	1,03	0,96	2,62	3,46	3,66	1,14	1,18	1,17	1,71	1,64	1,62
İnsan sağlığı hizmetleri	1	0,93	0,92	0,89	0,92	0,94	1,66	1,49	1,56	0,84	0,94	1,27	1,52	1,39	1,4
Yatılı bakım faaliyetleri	2,29	2,6	2,17	1,6	1,95	2,2	0,7	0,48	1,18	1,79	1,74	1,53	1,04	1,07	1,29
Sosyal hizmetler	1,05	1,22	1,11	1,5	1,49	1,38	5,41	4,6	5,14	1,18	1,13	1,24	2,66	3,09	3,27
Yaratıcı sanatlar, eğlence faaliyetleri	0,21	0,23	0,24	0	0,14	0	0	0	0	0,2	0,23	0,4	0,46	0,34	0,42
Kütüphane, arşiv ve müzeler	1,01	0,99	1,1	1,61	1,65	1,48	0,14	0,14	1,01	0,17	0,18	0,49	0,12	0,14	1,09
Kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	0,28	0,4	0,43	0,34	0,46	0,36	0	0	0	1,51	1,7	1,44	0,25	0,36	0,43
Spor, eğlence ve dinlenme faaliyetleri	0,31	0,9	0,75	0,84	0,98	0,95	0,43	0,49	0,27	1,94	1,86	2,06	0,74	0,94	1,47
Üye olunan kuruluş faaliyetleri	1,62	1,58	1,37	3,2	3,77	3,4	3,99	2,93	2,79	1,33	1,42	1,53	1,83	1,82	1,91
Bilgisayar ve kişisel ev eşyaları onarımı	0,85	0,96	0,93	0,68	0,62	0,64	0,67	0,85	0,78	1,2	1,22	1,21	0,83	0,93	0,92
Diğer hizmet faaliyetleri	0,46	0,56	0,61	0,44	0,44	0,44	0,22	0,19	0,27	0,68	0,81	0,93	0,47	0,45	0,48
Ev içi çalışanların faaliyetleri	0,1	0,14	0,15	0,02	0,03	0,1	0	0	0	0,28	0,32	0,11	0	0	0
Hanehalklarının kendi kullanımı için farklılaştırılmamış mal ve hizmet üreten faaliyetleri	0,48	0,81	0,81	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uluslararası örgüt ve temsilcilik faaliyetleri	0	0	0	0,07	0,06	0,06	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ek- Ev hizmetlerinde 10 günden fazla çalışanlar	0,3	0,38	0,3	0,37	0,41	0,34	0	0	0,01	0,68	0,71	0,62	0	0	0
LQ değeri	LQ >3			LQ >2			LQ >1,25			LQ < 1,25					

SGK istatistik yıllıkları, sigortalı ve işyeri istatistikleri, Tablo 1.11 4-1/a zorunlu sigortalı istihdam sayısı verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

EK-4. Tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde istihdamın NUTS düzey 2'ye (26 alt bölge) göre sektörel uzmanlaşma düzeyi

	Tarım					Sanayi					Hizmet									
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020					
Adana, Mersin-TR62	1,21	1,08	1,05	1,09	1,2	0,84	0,8	0,85	0,85	0,82	1	1,07	1,06	1,04	1,02					
Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan-TRA2	2,84	2,8	2,91	3,02	2,93	0,49	0,47	0,52	0,47	0,45	0,59	0,61	0,6	0,59	0,65					
Ankara-TR51	0,18	0,17	0,2	0,19	0,18	0,92	0,89	0,88	0,84	0,9	1,34	1,35	1,33	1,33	1,31					
Antalya, Isparta, Burdur-TR61	1,25	1,12	1,03	1,02	1,14	0,6	0,62	0,58	0,55	0,55	1,11	1,14	1,2	1,19	1,17					
Aydın, Denizli, Muğla-TR32	1,46	1,38	1,42	1,46	1,31	0,87	0,91	0,85	0,77	0,85	0,9	0,91	0,93	0,96	0,97					
Balıkesir, Çanakkale-TR22	1,5	1,59	1,55	1,52	1,43	0,79	0,78	0,81	0,76	0,8	0,92	0,9	0,91	0,94	0,96					
Bursa, Eskişehir, Bilecik-TR41	0,5	0,56	0,61	0,62	0,58	1,56	1,58	1,53	1,56	1,54	0,9	0,88	0,87	0,87	0,88					
Erzurum, Erzincan, Bayburt-TRA1	2,35	2,08	1,93	1,76	2	0,4	0,49	0,44	0,38	0,45	0,81	0,86	0,96	1,03	0,94					
Gaziantep, Adıyaman, Kilis-TRC1	0,67	0,67	0,82	0,98	1,07	1,23	1,28	1,24	1,2	1,17	1,01	0,98	0,95	0,92	0,9					
Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye-TR63	1,1	1,22	1,33	1,17	1,04	0,95	0,92	0,93	0,95	0,94	0,99	0,96	0,93	0,97	1,02					
İstanbul-TR10	0,05	0,06	0,06	0,07	0,05	1,22	1,2	1,21	1,26	1,19	1,23	1,24	1,21	1,18	1,21					
İzmir-TR31	0,54	0,52	0,46	0,51	0,47	1,23	1,17	1,21	1,22	1,27	1,05	1,09	1,08	1,06	1,04					
Kastamonu, Çankırı, Sinop-TR82	2,49	2,45	2,46	2,17	2,22	0,59	0,65	0,6	0,63	0,69	0,67	0,65	0,71	0,79	0,76					
Kayseri, Sivas, Yozgat-TR72	1,5	1,3	1,23	1,19	1,28	0,98	1,07	1,06	1,07	1	0,83	0,86	0,89	0,91	0,91					
Kırkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir-TR71	1,66	1,51	1,55	1,38	1,54	0,74	0,82	0,76	0,76	0,8	0,89	0,91	0,93	0,98	0,92					
Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova-TR42	0,73	0,77	0,81	0,73	0,73	1,35	1,38	1,34	1,4	1,37	0,92	0,89	0,9	0,91	0,91					
Konya, Karaman-TR52	1,33	1,36	1,41	1,43	1,43	1,06	1,09	1,08	1,07	1,06	0,85	0,83	0,82	0,83	0,84					
Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli-TRB1	1,5	1,77	1,88	1,82	1,65	0,59	0,64	0,65	0,66	0,67	1,02	0,9	0,88	0,89	0,95					
Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak-TR33	1,77	1,68	1,67	1,66	1,72	0,96	0,97	1,04	1,09	1,12	0,74	0,77	0,76	0,75	0,72					
Mardin, Batman, Şırnak, Siirt-TRC3	0,63	0,84	0,79	0,71	0,94	0,82	0,79	0,76	0,74	0,84	1,22	1,16	1,19	1,21	1,09					
Samsun, Tokat, Çorum, Amasya-TR83	2,05	2,06	2,27	2,12	2,13	0,66	0,68	0,65	0,68	0,68	0,79	0,78	0,74	0,78	0,79					
Şanlıurfa, Diyarbakır-TRC2	1,81	1,93	1,95	2,07	2,03	0,7	0,65	0,65	0,61	0,63	0,85	0,84	0,85	0,83	0,85					
Tekirdağ, Edirne, Kırklareli-TR21	0,88	0,89	0,91	0,88	0,9	1,42	1,35	1,32	1,34	1,38	0,83	0,87	0,87	0,89	0,86					
Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane-TR90	2,16	2,23	2,2	2,51	2,35	0,58	0,57	0,61	0,54	0,59	0,79	0,77	0,79	0,72	0,77					
Van, Muş, Bitlis, Hakkari-TRB2	2,14	2,13	1,95	2,19	2,31	0,79	0,91	0,92	0,66	0,64	0,69	0,64	0,72	0,77	0,76					
Zonguldak, Karabük, Bartın-TR81	1,65	1,71	1,74	1,68	1,5	0,89	0,91	0,87	0,84	0,96	0,82	0,79	0,82	0,85	0,86					
LQ değeri	LQ ≥ 3					LQ ≥ 2					LQ ≥ 1,25					LQ < 1,25				

TÜİK işgücü istatistikleri verileri kullanılarak hesaplanmıştır.